ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 31

ASIA:

Genèvessä olevan lähetystön kap. n:o 1.

Ministeri Holsti.

5/I -40

5000—6—39 3012

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 65.

Genève'i SSA 5 P:NÄ tammi KUUTA 19 39.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ

4 1295 40

15/I-40

OSASTO

5 C 31

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 1.

Ohellisena lähetystö kunnioittaen Ministeriölle lähettää raporttinsa n:o 1, jonka otsakkeena on

Kansainvälinen apu Suomelle.

Ministeri: Rudolf Holsti

UE S: A 4.

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Geleinen.

RAPORTTI n:o 1.

Genève'i ssa 5 p:nä tammi kuuta 19 39.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
4 1295 Kad. 40
15/I-40
OSASTO 5 C 31

Asia: Kansainvälinen apu Suomelle.

Ministeri Tapio Voionmaa soitti hetki sitten pyytaen erinäisiä täsmällistyksiä siitä, miten kansainvälinen apu Suomelle on järjestetty lähinnä silmälläpitäen työnjakoa Genève'in ja Pariisin välillä. Vahvistaakseni näin raportin muodossa sen mitä hänelle ilmoitin kaikkien aikaisempien raporttieni, kirjeitteni sekä lähetystön lähettämien sähkeiden täydennykseksi pyydän täten kunnioittaen ilmoittaa seuraavaa:

Raporttini n:o 77 viime jouluk. 14 p:ltä, eli samalta päivältä, jolloin Kansainliitto teki päätöksensä materiaalisen ja humanitäärisen avun annosta Suomelle, sisälsi ensimmäisen luonnoksen siitä miten Kansainliitossa tämä apu oli suunniteltu järjestettäväksi. Viikkoa myöhemmin lähetin uuden raportin, n:o 79 tiedoittaakseni millä tavalla M.Avenol oli sen viikon kuluessa kehittänyt suunnitelmaansa. Tällöin M.Avenol jo odotti, että hän olisi saanut Suomen hallitukselta kaikki tarpeelliset tiedot tästä n.s. materiaalisen ja humanitäärisen avun tarpeesta. Tässä on enää tarpeetonta mennä kaikkiin yksityiskohtiin miten minun täytyi loppujen lopuksi kääntyä Herra pääministeri Rydin puoleen, jotta Ulkoasiainministeriö antaisi edes puhelimitse nämä numerotiedot käytettäväkseni. Joka tapauksessa M.Avenol oli pidättänyt erinäisiä tärkeitä virkamiehiään joulupyhät odottamassa

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

k.o. numerotietoja. Saatuani siis v.k. 25 p:nä k.o. tiedot lähetin ne viipymättä M.Avenolille.

Seuraavana päivänä hän antoi minun ymmärtää, että hänen käsityksensä mukaan oli taktillisesti oikeinta aluksi ilmoittaa Kansainliiton jäsenvaltioille vain kohtuullisen suuret numerot, koska niitä myöhemmin aina kuitenkin voitaisiin tarpeen mukaan koroittaa.

Tiedoitin tämän vastauksen Ulkoasiainministeriölle ja sain vastaukseksi, että laskelmat oli tehty silmälläpitäen pitkäaikaista tarvetta. Koska kuitenkin oli välttämätöntä saada myöskin kirjallisessa muodossa vahvistus näille laskelmille, lähetin t.k. 2 p:nä Ministeriölle sähkeellisen pyynnön, että Kansainliiton sihteeristön käytettäväksi saisin asettaa tarkistetut numerotiedot tavaraluetteloista.

Tämän johdosta ministeri Tapio Voionmaa, kuten ylempänä mainitsin, soitti minulle tänään toistaen samalla, että Ministeriö oli jo ennen joulua lähettänyt eversti Paasoselle Pariisiin k.o. laskelmat pyynnöllä, että hän toimittaisi ne minulle Genève'in-lähetystön jätettäväksi M.Aveolille.

Genève'in-lähetystö oli useita eri kertoja turhaan kääntynyt Ulkoasiainministeriön kehoituksesta Pariisin-lähetystön puoleen näiden tietojen saamiseksi. Soitin sen vuoksi hetki sitten vielä kerran Pariisin-lähetystöön ja tällöin eversti Paasonen ilmoitti juuri saaneensa kuriiripostilla tästä asiasta Ulkoasiainministeriön kirjelmän v.k. 21 p:ltä.

Kuriiriyhteys Helsingin ja Pariisin välillä oli siis saanut erittäin suuren ajanhukan aikaan. Pariisin-lähetystö on luvannut nyt ensi tilassa toimittaa hämä tiedot Genève'in-lähetystölle, jotta voisin antaa M.Avenolille vahvistuksen t.k. 25 p:nä hänelle lähettämiini Ulkoasiainministeriön laskelmiin.

Mainittu puhelinkeskusteluni Pariisin-lähetystön kanssa johti ensinnäkin siihen tulokseen, että ministeri Holman ollessa poissa lähetystöneuvos Ivalo totesi Pariisin-lähetystön olevan kanssani aivan täydellisesti yhtä mieltä työnjaon suhteen Genève'in ja Pariisin-lähetystöjen välillä. Sen jälkeen minulla oli tilaisuus keskustella eversti Paasosen kanssa asiasta ja hänkin ilmoitti kaiken aikaa toimineensa samojen suuntaviivojen mukaisesti. Voin siis seuraavassa esittää täydellisen ohjelman kansainvälisestä avunannosta Suomelle vielä Pariisin-lähetystön vahvistamana sillä tavalla kuin sen jo ennen keskusteluani Pariisin-lähetystön kanssa esitin suullisesti ministeri Voionmaalle.

Ohjelma on siis seuraava:

A. Täysin sotilaallista luonnetta oleva apu.

Koska Kansainliiton päättämä "materiaalinen apu" voidaan tulkita käsittävän myös puhtaasti sotilaallista luonnetta olevan avun, jää jokaisen Kansainliiton jäsenvaltion itsensä asiaksi neuvotella sellaisesta avusta suoraan diplomaattista tietä Suomen hallituksen kanssa.

Ranska ja Englanti ovat tiettävästi tahtoneet tulkita annettavan apunsa mahdollisimman laajasti juuri yllämainitussa hengessä ja sen vuoksi Suomen hallituksen on sotilaallisesta avusta neuvoteltava välittömästi Pariisin ja Lontoon kanssa.

B. Kansainliitto on saanut Suomen hallitukselta tavaraluettelot, jotka käsittävät myöskin sotilastarpeita, univormuja, telttoja, kenttäkeittiöitä, piikkilankaa j.n.e. Kansainliiton sihteeristö on toimittanut Kansainliiton jäsenvaltioille nämä luettelot.

C. Elintarpeita y.m.s. koskevat Suomen hallituksen luettelot Kansainliiton sihteeristö on samalla tavalla toimittanut Kansainliiton jäsenvaltioiden tietoon.

Yhteenvetona siis kaikesta edellisestä tahdon todeta, että Kansainliiton huolehdittavaan avunantoon kuuluvat kaikki ne tavarat, jotka Ulkoasiainministeriö puhelimitse toimitti minulle v.k. 25 p:nä., jota vastoin suoranaiset aseet, ammukset, lentokoneet y.m.s. jäävät hoidettaviksi Suomen hallituksen ja toisten hallitusten välisten neuvottelujen kautta.

Kansainliitto hoitaa yllämainitut asiat sihteeristönsä kautta Genève'issä ja sen vuoksi myös Suomen viranomaisten tulee lähettää kaikki näitä asioita koskevat kyselynsä ja tiedoituksensa Suomen lähetystölle Genève'iin.

Edelleen pyydän kiinnittää huomiota siihen tosiasiaan, että Ulkoasiainministeriön kautta on tullut Genève'in-lähetystölle erinäisiä kyselyjä suoranaisten sotatarpeiden ostomahdollisuuksista Sveitsissä. Näitä kyselyjä ovat toimittaneet joko Puolustusministeriö, tai pääkonsuli Allan Hjelt. Lisäksi viittaan siihen tosiasiaan, että eilen ja tänään olen lähettänyt Ulkoasiainministeriölle toimitettavaksi Puolustusministeriölle erittäin suuria italialaisia tarjouksia myydä Suomelle aseita, lentokoneita jne.

Genève'in-lähetystölle olisi siis mitä tärkeintä saada tietää saako Suomi Ranskasta, Englannista y.m. täysin riittävät määrät sellaisia sotatarpeita, jotka kuuluvat yllämainittuun kohtaan A, vai onko Genève'in-lähetystön jatkettava neuvotteluja sveitsiläisten sotatarvetehtaiden ja italialaisten myyjien kanssa.

Vielä on Genève'in-lähetystön hoidettavana ollut Kansainvälisen Punaisen Ristin tarjous toimittaa apua Suomelle. Suomen Punainen Risti ei näy olleen selvillä asian todellisesta luonteesta, koska viime päivien sähkösanomavaihto on osoittanut valitettavan suurta epämääräisyyttä. Vasta sen jälkeen kuin v.k. 31 päivänä olin pyytänyt Ulkoasiainministeriötä alistamaan tämän avunannon tarjouksen pääjohtaja Cajanderin komitealle, saapui viime yönä Suomen Punaisen Ristin ilmoitus, että se, kuultuaan asiantuntijoita

oli päättänyt ottaa vastaan tämän kansainvälisen avunannon tarjouksen.

Vielä pyydän tiedoittaa, että lukuisat eri kansainväliset järjestöt, joiden päämaja on Genève'issä, ovat, kuten olen sähköittänyt Ulkoasiainministeriölle, tarjonneet apuansa Suomelle. Sikäli kuin suinkin ehdin, koetan järjestää heidän avunantonsa.

Tämän kansainvälisen avustuksen rinnalla olen tehnyt voitavani, jotta avustustoiminta myöskin Sveitsissä pääsisi kehittymään mahdollisimman tehokkaisiin tuloksiin. Pyydän huomauttaa, että viime vuoden lopulla oli Sveitsissä käynnissä yleinen rahankeräys joululahjoiksi Sveitsin armeijalle. Siitä huolimatta on muutamassa viikossa Sveitsissä koottu Suomen hyväksi yli puoli miljoonaa Svfr., eli noin 6 miljoonaa Smk.

Kun keräys Sveitsin armeijan hyväksi nyt on päättynyt, olen t.k. 8 päiväksi kutsunut Genève'iin kaikki Suomen konsulit, jotta nyt voitaisiin täysin tehokkaalla tavalla panna toimeen rahankeräys Suomen hyväksi.

Tahdon lopettaa tämän raportin kehoituksella, että mikäli Suomessa vallitsee epätietoisuutta kansainvälisen avustuksen järjestämisen suhteen, viipymättä käännyttäisiin Genève'inlähetystön puoleen tarpeellisilla kyselyillä.

Ministeri: Rudolf Holsti

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 31.

ASIA:

Genèvessä olevan Lähetystön rap. N:o 2.

Ministeri Holsti.

10/I-40

5000—6—39 3012

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 106.

Genève'i SSA 10 P:NÄ tammi KUUTA 1940.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ
7/296 kl. 40
18/I-40
OSASTO
5 C31

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 2.

Oheisena lähetystö kunnioittaen Ministeriölle lähettää raporttinsa n:o 2, jonka otsikkona on

N.s."valkoisten venäläisten" suhtautuminen Suomen sotaan Venäjää vastaan.

Ministeri: Rudolf Holsti

Tiod.-kosk

UE 3: A 4.

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 2.

Genève'i ssa 10 p:nä tammi kuuta 1940.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
Z/ 296 ke 40
18/I-40
OSASTO
5 C31

Asia: N.s. "valkoisten venäläisten" suhtautuminen Suomen sotaan Venäjää vastaan.

Käytän tahallani sanontaa "n.s. valkoiset venäläiset" siitä yksinkertaisesta syystä, että mielestäni tähän ryhmään on luettava kaikki ne venäläiset pakolaiset, jotka ovat järjestelmällisesti taistelleet bolshevismia vastaan. Omassa keskuudessaan he jakautuvat yhä edelleen hyvinkin moneen ryhmään, joista jokainen katsoo olevansa erikoisen oikeutettu puhumaan Venäjän kansan nimissä. Näistä ryhmistä ne, jotka mielipiteiltään kuuluvat oikeistoon, tahtovat kernaasti kutsua vapaamielisiä ja varsinkin vielä radikaalisimpia ryhmiä "punaisiksi", mutta sellainen määrittely ei mielestäni ole oikeutettu. Suomen kannalta on pääasia, että kommunismi saadaan kukistetuksi Venäjällä riippumatta siitä, mitä nämä eri venäläiset ryhmät omassa keskuudessaan tavoittelevat.

Sen vuoksi minusta on asiallisesti oikeinta puhua näistä kaikista antikommunistisista aineksista yhteisellä nimityksellä, n.s. "valkoiset venäläiset".

Palatessani kesäkuulla 1919 Pariisin rauhankonferenssista Helsinkiin, jouduin mitä suurimpiin vaikeuksiin sen kautta, että venäläiset pakolaiset Suomessa olivat muodostaneet miltei lukemattomia ryhmiä, jotka kaikki taistelivat toinen toisiaan vastaan. Etsivän Keskuspoliisin antama luettelo sisälsi 57 eri tällaista järjestöä, jotka kaikki tahtoivat puhua Venäjän kansan nimessä. Pariisista saapui kesällä 1919 Venäjän entinen suurlähettiläs Wienissä, M. Schebeko, matkassaan Pietarin

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

yliopiston entinen rehtori, professori Grimm, pyytäen minua kohtelemaan herra Grimmia venäläisten pakolaisten pääedustajana Suomessa. Vastasin, että koska professori Grimm valtakunnanneuvoston jäsenenä oli useita kertoja voimakkaasti puhunut Suomen puolesta Stolypinin hallitusta vastaan, olin erittäin onnellinen, että nyt Suomi vuorostaan saattoi palkita hänen suuren ystävyytensä Suomea kohtaan, ja siinä mielessä lupasin hänelle kaikkea mahdollista tukea. Mutta tuskin oli Suomen lehtiin tullut uutinen siitä, että venäläisten pakolaisten tulisi kääntyä kaikkine toivomuksineen professori Grimmin puoleen, kun Viipurista saapui Leuchtenbergin ruhtinas mukanaan eräitä muita taantumuksellisia venäläisiä ilmoittamaan vastalauseensa, koska he eivät missään tapauksessa tahtoneet olla tekemisissä niin "punaisen" henkilön kanssa kuin oli oktobristi professori Grimm. Loppujen lopuksi silloisen hallituksen ei auttanut muu kuin asettua kaikkien venäläisten pakolaisjärjestöjen yläpuolelle täydellä määräämisvallalla ottamatta huomioon näiden keskenään riitelevien ryhmien erikoisia pyrkimyksiä.

Nyt olemme uudelleen joutuneet siihen asemaan, että eri maissa oleskelevat n.s. "valkoiset venäläiset" kiinnittävät tavatonta huomiota Suomen sotaan Venäjää vastaan. Heidän keskuudessaan on syntynyt jälleen täydellinen kilpailu siitä, kuka ensimmäisenä ehtii tarjoamaan Suomelle apuansa neuvostojärjestelmää vastaan.

Viime joulukuun 23 päivänä asetuin yhteyteen Genève'issä toimivan Entente Internationale Anticommuniste-nimisen järjestön kanssa saadakseni selville millä tavalla tämä järjestö aikoi suhtautua Suomen sotaan Venäjää vastaan. Koska järjestön presidentti, sveitsiläinen M. Théodore Aubert sillä hetkellä oleskeli Roomassa sieltä käsin järjestämässä antikommunistista radiotoimintaa venäjänkielellä, tuli puheilleni tämän järjestön varapresidentti tri Lodygensky. Keskustelumme päätyttyä lähetin Ministeriölle sala sähkeen n:o 183 ehdotuksineen, että Suomeen saisi saapua pari-kolme täysin luotettavaa entistä venäläistä pakolaista tutustuakseen sotavankeihin, jotta järjestö sen kautta saisi mahdollisimman tehokasta aineistoa radiopropagandaansa varten sekä myös sitä aineistoa

varten, jota järjestö jakaa kaikkiin tärkeimpiin sanomalehtiin maailmassa. Ministeriö vastasi sähkeellä n:o 104 s.k. 27 päivänä ilmoittaen , että nämä mainitun järjestön edustajat ovat tervetulleet.

Sen jälkeen olen jatkanut neuvotteluja sekä presidentti Aubertin että tri Lodygenskyn kanssa ja on, kuten olen eri kirjelmällä Ministeriölle ilmoittanut, tri Lodygensky poikansa ja tämän vaimon kanssa juuri lähtemässä Suomeen.

Vielä olen eri kirjelmällä tänään toimittanut Ministeriölle asiakirjan, jonka olen saanut Pariisista kenraali N.Golovinilta. Siinä kirjelmässä olen tarkemmin selittänyt, kuinka tunnen kenraali Golovinin vuodesta 1930 saakka, jolloin tutustuimme toisiimme Stanfordin yliopistossa. Tahdon tässä vain lyhyesti mainita, että kenraali Golovin v.1914 oli venäläisen rakuunarykmentin komentaja Lappeenrannassa ja on hän viimeisten kymmenen vuoden aikana alituisesti ylläpitänyt läheistä suhdetta minuun tuoden samalla aina ilmi mitä lämpimimmän myötätuntonsa Suomea kohtaan. Mihin määrin hänen ohjelmansa, jonka olen tiedoittanut Ulkoasiainministeriölle, vastaa Suomen Hallituksen tarkoitusperiä, jätän luonnollisesti Hallituksen itsensä ratkaistavaksi.

Eri kirjelmällä olen tänään lähettänyt Ulkoasiainministeriölle pyynnön, että Ministeriö toimittaisi sotamarsalkka Mannerheimille professori Pierre Struven sydämelliset onnittelut Suomen armeijan loistavista saavutuksista. Professori Struve oli aikoinaan senaattori Leo Mechelinin läheinen ystävä ja teki kaikkensa Suomen silloisissa vaikeuksissa meidän auttamiseksemme.

Koska tri Lodygensky lukeutuu venäläiseen oikeistoon, olen katsonut välttämättömäksi, että valmistetaan tilaisuus lähettää edustajansa Suomeen myöskin sellaisille vapaamielisille venäläisille järjestöille, joiden johtajat sortovuosina taistelivat Suomen oikeuksien puolesta. Olen tällöin lähinnä ajatellut professori Miljukoffia ja herra Kerenskyä, joiden toiminta Suomen hyväksi Venäjän dumassa ja sittemmin Venäjän väliaikaisessa hallituksessa oli ainutlaatuinen.

Tässä tarkoituksessa olen ollut neuvotteluissa Genève'in yliopiston professorin, herra S.Karcevskin kanssa, joka

lukeutuu herra Miljukoffin ryhmään. Professori Karcevski harjoitti aikoinaan professori Kanniston kanssa kolme vuotta kielitieteellisiä tutkimuksia Siperiassa ja on myöskin pro-J.J.Mikkolan läheinen ystävä. Häntä on myös mitä lämpimimmin suosittanut professori S.N.Procopovicz, joka v.1917 tietääkseni oli Venäjän väliaikaisen hallituksen jäsen ja joka nykyisin toimittaa Carnegie-instituutin varoilla kriitillistä talouspoliittista tutkielmaa Neuvosto-Venäjän kansantaloudesta.

Sitäpaitsi olen saanut Pariisista käsin ehdotuksen, että M. Zemsinov matkustaisi Suomeen ja olen asiasta neuvotellut Pariisin-lähetystön kanssa. Herra Zemsinovia suosittelee erikoisesti Pietarin yliopiston entinen professori Rudnjeff, joka samaten oli aikoinaan mitä läheisimmässä yhteistoiminnassa perustuslaillisten kanssa.

Mielestäni on mitä välttämättömintä, että niille piireille, jotka tsaarivallan luhistuttua osoittivat mitä täydellisintä myötätuntoa Suomea kohtaan valmistettaisiin tilaisuus parin-kolmen edustajansa kautta tutustua venäläisiin sotavankeihin järjestääkseen sen nojalla antikommunistisen toimintansa mahdollisimman tehokkaaksi.

Pyydän lisätä, että Herra Tasavallan Presidentti ja Herra Ulkoasiainministeri Tanner ovat niiltä ajoilta saakka näille vapaamielisille venäläisille piireille mitä kunnioittavimmassa muistossa.

Sikäli kuin saatan eri tietojen_i nojalla käsittää, pitävät nämä n.s. "valkoiset venäläiset" piirit erimielisyyksistään huolimatta äärimmäisen tärkeänä, että he saavat kaikin mahdollisin keinoin olla mukana nykyisen neuvostolaisen järjestelmän kukistamisessa. Eräät heistä ovat minulle sanoneet suoraan, että vallankumous maaliskuussa 1917 ja bolshevistinen kaappaus marraskuussa 1917 ei merkitse historiallisesti katsottuna lainkaan niin paljon kuin nykyhetki kaikkine mahdollisuuksineen luoda uusi Venäjä. Vallankumous maaliskuussa 1917 edusti liikaa optimismia, koska Venäjä kuitenkaan ei ollut tarpeeksi kypsä vapaamielisen yhteiskuntajärjestyksen luomiseksi. Nyt on toisaalta yli kahdenkymmenen vuoden kokemus osoittanut, että neuvostojärjestelmä vuorostaan edustaa liikaa pessimismia.

Kaikkien näiden kokemusten jälkeen pitäisi siis olla täysin varmoja mahdollisuuksia saada Venäjällä pystyyn uusi valtiollinen ja yhteiskunnallinen järjestelmä, joka lähentelee maaliskuulla 1917 Venäjää innoittaneita päämaaleja.

Omasta puolestani katson, että Suomen osuus neuvostojärjestelmän kukistamisessa voi oikein hoidettuna muuttua historiallisen tärkeäksi. Mutta ensimmäisenä ehtona käsittääkseni on, että Suomi ei sekaannu n.s. "valkoisten venäläisten" keskinäisiin riitaisuuksiin. Mikä systeemi Venäjällä saadaan, jos saadaan, aikaan, on lähinnä Venäjän oma sisäinen asia, kunhan Suomen suvereenista itsenäisyyttä ja Suomen kansan luonnollisia oikeuksia Venäjän taholta tullaan kunnioittamaan paremmalla tavalla kuin tsaarivalta ja neuvostovalta ovat tehneet.

Koska minulla on sortovuosilta saakka mitä läheisimpiä suhteita lukuisiin venäläisiin pakolaisiin ja koska he omasta aloitteestaan ovat yllämainitulla tavalla asettuneet kosketuksiin kanssani, rohkenen odottaa, että Hallituksen luvalla saan jatkaa tätä toimintaani n.s. "valkoisten venäläisten" kanssa. Ennen kaikkea on minusta mitä välttämättömintä, että ne venäläiset piirit, jotka sortovuosina mitään pelkäämättä taistelivat Suomen puolesta, saavat nyt Suomen puolelta vastaavan luottamuksen osoituksen. Pääasia on, että neuvostojärjestelmä sortuu omaan mahdottomuuteensa.

Ministeri: Rudolf Holsti

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 21

ASIA:

Genèvestä olevan lähetystön rapo. n:o 3.

Ministeri Holsti.

10/I-40.

5000—6—39 3012

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 115.

Genève'i SSA 11 P:NÄ tammi KUUTA 19 40.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

OASIAINMINISTERIÖ
8/296 Pr. 40
18/I-40
OSASTO
5 C 31

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportit 3 ja 4.

Ohellisena lähetystö kunnioittaen lähettää Ministeriölle raporttinsa n:o 3 ja 4, joiden otsakkeet ovat Kansainliiton apu Suomelle ja Kysymys sotilaallisesta avusta Suomelle.

Rauppp

Ministeri: Rudolf Holsti

Tiod

UE 3: A 4.

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 3.

Genève'i ssa 10 p:nä tammi kuuta 1940.

SIAINMI 8 1296 M. 40
18/I-40
OSASTO
5 C31

Asia: Kansainliiton apu Suomelle.

Tähän päivään mennessä ei vielä voida saada tarkkaa kuvaa siitä, miten käytännöllisesti tulee järjestymään Kansainliiton jäsenvaltioiden annettava apu Suomelle. Siitä huolimatta katson olevan syytä seuraavassa selostaa millainen tilanne tällä hetkellä on.

Kansainliiton yleiskokouksen tehtyä viime joulukuun 14 päivänä päätöksensä Suomen materiaalisesta ja humanitäärisestä auttamisesta, lähetti, kuten tietty, pääsihteeri M.Avenol, sekä liiton jäsenvaltioille että liiton ulkopuolellakin oleville valtioille tiedon tästä päätöksestä. Sittemmin vein s.k. 25 päivänä M.Avenolille puhelimitse saamani tavaraluettelot tarpeellisine määrineen.

Tämän johdosta M.Avenol kääntyi uudelleen näiden samojen hallitusten puoleen.

On näinollen tehtävä ero tähän päivään saakka saapuneiden vastausten välillä sikäli, että pidetään silmällä mitkä vastaukset kuuluvat M.Avenolin ensimmäiseen tiedoitukseen ja mitkä tähän hänen jälkimmäiseen kyselyynsä, joka jo sisälsi tietoja Suomen haluamista tavaramääristä.

Tähän päivään mennessä näistä saapuneista vastauksista, luvultaan 16, voidaan pitää 15 täysin positiivisina, jota vastoin Perun vastaus oli häilyvä, ottaen huomioon maan etäisen aseman.

Kuten olen tänään lähettämässäni sähkeessä n:o 26 selostanut, on Australia luvannut heti 10.000 puntaa Suomen Punaiselle Ristille, minkä lisäksi maassa tullaan panemaan toimeen raha-

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

keräys Suomen Punaisen Ristin hyväksi. Irlanti on samaten luvannut ryhtyä toimenpiteisiin Suomen Punaisen Ristin tukemiseksi; Ollessani tänään sihteeristössä apulaispäällikön, Mr. Lesterin puheilla, kertoi hän ollessaan joululomalla Irlannissa neuvotelleensa asiasta pääministeri de Valeran kanssa ja oli silloin asia vielä niin alkuasteella, ettei Mr. de Valera ollut voinut muuta kuin luvata kaiken kannatuksensa tämän aineellisen avun onnistumiseksi.

Tänään olen saanut sihteeristöstä tiedon Argentinan hallituksen tarjouksesta myydä Suomelle 50.000 tonnia vehnää maksettavaksi aikana ja tavalla, josta molemmat hallitukset voivat tuonnempana sopia keskenään. Ellen erehdy, on hyvin mahdollista, että Argentinan hallitus tulee loppujen lopuksi suostumaan siihen, että hinta määrätään mahdollisimman alhaiseksi, joten kysymyksessä voi olla paremminkin naamioitu lahja, kuin varsinainen kauppa. Ehtona on, että Suomi itse huolehtii tavaran kuljettamisesta argentinalaisesta satamasta.

Yhdysvaltain vastaus M.Avenolille on sekin kauttaaltaan myönteinen, mutta siinä viitataan siihen tosiasiaan, että Suomi ja Yhdysvallat ovat jo kosketuksissa tämän amerikkalaisen avun järjestämiseksi, joten ei ole syytä tuhlata aikaa ja vaivaa Yhdysvaltain avun järjestämiseksi Kansainliiton välityksellä.

Etelä-Afrikan Unioni taas on luvannut tarjota Suomen käytettäväksi lentokoneita, jotka se oli aikaisemmin varannut omiin tarkoituksiinsa.

Seuraavat maat, Brasilia, Equador, Haiti, Bolivia, Venezuela, Meksiko, Dominikaaninen tasavalta, Kolumbia, Uruguay ja Liberia ovat ilmoittaneet vastauksena M. Avenolin ensimmäiseen tiedoitukseen kannattavansa Kansainliiton yleiskokouksen päätöstä Suomen auttamiseksi, mutta niiltä ei ole vielä tullut vastauksia Suomen tavaraluetteloihin.

Sanomalehdistä olen lukenut, mutta en ole vielä saanut sihteeristöltä Englannin ja Ranskan hallitusten vastauksia. Ne tietysti ovat sanomalehtien kautta myöskin Helsingissä tunnetut. Oikeastaan ne muodostavatkin aivan oman kategoriansa, sillä vaikka lehtien tietämän mukaan niissä ei määritelläkään Suomen tavaraluetteloiden mukaan mitä materiaalista

apua ne antavat, asia on kuitenkin virallista tietä Suomen hallituksen tiedossa.

Sihteeristöstä olen han kkinut ja eri kirjelmällä Ministeriölle lähettänyt 5 kappaletta Kansainliiton julkaisua "Denrées alimentaires et matières premières - Raw Materials and Foodstuffs", koska sihteeristön toiminta Suomen materiaaliseksi auttamiseksi perustuu juuri tähän julkaisuun. Mikäli vastaisuudessa Suomen hallitus tahtoo lähettää Kansainliiton sihteeristölle uusia luetteloita tarvittavista tavaramääristä, olisi epäilemättä yksinkertaisinta nojautua tietojen lähettämisessä Genève'in-lähetystölle juuri tähän julkaisuun.

Sihteeristössä valitettiin tänään kovasti, ettei vielä ole ennätetty saada tätä tarkempia vastauksia eri hallituksilta, mutta ottaen huomioon vuodenvaihteen, loma-ajat, matkan pituudet y.m.s., on hyvin käsitettävissä, että hallitusten vastaukset vielä viipyvät.

Mitä tulee erinäisiin europala isiin maihin paitsi Englantia ja Ranskaa, ollaan sihteeristössä taipuvaisia uskomaan, että useimmat europalaiset maat eivät tule lähettämään mitään julkisuuteen tarkoitettua vastausta M. Avenolin ensimmäiseen tiedoitukseen, vaan tyytyvät salaiseen kirjeenvaihtoon annettavan avun käytännöllisestä puolesta. Suomen kannalta onkin tietysti pääasia , että juuri M. Avenolin toiseen tiedoitukseen Suomen tarvitsemista tavaramääristä tulee varmoja vastauksia.

Ministeri: Rudolf Holsti

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 31.

ASIA:

Genèvessä olevan Lähetystön rap. n:o 4.

Ministeri Holsti

11/I-40

5000—6—39 3012

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 4.

Genève'i ssa 11 p:nä tammi kuuta 1940.

8/296 Ke. 40
18/I-40
ULKOASIAINMINISTERIÖ
5 C 31

Asia: Kysymys sotilaallisesta avusta Suomelle.

Raporteissani n:o 80 joulukuun 23 päivältä ja 81 s.k. 30 päivältä olen käsitellyt kysymystä millaisin edellytyksin Suomi voi ajatella rauhan palauttamista itselleen mahdollisimman edullisella tavalla.

Pyydän seuraavassa vielä kerran palata asiaan.

Mikäli eri tahoilta on tullut tietooni, tunnutaan n.s. "suuren yleisön" keskuudessa Suomessa oltavan sangenkin optimistisia sotilaspoliittisen asemamme suhteen. Kieltämätöntähän onkin, että Suomen armeijan saavutukset kuuden viikon aikana ovat olleet niin ilmiömäisen suuret, että koko maailma ikäänkuin henkeään pidättäen kysyy onko tämä kaikki ollut täyttä totuuttaa vaiko vain ohimenevää unta.

Olin kutsunut Suomen konsulit t.k. 8 päivänä Genève'iin yhteisiä neuvotteluja varten sveitsiläisen avustuksen järjestämiseksi mahdollisimman tehokkaalla tavalla. Tällöin tuli puheeksi rehtori Eirik Hornborgin kirjoitus "Dagens Nyheter"issä, jossa selostuksessaan hän tuli hänkin osaltaan sangen lohdullisiin johtopäätöksiin Suomen omien sotilaallisten voimien riittäväisyydestä. Tästä kirjoituksesta lähetettiin sittemmin sähkeitä pitkin maailmaa, myöskin Sveitsiin. Konsulimme olivat sitä mieltä, että tällainen kirjoitus suomalaisen miehen laatimana on tehnyt Suomelle mitä suurinta vahinkoa. Kaikkialla käsitetään, ettei Suomi vähäisine sotavoimineen kykene puolustamaan valtavan pitkää maarajaansa kuinka kauan tahansa venäläisiä miljoona-armeijoja vastaan. Sen vuoksi olisi Suomelle annettava, niin

JAKELUOHJE:

UE 3: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

sanotaan, mitä kiireimmästi täyttä sotilaallista apua.

Skandinavian maiden epäröivä kanta herättää vastaavasti kaikkialla jatkuvaa ihemettelyä, koska pitäisi olla itsestään selvä, että ennen kaikkea juuri Ruotsi ja Norja kiirehtivät aseelliseen yhteistoimintaan Venäjää vastaan niin kauan kuin vielä Suomi on täysissä voimissaan. Esimerkiksi eilisen päivän "Basler Nachrichten" sisältää pitkähkön kirjeen Kööpenhaminan-kirjeenvaihtajaltaan, joka antaa mahdollisimman pessimistisen kuvan tästä Skandinavian maiden mentaliteetista. Hän kyllä kertoo kuinka lukuisat yksityiset henkilöt, jopa kokonaiset ryhmäkunnat, tuovat esiin peittelemättömän pelkonsa, että heidänkin maitaan uhkaa vaara, ja että niiden on sen vuoksi varustauduttava pahan päivän varalta. Mutta kuitenkin kaiketenkin päätyy hän lainaamaan pääministeri Stauningin erinomaisen alakuloisen lausunnon, että maailmassa sentään pitäisi olla vielä jonkun verran oikeudentuntoa, vaikka hän myöntää ettei hän itse enää usko siihenkään.

"Journal de Genève" kirjoittaa divisiona-eversti Grosselin useita kertoja viikossa laajoja sotakatsauksia ennen kaikkea juuri suomalais-venäläisestä sodasta. On tarpeetonta vakuuttaa, että kaikki hänen myötäntuntonsa ja sotilaalliset johtopäätöksensä ovat olleet Suomelle mitä suopeimmat. Mutta tämä sveitsiläinen divisionakomentaja kirjoittaa siitä huolimatta tänään sotilaallisesta asemastamme yleensä mitä pessimistisimmässä sävyssä. Otan tähän hänen artikkelinsa loppukappaleen:

"Le petit peuple finlandais a devant lui un adversaire de très médiocre valeur, mais qui dispose de ressources inépuisables en effectifs et en moyens matériels; et les moeurs asiatiques laissent les Soviets d'une indifférence totale devant leurs pertes humaines.

Oui, la valeureuse Finlande risque de succomber sous le nombre si on ne lui prête pas une aide active, en armes, en munitions, en matières premières, en hommes.

L'heure est grave pour notre civilisation.

Ce n'est pas ici le lieu de discuter les décisions des Etats nordiques; notre situation, jusqu'à ce jour privilégiée, nous l'interdit.

Mais on peut répéter, car il y a des choses qu'il faut répéter, que l'objectif final de l'URSS c'est l'Atlantique, avec ses côtes et ses ports libres de glace, ses fjords profonds, vrais nids de sous-marins et de corsaires, asiles inviolables des flottes, d'où la civilisation de l'Atlantique serait menacée: or, les côtes norvégiennes constituent aussi

une base offensive puissante en direction de l'Union soviétique.

Que le lecteur excuse cette redite que nous ne pouvons retenir: Pauvre Finlande ! si petite, si héroique, y verra-t-on les nouveaux champs catalauniques où les Bretons, la Gaule et Rome sauveront la civilisation ? "

Lyhesti sanottu, eversti Grosselin pitää aivan luonnollisena, että suomalaisten suurinkaan urheus ei riitä korvaamaan alituista mieshukkaa ja joukkojen uupumista, kun Venäjällä on mahdollisuus heittää Suomea vastaan yhä uusia joukkoja, olkootpa ne laadultaan huonojakin.

Hänkin kysyy mitä tekevät Skandinavian maat ? Hänkin näkee Suomen taistelevan koko kansainvälisen sivistyksen puolesta ja juuri sen vuoksi Suomen tulisi saada sotilaallista apua vaikka mistä tahansa.

Eilen tapasin erään Kansainliiton korkeimpia virkamiehiä, joka oli ollut muutamia viikkoja lomalla. Hänen ensimmäinen huudahduksensa oli: "En keksi sanoja ilmaistakseni ihailuani Suomen sankaruutta kohtaan, mutta näin ei voi jatkua, teidän täytyy saada materiaalisen avun lisäksi sotilaallista tukea, muuten te ainakin ajan mittaan menehdytte".

Tämä sotilaallisen avun tarve Suomelle on niin ilmeihen koko sivistyneen maailman mielestä, että on hyvin ymmärrettävissä mistä syystä päivä päivältä yhä enemmän alkaa tulla julkisuuteen suoranaisia suunnitelmia tässä suhteessa. Tuskin on luultavaa, että ilman asianomaista virallista lupaa niin arvovaltainen sanomalehti kuin "Le Temps" on saanut eilisessä numerossaan julkaista tästä asiasta sotilaallisen avustajansa kynästä lähteneenä artikkelin, joka palstan pituudelta pohtii tätä kysymystä täysin positiivisessa hengessä. Hän tulee siihen käsitykseen, että ranskalaisia ja englantilaisia sotavoimia olisi toimitettava Petsamoon painumaan sieltä Kemiä kohti. Samalla hän suosittaa ranskalais-englantilaista yhteistoimintaa myöskin Mustanmeren taholla Venäjää vastaan. Koska otaksun, että Suomen sanomalehdille on tästä artikkelista saapunut sähkeellisiä tietoja, en tässä tahdo selostaa sitäsen tarkemmin. Sen sijaan pyydän ottaa esille seuraavat näkökohdat, jotka vievät ajassa taaksepäin aina vuoteen 1919 saakka.

Ententevalloilla oli v.1919 alussa sotavoimia sekä Arkangelissa että Muurmanin rannikolla. Keväällä ilmestyi Aunukseen suomalaisia vapaaehtoisia joukkoja. Koetin järjestää välittömän kosketuksen Muurmanissa ja alemmaksi Itä-Karjalaan tunkeutuneiden ententejoukkojen ja näiden välillä, jotta olisi saatu aikaan tarpeellinen yhteistoiminta bolshevismia vastaan. Mutta Suomen yleisesikunnalla oli toisenlaisia laskelmia. Kun vihdoin uusi yleisesikunnan päällikkö kenraali Enckell pyyntöni mukaisesti lähetti erään suomalaisen upseerin kenraali Maynardin päämajaan, oli tilanne jo muuttunut siihen määrin, että ententevallat olivat päättäneet kuljettaa kaikki sotajoukkonsa pohjois-Venäjältä pois ja luovuttaa suurimmat varastonsa venäläiselle kenraali Millerille.

Seuraavan vuoden alussa kenraali Millerin armeija katosi hänen käsistään bolshevikien puolelle. Koko Suomen itäraja joutui sillä tavalla uhanalaiseksi. Pääministeri Erichin hallituksen ei sellaisissa olosuhteissa auttanut muu kuin kiirehtiä solmiamaan rauha Neuvosto-Venäjän kanssa.

Viime viikot ovat osoittaneet kuinka Venäjä todella voi yrittää, jos tahtoo, hyökätä monestakin eri kohdasta itäisen rajamme poikki. Nousee näin kysymys, onko syytä ajatella, että ranskalais-englantilaisen armeijan tulisi painua Tornionlaaksoa kohti lähinnä suojelemaan Skandinavian maita, kun sensijaan Suomen elimillisemmät poliittiset edut vaatisivat paljoa suurempaa sotilaallista yhteistoimintaa Englannin ja Ranskan kanssa.

Pariisin rauhankonferenssissa v.1919 kiinnitettiin Suomen taholta ententevaltain huomiota Suomen nykyisen itärajan puolustusvaikeuksiin ja suositeltiin sensijaan, että raja määrättäisiin kulkemaan Syväriä myöten Äänisjärveen ja sieltä pohjoiseen kannaksen poikki Valkeaanmereen. Tähän yhteyteen ehdottiin soveltaa yllämainittu kenraali Maynardin armeijan yhteistoiminta suomalaisten vapaaehtoisten joukkojen kanssa Aunuksessa. Kun nyt viime viikkoina olemme selvästi kokeneet miten vaarallinen itärajamme on, pitäisi poliittisista syistä, puhumattakaan sotilaallisista, saada Englanti ja Ranska uudelleen harkitsemaan Suomen itärajan muuttamista sellaiseksi, että se nykyistä paljoa paremmin turvaa Suomen puolustusmahdollisuuksia.

Siitä hetkestä saakka kun pari viikkoa sitten sain tietää, että oli kysymyksessä lähettää Englantiin pelastuneet puolalaiset sotalaivat Muurmanin rannikolle, on mielessäni väikkynyt ajatus, että mahdollisimman paljon puolalaisia ja ehkä tsekkiläisiä sotavoimia olisi kuljetettava Ranskasta Muurmaniin auttamaan Suomea hekin osaltaan. Puolahan on ilmisodassa Venäjän kanssa, minkä vuoksi juuri sen sotavoimien pitöisi ensimmäisinä käydä Venäjän kimppuun, ellei niitä mahdollisesti tarvita Mustanmeren taholla.

Mutta nämä kysymykset vaativat harkintaa niin kauan kuin vielä Suomen vastarinta on täysin murtumaton. Jos asia lykkäytyy siksi kauaksi, että Venäjän ylivoima Suomea vastaan ennättää saavuttaa valtavia mittasuhteita, voi käydä niin, että Länsivaltain ja Puolan avunannon halu heikkenee.

Palaan vielä kerran aikaisemmin esittämääni ajatukseen, että meidän on koetettava saada aikaan rauha yhteistoiminnassa Englannin ja Ranskan kanssa. Päättyköön sota Europassa miten muuten tahansa, rauhaa tehtäessä painavat kuitenkin Englannin ja Ranskan vaatimukset enemmän kuin mitkään muut ohjelmat.

Ministeri: Rudolf Holsti

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA:

Genevessä olevan Lähetystön rap. n:o 6.

Ministeri Kolsi.

13/2 1940.

5000—6—39 3012

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 416.

Genève'i SSA 13 P:NÄ helmi KUUTA 19 40.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 6.

Oheisena lähetystö kunnioittaen Ministeriölle lähettää raporttinsa n:o 6, jonka otsakkeena on:

Kysymys Suomen auttamisesta.

Ulkoas. min. rahvyt 24. 2. 1940 RH

Ministeri: [signature]

UE 3: A 4.

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 6.

Genève'i ssa 13 p:nä helmi kuuta 1940.

13/297 Sal. 40

22/2-40

OSASTO

5 C31

Asia: Kysymys Suomen auttamisesta.

Muutama päivä sitten Sveitsin presidentti Pilet-Golaz rouvineen oli kutsunut minun vaimoni ja minut lounaalle. Tämä kutsu herätti sitä suurempaa huomiota, kun koskaan aikaisemmin niiden 12 vuoden aikana, jolloin olen ollut lähettiläänä Sveitsissä, ei ole tullut tietooni ainoatakaan tapausta, että Valaliiton presidentti panisi toimeen omassa kodissaan kutsuja. Tässä maassa on nimittäin tapana, että hallitus pitää kerran vuodessa, ~~ainakin~~ tammikuun lopulla suurenmoiset päivälliset koko diplomaattikunnalle ja sen jälkeen hallituksen jäsenet ja presidenttiä myöten eivät kutsu vieraita lähettiläitä luokseen.

Tullessamme presidentin luo oli siellä muina vieraina vain Belgian lähettiläs, kreivi d'Ursel rouvineen.

Heti aterian alettua otti presidentti Pilet-Golaz puheeksi kysymyksen Suomen sankaruudesta. Näkyi heti että hän tunsi upseerina erinomaisen tarkasti Suomen ja Venäjän välisen diplomaattisen konfliktin ja nykyiset taisteluvaiheet. Sen jälkeen hän suorastaan pommitti minua kysymyksillä mitkä mielestäni ovat psykoloogiset edellytykset Suomen voitokkaalle esiintymiselle, miten selitän Suomen korkeimman sotilasjohdon toiminnan ja mihin perustuu yleensä tämä Suomen yllättävän suuri menestys.

Tässä on mahdotonta mennä toistamaan koko keskustelun kulkua, sen vuoksi tyydyn vain muutamaan paralelliin:

Venäjä edustaa, sanoin, psykoloogisesti massaelämää, Suomi individualismia. Venäläiset sotilaat rintamaupseereineen

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

ovat kyvyttömät yksilölliseen toimintaan, heitä täytyy johtaa kuten laumaa ainakin. Suomessa taas sotilaat, aliupseerit, alemmat upseerit, kykenevät itsenäisesti ajattelemaan, itsenäisesti toimimaan ja tietoisuus siitä että sota koskee koko Suomen kansan olemassaoloa luo sankarimielen, joka terästää jokaisen sotilaan itseluottamusta .

Siirryimme tästä vetämään paralelleja Sveitsin ja Suomen kansan välillä ja tulimme siihen tulokseen, että yhtäläisyys molempien kansojen luonteiden ja individualismin välillä on mahdollisimman suuri.

Tämän jälkeen presidentti Pilet-Golaz sanoi tulleensa siihen tulokseen, että Suomen kansan ainutlaatuinen menestys tässä sodassa jättiläistä vastaan oli vaikuttanut mahdollisimman voimakkaasti Sveitsin kansan mielialaan. Oli nähty, että suuri isänmaallisuus ja päättäväisyys voi saada ihmeitä aikaan. Sveitsin kansa oli kaikesta tästä tehnyt omat mahdollisimman rohkaisevat johtopäätökset.

Tämän jälkeen presidentti kääntyi kreivi d'Urselin puoleen ja huomasin heti, että koko lounastilaisuus oli järjestetty vain sitä ainoata tarkoitusta varten, että presidentti Pilet-Golaz saisi käyttää minua apunaan Belgian rohkaisemiseksi. Kysymys oli siis siitä, että jos Saksa hyökkäisi Sveitsiä vastaan, Belgian ja sen ystävän Hollannin tulisi ymmärtää mitä niiden vuorostaan tulisi tehdä, ettei Saksa pääsisi kohtelemaan pieniä läntisiä naapureitaan samalla tavalla yksitellen kuin Venäjä oli kohdellut Viroa, Latviaa ja Liettuaa.

Tämän jälkeen presidentti Pilet-Golaz kääntyi jälleen puoleeni vuorostaan rohkaistakseen minua. Hän sanoi tietävänsä mitä salaisimmista lähteistä, että Suomi tulee saamaan sotilaallista apua Englannilta ja Ranskalta ja että on kysymyksessä lähettää sopivan ajan tullen myöskin huomattavia määriä puolalaisia sotavoimia Suomea auttamaan.

Tapasin toissapäivänä kreivi d'Urselin. Katsoimme olevamme pitkien vuosien takaa hyvinkin läheisiä ystäviä ja tämän uuden kohtaamisen aikana totesin uudelleen miten ajatus Euroopan pienten maiden yhtymisestä Englannin ja Ranskan johtoon sotilaallisessakin suhteessa voittaa alaa.

Mutta Belgiassa ja Hollannissa on kaksi heikkoa kohtaa, joissa eletään pelossa. Näitä tärkeitä kohtia en katso voivani panna paperille, ne voidaan vain aavistaa.

Tulen näin kysymykseen mitä lähimpinä aikoina on odotettavissa. Kaikista eri piireistä, joiden kanssa olen ollut viime aikoina kosketuksissa, olen havainnut sen käsityksen alkavan yhä voittaa alaa, että lähimpien viikkojen kuluessa on odotettavissa mitä tärkeimpiä päätöksiä, jotka kaikki tulevat koskemaan vihollisuuksien kehittymistä mitä valtavammiksi taisteluiksi Englannin, Ranskan ja Saksan välisellä sotanäyttämöllä. En ole tavannut ainoatakaan asiantuntijaa, joka luulisi, että nämä taistelut rajoittuisivat tavallisiin sotilaallisiin menetelmiin armeijain välillä, vaan kaiketi tulee olemaan kysymys n.s. totalitäärisestä sodasta kaikkine suunnattomine kauhuineen.

Luonani kävi pari päivää sitten eräs ruotsalainen sosialistisen puolueen luottamusmies, joka parinkymmenen vuoden aikana on toiminut maansa edustajana lukuisissa kansainvälisissä konferensseissa. Aikaisemmin hän on aina moittinut minua muka militarismista y.m.s., kun hän sitävastoin on tahtonut edustaa mahdollisimman pitkälle menevää varustusten supistamista . Nyt hän tuli peruuttamaan kaikki aikaisemmat puheensa oltuaan Lapin rintamalla seuraamassa sotatapahtumia. Hän valitti mitä syvimmin, että Skandinavian maissa ei ymmärretä kuinka tavattoman vakava koko poliittinen tilanne Europassa on. Nyt ei ole enää aika, hän selitti, koettaa piilottautumisilla välttyä joutumasta sotaan. Ellei Ruotsi auta Suomea kaikkine sotilaallisine voimineen, on edessä vain se ratkaisu, että Ruotsi joutuu kokonaan Saksan ja Venäjän armoille. Nämä kaksi suurvaltaa sopivat silloin keskenään miten ne tulevat kohtelemaan Ruotsia ja todennäköisesti pääosa Ruotsista tulee sitten joutumaan Saksan "protektoraatiksi". Tiedämme kaikki hyvin, hän lisäsi, miten Saksa kohtelee "protektoraattejaan".-Tapasin tänään wrään toisen skandinaavin, joka juuri oli palannut kotimaastaan. Hänkin valitti mitä syvimmin että Skandinaviassa, kuten hänen sanansa kuuluivat, ei ole valtiomiestä, joka rohkeasti uskaltaisi ottaa johdon käsiinsä ja kiirehtiä Ruotsin kaikilla sotavoimilla auttamaan Suomea.

Eräs pienen europalaisen maan diplomaatti valitti minulle pari päivää sitten, että Suomi on jätetty liian kauan täysin tehokasta ypua vaille. On annettu "rikkaan miehen pöydältä" hyviäkin murusia, mutta hänen tietämänsä mukaan on tähän saakka jokainen viikko maksanut Suomelle rahassa ja mieshukassa enemmän kuin mitä ulkomaalainen apu on kyennyt korvaamaan.

On mahdotonta tässä ruveta kertomaan kaikkea mitä minulle on Genève'issä ja Bernissä tietäviltä tahoilta sanottu. Tyydyn sen vuoksi lyhyesti lopuksi toteamaan, että lähestyvää kevätkautta kaikkialla katsotaan mitä suurimmalla pessimismillä koko Europan tilanteen suhteen. Ententevaltain lopullisesta voitosta ei ole mitään epäilystä, mutta mitä tuleekaan Europa sitä ennen rohkean johdon puutteessa saamaan kärsiä ? Meidän on parasta ottaa tämä tosiasia kylmästi huomioon ja painautua mahdollisimman tiukasti kiinni Englantiin ja Ranskaan. Olen siitä kirjoittanut useissa edellisissä raporteissani ja tahdon samalla syvällä vakaumuksella päättää tämän raportin.

Ministeri: Rudolf Holsti

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA:

Genèvessä olevan lähetystön raportti n:o 7.

Ministeri Holsti

20/2 1940

5000—6—39 3012

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 495.

Genève'i SSA 20 P:NÄ helmi KUUTA 1940.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 7.

Ohellisena lähetystö kunnioittaen Ministeriölle lähettää raporttinsa n:o 7, jonka otsakkeena on Kansainliiton avustustoiminta Suomen hyväksi.

Ministeri: [signature]

Herra Ulkoas. min. näknyt 2.3.1940 [signature]

14 / 297 Tal 40.

1/3 - 40

OSASTO

5 C 31

UE 3: A 4.

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 7.

14 297 Sal 40.

Genève'issa 20 p:nä helmi kuuta 1940.

1/3-40

OSASTO C 11

Asia: Kansainliiton avustustoiminta Suomen hyväksi.

Sekä raporteilla ja kirjeillä että sähkeillä olen parin viime kuukauden aikana koettanut pitää Ulkoasiainministeriötä tietoisena siitä, millä tavalla Kansainliiton sihteeristö on käytännöllisesti suunnitellut avunantoa Suomelle. Tällöin olen pitänyt silmällä ennen kaikkea asian organisatoorista puolta. Mitä asian käytännölliseen puoleen tulee, ollaan nyt sihteeristössä tultu siihen tulokseen, että avustustoiminta on sittenkin muodostunut hitaammaksi kuin M. Avenol alkuansa suunnitteli; viittaan esimerkiksi kirjeeseeni n:o 1151 viime joulukuun 15 päivältä.

Tuomari Åke Gartzin saavuttua t.k. 14 päivänä Genève'iin pyrin M. Avenolin puheille niin hyvin esittääkseni hänet M. Avenolille kuin myös ottaakseni esille kysymyksen kansainvälisestä lainasta Suomelle sillä tavalla kuin herra pääministeri sähkeellään n:o 57 t.k. 14 päivältä oli jättänyt tehtäväkseni.

Tällöin M. Avenol myönsi avoimesti tulleensa siihen tulokseen, että liian monessa tapauksessa Kansainliiton jäsenvaltiot jäivät käsittelemään kysymystä Suomen auttamisesta tavallisessa byrokraattisessa järjestyksessä: Kansainliiton lähettämät luettelot Suomen pyytämistä tavaroista olivat jääneet kiertelemään eri ministeriöissä ja virastoissa lainkaan ottamatta huomioon sen enempää asian kiireellisyyttä kuin täysin käytännöllisiä n.s. liikemiesnäkökohtia. Tämän johdosta hän sanoi tulleensa siihen tulokseen, että Suomen avustamista olisi

JAKELUOHJE:

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kaikin keinoin kiirehdittävä soveltamalla joustavampia menettelyitä.

Mitä laina-asiaan tuli, huomautin käyneeni 24/12-1939 Hallituksen ohjeitten mukaisesti pyytämässä, että Kansainliitto koettaisi järjestää Suomelle 30 miljoonan dollarin lainan, jolloin hän oli vastannut, että laina-asialla ei pitäisi olla kiirettä, koska hänen mielestään ensin olisi saatava selville mistä maista Suomi eniten tulee ostamaan ja mitkä maat siis eniten ovat intressoidut tavaraluoton tai muun lainan järjestämisestä. M. Avenol sanoi tämän muistavansa ja suunnitelleensa tämän asian käytännöllistä järjestämistä edellisen kysymyksen yhteydessä seuraavalla tavalla:

Suomen olisi muodostettava johonkin sopivaan kaupunkiin pienehkö järjestö, joka itse huolehtisi ostojen ja laivausten suhteen kaikista aloitteista, ~~jotta~~ jotta siten vapauduttaisiin Kansainliiton jäsenvaltojen virastojen hitaasta toiminnasta. Samalla tulisi sihteeristön myös laskea mistä maista vastaavasti Suomen tulisi eniten saada finanssiapua. Luonnollisesti olisi Helsinki normaalisissa olosuhteissa tämän järjestön sopivin toimikeskus, mutta ottaen huomioon pommitusvaaran, voisi todennäköisesti olla edullisinta valita järjestölle toimipaikaksi joku kaupunki Suomen ulkopuolella. Tähän järjestöön Kansainliiton sihteeristö voisi omalta osaltaan määrätä edustajan, jotta kosketus sihteeristön kanssa tulisi mahdollisimman elastiseksi.

Edelleen M. Avenol kehitti ajatuksiaan seuraavasti:

Kansainliitto ei koskaan ole järjestänyt jollekulle jäsenvaltiolleen lainaa, vaan on lainan käytännöllinen hankkiminen jäänyt joidenkuiden sopivien jäsenvaltioiden asiaksi, jolloin Kansainliiton tehtäväksi on vain jäänyt kontrolloida velallisvaltion näiden sitoumusten säännöllistä täyttämistä. Sen vuoksi olisi, hän jatkoi, Suomenkin tapauksessa koetettava noudattaa näitä vakaantuneita menettelytapoja. Luonnollisesti sihteeristö tulisi vointinsa mukaan koettamaan tukea tämän finanssiavun hankkimista Suomelle.

Lähetin tästä Ministeriölle salasähkeellä n:o 109 heti samana päivänä lyhyen selostuksen.

En voi salata, että viime viikkojen kuluessa olen

ollut huolissani tämän Suomen hyväksi tapahtuvan avustustoiminnan erikoisesta luonteesta. Toisaalta olen koettanut lohduttautua sillä, että M.Avenol toimi viime maailmansodan aikana Ranskan tärkeimpänä taloudellisina edustajana Englannissa, joten hänellä pitäisi olla aivan ainutlaatuisen suuri kokemus miten materiaalisesti ja humanitäärisesti jotain hyökkäyksen uhriksi joutunutta valtiota olisi avustettava. Vielä koetin rauhoittautua sillä, että Kansainliiton sihteeristön eri teknilliset järjestöt olivat nekin mahdollisimman monipuolisesti perehtyneet k.o. kansainväliseen yhteistoimintaan. Mutta en voinut vapautua erinäisistä lähinnä psykologisista epäilyksistä ja pyydän sen vuoksi seuraavassa selostaa niitä:

Heti kun Kansainliiton yleiskokouksen piti viime joulukuun puolivälissä ryhtyä käsittelemään kysymystä Suomen auttamisesta Venäjää vastaan ilmeni, kuten olen sekä eri raporteissa että kirjeissä ja sähkeissä teidoittanut Ministeriölle, asian suhteen sangenkin vastakkaisia virtauksia. Etäämpänä sijaitsevat maat olivat mahdollisimman valmiit hyväksymään mitä pisimmälle meneviä tulkintoja peruskirjan 16. artiklan soveltamisesta Suomen hyväksi, kun taas ennen kaikkea Skandinavian maat tahtoivat supistaa yleiskokouksen hyväksyttävän päätöslauselman täsmällisyyden tässä suhteessa verrattain epämääräiseksi. Kun siis tuli kysymykseen tämän päätöslauselman mukaisen käytännöllisen avun antaminen Suomelle, oli mielestäni vaara tarjolla että nämä eri tendenssit tulisivat uudelleen esiin siinä yhteydessä.

Vielä tulin erinäisten n.s. täysin puolueettomien maiden edustajain yksityisten lausuntojen johdosta siihen käsitykseen, että heidän mielestään Suomelle annettava apu ei saisi joutua liian paljon Englannin, Ranskan ja Saksan välisen sodan vaikutuksen alaiseksi, vaan että olisi pidettävä Suomen asia mahdollisimman täydellisesti erillään yllämainittujen suurvaltain välisestä sodasta, jotta täysin puolueettomat maat voisivat puhtaalla omallatunnolla antaa kaiken kannatuksensa Suomelle.

Näitä näkökohtia pidin silmällä lähettäessäni Ulkoasiainministeriölle yllämainitun kirjelmäni n:o 1151 viime joulukuun 15 päivältä. Ehdotin siinä, että tämän avustuso

toiminnan keskukseksi Suomen puolelta tulisi Genève'in lähetystö, koska se voisi kaikkein välittömimmin olla kosketuksissa Kansainliiton sihteeristön ja liiton eri teknillisten elimien kanssa. Tässä tarkoituksessa myös pyysin saada lähetystöön kaupallisen asiantuntijan, attashean ja pari kanslianeitiä. Tämän järjestelyn kautta olisi voitu vapautua pelosta, että jotkut puolueettomat maat pelkäisivät tulevansa vedetyiksi kansainvälisiin konflikteihin jos avustustoiminnan päämaja olisi sijoitettu muualle kuin Kansainliiton pääkaupunkiin. Kävin myös Sveitsin hallituksen puheilla, jolloin sain täysin rauhoittavia vakuutuksia, ettei Sveitsi tulisi katsomaan tämän avustustoiminnan olevan ristiriidassa sen puolueettomuuden kanssa mikäli ei nimenomaan olisi kysymyksessä aseellisen avunannon antaminen (pyydän huomauttaa, että aivan viime päivinäkin Sveitsi on avustanut Suomea aseiden ostossa).

Sittemmin kehittyi tilanne sellaiseksi, että sihteeristöstä määrättiin herra Bertil Renborg (Ruotsin kansalainen) sihteeristön edustajaksi Tukholmaan ja hänen matkassaan saapui Suomeen herra Paul Hjelt. Nämä herrat laativat sittemmin yhteisen raportin M. Avenolille kaikista keskusteluistaan Helsingissä. Sihteeristössä selitettiin minulle, että herra Hjelt oli täysin yksityisenä henkilönä käynyt lomamatkalla Suomessa. Myöhemmin, eli v.k. 13 päivänä saapui Ministeriöstä salasähkeellä n:o 18 ilmoitus, ettei Suomen hallitus ollut suunnitellut herra Hjeltille mitään erikoisia tehtäviä tämän asian yhteydessä.

Kuluvan kuun alussa M. Avenol matkusti Haagiin erään Kansainliiton komitean kokoukseen ja kutsui sinne herra Renborgin Tukholmasta. T.k. 6 ja 8 p:nä herra Renborg valmisti Haagissa kaksi toistaan täydentävää memorandumia Suomen avustamisen asiasta ja, kuten olen tuomari Gartzin kanssa voinut todeta, on niissä ilmeisesti tendenssinä ollut koettaa vieläkin vähentää Kansainliiton nimenomaista vastuuta Suomen auttamiseksi ja työntää varsinainen vastuu Suomen niskoille. On tietysti myönnettävä, että tavallinen virastokäsittely eri maiden hallituksissa hidastuttaa suuresti avunannon jouduttamista Suomelle ja että sen vuoksi tuollainen M.Avenolin mainitsema suomalainen "järjestö" sekä ostoja että laivauksia varten voisi olla omansa jouduttamaan avun saapumista. Mutta tällainen ohjelma voi myös saattaa Suomen paljoa

suurempaan edesvastuuseen koko Kansainliiton avunannosta kuin alkuperäisesti on tarkoitettu. Viime joulukuun 14 päivänä Kansainliiton yleiskokouksen hyväksymä päätöslauselma on tässä suhteessa aivan selvä: Kansainliiton pääsihteerin tulee kaikin Kansainliiton asianomaisten elimien kanssa auttaa Suomea mahdollisimman paljon, jota vastoin tämä M. Avenolin ja herra Renborgin uusi järjestelmä tietää käsittääkseni lähinnä vain sitä, että Suomi hoitakoon kaikki ostot ja laivaukset, minkä jälkeen Kansainliitto vain koettaa hankkia tarpeellista luottoa näiden menojen peittämiseksi.

Olen ollut tuomari Gartzin kanssa yhtä mieltä siitä, että tuollainen järjestö, jota M.Avenol on suunnitellut, on kaikesta huolimatta luotava, ettei Suomea voitaisi syyttää tarpeellisen joustavuuden puutteesta, mutta toisaalta minun on tehtävä M.Avenolille täysin selväksi, että Suomi haluaa olla M.Avenolin ja sihteeristön kanssa niin täydellisessä yhteistoiminnassa kuin olosuhteet suinkin vaativat ja sallivat, ettei mitään liikaa vastuuta jää Suomen niskoille.

Edelleen olen tuomari Gartzin kanssa täysin yhtä mieltä siitä, että hänen tuomansa uudet tavaraluettelot olisi käsiteltävä tähän saakka noudatetun systeemin mukaisesti ja vasta tuonnempana, jos osoittautuu suotavaksi, suunnitellaan jotain uutta systeemiä, esim. sitä, jota M. Avenol ja herra Renborg nyt ovat pitäneet mielissään.

Kuten kaikesta ylläolevasta ilmenee, olen kaikissa suhteissa yhtä mieltä tuomari Gartzin kanssa siitä, miten Kansainliiton kautta Suomelle annettava apu on käytännöllisesti järjestettävä. Jos Genève'in-lähetystölle olisi heti viime vuoden lopulla annettu kaupallinen avustaja ja jos lähetystö olisi myös kaiken aikaa saanut tarpeellisia tietoja Helsingistä, olisi kaiketi nyt tähän mennessä uusi järjestelmä saatu aikaan. Sen kautta, että herra Renborgin asiaksi Tukholmassa on tullut koetta olla jonkinlainen välittäjä Suomen hallituksen ja Kansainliiton sihteeristön välillä, ollaan nyt jouduttu siihen, että M.Avenolin ja herra Renborgin täytyy itsekin tunnustaa, että herra Renborgin toiminta ei ole ollut riittävä.

Mitä taas tulee k.o. uuden elimen luomiseen, toimipaikkanaan esim. Tukholma, olen keskustellut tuomari Gartzin kanssa asiasta sangenkin yksityiskohtaisesti, jopa sopivia henkilöitä myöten, mutta katson suotavimmaksi, että asia tulee hänen esittämänään esille Helsingissä.

Koska tarkoitukseni on ylihuomenna neuvotella Bernissä Sveitsissä Suomen hyväksi koottujen varojen käyttämisestä erinäisten henkilöiden kanssa, ja koska samassa yhteydessä toivon saavani vastauksen tiedusteluuni olisiko Suomella mahdollisuuksia saada luottoa Sveitsissä, palaan lainaasiaan tarkemmin seuraavalla kuriirilla.

Ministeri: Rudolf Holsti

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA:

Genèvessä olevan Lähetystön raportti n:o 9

Ministeri Holsti.

14/3 1940.

5000—6—39 3012

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 641/15.

Genève'i SSA 14 P:NÄ maalis KUUTA 19 40.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 9.

Ohellisena saan kunnioittaen lähettää Ministeriölle raporttini n:o 9, jonka otsakkeena on Rauhan palautuminen.

Ministeri: Rudolf Holsti

UE 3: A 4.

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 9.

Genève'issa 14 p:nä maalis kuuta 1940.

Asia: Rauhan palautuminen.

Tänä aamuna saapuneet Helsingin sanomalehdet t.k. 6 päivältä olivat sisällöltään vielä kauttaaltaan toivorikkaita: ulkomaalaista apua tulee myöskin sotavoimien muodossa. Viikkoa myöhemmin, eli eilen liehuivat liput Suomessa puolitangossa: ulkomaalainen apu sen kaikkein tärkeimmässä muodossa oli sittenkin jäänyt saapumatta.

Jos tiedot rauhanneuvottelujen alkamisesta Moskovassa olivat olleet omansa herättämään Sveitsissä suurta levottomuutta ja mielipahaa, tulivat lopulliset rauhanehdot eilen koko Sveitsille, niin yleiselle mielipiteelle kuin sanomalehdistölle täydellisenä yllätyksenä. Eilisen illan ja tämän aamupäivän sveitsiläisiä lehtiä lukiessaan löytää monenlaisiakin johtopäätöksiä ja syytöksiä siitä, kuka on ensi kädessä vastuussa rauhan nyt solmiamisesta niin ankarin ehdoin. Skandinavian maiden, Englannin, Ranskan, Saksan ja Italian sanomalehdistä on Sveitsin lehdissä pitkiäkin otteita. Myöskin näiden lehtien arvostelut käyvät eri suuntiin. On ehkä sen vuoksi syytä esittää oma analyysini syyllisyysprobleemista.

Aina kun tapahtuu jotain näin järkyttävää kansainvälisen politiikan alalla kuin nyt on kysymyksessä, on hyvin ymmärrettävissä, että syyllisyyttä tutkittaessa arvostelut käyvät hyvinkin eri suuntiin. Otan sen vuoksi lähtökohdaksi sen, mitä sotamarsalkka Foch muistelmateoksessaan niin erikoisesti alleviivaa:

Milloin on sotilaallisessa suhteessa tutkittava tilannetta, on otettava lähtökohdaksi kysymys: "de quoi s'agit-il ?",

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoitukselin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoitukselin.

UE 2: A 4.

mistä on kysymys. Jos noudatetaan tätä metoodia, saadaan mielestäni verrattain helposti oikea vastaus.

1) Viime marraskuun 30 päivänä Venäjä yllättävästi hyökkäsi Suomen kimppuun.

2) Herra Tasavallan Presidentti luovutti ylipäällikkyyden sotamarsalkka Mannerheimille.

3) Suomen Hallitus vetosi heti Kansainliittoon ja viime joulukuun 14 päivänä Kansainliiton yleiskokous hyväksyi päätöslauselmat, m.m. materiaalisen ja humanitäärisen avun antamista Suomelle.

Asianomaisen valiokunnan salaisessa istunnossa Ruotsi Skandinavian maiden edustajana selitti, että materiaaliseen apuun voidaan sisällyttää myöskin sotilaallisen avun antaminen, niin ettei sitä tarvitse erikseen julkisessa päätöslauselmassa tuoda esiin. Muutenkin Skandinavian maat koettivat kaikin mahdollisin keinoin saada Kansainliiton avustus julkisesti määritellyksi niin epämääräiseksi kuin mahdollista; viittaan niinä aikoina Ulkoasiainministeriölle lähettämiini raportteihin.

4) Sittemmin osottautui, että sotilaallista apua tahdottiin Skandinavian maiden taholta antaa vain vapaaehtoisten lähettämisen muodossa. Muista maista, hyvin ymmärrettävistä syistä, tuli vapaaehtoisia vielä vähemmän.

5) Herra Tasavallan Presidentti, Herra Pääministeri, Herra Sotamarsalkka, kenraali Österman y.m. antoivat molempien viime kuukausien kuluessa julkisesti tietää, että Suomi tarvitsi sangenkin runsaasti ulkomaista sotilaallista apua.

Kuten Englannin ja Ranskan herrojen pääministerien selitykset viime päivinä ovat osoittaneet, olivat nämä maat valmiit jo helmikuun alussa antamaan Suomelle täyttä sotilaallista apua, jos Suomi sitä pyytäisi. Tästä avunannosta ei kuitenkaan tullut mitään siitä syystä, että Ruotsi ja Norja kieltäytyivät laskemasta englantilaisia ja ranskalaisia joukkoja alueelleen läpimatkalla Suomeen.

Kun mitään riittävää sotilaallista apua ei siis saapunut sen enempää Skandinavian maista kuin Englannista ja Ranskasta, katsoi Suomi tulleensa pakoitetuksi solmimaan rauhan.

6) Samaan aikaan kuin Ruotsi ja Norja menettelivät Suomen suhteen yllämainitulla tavalla, esti Saksa Italiasta Suomeen matkalla olleiden sotatarpeiden kauttakulun.

7) Tosiasiallisesti oli siis Suomi ikäänkuin saarrossa: Skandinavian maiden kautta saatiin ainoastaan sotatarpeita ja joku määrä vapaaehtoisia.

Vastaus kysymykseen: mistä siis on ollut kysymys, on itsestään selvä. Saksa on kaikin mahdollisin keinoin tahtonut saada Venäjän irti seikkailustaan Suomen taholla ja sen vuoksi on ollut estettävä että Suomen vastarinta muuttuisi pysyväisesti tarpeeksi voimakkaaksi. Tässä tarkoituksessa se on harjoittanut painostusta Skandinavian maihin.

8) Skandinavian maat ovat koettaneet selittää tätä politiikkaansa sillä, että niiden on täytynyt ensi sijassa turvata oma puolueettomuutensa. Se ei ole kuitenkaan ollut mikään asiallisesti oikea selitys. Suomen asiassa on ollut vain kaksi ryhmää valtoja eikä kolme, niinkuin Skandinavian maat ovat tahtoneet väittää. Ne eivät ole tosiasiallisesti muodostaneet puolueetonta ryhmää, vaan ovat toimineet juuri sillä tavalla kuin Venäjä ja Saksa ovat vaatineet; saartorengas Suomen ympäri on siten saatu niin tiiviiksi, etteivät englantilaiset ja ranskalaiset ole päässeet Suomea auttamaan.

Tämä Skandinavian maiden menettely on ollut siis loppuun saakka toinen kuin Kansainliiton yleiskokouksen päätös on edellyttänyt. Mutta kaikkein oniten epäjohdonmukaiseksi tulee Ruotsin ja Norjan menettely kun ne nyt katsovat mahdolliseksi solmita puolustusliiton Suomen kanssa. Jos se on mahdollinen heidän puolueettomuutensa puitteissa maaliskuun jälkimmäisellä puoliskolla 1940, olisi sen pitänyt olla mahdollista jo muutama kuukausi aikaisemmin.

Skandinavian maiden ei tule ihmetellä, jos tämä niiden menettely siitä saakka kuin Suomi joutui hyökkäyksen uhriksi on viikko viikolta herättänyt kautta maailman yhä suurempaa mielipahaa, kunnes nyt katkeruus niitä kohtaan on

aivan huipussaan. Yhtä paljon kuin Suomen kansan sankarillisuus on herättänyt rajatonta ihailua kautta maailman, yhtä paljon saavat Skandinavian maat tuntea maailman tavatonta katkeruutta.

Toiseksi kohdistuu tämä maailman hylveksuminen Saksaan. Nyt sen lehdet iloitsevat uudesta Saksan diplomatian voitosta demokraattisten maiden, lähinnä Englannin ja Ranskan kustannuksella. Maaliskuu on Hitlerin toinen "dramaattinen kuukausi" vuodessa: Itävalta katosi maaliskuun 12 päivänä, Tsekkoslovakia maaliskuun 15 päivänä, ja nyt syntyi Saksan diplomatian avustuksella suomalais-venäläinen rauha aivan samoina päivinä.

Siitä, kuinka täytenä yllätyksenä tämä Englannin ja Ranskan sotavoimien jääminen pois Suomesta tuli myöskin Kansainliiton piireille, mainitsen seuraavaa:

Toissapäivänä, t.k. 12 päivänä, olin aamupäivällä M. Avenolin puheilla. Keskustelimme moneltakin eri kannalta Suomen auttamisen mahdollisuuksista, mutta M. Avenol päättyi aina siihen selitykseen, että kaikki on Kansainliiton puolesta jo monta viikkoa ollut järjestettynä Englannin ja Ranskan kanssa, jotta Suomi saisi riittävän suurta sotilaallista apua. Puuttui vain, että Suomen Hallitus esittäisi suoranaisen kutsun Englannin ja Ranskan hallituksille.

On ollut olemassa kaksi eri tulkintaa siitä, voidaanko yleiskokouksen päätös viime joulukuun 14 päivältä tulkita siten, että Kansainliiton jäsenvaltiot voivat välittömästi sopia Suomen kanssa sotilaallisenkin avun antamisesta, vai tarvittaisiinko siitä nimenomaan yleiskokouksen eri päätös. Tiesin M.Avenolin olevan edellisen tulkinnan kannalla ja hänen kosketuksensa Englannin ja Ranskan kanssa tapahtuivat tämän tulkinnan hengessä. Varovaisuussyistä olen katsonut omasta puolestani ehkä olevan aihetta, että asiaa harkittaisiin Englannin, Ranskan ja Suomen hallitusten kesken ja että, jos tällöin havaittaisiin tarpeelliseksi kutsua yleiskokous uudelleen koolle, se tehtäisiin, jotta Englannille ja Ranskalle saataisiin muodollinen mandaatti esiintyä Kansainliiton nimessä Suomen auttamiseksi täysin sotilaallisin voimin.

Tätä kantaa olen ajanut pitkin vuotta eri raporteissani. Viimeksi lähetin siitä Ministeriölle salasähkeen t.k. 9 päivänä.

Tällä menettelyllä mielestäni olisi saatu Ruotsi ja Norja asetetuksi kansainvälisen Forumin eteen, jolloin niiden olisi täytynyt julkisesti sanoa, etteivät ne salli Englannin ja Ranskan auttavan Suomea sillä tavalla kuin Suomen Hallitus ja sotamarsalkka Mannerheim pitivät välttämättömänä. Nyt sensijaan Ruotsi ja Norja ovat päässeet ainakin jollain tavoin kätkeytymään diplomatian salaisuuksien vaippaan.

Mutta voihan olla totta sekin, mitä jotkut täällä Genève'issä ovat väittäneet, että Ruotsi ja Norja olisivat mieluummin eronneet Kansainliitosta kuin olisivat tulleet julkisesti vastaamaan menettelystään.

Tänään aamupäivällä olen ulkomaisessa radiossa kuullut niin hyvin Herra Sotamarsalkan kuin Herra Ulkoasiainministerin puheet Suomen armeijalle ja kansalle. Mielestäni on ollut aivan erikoisen tärkeätä, että sotamarsalkka Mannerheim on antanut kaikkien kansojen tietää, miten hän Suomen armeijan ylipäällikkönä arvostelee sen sotilaallisen tilanteen, joka teki Suomelle rauhan solmiamisen pakolliseksi. Kukaan ei kanna historian edessä suurempaa henkilökohtaista vastuuta kuin hän Suomen sankarillisesta puolustussodasta. Kenellekään ei myöskään lankea historian kunnioitus niin henkilökohtaisesti kuin hänelle. Jos hän sitten avoimin katsein ja puhtain omintunnoin selittää koko maailmalle mistä syystä hän ei voinut enää jatkaa Suomen armeijan taistelua, jota maailman sanomalehdistö, Times etunenässä, kutsuu kuolemattoman uljaaksi, silloin myös ovat maailman silmissä tulleet leimatuiksi ne kaksi maata, jotka estivät länsivaltoja ajoissa auttamasta tarpeeksi suurin sotavoimin Suomea. Toinen aikamme suurimmista sotapäälliköistä, sotamarsalkka Foch, neuvoo sotia ja taisteluita arvosteltaessa pitämään silmällä vain tuota ohjetta: "de quoi s'agit-il ?". Toinen hänen vertaisensa sotapäällikkö on noudattanut samaa menetelmää ja on antanut vastauksensa: Ruotsi ja Norja eivät tahtoneet taata Suomen rajojen koskemattomuutta silloin kuin Suomen puolustusvoimat olivat korkeimmillaan; nyt kun Suomen rajoja on rauhansopimuksella rikottu, nyt Ruotsi ja Norja tahtovat olla mukana

turvaamassa vastaisuudessa Suomen rajat. Jos Ruotsi ja Norja olisivat muutama viikko sitten lähteneet mukaan taisteluun itäistä vihollista vastaan, olisi niillä ollut turvanaan Kansainliiton päätös joulukuun 14 päivältä, mutta se ei silloin kelvannut. Nyt täytyy näiden molempien maiden sittenkin lähteä tukemaan Suomea sen jälkeen kun maailman tuomio jo on kohdistunut niihin musertavalla voimalla.

Ministeri: Rudolf Holsti

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA:

Genèvessä olevan lähetystön raportti n:o 10.

Ministeri Holsti

26/3 1940.

5000—6—39 3012

...AINMINIST...

21/298 Pol 40.

4/4-40

OSASTO 5 | ASIA C 37

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 745/27.

Genève'i SSA 26 P:NÄ maalis KUUTA 19 40.

VIITTAUS: ..... N

..... P:NÄ ..... KUUTA 19..... P:TTY ..... n:o .....

VIITTAUS: ..... D. U. M. ..... / ..... 19.....

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 10.

Ohellisena lähetystö kunnioittaen Ministeriölle lähettää raporttinsa n:o 10, jonka otsakkeena on Kansainliiton apu Suomelle.

Ministeri: Rudolf Holsti

UE 3: A 4.

aikana erinäisten Sihteeristön korkeimpien virkamiesten kesken valmistettu asiaa niin että ylihuomenna t.k. 28 päivänä voidaan Sihteeristössä pitää ratkaiseva neuvottelu avustustoiminnan jatkamisesta. Tämän vuoksi hän pyysi, että lykkäisin matkani Berniin kahdella päivällä voidakseni heti t.k. 29 päivänä saada M.Avenolilta tiedon mihin toimenpiteisiin Sihteeristö tulisi ryhtymään Suomen auttamiseksi edelleen.

Tehostin aivan erikoisesti miten mielestäni M.Avenol oli viime aikoina aivan väärin arvostellut tilannetta koettamalla lykätä kaiken vastuun avustustoiminnasta Suomen hallituksen alotteiden varaan, kun päinvastoin olisi otettava huomioon että Suomen hallituksella on äärettömän paljon mitä tärkeimpiä asioita hoidettavana: puolustuksen järjestäminen uudelle kannalle, evakuoidun väestön hoitaminen, ulkopoliittisten probleemien silmälläpito j.n.e. Sensijaan, sanoin, Kansainliitto jatkaa toimintaansa täysin normaalisissa olosuhteissa ja siitä syystä on Kansainliiton itsensä harkittava loppuun saakka millä tavalla se voi entistä nopeammin ja entistä vielä laajemmassa mittakaavassa suunnitella Suomen auttamista.

M. Aghnides lupasi tehdä kaiken voitavansa jotta juuri nämä näkökohdat otettaisiin varteen kun ylihuomenna tuo tärkeä kokous suunnittelee Suomen auttamista. Tämän keskustelun päätyttyä lähetin Ministeriölle salasähkeen n:o 176.

Valitan suuresti, etten ole tähän mennessä saanut vastausta salasähkeeseeni n:o 168 (19/3) jossa ehdotin, että Suomi pyytäisi Kansainliitolta avustustoiminnan suuntaamista ennen kaikkea siviiliväestön auttamiseksi käyttämällä hyväksi myöskin Kansainliiton omia varoja. Tästä nimenomaisesta ajatuksesta olen neuvotellut erikoisesti ministeri Holman kanssa ja olen kiitollinen siitä, että hän on kaikissa suhteissa ollut tässäkin asiassa ~~ollut~~ yhtä mieltä kanssani.

M i n i s t e r i: Rudolf Holsti

kuin Ranska olivat aikeissa lopettaa kaiken avustustoiminnan koska niiden mielestä tilanne Suomen ja Venäjän välisen rauhansopimuksen jälkeen oli kokonaan muuttunut. En voinut olla ilmaisematta ihmettelyäni, että oltuani muutama päivä aikaisemmin M.Avenolin luona pyytämässä avustamisen jatkamista Sihteeristö ei ole ryhtynyt vastaaviin toimenpiteisiin. Sovimme tällöin eversti Bach ja minä, että kaikkien väärinkäsitysten välttämiseksi lähettäisin heti M.Avenolille virallisen kirjeen pyytäen avustustoiminnan viipymätöntä jatkamista. Ottaen huomioon että tämä päivä oli päivää ennen pitkääperjantaita ja että minulla oli hyvin vähän toiveita edes puhelimessa saada tavata asianomaisia Helsingissä, lähetin M.Avenolille kirjeen nojautuen yllämainittuun Ministeriön salasähkeeseen t.k. 14 päivältä. Kirje kuuluu alkuperäisessä muodossaan seuraavasti:

"Monsieur le Secrétaire Général,

Me référant à notre entretien du 15 mars je vous prie encore une fois d'accepter les remerciements les plus sincères de mon Gouvernement pour l'assistance que le Secrétariat de la Société des Nations, sous votre haute direction, a bien voulu accorder à la Finlande comme suite à la résolution de l'Assemblée en date du 14 décembre 1939.

D'ordre de mon Gouvernement, j'ai l'honneur de vous prier d'informer les Membres de la Société des Nations que la Finlande demande que cette assistance matérielle et humanitaire soit continuée par la Société des Nations pour assurer la restauration la plus rapide et la plus complète du pays en vue de garantir sa sécurité et son avenir.

Veuillez agréer, ..."

Sihteeristön pääsiäisloman päätyttyä tänään kävin tapaamassa M. Aghnidesta, joka kuten tunnettua lähinnä hoitaa Sihteeristössä Suomen avustustoimintaa.

Hän esitti heti aluksi valituksen että Sihteeristö ei ollut heti keskellä pääsiäislomaa vastannut yllämainittuun kirjelmään, mutta se johtui siitä, että M.Avenol ei ollut tiedoittanut Sihteeristön korkeimmille virkamiehille käynnistäni hänen luonaan t.k. 15 päivänä, vaan oli luottanut siihen, että kaikkien Kansainliiton jäsenvaltioiden avustustoimintaa jatkettaisiin automaattisesti. Sen vuoksi oli kirjelmäni ollut erittäin tarpeellinen ja oli pääsiäisloman

uudet listat sen mukaan kuin muuttunut tilanne vaatii.

T.k. 14 päivänä Ministeriö vastasi sähkeellä n:o 186 ilmoittaen, että "kiitoksella ei kiirettä, avustamisen jatkamista pyydämme".

En voi salata hämmästystäni, että Ministeriö piti tarpeettomana kiittää saadusta avusta samaan aikaan kuin Herra Tasavallan Presidentti, Herra Pääministeri, Herra Ulkoasiainministeri ja Herra Sotamarsalkka olivat eri puheissaan esittäneet kiitokset kaikille, jotka olivat olleet osallisina Suomen auttamisessa.

Kun siis t.k. 15 päivänä kävin tapaamassa M.Avenolia havaitsin heti hänen olevan erittäin hämillään siitä, että Suomen puolelta oli kiitetty erinäisiä Kansainliiton jäsenvaltioita niiden antamasta avusta, mutta mitään ei oltu sanottu Kansainliitosta itsestään. Aloitin heti ilmoittamalla, että "Suomi kiitollisena saamastaan avusta" pyytää kunnioittavimmin että tätä avustustoimintaa yhä jatkettaisiin aikaisemmin esitettyjen listojen mukaisesti, kunnes Suomessa ennätetään valmistaa uusia olosuhteita vastaavat listat.

Havaitsin M.Avenolin ottaneen tässä muodossa esittämäni kiitokset erittäin hyvällä mielellä vastaan.

Lisäsin, että niin pian kuin uudet listat ovat minulle saapuneet Suomesta, tulisin kirjallisesti antamaan vahvistuksen nyt suullisesti esittämälleni pyynnölle.

Edellytin tällöin että M.Avenol tiedoittaisi tavallista menettelyä noudattaen Kansainliiton jäsenvaltioille tämän Suomen hallituksen pyynnön.

Sittemmin tulin ajatelleeksi, että asiaa voitaisiin jouduttaa jos omasta aloitteestani ehdottaisin Ministeriölle, että M. Avenolin annettaisiin tietää miten tärkeätä olisi että Sihteeristö itsekin valmistaisi tätä toimintaa antamalla Kansainliiton jäsenvaltioiden ymmärtää että päähuomio olisi kiinnitettävä sellaiseen avustukseen joka kohdistuisi nimenomaan siviiliväestöön. Tässä tarkoituksessa lähetin Ministeriölle salasähkeen n:o 168 (19/3).

T.k. 21 päivänä oli luonani lounaalla eversti Bach, joka Kansainliiton puolesta on hoitanut Suomen avustustoimintaa Pariisissa. Tällöin ilmeni, että niin hyvin Englanti

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 11.

Genève'issa 26 p:nä maalis kuuta 1940.

21/298 Sal 40.

Asia: Kansainliiton apu Suomelle.

Tarkoitukseni ei ole vielä tällä kerralla antaa yhtenäistä esitystä siitä avusta, jonka Kansainliitto yleiskokouksen hyväksymän päätöslausunnon nojalla viime joulukuun 14 päivältä on viime kuukausien kuluessa antanut Suomelle. Siihen kysymykseen palaan hieman tuonnempana ennättääkseni ennen huomisen kuriirin lähtöä selostaa uusimpia vaiheita tässä suhteessa.

Mikäli ulkomaalaiset ja suomalaiset sanomalehdet sekä radiot ovat tiedoittaneet, on rauha tullut solmituksi Suomen ja Venäjän välillä t.k. 13 päivänä. Kun nämä tiedot rauhanneuvotteluista olivat päässeet julkisuuteen, soitin aamuyöstä t.k. 9 päivänä Ulkoasiainministeriöön pyytäen kiireimmästi tietoja millainen tilanne oli ja miten Suomen avustusta Kansainliiton taholta edelleen olisi hoidettava. Saman päivän iltapäivällä saapui Ulkoasiainministeriöltä kiertosähke n:o C-57 ilmoituksineen, että asiasta voitaisiin antaa tarkempia tietoja vasta tuonnempana, koska m.m. Ministeriön salasähkesysteemi ei ollut luotettava.

Sittemmin tulivat kaikkien europalaisten radioasemien kautta tiedot rauhan solmiamisesta t.k. 12 päivänä. Odotin luvattua ilmoitusta Ulkoasiainministeriöltä, mutta kun sitä ei saapunut, lähetin Ministeriölle salasähkeen n:o 164 (13/3) ehdottaen että saisin kiittää virallisesti pääsihteeri Avenolia sekä Sihteeristöä kaikesta avunannosta, esittäen samalla toivomuksen että avustusta jatkettaisiin aikaisempien listojen mukaisesti, kunnes Suomen hallitus ennättäisi esittää

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 11.

Genève'issa 26 p:nä maalis kuuta 1940.

21/298 Sal 40.
7/4. 40
OSASTO 5 C 31

Asia: Kansainliiton apu Suomelle.

Tarkoitukseni ei ole vielä tällä kerralla antaa yhtenäistä esitystä siitä avusta, jonka Kansainliitto yleiskokouksen hyväksymän päätöslausunnon nojalla viime joulukuun 14 päivältä on viime kuukausien kuluessa antanut Suomelle. Siihen kysymykseen palaan hieman tuonnempana ennättääkseni ennen huomisen kuriirin lähtöä selostaa uusimpia vaiheita tässä suhteessa.

Mikäli ulkomaalaiset ja suomalaiset sanomalehdet sekä radiot ovat tiedoittaneet, on rauha tullut solmituksi Suomen ja Venäjän välillä t.k. 13 päivänä. Kun nämä tiedot rauhanneuvotteluista olivat päässeet julkisuuteen, soitin aamuyöstä t.k. 9 päivänä Ulkoasiainministeriöön pyytäen kiireimmästi tietoja millainen tilanne oli ja miten Suomen avustusta Kansainliiton taholta edelleen olisi hoidettava. Saman päivän iltapäivällä saapui Ulkoasiainministeriöltä kiertosähke n:o C-57 ilmoituksineen, että asiasta voitaisiin antaa tarkempia tietoja vasta tuonnempana, koska m.m. Ministeriön salasähkesysteemi ei ollut luotettava.

Sittemmin tulivat kaikkien europalaisten radioasemien kautta tiedot rauhan solmiamisesta t.k. 12 päivänä. Odotin luvattua ilmoitusta Ulkoasiainministeriöltä, mutta kun sitä ei saapunut, lähetin Ministeriölle salasähkeen n:o 164 (13/3) ehdottaen että saisin kiittää virallisesti pääsihteeri Avenolia sekä Sihteeristöä kaikesta avunannosta, esittäen samalla toivomuksen että avustusta jatkettaisiin aikaisempien listojen mukaisesti, kunnes Suomen hallitus ennättäisi esittää

JAKELUOHJE:

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

uudet listat sen mukaan kuin muuttunut tilanne vaatii.

T.k. 14 päivänä Ministeriö vastasi sähkeellä n:o 186 ilmoittaen, että "kiitoksella ei kiirettä, avustamisen jatkamista pyydämme".

En voi salata hämmästystäni, että Ministeriö piti tarpeettomana kiittää saadusta avusta samaan aikaan kuin Herra Tasavallan Presidentti, Herra Pääministeri, Herra Ulkoasiainministeri ja Herra Sotamarsalkka olivat eri puheissaan esittäneet kiitokset kaikille, jotka olivat olleet osallisina Suomen auttamisessa.

Kun siis t.k. 15 päivänä kävin tapaamassa M.Avenolia havaitsin heti hänen olevan erittäin hämmillään siitä, että Suomen puolelta oli kiitetty erinäisiä Kansainliiton jäsenvaltioita niiden antamasta avusta, mutta mitään ei oltu sanottu Kansainliitosta itsestään. Aloitin heti ilmoittamalla, että "Suomi kiitollisena saamastaan avusta" pyytää kunnioittavimmin että tätä avustustoimintaa yhä jatkettaisiin aikaisemmin esitettyjen listojen mukaisesti, kunnes Suomessa ennätetään valmistaa uusia olosuhteita vastaavat listat.

Havaitsin M.Avenolin ottaneen tässä muodossa esittämäni kiitokset erittäin hyvällä mielellä vastaan.

Lisäsin, että niin pian kuin uudet listat ovat minulle saapuneet Suomesta, tulisin kirjallisesti antamaan vahvistuksen nyt suullisesti esittämälleni pyynnölle.

Edellytin tällöin että M.Avenol tiedoittaisi tavallista menettelyä noudattaen Kansainliiton jäsenvaltioille tämän Suomen hallituksen pyynnön.

Sittemmin tulin ajatelleeksi, että asiaa voitaisiin jouduttaa jos omasta aloitteestani ehdottaisin Ministeriölle, että M. Avenolin annettaisiin tietää miten tärkeätä olisi että Sihteeristö itsekin valmistaisi tätä toimintaa antamalla Kansainliiton jäsenvaltioiden ymmärtää että päähuomio olisi kiinnitettävä sellaiseen avustukseen joka kohdistuisi nimenomaan siviiliväestöön. Tässä tarkoituksessa lähetin Ministeriölle salasähkeen n:o 168 (19/3).

T.k. 21 päivänä oli luonani lounaalla eversti Bach, joka Kansainliiton puolesta on hoitanut Suomen avustustoimintaa Pariisissa. Tällöin ilmeni, että niin hyvin Englanti

kuin Ranska olivat aikeissa lopettaa kaiken avustustoiminnan koska niiden mielestä tilanne Suomen ja Venäjän välisen rauhansopimuksen jälkeen oli kokonaan muuttunut. En voinut olla ilmaisematta ihmettelyäni, että oltuani muutama päivä aikaisemmin M.Avenolin luona pyytämässä avustamisen jatkamista Sihteeristö ei ole ryhtynyt vastaaviin toimenpiteisiin. Sovimme tällöin eversti Bach ja minä, että kaikkien väärinkäsitysten välttämiseksi lähettäisin heti M.Avenolille virallisen kirjeen pyytäen avustustoiminnan viipymätöntä jatkamista. Ottaen huomioon että tämä päivä oli päivää ennen pitkääperjantaita ja että minulla oli hyvin vähän toiveita edes puhelimessa saada tavata asianomaisia Helsingissä, lähetin M.Avenolille kirjeen nojautuen yllämainittuun Ministeriön salasähkeeseen t.k. 14 päivältä. Kirje kuuluu alkuperäisessä muodossaan seuraavasti:

"Monsieur le Secrétaire Général,

Me référant à notre entretien du 15 mars je vous prie encore une fois d'accepter les remerciements les plus sincères de mon Gouvernement pour l'assistance que le Secrétariat de la Société des Nations, sous votre haute direction, a bien voulu accorder à la Finlande comme suite à la résolution de l'Assemblée en date du 14 décembre 1939.

D'ordre de mon Gouvernement, j'ai l'honneur de vous prier d'informer les Membres de la Société des Nations que la Finlande demande que cette assistance matérielle et humanitaire soit continuée par la Société des Nations pour assurer la restauration la plus rapide et la plus complète du pays en vue de garantir sa sécurité et son avenir.

Veuillez agréer, ..."

Sihteeristön pääsiäisloman päätyttyä tänään kävin tapaamassa M. Aghnidesta, joka kuten tunnettua lähinnä hoitaa Sihteeristössä Suomen avustustoimintaa.

Hän esitti heti aluksi valituksen että Sihteeristö ei ollut heti keskellä pääsiäislomaa vastannut yllämainittuun kirjelmään, mutta se johtui siitä, että M.Avenol ei ollut tiedoittanut Sihteeristön korkeimmille virkamiehille käynnistäni hänen luonaan t.k. 15 päivänä, vaan oli luottanut siihen, että kaikkien Kansainliiton jäsenvaltioiden avustustoimintaa jatkettaisiin automaattisesti. Sen vuoksi oli kirjelmäni ollut erittäin tarpeellinen ja oli pääsiäisloman

aikana erinäisten Sihteeristön korkeimpien virkamiesten kesken valmistettu asiaa niin että ylihuomenna t.k. 28 päivänä voidaan Sihteeristössä pitää ratkaiseva neuvottelu avustustoiminnan jatkamisesta. Tämän vuoksi hän pyysi, että lykkäisin matkani Berniin kahdella päivällä voidakseni heti t.k. 29 päivänä saada M.Avenolilta tiedon mihin toimenpiteisiin Sihteeristö tulisi ryhtymään Suomen auttamiseksi edelleen.

Tehostin aivan erikoisesti miten mielestäni M.Avenol oli viime aikoina aivan väärin arvostellut tilannetta koettamalla lykätä kaiken vastuun avustustoiminnasta Suomen hallituksen alotteiden varaan, kun päinvastoin olisi otettava huomioon että Suomen hallituksella on äärettömän paljon mitä tärkeimpiä asioita hoidettavana: puolustuksen järjestäminen uudelle kannalle, evakuoidun väestön hoitaminen, ulkopoliittisten probleemien silmälläpito j.n.e. Sensijaan, sanoin, Kansainliitto jatkaa toimintaansa täysin normaalisissa olosuhteissa ja siitä syystä on Kansainliiton itsensä harkittava loppuun saakka millä tavalla se voi entistä nopeammin ja entistä vielä laajemmassa mittakaavassa suunnitella Suomen auttamista.

M. Aghnides lupasi tehdä kaiken voitavansa jotta juuri nämä näkökohdat otettaisiin varteen kun ylihuomenna tuo tärkeä kokous suunnittelee Suomen auttamista. Tämän keskustelun päätyttyä lähetin Ministeriölle salasähkeen n:o 176.

Valitan suuresti, etten ole tähän mennessä saanut vastausta salasähkeeseeni n:o 168 (19/3) jossa ehdotin, että Suomi pyytäisi Kansainliitolta avustustoiminnan suuntaamista ennen kaikkea siviiliväestön auttamiseksi käyttämällä hyväksi myöskin Kansainliiton omia varoja. Tästä nimenomaisesta ajatuksesta olen neuvotellut erikoisesti ministeri Holman kanssa ja olen kiitollinen siitä, että hän on kaikissa suhteissa ollut tässäkin asiassa ~~ollut~~ yhtä mieltä kanssani.

Ministeri: Rudolf Holsti

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 3/

ASIA:

Genèvessä olevan lähetystön raportti n:o 11.

Ministeri Holsti

16/4 1940.

5000—6—39 3012

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 902/53.

Genève'i SSA 16 P:NÄ huhti KUUTA 19 40.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 11.

Lähetystö lähettää kunnioittaen Ministeriölle raporttinsa n:o 11, jonka otsakkeena on

Kansainliiton apu Suomelle.

Ministeri: [signature]

UE 3: A 4.

24/298 Sal. D. 40.
6/5-40
5 C3

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 11.

Genève'i ssa 16 p:nä huhti kuuta 1940.

24/298 Sal. B 40.
6/5-40
5 C 31

Asia: Kansainliiton apu Suomelle.

Otsakeasiasta kirjoitin viimeksi raportissani n:o 10 v.k. 26 päivältä. Pitkin kuluvaa kuuta olen ollut aikeissa jatkaa selostustani, mutta tapahtumat ovat kehittyneet paljoa hitaammin kuin olisin toivonut. M. Avenol on edelleenkin matkoilla järjestämässä avustustoimintaa ja toisaalta taas Hilfswerk für Finnland - Aide Suisse à la Finlande, jonka keskuskomitea on Zürichissä, ei myöskään ole saanut tähän mennessä lopullisia tilejänsä valmiiksi. Koska kuriiriyhteys Suomeen nykyisin on peräti epäsäännöllinen, en katso voivani enää odottaa M. Avenolin paluuta ja näitä Zürichin tilejä, vaan pyydän seuraavassa lyhyesti selostaa tilanteen kehitystä viimeisten viikkojen aikana:

Salasähkeellä n:o 185 v.k. 29 päivältä ilmoitin Ministeriölle M. Avenolin luvanneen mahdollisimman tehokkaasti jatkaa Suomen avustamista, missä tarkoituksessa hän aikoo lähettää aivan heti herra Renborgin Helsinkiin. Sen lisäksi hän sanoi tulevansa neuvottelemaan näistä kysymyksistä yleiskokouksen presidentin, herra Hambron ja keskuskomitean presidentin, herra Colijnin kanssa. T.k. 2 päivänä M. Avenol pyysi minua salasähkeellä ilmoittamaan Hallitukselle, että herra Renborg saapuisi Helsinkiin t.k. 7 päivänä.

Seuraavana päivänä Sihteeristö ilmoitti minulle vielä, että M. Avenol lähettää Helsinkiin lisäksi Mr. Tylorin perehtymään tilanteeseen ja senjälkeen jatkamaan matkaansa suoraan Yhdysvaltoihin sikäläisen avustustoiminnan tehostamiseksi; sähköitin tästä Ministeriölle samana päivänä salasähkeellä n:o 193.

T.k. 12 päivänä sain vastaanottaa Ministeriön kirjelmällä

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

n:o 3796 v.k. 29 päivänä asiainhoitaja Toivolan kirjelmän n:o 9432/69. Kävin sen johdosta heti samana päivänä M. Avenolin puheilla ja esitin herra Toivolan kirjelmässä esiintyvät 3 eri kohtaa hänen keskustelustaan herra Hambron kanssa.

Mitä ensinnä tulee Suomen jäsenmaksuun Kansainliitolle kuluvalta vuodelta, sanoi M. Avenol pitävänsä itsestään selvänä, että Kansainliitto vapauttaa Suomen tämän maksun suorittamisesta.

Sitävastoin hän sanoi suuresti epäilevänsä, että Kansainliiton budjetissa esiintyvät 500.000 Svfr. arvaamattomien poliittisten tapahtumien varalta voitaisiin ilman muuta asettaa Suomen käytettäviksi, vaikka herra Hambro oli herra Toivolan raportin mukaan esittänyt sellaisen ajatuksen. Jos herra Hambro olisi aavistanut sen ajatuksensa esittämisen hetkellä, että Norja pari viikkoa myöhemmin itsekin joutuisi sotaan, huomautti M. Avenol, hän tuskin olisi tehnyt sellaista lupausta. Sitäpaitsi, jatkoi M. Avenol, täytyy kuluvan budjettivuoden jäljelläolevia kuukausia varten varata tästä summasta tuntuvia eriä uusien mahdollisten yllätysten varalta.

Lopuksi otin esille kysymyksen herra Toivolan raportin kolmannesta kohdasta eli siitä, että Kansainliiton ensi budjettiin otettaisiin muutaman miljoonan Sveitsinfrangin erä Suomen auttamiseksi. M. Avenol vastasi, että asia luonnollisesti riippuu kokonaan ensi yleiskokouksen harkinnasta, mutta hän sanoi epäilevänsä, että kontrollikomitea kokoontuessaan ensi kesäkuussa uskaltaisi esittää tähän tarkoitukseen mitään suurempia summia, koska se voisi olla omansa nostattamaan yleiskokouksessa vastustusta. Mutta omasta puolestaan hän sanoi olevansa valmis tätäkin tietä avustamaan Suomea, jos siihen ilmenee edellytyksiä.

Hän lupasi keskustella näistä eri kohdista M. Colijnin kanssa niin pian kuin he seuraavalla viikolla tapaisivat toisensa Pariisissa. Lähetin tästä käynnistäni M. Avenolin luona lyhyen selostuksen Ministeriölle salasähkeellä n:o 198.

Samassa yhteydessä M. Avenol vieläkin valitti sitä, että hänen oli ollut sangen vaikeaa saada Suomesta riittävän nopeasti tietoja. Hän toi esiin sen toivomuksen, että ainakin nyt herrojen Renborgin ja Tylorin käynti Suomessa johtaisi entistä nopeampiin tuloksiin.

Kuten yllä viittasin, on M. Avenol edelleenkin Pariisissa, mutta odotetaan häntä ensi viikolla Genève'iin. Tulen silloin saa-

maan häneltä selostuksen tilanteesta kokonaisuudessaan. Ensi sunnuntaina saapuu Genèveen pääkonsuli Schauwecker neuvottelemaan kanssani Sveitsin avustustoiminnan jatkamisesta. Palaan näihin kysymyksiin aivan ensi tilassa.

Ministeri: Rudolf Holsti

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA:

Genèvessä olevan Lähetyön raportti n:o 12.

Ministeri Holsti

17/4 1940.

5000—6—39 3012

25/298 Sal. D-40.

6/5-40

5 C31

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 911/58.

Genève'i SSA 17 P:NÄ huhti KUUTA 19 40.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 12.

Lähetystö lähettää kunnioittaen Ministeriölle raporttinsa n:o 12, jonka otsakkeena on

Lainoja Suomelle.

Ministeri: [signature]

UE 3: A 4.

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 12.

25/298 Sal. 5-40.

Genève'i ssa 17 p:nä huhti kuuta 19 40.

5-40

Asia:

Lainoja Suomelle.

Raportissani n:o 7 viime helmikuun 20 päivältä tein selkoa keskustelustani M. Avenolin kanssa miten parhaiten Kansainliitto voisi lainoilla tukea Suomea ja mitä tällöin M. Avenol vastasi. Edelleen selostin miten hän oli neuvonut, että Suomessa perustettaisiin pienehkö komitea eli "järjestö", joka ottaisi vastuulleen ulkomailta tehtävät ostot, niiden laivauksen sekä pitäisi huolta myöskin tarpeellisten tavaraluottojen y.m. lainojen suunnittelusta.

Asiasta ei Ministeriö ole sen jälkeen minulle ilmoittanut mitään; otaksun kuitenkin, että tuomari Åke Gartzin puheenjohdolla muodostettu uusi elin, josta olen lukenut sanomalehdissä, vastaa ainakin suurin piirtein katsoen tätä M. Avenolin ehdotusta.

Mitä tulee lainan saantiin Sveitsistä, olen pitänyt asiaa vireillä alituisesti, mutta uusimmat tapahtumat ovat mitä pahimmin vaikeuttaneet positiivisen ratkaisun aikaansaamista.

Ensinnäkin hidastui Sveitsin hallituksen käytännöllinen harrastus asiaa kohtaan sen kautta, että Valaliitolla ei ollut moneen viikkoon vakinaista ulkoasiainministeriä M. Mottan kuoleman jälkeen. Kun sitten M. Pilet-Golaz viime kuun lopulla vaihtoi kulkulaitosministerin salkun ulkoasiainministerin salkkuun, oli rauha Suomen ja Venäjän välillä jo tehty. Sovimme tällöin pääkonsuli Schauweckerin kanssa sellaisesta menettelystä, että hän alustavasti neuvottelisi asiasta Sveitsin valtiopankin hallitusneuvoston puheenjohtajan, professori Bachmannin kanssa asian käytännöllisestä hoitamisesta ennenkuin ottaisin kysymyksen

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoitukselle.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoitukselle.

UE 3: A 4.

uudelleen esille Sveitsin hallituksen kanssa, jotta silloin olisi käytettävänäni ainakin jonkinlainen käytännöllinen ohjelma.

Tämä alustava luonnos sisälsi, sellaiseksi kuin herrat Bachmann ja Schauwecker olivat sen laatineet, lyhyesti seuraavaa:

Koska rauha Suomen ja Venäjän välillä oli tullut palautetuksi, oli toiveita olemassa, että Sveitsin vienti Suomeen ja vastaavasti Suomen vienti Sveitsiin saataisiin nopeasti käyntiin. Sen vilkastuttamiseksi olisi koetettava saada sveitsiläiset pankit yhteisesti myöntämään noin 10 miljoonan frangin luoton, johon summaan sisältyisi tuo aikaisemmin mainitsemani Sveitsin hallituksen suunnittelema 4 miljoonan frangin laina. Pääkonsuli Schauwecker sopi edelleen kanssani siitä, että hän aivan ensi tilassa matkustaisi Suomeen neuvottelemaan asian kaikista eri puolista sekä Hallituksen että suomalaisten vienti- ja tuontiliikkeiden kanssa.

Asia oli kehitetty jo niin pitkälle, että herra Schauwecker oli ollut siitä kirjeenvaihdossa myöskin Sveitsin lähettilään, ministeri Eggerin kanssa.

Nyt olen kuitenkin juuri saanut pääkonsuli Schauweckeriltä ilmoituksen, ettei hän ainakaan toistaiseksi näe mahdollisuuksia matkustaa Suomeen, koska Itämeren tultua pitkin Saksan rannikoita miinoitetuksi, on hyvinkin vähän toiveita olemassa, että kauppa Suomen ja Sveitsin välillä saadaan nopeasti käyntiin. Hän pitää ainakin nykyhetkellä ainoana mahdollisuutena sellaista ratkaisua, että Saksa ottaa omilla laivoillaan kuljettaakseen suomalaisia tuotteita, lähinnä paperia ja selluloosaa omiin satamiinsa ja että samalla kertaa saadaan laivatuksi suurempia määriä myöskin Sveitsiä varten. Mutta jos käy mahdolliseksi löytää joitakin muita keinoja, sanoi hän olevansa valmis uudelleen suunnittelemaan matkaansa Suomeen.

Viime maaliskuun 5 päivänä kirjoitin eräälle Yhdysvaltain suurimmista pankkiireista yksityisesti tiedustellen häneltä olisiko hänen käsityksensä mukaan Suomella mahdollisuuksia saada yksityisten pankkien avulla suurempi laina. Pyysin häntä pitämään asian täysin salaisena.

Tänään olen häneltä saanut vastauksen, joka oli päivätty t.k. 1 päivänä. Hän sanoo siinä, että uusissa olosuhteissa hänen

varman vakaumuksensa mukaan Suomella ei ole nykyisin mahdollisuuksia saada yksityisistä amerikkalaisista lähteistä lainaa. Käsitän hänen tällä tarkoittavan sitä, että koska Suomi tällä välin jo oli tehnyt rauhan, Yhdysvalloissa ei enää tunneta tarpeeksi suurta mielenkiintoa Suomea kohtaan, jotta lainan hankinta onnistuisi.

Mikäli erinäisiltä muilta tahoilta olen koettanut hankkia tietoja, on minun annettu ammärtää, että Tanskan tultua miehitetyksi, Norjan jouduttua hyökkäyksen uhriksi ja Ruotsin aseman vaarannnuttua mitä pahimmin Suomen mahdollisuudet lainojen saantiin ovat tällä hetkellä todennäköisesti huonommat kuin niinä kuukausina, jolloin Skandinavian maat vielä säilyivät hyökkäysvaaran ulkopuolella.

Niin pian kuin M. Avenol palaa takaisin Genève'iin tulen ottamaan nämä asiat vielä kerran puheeksi hänen kanssaan.

Olisi mitä tärkeintä, että mahdollisimman pian saisin Ulkoasiainministeriöltä tietoja ja neuvoja miten minun parhaiten olisi edelleen koetettava ajaa k.o. asiaa.

Ministeri: Rudolf Holsti

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: S

OSASTO: C 91

ASIA:

Genèvessä olevan lähetystön raportti n:o 13.

Ministeri Holsti

16/4 1940

8000—6—39 3018

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 903/54.

Genève'i SSA 16 P:NÄ huhti KUUTA 1940.

VIITTAUS: ..... N

..... P:NÄ ..... KUUTA 19..... P:TTY ..... n:o .....

VIITTAUS: ..... D. U. M. ..... / ..... 19.....

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 13.

Lähetystö kunnioittaen Ministeriölle lähettää raporttinsa n:o 13, jonka otsakkeena on

Suomi ja Skandinavian maat.

Ministeri: Aarne Wuorimaa

UE S: A 4.

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 903/54.

Genève'i SSA 16 P:NÄ huhti KUUTA 1940.

VIITTAUS: ..... N

..... P:NÄ ..... KUUTA 19..... P:TTY ..... n:o .....

VIITTAUS: ..... D. U. M. ..... / ..... 19.....

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 13.

Lähetystö kunnioittaen Ministeriölle lähettää raporttinsa n:o 13, jonka otsakkeena on

Suomi ja Skandinavian maat.

Ministeri: Aarne Wuorimaa

UE S: A 4.

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 13.

Genève'i ssa 16 p:nä huhti kuuta 1940.

26 298 Sal. S -40.

6/5-40

Asia: Suomi ja Skandinavian maat.

5 C 31

Raportissani n:o 8 viime helmikuun 29 päivältä selostin keskusteluani erään entisen saksalaisen diplomaatin kanssa; sen jälkeen minulla on ollut useitakin eri keskusteluja sekä hänen että muutamien muiden saksalaisten kanssa, mutta tilanne on viime viikkoina muuttunut niin nopeasti, että minun ei ole syytä tässä kertoa niistä kaikista yksityiskohtaisesti. Tyydyn sen vuoksi seuraavassa selostamaan kaikkein uusimpia keskustelujani näiden eri lähteiden kanssa.

V.k. 29 päivänä lähetin Ministeriölle salasähkeellä n:o 186 lyhyen selostuksen eräistä näistä keskusteluistani. Henkilö, jota silloin olin puhutellut, oli syvästi huolissaan Saksan ja Venäjän uusimmista neuvotteluista, koska hänen mielestään oli vaara tarjolla, että Saksa tulisi ryhtymään voimakeinoihin Pohjois-Europassa käsin malmin saannin turvaamiseksi, jolloin Venäjä voisi esittää uusia alueellisia vaatimuksia vastaavan hyvityksen saamiseksi. Tämä saksalais-venäläinen yhteistoiminta tulisi ilmeisesti tapahtumaan, hän sanoi, uutena diplomaattisena voittona Englannin ja Ranskan kustannuksella.

Valitettavasti tämä tietolähteeni ennustus osoittautui noin viikkoa myöhemmin liiankin oikeaksi, mikäli oli kysymyksessä Saksan uusi aktiivinen esiintyminen.

Skandinavian maat ovat nyt siis joutuneet maksamaan mitä raskaimman veron 20 vuoden aikana tekemistään poliittisista laskuvirheistä. Tanska on tällä hetkellä Saksan mie-

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

hittämä ja Norja taistelee koko olemassaolostaan samaan aikaan kuin Ruotsi ei tiedä millä tavalla se koettaisi pelastaa ulkopoliittisen maineensa viimeisimpiä rippeitä.

Lähettäessäni Ministeriölle raporttini n:o 9 v.k. 14 päivänä, eli heti sen jälkeen kun Suomen ja Venäjän välinen rauhansopimus oli solmittu, pelkäsin olevani arvostelussani Skandinavian maiden ulkopolitiikan suhteen ehkä tarpeettoman jyrkkä, mutta nyt kuukautta myöhemmin voin todeta, että olisin voinut olla raportissani huomattavasti vieläkin jyrkempi.

Ehkä on syytä palauttaa mieliin erinäisiä aikaisempia tapahtumia, jotka valaisevat kaikella läpitunkevalla voimallaan mitä Pohjoismaissa on tapahtunut viimeisten kuuden kuukauden aikana. Jätän tuonnempaan hetkeen katsauksen Skandinavian maiden koko politiikkaan viimeisten kahdenkymmenen vuoden aikana.

Kun Ruotsin valtuuskunta kansleri Undénin johdolla saapui Genève'iin viime joulukuun 10 päivänä Suomen asian käsittelyä varten yleiskokouksessa, oli hänen en_simmäisiä kysymyksiä, jotka hän teki minulle, miten Suomen hallitus oli päättänyt pyytää M. Avenolia kutsumaan koolle neuvoston ja yleiskokouksen neuvottelematta sitä ennen asiasta Ruotsin hallituksen kanssa. Vastasin, etten tietänyt asiasta mitään muuta kuin, että olin kehoittanut Suomen hallitusta ryhtymään tähän toimenpiteeseen ja että olin saanut vastaavat ohjeet ilman mitään lisäselitystä siitä, kenen muiden kanssa Hallitukseni oli asiasta etukäteen neuvotellut. Siitä hetkestä saakka käsitin, että kansleri Undén oli erittäin epäsuopea koko Suomen hallituksen vetoamista kohtaan. Raportissani n:o 76 viime joulukuun 12 päivältä tein selkoa miten erittäin huonon vaikutuksen yleiskokoukseen teki Ruotsin, Norjan ja Tanskan valtuuskuntien yllättävän heikko suhtautuminen Kansainliiton aikeisiin auttaa Suomea mahdollisimman tehokkaalla tavalla; poikkeuksen teki tässä suhteessa presidentti Hambron henkilökohtainen rohkeus ja päättäväisyys. Raportissani n:o 81 viime joulukuun 30 päivältä tein selkoa lähinnä siitä, miten yksinpä Sveitsi paheksui Skandinavian maiden raukkamaista esiintymistä.

Kun sitten tuli tunnetuksi ensinnä sotamarsalkka Mannerheimin ja sittemmin Herra Tasavallan Presidentin puheiden kautta heti rauhansopimuksen jälkeen, että Ruotsi ja Norja olivat maaliskuun alussa kiellollaan estäneet Englantia ja Ranskaa lähettämästä Suomelle tarpeellista sotilaallista apua vaikean sotilaallisen tilanteen pelastamiseksi, syntyi kaikissa Kansainliiton piireissä entistä ehkä vieläkin voimakkaampi katkeruus niitä kohtaan; samaa voidaan sanoa Sveitsin yleisestä mielipiteestä.

Olin eräällä lounaalla lukuisten ulkomaalaisten kanssa, kun tuli tieto että Ruotsin kuningas oli henkilökohtaisesti kääntynyt Ranskan silloisen pääministerin, M.Daladier'n puoleen pyynnöllä, että länsivallat eivät vaatisi joukoilleen kauttakulkuvapautta Ruotsin lävitse Suomen auttamiseksi. Tämä tieto antoi etsimättömän aiheen eräälle läsnäolleista selostaa kahdenkeskisesti minulle aivan yksityiskohtia myöten miten Skandinavian valtuuskunnat olivat viime joulukuulla yleiskokouksessa tehneet kaiken voitavansa, että Kansainliiton apu Suomelle tulisi mahdollisimman huomaamattomaksi ja siis itse asiassa mahdollisimman passiiviseksi, jotta sen kautta Ruotsi ja Norja säästyisivät ulkopoliittisilta vaikeuksilta. Asia sinänsä ei ollut minulle mitään uutta, mutta se oli kuitenkin omansa vahvistamaan sitä käsitystäni, jonka olin esittänyt jo viime joulukuulla yllämainitsemassani raportissa.

Sen jälkeen tuli maailman sanomalehdistöön Tukholmasta sähke, jossa kerrottiin ministeri Erkon molempien sotilasattaseansa kanssa käyneen henkilökohtäsesti kiittämässä Ruotsin kuningasta kaikesta siitä avusta, minkä Suomi oli saanut Ruotsilta. Nämä kiitokset eivät olleet sopusoinnussa sen kanssa, mitä ensinnä sotamarsalkka Mannerheim ja sittemmin Herra Tasavallan Presidentti puheissaan olivat lausuneet Suomen saaman sotilaallisen avun täydellisestä riittämättömyydestä. Maailman hämmästys oli niin suuri, että m.m. eräs henkilö, joka siihen saakka oli toiminut mahdollisimman tarmokkaalla ja monipuolisella tavalla Suomen auttamiseksi, ilmoitti minulle heti luopuvansa kaikista enemmistä toimenpiteistä Suomen hyväksi.

Suomalaisia sanomalehtiä lukiessani en ole voinut vapautua siitä käsityksestä, että Suomessa ei olla vieläkään käsitetty oikealla tavalla miten maailma arvostelee Skandinavian maiden suhtautumista Suomen kohtaloon. Meillä tehostetaan yhtämittaa kuinka paljon rahaa ja tavaraa, jopa vapaaehtoisia Suomi on saanut Skandinavian mailta, mutta mahdollisimman nöyrässä ja varovaisessa muodossa on uskallettu hieman viitata siihen tosiasiaan, että Ruotsi ja Norja muka pelastaakseen oman asemansa estivät Englannin ja Ranskan sotilaallisen avun saapumisen Suomeen. Muu maailma pitää noita Skandinavian maiden rahallisia y.m. avustuksia aivan mitättöminä sen tosiasian rinnalla, että alusta alkaen Ruotsi ja Norja estivät Suomen saamasta juuri sitä apua jota se kipeimmin tarvitsi, nimittäin vakinaisia vieraita sotavoimia.

Ruotsin ja Norjan taholta on ulkomaille koetettu esittää niiden puolustukseksi m.m. sellaisia selityksiä, että Suomi itse arvioi väärin sotilaalliset edellytyksensä ja luotti siihen, että se kestäisi omin voimin ja ulkomaalaisten vapaaehtoisten avulla ainakin toukokuuhun saakka. Jos siis Venäjän ylivoima Karjalan Kannaksella osoittautui jo helmikuulla ratkaisevan suureksi, oli mikä turha vaarantaa Ruotsin ja Norjan asemaa englantilais-ranskalaisen armeijan ilmestymisen kautta Suomen avuksi, kun tämä apu joka tapauksessa olisi saapunut liian myöhään . Tähän selitykseen olen kuullut kaikiltakin tahoilta vastaväitteen, että Ruotsin ja Norjan asia ei ollut arvostella olisiko tämä apu tullut liian myöhään, koska pääasia kuitenkin olisi ollut, että Ruotsi ja Norja olisivat tämän luvan myöntämisellä osoittaneet luopuneensa harhaluulostaan, että ne voivat europalaisen sodan loppuun saakka säilyttää puolueettomuutensa.

Useissa eri raporteissani tämän vuoden kuluessa olen osoittanut miten itse asiassa toivotonta on ollut Skandinavian maiden luulo, että Europassa on kolme ryhmää valtioita: Saksa totalitärisine ystävineen, demokraattiset länsivallat ja sitten 100 %-sesti neutraaliset maat. Tosiasia on vielä tällä hetkellä, että Sveitsi, Belgia ja Hollanti nojautuvat kokonaan Englannin ja Ranskan sotilaalliseen apuun, jos Saksa kävisi niiden kimppuun. Skandinavian maiden

olisi tullut menetellä samalla tavalla, mutta sitä ne eivät tehneet. Seurauksena on ollut, että Tanska on nyt saksalaisten miehittämä, Norjasta on tullut Englannin ja Ranskan liittolainen ja Ruotsi pysyy edelleenkin "puolueettomana" vain sen uhkan turvissa, että englantilais-ranskalainen ylivoima peloittaa ainakin toistaiseksi Saksaa ryntymästä vihollisuuksiin myöskin Ruotsia vastaan. Niin pitkälle siis on nyt tuo Skandinavian maiden yritys pysyä syrjässä johtanut katastrofin tiellä.

Viimeksi eilen olin keskusteluissa lukuisten kin täkäläisten diplomaattien, sekä Kansainliiton johtavien henkilöiden kanssa ja aivan yksimielisesti tuotiin esiin se käsitys, että jos Ruotsi ja Norja olisivat kuusi viikkoa sitten antaneet Englannille ja Ranskalle oikeuden lähettää sotajoukkoja Suomen auttamiseksi, ei tällä hetkellä ainakaan Norja olisi sodassa, vaikka ehkä Tanska olisikin tullut miehitetyksi. Nyt maksavat siis Ruotsi ja Norja verisen hinnan siitä, että ne muka puolueettomuutensa pelastamiseksi uhrasivat säälimättä Suomen.

Siitä saakka kuin Norja joutui sotaan olen ollut lukuisat eri kerrat kosketuksissa sihteeristön kanssa saadakseni selville m.m. onko odotettavissa, että Norja tulee pyytämään Kansainliiton apua. Aluksi tämä kysymys olikin sangen "polttava", jopa siitä tehtiin tiedusteluja Englannin alahuoneessa, mutta nyttemmin on minulle sanottu tilanteen kehittyneen lopulliseen ratkaisuunsa seuraavalla tavalla:

Norja ei tule pyytämään julkisesti sen enempää Kansainliiton neuvoston kuin yleiskokouksen kutsumista koolle käsittelemään sen joutumista saksalaisen hyökkäyksen uhriksi. Sensijaan Norja toivoo, että Kansainliiton sihteeristö kääntyy kaikkien jäsenvaltioiden puoleen jonkinlaisella kirjelmällä, jossa esitetään toivomus, että jäsenvaltiot soveltavat kukin omasta yksityisestä tahdostaan Norjan hyväksi sitä päätöslauselmaa, jonka yleiskokous teki viime joulukuun 14 päivänä Suomen hyväksi!

Tätä menettelyä on tietääkseni tahdottu perustella sellaisella sofistisella selityksellä, että Kansainliiton julkinen puuttuminen asiaan voisi johtaa Saksan taholta

vaatimukseen, että erinäiset maat jättäisivät Kansainliiton mieluummin kuin ryhtyisivät avoimesti Kansainliiton yleiskokouksen päätöksen kautta käytännöllisiin toimenpiteisiin Saksaa vastaan !

Näitä tällaisia Saksan muka uhattavia pieniä maita ovat tietysti ensi sijassa ne, jotka ovat Saksan naapureita: Ruotsi, Hollanti, Belgia, Luxembourg ja Sveitsi. En voi vapautua siitä käsityksestä, että Ruotsi on jälleen ollut liikkeellä hoitamassa omia asioitaan. Kansainliiton päätös Suomen tapauksessa oli sille erittäin epämieluinen ja nyt se on tahtonut välttää joutumasta siihen välikäteen, että se joutuisi Kansainliitossa ensinnäkin julkisen tuomion alaiseksi menettelynsä johdosta Suomen suhteen ja toiseksi saksalaiseen puristukseen, jos se yleiskokouksessa äänestäisi avun antamisen puolesta Norjalle.

Mutta myöskin Norjalla on ollut huono omatunto. Senkin olisi ollut vaikea ryhtyä yleiskokouksessa ajamaan asiaa omaksi hyväkseen silloin kun se Suomen tapauksessa kielsi sotilaallisen avun antamisen. Näin on siis nyt tultu siihen, että Norja käyttää hyväkseen Kansainliiton ulkopuolella Englannin ja Ranskan sotilaallista apua, mutta ei tahtonut sallia tämän avun tulevan Suomen pelastamiseksi.

Palaan tähän asiaan edellämainitsemani laajemman katsauksen yhteydessä; kuriirin läheisen lähdön vuoksi en ennätä tässä yhteydessä valmistaa sitä raporttia.

En voi olla tekemättä vielä erästä vertailua Suomen ja Norjan tapausten välillä.

Toissailtana olin läsnä eräässä tilaisuudessa, jolloin professori Malche, Sveitsin ylähuoneen varapresidentti, piti laajan esitelmän täällä Genève'issä käyntinsä johdosta Lieux de Genève'in valtuuskunnan puheenjohtajana Suomessa. Hänen esityksensä varjokuvineen, joka kesti 2½ tuntia, keskeytyi kerta toisensa jälkeen mitä valtavimpiin suosionosoituksiin Suomen hyväksi. Esitelmän jälkeen minut oli kutsuttu vielä vaatimattomille illallisille , jonka kuluessa sain kuulla jokseenkin yksityiskohtaisesti minkä vuoksi Suomen tapaus yhäkin elää Sveitsin kansan mielessä mitä rakkaimmassa muistossa: Suomi on näyttänyt kaikille pienille kansoille, että

kannattaa taistella viimeiseen saakka oikean asian puolesta. Sitävastoin maksavat nyt Skandinavian maat kalliin hinnan kaikista poliittisista laskuvirheistään ensinnäkin luottamalla siihen, että Saksa kaikissa olosuhteissa kunnioittaisi niiden koskemattomuutta ja toiseksi, että yleensä ei tarvitse pitää huolta puolustusvoimiensa kehittämisestä. Luonnollisesti tunnetaan mitä suurinta myötätuntoa Norjaa kohtaan sen vuoksi, että se on joutunut väkivaltaisen kohtelun alaiseksi ja että se siitä huolimatta uskaltaa taistella. Mutta Englannin ja Ranskan otettua Norja liittolaisekseen menettää tämä tapaus kaiken sen sankarihohteen, joka lähtemättömästi ympäröi yksikseen jätetyn Suomen. Norja on nyt vain osa Englannin ja Ranskan taistelua Saksaa vastaan, kun sitävastoin Suomi yksinään paljasti koko maailmalle venäläisen sotilasvallan sisäisen heikkouden.

On luonnollisesti selvää, että Suomen tulee kaikista pettymyksistä huolimatta koettaa kehittää edelleen yhteistoimintaansa Skandinavian maiden kanssa. Mutta tällöin olisi mielestäni Suomen asetuttava kokonaan toiselle kannalle kuin tähän saakka: meidän ei tule olla enää kiltisti anova puoli ja miltei millaiseen kohteluun tahansa tyytyvä puoli, vaan meidän on oltava poliittisesti yhtä rohkeat kuin konsanaan meidän puolustusvoimamme ja koko kansamme sinänsä. Ellemme vaadi paljoa on meidän turha odottaa että Skandinavian maat pelkästä jalomielisyydestä tekisivät meille suuria tarjouksia. Aloitin Ruotsin kanssa neuvottelut Ahvenanmaasta keväällä 1937 ja vasta marraskuussa 1938 päästiin lopullisiin tuloksiin. Sillä välin piti Suomen vielä sallia ahvenanmaalaistenkin neuvotella Ruotsin kanssa joko välittömästi tai ainakin välillisesti tästä kysymyksestä. Olin v.1937 valmistanut täyden suunnitelman maantie-yhteyksien kehittämiseksi Suomen, Ruotsin ja Norjan Lapissa, jotta voitaisiin yhteisesti puolustautua joko venäläistä tai saksalaista maihinnousua vastaan, mutta sekin ehdotus kohtasi ennen kaikkea juuri Norjan taholta mitä suurinta epäluuloa. Suomen taholta olisi nyt käsittääkseni selvästi osoitettava ennen kaikkea juuri Ruotsille ja Norjalle miten niiden passiivisuus yhteisten etujen suojelemiseksi on ollut turmiollinen ei ainoastaan Suomelle, vaan

myöskin Norjalle ja ehkä läheisessä tulevaisuudessa myöskin Ruotsille.

Näissä silloisissa Pohjoismaiden ulkoasiainministerien konferensseissa tuli myös mitä salaisimmasti esille kysymys siitä, että Ruotsi ja Tanska pitäisivät sodan sattuessa silmällä Saksan laivaston mahdollisia operatioita Kattegatin ja Skagerrakin taholla ja että ne ilmoittaisivat havainnoistaan myöskin Norjalle. Nyt ovat tapahtumat osoittaneet, että Saksan miehitysjoukot pääsivät kaikessa rauhassa menemään norjalaisiin satamiin Norjan ennättämättä tehdä mitään vatustuksen järjestämiseksi. Skandinavian maiden yhteistoiminta ei siis ole kestänyt edes tässä kaikkein vaatimattomimmassa muodossa.

Mutta sanottuani kaiken tämän tulen jälleen vanhaan aiheeseeni: ei tule nojautua Saksaan eikä myöskään luottaa liikaa Skandinavian maihin, vaan Suomen on entistäkin yhä intensiivisimmin luotava suhteita länsivaltoihin. Jos Sveitsi, Belgia ja Hollanti pelastuvat saksalaiselta hyökkäykseltä, jos Tanska ja Norja vapautuvat saksalaisten miehityksestä ja jos Ruotsi pääsee kaikesta huolimatta säilyttämään puoluettomuutensa, johtuu se kaikki yksinomaan siitä, että Englannilla ja Ranskalla on johtav in sana Europan mantereen poliittisten olojen järjestelyssä. Sen käsityksen varassa onkin minulle mahdollisimman monelta taholta viime viikkoina sanottu, ettei Suomen asema ole vielä tullut lopullisesti määrätyksi, vaan sen hoitavat Englanti ja Ranska voitettuaan sotansa Saksaa vastaan. Lordi Halifax'in pääsiäistervehdys Suomen kansalle on kaikkialla otettu vastaan täysin positiivisena poliittisena lupauksena siinä suhteessa eikä vain pelkkänä "voiteena" verisiin haavoihimme.

Ministeri: Rudolf Holsti

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA:

Genevessä olevan lähetystön raportti n:o 17.

Ministeri Holsti

18/4 1940.

5000—6—39 2012

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 904/55.

Genève'i SSA 18 P:NÄ huhti KUUTA 19 40.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 14.

Ohellisena lähetystö kunnioittaen Ministeriölle lähettää raporttinsa n:o 14, jonka otsakkeena on

Suomen ja Saksan väliset suhteet.

Ministeri: Rudolf Holsti

UE 8: A 4.

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. 27 298 Pal. 3 - 40. Salainen.

RAPORTTI n:o 14. 45 - 40

Genève'i ssa 18 p:nä huhti kuuta 1940.

Asia: Suomen ja Saksan väliset suhteet. 5 C 31

Edellisessä raportissani n:o 13 t.k. 16 päivältä tein selkoa siitä, millä tavalla Genève'in kansainvälisissä piireissä ja yleensä Sveitsissä on arvosteltu Suomen ja Skandinavian maiden välisiä suhteita viime kuukausien aikana. Tämä selostus jäisi kuitenkin sangen puolinaiseksi, ellen sitä täydentäisi toisella raportilla Suomen ja Saksan välisistä suhteista. Mutta ennenkuin tulen itse tähän pääasiaan, on syytä kosketella kysymystä mitenkä yleensä Genève'in kansainvälisissä piireissä arvostellaan Saksan nykyisiä ulkopoliittisia päämaaleja ja vastaavaa käytännöllistä valmistautumista väkivaltaisuuksiin.

Siitä saakka kuin sota syttyi Saksan ja länsivaltain välillä olen erinäiset kerrat raporteissani kertonut miten Sveitsissä on vallinnut melkoinen hermostuneisuus pelosta, että Saksa yrittäisi hyökkäystä Ranskaa vastaan Sveitsin alueen halki. Tätä levottomuutta jatkuu luonnollisesti yhä ja se on ollut suorastaan yltymään päin Tanskan ja Norjan jouduttua vuorostaan Saksan sotilaallisten toimenpiteiden uhreiksi. Tosin on tunnettu jonkinlaista helpoitusta siitä, että Saksan uusin isku on suuntautunut pohjoiseen päin, koska ei tahdota uskoa, että Saksa eivan samaan aikaan hankkisi Sveitsin viholliseksseen, mutta mitään lopullista Sveitsin vapautumista saksalaiselta vaaralta ei silti pidetä suinkaan varmana.

Eräs näkökohta tulee erittäin tietävien sveitsiläisten taholta tässä yhteydessä esille, vaikka sitä ei julkisesti

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

lainkaan mainita: mitä Italia tulee tekemään ? Niin kauan kuin Saksan ja Italian välillä ei ole täyttä sotilaallista yhteistoimintaa tuntuvat nämä tietävimmät sveitsiläiset piirit pitävän maansa asemaa kaikesta huolimatta verrattain edullisena. Lasketaan nimittäin, että Sveitsi pystyy pitämään hyvästi puolilansa Saksaa vastaan kunnes ranskalaiset ja engiantilaiset kento- ja maavoimat ennättävät tulla avuksi. Jos sitävastoin Italiakin hyökkäisi Sveitsin kimppuun samalla kertaa kuin Saksa, kävisi asema paljoa vaikeammaksi sen vuoksi, että Sveitsin eteläisin osa, lähinnä Ticcinon kantoni on vaikeasti puolustettavissa Italiasta tulevaa ylivoimaa vastaan.

Oma levottomuuden aiheensa Sveitsillä vielä on niistä kovin lukuisista saksalaisista, jotka kahden viime vuosikymmenen aikana ovat päässeet pesiytymään Sveitsiin. Tietysti näiden joukossa on paljon naisia ja lapsia sekä vanhoja miehiä, mutta muita saksalaisia miehiä on sittenkin vielä kohtuuttoman paljon.

Kysytään sen vuoksi todellisella levottomuudella tulevatko nämä asekelpoiset saksalaiset hyökkäyksen tapahtuessa pysymään lojaaleina, vai menettelevätkö he samalla tavalla kuin viime vuosien aikana on tapahtunut Itävallassa, Tsekkoslovakiassa, Puolassa, Danzigissa, Tanskassa ja Norjassa ?

Täytyykin myöntää, että tähän huolestuneisuuteen ilmeisesti on aihetta. Itävallan, Tsekkoslovakian, Puolan, Danzigin, Tanskan ja Norjan miehitystä on aina järjestelmällisesti valmisteltu käyttämällä hyväksi näiden maiden viranomaisten herkkäuskoisuutta saksalaisten "pakolaisten" suhteen, turisteihin, nuorisonvaihtoon, y.m.s.

Sveitsiläiset lehdet sisältävät toisten ulkomaalaisten sanomalehtien tavoin runsaasti tietoja siitä, miten nyt viimeksi Saksa suoritti Tanskan yllätyksellisen valtauksen ja miten myöskin Norjassa tämä solutus oli saatu ulottumaan aivan armeijan ja laivaston korkeimpiin piireihin saakka.

Lisäksi on tullut tietoja miten parhaillaan Jugoslaviaan on tulvinut suuret määrät saksalaisia nuoria miehiä, jotka ovat pyrkineet asettumaan muka turisteina tai elintarpeiden ostajien y.m.s. nimissä strategisesti tärkeimpiin kohtiin eri osissa Jugoslaviaa. Samaa on ollut havaittavissa, niin väitetään, myöskin Rumaniassa.

Lähimpien aikojen kuluessa saanemme vastauksen kysymykseen millä tavalla Sveitsi, Jugoslavia, Rumania ja ehkä jotkut muut maat selviytyvät näistä saksalaisista aineksista.

Tämä kaikki antaa etsimättömän aiheen selostaa mitä erinäisissä sveitsiläisissä piireissä, jopa sanomalehdissä, on joko kerrottu suoraan tai ainakin viittailtu Saksan todellisesta suhtautumisesta Suomeen lähinnä viime kuukausien aikana.

Vauhtia näille huhuille on aivan erikoisesti antanut saksalaisten sanomalehtien suhtautuminen Suomen sankarilliseen taisteluun Venäjää vastaan. Ettei minua voitaisi syyttää yksipuolisesta kuvauksesta, otan tähän ministeri Wuorimaan raportista n:o 2 v.k. 14 päivältä erään kappaleen. Selostaessaan saksalaisten sanomalehtien kirjoituksia Suomen ja Venäjän välisestä sodasta ja juuri niinä aikoina syntyneesta rauhasta ministeri Wuorimaa jatkaa: "Lehtikirjoituksiin sisältyy suorastaan sadistinen vahingonilo siitä kohtalosta, mikä Suomen osaksi on tullut ja voidaanpa sanoa pettymys siitä, ettei Suomi kokonaan tullut tuhotuksi, sillä täällä puhutaan vain Stalinin lempeydestä."

Sveitsissä on aina pidetty mielessä jonkinlaisella mielipahalla, että Suomi viime maailmansodan päiviltä saakka tahtoi ylläpitää Saksaan niin läheisiä suhteita, että Suomen muut ulkopoliittiset edut ehdottomasti joutuivat siitä kärsimään. Kun nyt Saksa on 100%-sesti mielihyvällä nähnyt Venäjän hyökkäävän Suomen kimppuun ja päässeen siitä poliittisesti hyötymään, on Sveitsissä minulta monelta taholta kysytty, eivätkö saksalaiset olleet itse asiassa käyttäneet Suomen herkkäuskoisuutta hyväkseen samalla tavalla kuin he ovat menetelleet Itävallassa, Tsekkoslovakiassa, Puolassa ja nyt viimeksi Tanskassa sekä Norjassa. Mainitsen vain pari henkilöä, jotka ovat viime kuukausina käyneet Suomessa ja ovat päässeet tutustumaan sangenkin yksityiskohtaisesti oloihimme ja edellytyksiimme puolustautua Venäjää vastaan. Molemmat heistä ovat aivan eri tilaisuuksissa antaneet minun hienotunteisesti ymmärtää, etteivät yksinomaan Ruotsi ja Norja ole jättäneet meitä pulaan, vaan on tapahtunut yhtä ja toista muutakin suorastaan Suomen rajojen sisäpuolella, joka on ollut omansa vahingoittamaan Suomen puolustusetuja. Viitataan Petsamoon,

Sallan rintamaan, järkyttävään taisteluun Summan rintamalla, y.m.s. ja kysytään eivätkö saksalaisten sormet ole olleet tavalla tai toisella pelissä mukana käyttämällä hyväksi suomalaisten liikaa luottamusta Saksaa kohtaan. Eräät ulkomaalaiset sanomalehdet ovat tässä suhteessa tehneet suoranaisia viittailuja mitä eräät saksalaiset upseerit ovat saaneet aikaan Suomen vahingoksi.

Valitan suuresti, että postinkulun säännöttömyyden vuoksi en ole saanut käsiini "Uuden Suomen" numeroa t.k. 7 päivältä ja olen senvuoksi pakoitettu tyytymään vain "The Times"in kirjeenvaihtajan pitkähköön sähkösanomaan, jossa hän selostaa kenraali Hannes Ignatiuksen artikkelia "Saksa ja Suomi" yllämainitussa "Uuden Suomen numerossa.

Sikäli kuin "The Times"in julkaisema sähke tästä kirjoituksesta on oikea, en voi olla tuomatta tässä esiin kiitollisuuttani kenraali Hannes Ignatiuksen esiintymisen johdosta. Harva henkilö Suomessa viimeisten 25 vuoden aikana on ollut niin järjestelmällisesti poliittinen vastustajani kuin hän juuri sen johdosta, että hän on kaiken aikaa luottanut Saksaan ja minä päinvastoin en koskaan ole lakannut varoittamasta sellaisista harhalaskelmista. Nyt hän on siis tullut aivan samaan käsitykseen, jota minä olen kaiken aikaa edustanut, mutta sen hän on valitettavasti tehnyt 25 vuotta liian myöhään. Kuinka paljon toisin olisikaan asemamme sekä sisään- että ulospäin, jos Suomen yleinen mielipide viime vuosikymmeninä olisi käsittänyt, että Saksan poliittiset periaatteet ja päämaalit eivät ole sopusoinnussa Suomen kansan elinetujen kanssa.

Hyvin suuren vastuun näistä vääristä laskelmista kantaa melkoinen osa Suomen sanomalehdistöä ylläpitäessään kansassamme erheellisiä mielipiteitä siitä, että Saksa on varsinainen ulkopoliittinen ystävämme. En tahdo tässä lainata erinäisiä sanomalehtikirjoituksia, vaan tyydyn ottamaan tähän kappaleen "Uuden Suomen pääkirjoituksesta v.k. 19 päivänä:

"Olemme saaneet odottamattoman runsasta myötätuntoa ja tukea, mutta olemme kokeneet myös odottamatonta epäystävällisyyttä. Kaikessa tässä epäselvyydessä ja hämärässä meidän nyt olisi pyrittävä selvyyteen omasta asemastamme ja alati muuttuvaisesta tapausten virrasta. . . . . .

Hetken tunteet eivät kelpaa ojennusnuoraksi eikä sisäpoliit-

tisia mielialoja ole päästettävä vaikuttamaan ulkopolitiikkaan, vaan päinvastoin on sisäpoliittisissakin tekemisissä ja sanomisissa tarkemmin kuin mitä usein ennen on tapahtunut otettava huomioon niiden mahdollinen ulkopoliittinen vaikutus."

Kuinka oikein tämä kaikki onkaan sanottu. Valitettavasti ei näitä terveitä periaatteita ole Suomessa kovinkaan laajalti muistettu viimeisten 25 vuoden aikana. Päinvastoin on aina koetettu tehostaa kiitollisuuttamme Saksaa kohtaan ja luottamusta sen vastaiseenkin apuun, jos ulkonainen vaara uhkaisi meitä. On unhoitettu millä tavalla Saksa meitä itse asiassa kohteli v. 1918 vaikeuksissa.

Sitä enemmän meidän on syytä muistaa saksalaisten lehtien menettelyä viime kuukausien aikana, menettelyä, jonka ministeri Wuorimaa yllä lainaamassani kohdassa aivan oikein karakterisoi. Otan tästä hänen raportistaan vielä erään kohdan, jossa hän selostaa "Berliner Börsenzeitung"in kirjoitusta viime maaliskuun 13 päivältä ja jossa sanotaan m.m.:

"Saksa ei ole koskaan vaatinut vastapalveluksia, se ei ole koskaan kiitosta pyytänyt tai vaatimuksia sen perusteella asettanut".

Tosiasia on, että ennenkuin Saksa suostui antamaan Suomelle sotilaallista apua keväällä 1918, se asetti meille niin raskaat rauhanehdot ja kiristi seälaisen kauppasopimuksen, ettei Suomen itsenäisyydestä olisi ollut jälellä mitään muuta kuin nimi. Kun Saksa vuotta myöhemmin alkoi valitella Versailles'in rauhansopimuksen ankaruutta, se ei tahtonut lainkaan muistaa mitä se vuotta aikaisemmin oli Suomen suhteen pitänyt hyvinkin kohtuullisena. Kenraali Hannes Ignatius oli aivan oikeassa viitatessaan artikkelissaan kuinka järjestelmällisesti viimeisten 20 vuoden aikana Suomi on tehnyt kaiken voitavansa kiitollisuutensa osoittamiseksi Saksaa kohtaan. On turha sanoa, että tämä kaikki olisi

tapahtunut yksinomaan meidän omasta heikkoudestamme; kyllä Saksa on itse osannut koko tänä aikana esittää vaatimuksia, jotta tämä "Kiitollisuus" maksaisi vuosittain raskaan korkonsa.

Luonani kävi eilen eräs sveitsiläinen herra, joka v. 1937 oli oleskellut pari viikkoa Suomessa ja joka nyt tuli minulle vakuuttamaan, että hän tulee edelleenkin jatkamaan propagandaansa Suomen auttamiseksi. Poistuessaan hän sanoi: koko Euroopan tulisi suomalaistua, jotta se kohoaisi edes jonkun verran kunnioitettavalle moraalisella tasolle, mutta Suomen ei tulisi eurooppalaistua, sillä sen kautta se menettäisi juuri sen korkean moraalisen tason, joka sille teki mahdolliseksi käydä sankarillisen sotansa Venäjää vastaan ja sillä saavuttaa historiassa kuolemattoman maineen.

Hän oli ehdottomasti oikeassa. Suomen maine on todella niin äärettömän korkealla kautta maailman, että sitä Suomessa tuskin ymmärretään täyteen mittaansa. Kuten edellisissä raporteissani sanoin, pelkään, että Suomessa ei vieläkään käsitetä kuinka katkera sivistynyt maailma on Skandinavian maita kohtaan Suomen kohtalon johdosta. Jokainen heikkous ja herkkäuskoisuus Suomen puolelta Saksaa kohtaan on samaten omansa vahingoittamaan meitä. Suomen puolustusvoimien ja koko kansankin uljuus sodassa ja rohkea luottavaisuus tulevaisuuteen rauhan raskaina päivinä ansaitsee kaiken huolenpitomme kansainvälisen kunnioituksen alalla tulevienkin sukupolvien hyväksi.

Ministeri: Rudolf Haarla.

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA:

Genèvessä olevan lähetystön raportti n:o 15.

Ministeri Holsti

18/4 1940.

5000—6—39 3012

ULKOASIAINMINISTERIÖ
28/299 Sal 40.
4/5-40
5 C 31

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 905/56.

Genève'i SSA 18 P:NÄ huhti KUUTA 1940.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 15.

Ohellisena lähetystö kunnioittaen Ministeriölle lähettää raporttinsa n:o 15, jonka otsakkeena on

Eräitä huhuja Skandinavian maiden suhteen.

Ministeri: Rudolf Holsti

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 15.

28/299 Sal 40.

Genève'issa 18 p:nä huhti kuuta 1940. 6/5-40

Asia: Eräitä huhuja Skandinavian maiden suhteen.

5 C31

V.k. 29 päivänä lähetin Ministeriölle salasähkeellä n:o 186 selostuksen keskustelustani erään entisen saksalaisen diplomaatin kanssa; samaa asiaa olen käsitellyt tarkemmin raportissani n:o 13 t.k. 16 päivältä. Sen jälkeen olen toisesta lähteestä kuullut samasta asiasta yhtä ja toista lisää: Luonani kävi eilen eräs ulkomaalainen, jonka tiedot kaikessa pessimismissään Saksan poliittisista aikeista ovat valitettavasti aina osoittautuneet sangenkin oikeiksi.

Keskustelustani hänen kanssaan olen tänään lähettänyt lyhyen selostuksen salasähkeellä n:o 201 ja täydennykseksi pyydän täten kertoa vielä seuraavaa:

Hän oli täysin vakuutettu siitä, että Saksa ei tule kauankaan kestämään taloudellista painostusta, vaan on se sen vuoksi pakoitettu lähimpien kuukausien aikana koettamaan saada Europan mantereella mitä tärkeimpiä sotilaallisia ratkaisuja aikaan.

Hän aloitti kiertokatsauksensa Skandinavian maista ja sanoi olevansa vakuutettu, että Tanskan ja Norjan miehittäminen on Saksalle vain sekundäärinen päämaali strategisessa suhteessa, mutta taloudellisessa suhteessa ensiluokkaisen tärkeä elintarpeiden saamiseksi Tanskasta ja raudan saamiseksi Ruotsista. Sitävastoin, mitä strategisiin näkökohtiin tulee, on hyvinkin vähän syytä luulla, että Saksa kykeneisi Norjasta käsin käymään täysin tehokkaasti sotaa Englantia vastaan.

Toiseksi oli hänen mielestään pidettävä silmällä tilan-

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

teen kehitystä Hollannissa ja Belgiassa päin. Hän ei pitänyt lainkaan mahdottomana, etteikö Saksa koettaisi houkutella Englantia ja Ranskaa lähettämään Norjan auttamiseksi melkoisia sotavoimia ja toiseksi sitomaan suuria sotavoimia Ranskan pohjoisiin osiin sen tapauksen varalta, että Saksa aloittaisi hyökkäyksen Hollantia ja Belgiaa vastaan. Hajoitettuaan näin, jos se onnistuu, Englannin ja Ranskan huomion Pohjanmeren taholle, Saksa voi keskittää pääiskunsa Balkanille päin, koska Englannilta ja Ranskalta menee hyvin paljon aikaa ennenkuin ne ennättävät saada riittävän suuria sotajoukkoja lähetetyksi kenraali Weygandin armeijan avuksi.

Nousee siten kysymys, hän jatkoi, millä tavalla Italia tulee kaikkeen tähän suhtautumaan. Hän piti erittäin enteellisenä sitä tosiasiaa, että Italia on lähettänyt sangen suuria joukko-osastoja ja hyvinkin paljon sotatarpeita Albaniaan. Italia siis ilmeisesti valmistautuu johonkin, kysymys on vain siitä, ryhtyykö se Saksan ja Venäjän kanssa sotilaalliseen yhteistoimintaan Balkanilla, vai ovatko nämä toimenpiteet sekundääristä laatua. Mutta jos otetaan huomioon miten Italian sanomalehdistö viime aikoina on täydellisesti vääristellyt sotilaalliset tapahtumat Tanskassa ja Norjassa Saksan hyväksi, miten italialaiset ylioppilaat panevat toimeen mielenosoituksia Englantia vastaan, miten suuri saksalainen sotilaslähetystö on saapunut Roomaan y.m.s., täytyy mitä vakavimmin peljätä, että Italia aikoo lähimmässä tulevaisuudessa siirtyä aktiivisesti Saksan puolelle.

Hän sanoi omasta puolestaan tulleensa siihen tulokseen, että Italia lähinnä vain odottaa pääseekö Saksa pesiytymään pysyväisesti Norjaan, vai jaksavatko Englanti ja Ranska ajaa saksalaiset sieltä pois.

Jos niin kävisi, että Saksa saisi ylivallan Norjassa ja Ruotsi vielä senkin jälkeen koettaisi pysyä puolueettomana, ei ole lainkaan pidettävä mahdottomana, etteikö Venäjä sopisi Saksan kanssa yhteisestä saaliinjaosta pohjois-Europassa, koska kerran Englanti ja Ranska eivät ole kyenneet sen paremmin puolustamaan Norjan koskemattomuutta.

Varsinkin siinä tapauksessa, että Venäjästä ja Saksasta tulisi Balkanilla käsin liittolaiset, on hyvinkin todennäköistä,

että tämä sotilaallinen yhteistoiminta kaakkois-Europassa johtaisi vastaavaan sotilaalliseen esiintymiseen pohjois-Europassa.

Olen viime päivinä ollut hyvinkin paljon kosketuksissa täkäläisten diplomaattisten piirien kanssa ja olen havainnut, että suurin piirtein katsoen samat ajatukset askarruttavat virkaveljiäni.

Luonani kävi eilen illalla eräs diplomaatti, joka juuri oli tehnyt kietomatkan Itävallassa, Saksassa ja Baltian maissa. Hän kertoi minulle laajasti havainnoistaan; koska häntä ylimalkaan pidetään henkilönä, jolla on suuria sympatioja Saksaa kohtaan, tahdon seuraavassa selostaa lyhyesti keskusteluani hänen kanssaan:

Saksa on järjestelmällisesti hajoittanut sotajoukkojaan siten, että Itävallassa nykyisin tapaa miltei yksinomaan ~~länti~~ saksalaista sotaväkeä, jota vastoin aikaisemmat itävaltalaiset joukkoosastot on siirretty läntiselle rintamalle ja ehkä niitä on lähetetty myös Norjaan vuoristosotaan tottuneina. Niin hyvin Wienissä kuin Saksassa hän oli tavannut eräitä korkeimpia saksalaisia upseereita, jotka olivat jokseenkin yhtäpitävästi lausuneet tunnustuksensa natsijärjestelmälle, koska se oli tehnyt mahdolliseksi Saksan ulkopoliittiset saavutukset viime vuosien kuluessa. Mutta järjestelmän heikkoutena oli se, että kaikenlaiset epäkypsät ainekset olivat päässeet johtoasemiin ja tahtovat käyttää valtaansa sekä sisä- että ulkopoliittisesti arveluttavalla tavalla. Seurauksena on ollut, että siksikin tärkeät henkilöt kuin Goering, Hess, Goebbels j.n.e. olivat alkaneet menettää sangenkin nopeasti aikaisemman vaikutusvaltansa. Sen vuoksi Hitler koettaa kaikin keinoin pysyttää vallan ainakin omissa käsissään, mutta on alkanut ilmetä oireita siitä, ettei enää luoteta häneenkään yhtä paljon kuin aikaisemmin. Tämä aiheutuu ennen kaikkea siitä, että nykyinen tilanne on itse asiassa kokonaan toinen kuin se, jota hän viime vuosina alituisesti on hahmoitellut Saksan kansa eteen luvatessaan, että hän suorittaa Saksan alueellisen laajennuksen täysin rauhallisin keinoin. Se onnistui Itävallan ja Tsekkoslovakian suhteen, mutta sen jälkeen ovat kaikki tapahtumat käyneet aivan päinvastaiseen suuntaan. Ensimmäiseksi tuli äkkikäännös viime elokuulla ~~kapulla~~ kun Hitler kaikista aikaisemmista puheistaan huolimatta äkkiä päättikin ottaa Venäjän ystäväkseen.

Siitä oli heti seurauksena sota Puolan kanssa. Puolasta Saksa ei ole hyötynyt läheskään niin paljon kuin aluksi koetettiin selittää Saksan kansalle. Samalla jouduttiin sotaan Englannin ja Ranskan kanssa. Hitler oli moneen kertaan vakuuttanut, ettei hänellä ole mitään aikeita Ranskan suhteen ja sen saksalaiset tahtovat yhäkin uskoa, mutta sitä raskaammasti Saksa nyt kokee kaikki seuraukset sodasta Englannin kanssa. Tanskan valtaamista on luonnollisesti tervehditty ainakin jonkinlaisena uutena ulkopoliittisena saavutuksena, mutta Hitler on luvannut palauttaa rauhan solmiamisen yhteydessä Tanskan suvereenisuuden entiselleen. Ulottamalla vihollisuudet Norjaan saakka Hitler on herättänyt Saksassa mitä laajimmissa piireissä epäluulon, että hän on yliarvioinut Saksan mahdollisuudet sieltä käsin saada annetuksi Englannille täysin tuhoavia iskuja. Vielä väikkyy Saksan kansan edessä pelko että sota laajenee Balkanille saakka, jolloin Saksa menettää suurimman osan siitä hyödystä, minkä se tähän saakka on saanut rauhallisten kauppasuhteittem ylläpitämisen kautta Balkanin maiden kanssa.

Kertojani sanoi kuulleensa näiltä korkeimmilta upseereilta, että myöskin armeijan pääjohdon taholla aljetaan entistä yhä enemmän epäillä Hitlerin taitoa henkilökohtaisesti johtaa sota voitolliseen loppuun. Sen vuoksi ei enää pidetä mahdottomana, etteikö Hitler jonkun suuremman sotilaallisen vastoinkäymisen jälkeen vetäytyisi syrjään jättääkseen armeijan käsiin korkeimman vallan ja rauhan palautumisen kaikki vaikeat tehtävät.

Armeija luonnollisesti ei voi pitää pysyväisesti käsissään maan poliittista johtoa, ja sen vuoksi, hän selitti, monarkistiset virtaukset voittavat alaa upseeriston keskuudessa.

Mitä Ruotsiin tulee, oli hän muistavinaan, että Saksan sotilaspiireissä lasketaan seuraavasti:

Jos Saksa saa haltuunsa koko Norjan, joutuu Ruotsi puristukseen kolmelta eri taholta samaan aikaan kuin Ruotsin ainoaksi kosketukseksi länsivaltojen kanssa jää Skagerrak ja Kattegatt. Ei ole lainkaan mahdotonta, etteikö Ruotsi tällöin itse asiassa muuttuisi saksalaiseksi protektoraatiksi. Jos se taas yrittäisi vakavaa vastarintaa, jää Saksalle mahdollisuus

tehdä uusia sopimuksia Venäjän kanssa Baltian maiden ja Suomen kustannuksella. Tällainen pelko, hän lisäsi, on ilmeisesti vallalla Baltian maissa. Liettua näkyy pelkäävän, että sitä uhkaisi vaara enemmän Saksan kuin Venäjän taholta, ja sen vuoksi se siirtää parhaillaan pääkaupunkinsa Kaunasista Vilnaan sikäläisten venäläisten joukkojen turviin. Virossa taas venäläiset olivat jo Suomen sodan aikana rikkoneet sopimuksensa Viron kanssa pitämällä siellä suurempia sotavoimia kuin tämä sopimus edellytti. Hänen tietämänsä mukaan Venäjä oli käyttänyt Suomea vastaan noin 45 divisionaa ja kun kaikki nämä eivät mahtuneet sotanäyttämön lähimpään ympäristöön, sijoittivat venäläiset useita divisioneja myöskin Viroon odottamaan vuoroansa lähteä rintamalle. Tämä menettely voi minä hetkenä tahansa uusiintua.

Kaiken kaikkiaan, hän sanoi seuraavansa tapahtumien kehitystä Itämeren ympärillä mitä suurimmalla huolestumisella sen johdosta että Ruotsi ei auta Norjaa nyt kun vielä Norjan armeija kykenisi edes jonkinlaiseen vastarintaan. Juuri se seikka, että Saksassa lasketaan tavattoman paljon riippuvan siitä, saadaanko Ruotsi peloitetuksi pysymään syrjässä, oli hänestä paras todistus miten vaarallinen Pohjoismaille ja Baltian valtioille on nykyinen Ruotsin passiivisuus.

Ennen lähtöäni Helsingistä v.1938 olin laatinut erään salaisen memorandumin, jossa oli otettu huomioon Suomen asema m.m. sellaisessa tapauksessa, että syntyisi joku uusi "Tilsit". Viime keväänä näihin aikoihin oli Helsingin lehdissä luettavana sangenkin pilkallisia huomautuksia tästä muka kummallisesta "Tilsit"-vaarasta. Näiden silloisten naurajain olisi hyvä muistaa varoitustani. Uudistan sen vielä kerran. Yksityiskohtiin en tässä tahdo mennä, sillä jokaisella, jolla on mielikuvitusta ja sen lisäksi riittävää harkitsemistaitoa, voi itse tehdä johtopäätöksensä.

Ministeri: Rudolf Holsti

N:o 8

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: S

OSASTO: C 31

ASIA:

Genèvessä olevan lähetystön raportti n:o 16.

Ministeri Holsti.

30/4 1940.

5000—6—39 3012

Genève- SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. 29/299 Sal. 8-40

KIRJELMÄ n:o 959/71. 4/5-40

Genève- SSA 30 P:NÄ huhti KUUTA 19 40.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö- LLE

ASIA: Genèven-lähetystön raportti n:o 16.

Ohellisena lähetystö kunnioittaen Ministeriölle toimittaa raporttinsa n:o 16, jonka otsikkona on Kansainliiton avustustoiminta Suomen hyväksi.

Ministeri: Rudolf Holsti

UE 8: A 4.

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 16.

Genève'i ssa 29 p:nä huhti kuuta 1940.

UL. OASIAINMINISTERIÖ 29/299 Sal 1940.
6/5-40
OSASTO
5 C 31

Asia: Kansainliiton avustustoiminta Suomen hyväksi.

Pyydän seuraavassa täydentää raporttejani n:o 11 ja 12.

T.k. 23 päivänä kävin jälleen Sihteeristössä neuvottelemassa yllämainituista asioista siltä varalta, että tilanteessa olisi tapahtunut joitakin muutoksia. Tällöin sain tavata herra Renborgin, joka juuri oli palannut Pariisista, minne hän oli M.Avenolin pyynnöstä matkustanut.

Herra Renborg kertoi Helsingissä saaneensa eri keskustelujen kautta sekä Hallituksen jäsenten että tuomari Gartzin komitean kanssa mahdollisimman tarkan kuvan Suomen kiireellisimmistä avustustarpeista. Tämän eri aineistonsa hän oli koonnut raporttiin, josta hän luovutti minulle kappaleen.

Koska pidän itsestään selvänä, että hän on laatinut tämän raportin tarkkojen muistiinpanojen mukaan, en selosta sitä tässä aivan yksityiskohtaisesti.

Aluksi hän mainitsee, että evakuoitujen lukumäärä tekee noin 435.000 henkeä, eli 12% Suomen koko väestöstä. Viranomaisille muodostuu äärimmäisen vaikeaksi probleemiksi hankkia toimeentulo evakuoiduille. Varsinkin sen vuoksi, että tämän väestön täytyi poistua Venäjälle luovutettavilta alueilta niin äärimmäisen lyhyessä ajassa, menetettiin hyvinkin paljon karjaa, maataloustyökaluja j.n.e.

Ennen kaikkea tarvitaan varakkaiden kansojen avustusta, jotta saataisiin evakuoiduille hankituksi uudet toimeentulon edellytykset. Varsinkin rahallinen tuki olisi tällöin tarpeen, mutta myöskin sellaiset lahjat, kuin maatalouskoneet, ~~koittiö~~

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaasedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaasedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 3: A 4.

keittiökalusto j.n.e. olisivat tervetulleet. Pientilallisen on laskettu tarvitsevan noin 1000 $. asunnon rakentamiseen ja noin 1300 $. muihin tarpeellisiin rakennuksiin; edelleen katsotaan tarvittavan karjan hankkimiseen noin 500 $. ja muihin käteismenoihin noin 300 $. Kaiken kaikkiaan sanotaan tarvittavan varoja noin 40.000 pienviljelijää varten.

Teollisuustyöväestöä sanotaan siirtyneen Karjalasta noin 20.000 henkeä, eli mukaanlaskien heidän perheensä noin 100.000 henkeä. Tällekin väestölle on koetettava saada ulkomaista apua, jotta sille voitaisiin hankkia uudet asunnot j.n.e. Keskimäärin on laskettu uusiin työläisasuntoihin tarvittavan noin 1.000 $. asuntoa kohti. Lisäksi olisi myös hankittava huonekaluja, keittiökalustoa j.n.e. Myöskin evakuoiduille käsityöläisille y.m.s. olisi hankittava mahdollisimman paljon ulkomaista apua. Sama koskee myöskin kalastajaväestöä, yhteensä noin 18.000 henkeä, perheet mukaanluettuna.

Raportin toisessa osassa selostetaan kuinka paljon vahinkoa venäläiset pommitukset ilmasta käsin ovat saaneet aikaan. Herra Renborg huomauttaa, että näistä vaurioista ei vielä hänen ollessaan Suomessa ollut olemassa tarkkoja laskelmia, mutta otaksutaan niiden nousevan noin 2 miljaardiin smk:aan. Myöskin sille osalle väestöä, joka on joutunut kärsimään ilmapommituksista olisi koetettava hankkia mahdollisimman paljon ulkomaista apua.

Raportin kolmannessa osassa tehdään selkoa yksityiskohtaisemmin evakuoitujen asemasta, neljännessä osassa taas selostetaan invaliidien, sota-orpojen ja sotaleskien asemaa. Ainoastaan invaliidien lukumäärästä oli herra Renborgille Helsingissä annettu ennakkotietoja; heidän lukumääränsä oli arvioitu noin 10.000:ksi. Mitä taas sota-orpoihin ja sotaleskiin tulee on niistä luvattu antaa tiedot myöhemmin. Raportin viidennessä osassa tehdään selkoa elintarvekysymyksestä. Kuudennessa on selostettu teollisuuden ja liikenteen rekonstruointia. Seitsemännessä osassa käsitellään kysymystä kouluista ja kahdeksannessa osassa sivistyselämästä yleensä.

Kuten tästä lyhyestä selostuksestani käy ilmi, raportti ei ole kuin 12 konekirjoitetun sivun pituinen. On sen vuoksi hyvin ymmärrettävissä, ettei siihen ole voinut sisältyä mitään yksityiskohtaisempia tietoja, saatikka sitten

tarkkoja laskelmia. Läpikäyvänä ajatuksena kuitenkin on, että ulkomaiden tulisi antaa mahdollisimman paljon apua suoranaisten lahjojen muodossa, jolloin lahjoittajan nimi voisi tulla pysyväisesti kiinnitetyksi esim. pienviljelyksen, työväen asuntotalon t.m.s. yhteyteen.

Keskustelussaan kanssani herra Renborg ilmoitti vielä, että Helsingissä valmistellaan parhaillaan näiden hänen raportissaan mainittujen tietojen täydennykseksi aivan yksityiskohtaisia uusia listoja kaikista mitä toivotaan saatavan hankituksi Kansainliiton välityksellä. Koska minulle ei ole vielä saapunut mitään tällaisia täydentäviä tietoja, pyysi hän minua tiedustelemaan koska suunnilleen nämä uudet listat olisivat odotettavissa. Lähetin asiasta vielä samana päivänä ministeriölle salasähkeen n:o 204.

Mitä taas tulee kysymykseen suoranaisista ulkomaisista lainoista, sanoi herra Renborg saaneensa Helsingissä sen käsityksen, että siellä valmistellaan parhaillaan suunnitelmaa noin 100 milj. dollarin hankkimiseksi Yhdysvalloista.

M. Avenolin nyt palattua Pariisista kävin tänään hänen puheillaan, jolloin hän vastasi eri kysymyksiini seuraavasti:

Mitä ensinnä tulee herra Renborgin tuomiin tietoihin Helsingistä, oli hän keskustellut niistä M.Colijnin kanssa. Viittaan raporttiini n:o 11 t.k. 16 päivältä. He olivat tulleet siihen tulokseen, hän sanoi, että tätä avustustoimintaa on koetettava kaikkien mahdollisuuksien mukaan kehittää, mutta vasta sen jälkeen kuin Suomi asettaa Kansainliiton käytettäväksi täysin yksityiskohtaisen ohjelman, voidaan käydä käytännöllisiin toimenpiteisiin käsiksi. Kuinka paljon suoranaisia lahjoja tällöin tullaan Suomelle eri maista antamaan, voi käydä ilmi vasta sen jälkeen kuin niille on esitetty tämä ohjelma.

Laina-asiasta M.Avenol taas huomautti, että Suomen hallituksella tuntuu olevan jo selvä ohjelma suuren amerikkalaisen lainan saamiseksi ja oli, hän jatkoi, herra Renborg tullut siihen käsitykseen, ettei ainakaan toistaiseksi Helsingissä odoteta suoranaisia lainoja muilta mailta.

Mitään omaa edes välillistä aloitetta lainojen hankkimiseksi Suomelle ei näissä oloissa, sanoi M.Avenol, Kansainliiton luulla voivan suunnitella.

Kun olin Ministeriöltä saamieni ohjeiden mukaan t.k. 12 päivänä käynyt M.Avenolin puheilla asiainhoitaja Toivolan keskustelun johdosta herra Hambron kanssa erinäisistä toimenpiteistä Suomen rahalliseksi tukemiseksi (viittaan raporttiini n:o 11), tiedustelin mitä M.Colijn oli näistä kysymyksistä arvellut. M.Avenol vastasi, että M.Colijn oli ollut hänen kanssaan sitä mieltä, että Suomen jäsenmaksu kuluvalta vuodelta voitaisiin odottaa tulevan pyyhkäistyksi, mutta sitävastoin M.Colijn oli ollut sitä mieltä, että olisi suhtauduttava suurella varovaisuudella M.Hambron ajatukseen suoranaisesta rahallisesta avustuksesta Kansainliiton oman budgetin puitteissa.

T.k. 23 päivänä tiedusteli Kansainvälinen punainen risti Australian Punaisen ristin pyynnöstä millä tavalla edullisimmin voitaisiin toimittaa perille Suomeen Australian punaisen ristin kokoamat tavaramäärät Suomen siviiliväestön auttamiseksi. Australiassa oli suunniteltu kahta tietä, joko Petsamoa tai sitten Genuaa, jolloin Kansainvälisen punaisen ristin olisi hoidettava tavaran kuljetus Italiasta Saksan lävitse Suomeen. Lähetin tämän johdosta Ministeriölle salasähkeellä n:o 205 tiedustelun. Ministeriö vastasi sähkeellä n:o 107, 24/4, että tavarat olisi koetettava varastoida johonkin ranskalaiseen satamaan. Tämä vastaus on sekä suullisesti että kirjeellisesti tiedoitettu Kansainväliselle punaiselle ristille.

Mitä taas tulee Sveitsin apuun Suomelle, oli minulla 21/4 pitkähkö keskustelu pääkonsuli Schauweckerin kanssa. Hän valitti, että mitään lopullista tilitystä Hilfswerk für Finnland - Aide Suisse à la Finlande'in toiminnasta ei vielä voida odottaa, koska kestää kauan ennenkuin kaikki paikalliset komiteat ennättävät saada tilityksensä lähetetyksi Zürichiin.

Samassa yhteydessä hän otti esille kysymyksen olisiko syytä järjestää Sveitsissä vielä olevien lahjavarojen käyttö siten, että ne annettaisiin joidenkuiden pien viljelijäin käytettäväksi, niin että sen kautta saataisiin joku täysin pysyväinen muisto Suomeen Sveitsin avustuksesta. Vastasin hänelle, että lahjoittajilla tietysti on oikeus itse vapaasti määrätä varojen lopullisesta käyttämisestä Suomessa, mutta huomautin toisaalta, että Suomessa on mitä suurin puute

kaikesta sellaisesta jota tarvitaan lasten, sairaiden, invaliidien y.m.s. auttamiseen.

Sovimme että tällä viikolla, niin pian kuin konsuli Hoffmann-Hess on palannut Baseliin, kävisin sekä Bernissä ja Baselissa että mahdollisesti myöskin Zürichissä yksityiskohtaisesti neuvottelemassa niiden henkilöiden kanssa joiden hoidossa varojen kokoaminen lähinnä on ollut.

Toissapäivänä t.k. 27 päivänä soitti minulle kansanedustaja Kyllikki Pohjala Pariisista ilmoittaen, ettei hänellä ollut enää aikaa käydä minua tapaamassa, vaan täytyi hänen kiirehtiä Italiaan noustakseen laivaan matkaansa varten Yhdysvaltoihin. Sen vuoksi hän pyytämällä pyysi minua tekemään yhäkin voitavani, jotta Sveitsistä saataisiin sekä rahaa että lääkeaineita lahjoiksi Suomen Huollolle varsinkin sairaiden lasten auttamiseksi; hän mainitsi, että sairaita lapsia lasketaan Suomessa olevan noin 49 % ja hän lisäsi että lasten kuolleisuus on ollut suorastaan peloittavan suuri. Ottaen huomioon, että Sveitsin kansa, joka pitää jyrkästi kiinni maansa puolueettomuudesta, on kokemukseni mukaan osoittanut harrastavansa aivan erikoisesti Suomen siviiliväestön auttamista, on mielestäni täysin kohtuullista, että lopullisten tilien julkaisemisen yhteydessä voidaan osoittaa, kuinka runsaasti sveitsiläisiä varoja on käytetty nimenomaan juuri tähän tarkoitukseen.

Mikäli minulle on ilmoitettu, suunnitellaan sveitsiläisen lääkärikomission palaamista Suomesta ensi kuun puolivälissä. Tämän retkikunnan ensimmäiset menot suoritettiin niistä 100.000 frangista, jotka Sveitsin hallitus oli asettanut Sveitsin punaisen ristin käytettäväksi. Kootuista lahjavaroista on pidätetty noin 100.000 fr. vielä loppuselvityksiä varten. Mikäli minulle on ilmoitettu, lasketaan, että tämä summa riittää näihin tarkoituksiin.

Zürichin koululaiset olivat koonneet 30.000 kiloa suklaata suomalaisia koululapsia varten. Kaksi vaunulastia saatiin noin kuukausi sitten vielä menemään Saksan kautta, mutta kolmannen vaunun saksalaiset palauttivat.

Vaud'in kantonissa koottiin varoja ambulanssivaunun lahjoittamiseksi Suomen armeijalle. Koska Sveitsistä ei saatu ostaa vaunua, hoiti lähetystö asian siten, että vaunu ostettiin Belgiasta ja lähetettiin Brysselin lähetystön toimenpiteestä edelleen Suomeen. Mitään uutista sanomalehdissä tai muuta ilmoitusta vaunun saapumisesta perille ei toistaiseksi tänne ole tullut.

Kirjelmällä n:o 781/33, 2/4 lähetin viimeksi Ulkoasiainministeriölle erinäisiä ehdotuksia suomalaisten lasten auttamiseksi m.m. Sveitsin Maanviljelijäin Liiton toimenpiteestä. Tahdon lyhyesti mainita, että liitto oli suunnitellut ottavansa vastuulleen noin 5.000 lapsen hoitamisen. Mitään vastausta Helsingistä ei näihin eri ehdotuksiini ole saapunut. Koetan siitä huolimatta edelleenkin pitää vireillä alkuperäistä ajatusta, että Sveitsissä koetettaisiin koota varoja nimenomaan juuri suomalaisten lasten auttamiseksi. Tässä tarkoituksessa on Bernissä toimimassa erityinen komitea, mutta sen työskentelyä luonnollisesti on vaikeuttanut se seikka, että ei ole voitu lähteä laatimaan lopullisia suunnitelmia ennenkuin Helsingistä on tullut vastaus mitä Suomessa ennen kaikkea toivotaan Sveitsissä tehtävän.

Toivon ennen ensi kuun loppua voivani lähettää yksityiskohtaisempia tietoja vielä kaikesta muusta mitä monipuolisimmasta toiminnasta Sveitsissä Suomen auttamiseksi.

Ministeri: Rudolf Holsti

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 11

ASIA:

Genèvessä olevan lähetystön raportti n:o 17.

Ministeri Holsti.

21/5 1940.

5000—8—39 3012

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1054/95

Genève'i SSA 21 P:NÄ touko KUUTA 1940.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

AINMI

33/299 Pal. 8-40.

26/5-40

OSASTO

5 C 3.

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 17.

Oheisena lähetystö kunnioittaen Ministeriölle lähettää raporttinsa n:o 17, jonka otsakkeena on:

Sveitsin asema.

Ministeri: Rudolf Holsti

UE 3: A 4.

Genèvessä OLEVA LÄHETYSTÖ. A.N.M.I. Salainen.

RAPORTTI n:o 17. 33/299 Sal. 8.-40.

Genèvessä 21 p:nä touko kuuta 1940. 24/5-40

OSASTO 5 C 31

Asia: Sveitsin asema.

Tilanne muuttuu päivästä toiseen niin nopeasti, että ennenkuin raporttini ennättävät huonojen kuriirisuhteiden vuoksi Helsinkiin ovat ne jo useimmassa tapauksessa liian vanhoja. Koetan kuitenkin seuraavassa antaa erinäisiä hajatietoja tilanteesta Sveitsissä.

Kun Saksa hyökkäsi Tanskaan ja Norjaan, tunnettiin Sveitsissä ainakin jonkinlaista, joskin tilapäistä helpotusta, mutta heti kun Saksa aloitti vihollisuudet Hollantia ja Belgiaa vastaan, ymmärrettiin, että Sveitsin asema alkoi jälleen käydä vaaralliseksi. Hallitus määräsi sen vuoksi t.k. 10 päivänä seuraavaksi päiväksi lopullisen liikekannallepanon. Matkustin t.k. 10 päivänä illalla Berniin ja se juna oli niin täynnä sotaväkeä, että sotilaita istui pitkin käytävien lattioitakin.

Monelta eri taholta on minulle sanottu, että t.k. 10-11 päivien välinen yö oli kriitillisin, koska silloin Saksa olisi voinut yllättää Sveitsin keskellä mobilisointia. Nyt toista viikkoa myöhemmin ollaan jälleen jonkunverran levollisempia.

Pääprobleemi on: Mitä Italia tulee tekemään? Jos se yhtyy sotaan Saksan liittolaisena, nousee kysymys voivatko Saksa ja Italia jättää rintamaansa, joka muuten ulottuisi Pohjanmerestä Välimereen, Sveitsin kohdalla aukon.

Sveitsissä seurataankin aivan erikoisen suurella huolella tilanteen kehitystä Italiassa. Täkäläisissä diplomaattisissa piireissä katsottiin noin viikko sitten, että Italia järjestelmällisesti pyrki mukaan sotaan. Sen laivasto oli keskitetty

JAKELUOHJE:

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaasedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaasedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoitukselin.

osittain Adrianmerelle, osittain Aegeanmerelle niin, että tarpeen tullen se voisi sulkea Adrianmeren ja toisaalta taas hyökätä Kreikan kimppuun samaan aikaan kuin italialaiset sotavoimat marssisivat Albaniasta Kreikkaan.

Mutta viime päivinä ovat Etelä-Amerikan maat yhdessä Yhdysvaltain ja Vatikanin kanssa harjoittaneet aivan tavatonta painostusta Roomassa. Se on pannut kaikesta päättäen Italian hallituksen vakavasti miettimään kannattaako lähteä mukaan sotaan.

Eräästä saksalaisesta lähteestä olen kuullut, että Saksa koettaa houkutella Italian sotaan seuraavalla tavalla:

Italian tulisi järjestää merenkulkunsa sotalaivojen turviin ja milloin länsivallat tahtovat kontrolloida näitä italialaisia laivoja, olisi italialaisten sotalaivojen ammuttava. Sitäpaitsi Italian tulisi yllättävästi anastaa haltuunsa Tanger sillä selityksellä, ettei se voi hyväksyä Englannin ja Ranskan ylivaltaa Gibraltarin salmessa.

Omasta puolestani luulisin tällä hetkellä verrattain oikeaksi päätellä, että jos Italia ryhtyy näihin toimenpiteisiin, se on merkkinä sen aikeesta sekaantua sotaan.

Palaan näihin kysymyksiin muutaman päivän kuluttua, koska kesken kaiken minut on tänään kutsuttu Zürich'iin ottamaan vastaan huomenna Suomesta palaavat sveitsiläiset lääkärit ja sairaanhoitajattaret.

Ministeri: Rudolf Walden

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA:

Genèvessä olevan Lähetystön raportti n:o 18.

Ministeri Holsti

13/6 1940.

3000—5—40 2196

Pol.

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1187/126.

Genève'i SSA 13 P:NÄ kesä KUUTA 19 40.

VIITTAUS:

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAIN
No 35/299 Sal 40.
22/6-40
RYHMÄ 5
OSASTO C 31

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 18.

Ohellisena lähetystö kunnioittaen Ministeriölle lähettää raporttinsa n:o 18, jonka otsakkeena on

Sveitsin suhtautuminen tilanteeseen Europassa.

Ministeri: Rudolf Haarla.

Genèvessä OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 18.

Genèvessä 13 p:nä kesä kuuta 1940.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
No 35/299 Sal 40.
22/6-40
RYHMÄ 5
OSASTO C 31

Asia: Sveitsin suhtautuminen tilanteeseen Europassa.

Norjan sotavoimien antautuminen muutama päivä sitten ei tuottanut Sveitsin yleiselle mielipiteelle sanottavaa yllätystä, koska ymmärrettiin, että länsivalloilla ei ollut syytä hajoittaa sotavoimiaan siksi kauaksi kuin Narvikin seuduille. Sitä suuremmaksi mielipahan aiheuttajaksi tuli Italian yhtyminen sotaan länsivaltoja vastaan.

Teoreettisesti katsoen Sveitsi on täysin neutraalinen maa, joka tahtoo suhtautua kaikkiin maihin samalla puolueettomuudella. Toisin sanoen se tahtoo ylläpitää historiallisesti hyviä suhteitaan kaikkiin maihin antautumatta mihinkään kombinatioihin, jotka eivät voisi olla sopusoinnussa tällaisen politiikan kanssa. Mutta jokainen Sveitsissä viime vuosina asunut ulkomaalainen huomioitsija on kuitenkin voinut todeta, että maan yleinen mielipide on kokonaan länsivaltain puolella. Olen tätä aihetta käsitellyt useissakin eri raporteissani, enkä sen vuoksi tahdo mennä uudelleen yksityiskohtiin enemmän kuin on nimenomaan välttämätöntä, jotta saisin kuvatuksi miten Italian sodanjulistus Ranskaa ja Englantia vastaan on vaikuttanut Sveitsin yleiseen mielipiteeseen.

Puoluekantaan katsomatta sveitsiläiset lehdet ovat tuoneet ilmi valituksensa tästä sodasta "sisarruskansojen kesken". Syy vihollisuuksien alkamiseen on joissakin lehdissä esitetty selvemmässä, joissakin toisissa epäselvemmässä muodossa, mutta kummassakin tapauksessa on vastuu sodasta pantu Italian niskoille.

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

Poliittiselta kannalta katsottuna tämä uusi tilanne antaa Sveitsille aihetta mitä vakavimpaan huolestumiseen. Se on nyt saarrettu kaikilta tahoilta. Sen pitäisi saada tuottaa kaikenlaisia raaka-aineita, hiiliä j.n.e. maan omaa tuotantoelämää varten, mutta käytännöllinen järjestely ei suinkaan ole helppoa. Sen pitäisi päästä edelleenkin myymään vientituotteitaan, mutta edessä on ensimmäisenä kysymyksenä kuljetusvaikeus ja toisena kysymyksenä maksunsaanti. Saksalta ja Italialta puuttuu niin hyvin rautatievaunuja kuin valuuttaa, kun taas Ranskalla on valuuttaa, mutta rautatiet Sveitsistä Ranskaan ovat alituisen pommitusuhkan alaisina.

Sveitsi on koettanut varastoida mahdollisimman paljon raaka-aineita, mutta jos sota uhkaa tulla pitkäaikaiseksi, voivat taloudelliset vaikeudet käydä erittäin ikäviksi.

Tahdon tässä yhteydessä alustavasti mainita siitä Ulkoasiainministeriön kirjelmästä (4598/73, 26.4.40), jolla minua kehoitettiin tiedustelemaan Sveitsin hallitukselta clearingsopimuksen aikaansaamisen mahdollisuuksia. Ollessani muiden asioiden vuoksi muutama päivä sitten Bernissä pyydettiin minua tulemaan Sveitsin talousministeriöön neuvottelemaan erinäisistä suuntaviivoista, mutta samalla minua pyydettiin etten vielä ilmoittaisi asiasta Suomen hallitukselle ennenkuin Sveitsin hallitus ennättäisi asiassa määritellä kantansa. Tätä kirjettä vastauksena noottiini en ole vielä saanut, vaan odotan sitä joka hetki. Näissä alustavissa neuvotteluissa annettiin minun yksityisesti ymmärtää, että Saksa on saattanut voimaan kuljetusvälineittensä täydellisen säännöstelyn, joten Suomen ja Sveitsin välinen kauppa, järjestettäköön se hallitusten puolesta kuinka hyvin tahansa, joutuu kokonaan Saksan hallituksen armoille. Mainitsen tämän vain esimerkkinä siitä, mihin tavattomiin vaikeuksiin Sveitsi nyt on taloudellisestikin joutumassa.

Viime päivinä on tapahtunut vihollismaiden lentovoimien puolelta Sveitsin alueellisia loukkauksia. Viimeksi viime viikolla sveitsiläiset joutuivat ampumaan alas muutamia saksalaisia lentokoneita, pari päivää sitten Sveitsi protestoi Pariisissa sen johdosta, että eräs ranskalainen lentokone oli ylittänyt rajan, toissapäivänä pudotettiin Genève'in ja Lausannen väliseen Renens-nimiseen rautatiesolmukohtaan

kahdeksan pommia, jotka tuhosivat m.m. erään hotellin. Hetkistä myöhemmin tuli lähetystön talonväen asiaksi laskeutua lähetystössä juuri valmistuneeseen suojakellariin kahteenkin eri kertaan. Eilen Sveitsin viranomaiset totesivat, että nämä Renens'iin ja Genève'iin pudotetut pommit olivat englantilaista alkuperää; mutta aivan yleisesti katsotaan, että hyökkäyksen olivat tehneet saksalaiset lentokoneet käyttämällä hyväkseen Hollannissa tai Belgiassa valtaamiaan englantilaisia pommeja. (Genève'iin pudotettujen pommien lukumäärä oli seitsemän).

Vaikka Sveitsin poliittinen, taloudellinen ja mahdollisesti sotilaallinenkin asema on nyt erittäin vakava, täytyy myöntää, että mieliala maassa on pysynyt kauttaaltaan rauhallisena. Sensijaan ulkomaalaisissa piireissä kuulee varsin vastakkaisia otaksumia. Optimistit katsovat, ettei Saksalla ja Italialla ole mitään syytä saada vastaansa lähes miljoona sveitsiläistä, jos Berliinissä ja Roomassa varmasti luotetaan siihen, että sota päättyy akselivaltain voittoon. Voiton jälkeenhän Sveitsi joutuisi kuitenkin Saksan ja Italian armoille. Pessimistit taas lähtevät siitä, että Saksan ja Italian etuihin kuuluu saada haltuunsa niin moni pieni maa kuin mahdollista ennenkuin Englanti ja Ranska ennättävät koota kaikki voimansa.

Näinä aikoina on mielestäni parasta olla mahdollisimman vähän profeetta loogillisuuden kannalta katsottuna, siksi vähän on viimeisten kuukausien kuluessa tapahtunut Europassa sellaista, joka on loogilliselta kannalta selitettävissä.

M i n i s t e r i: Rudolf Holsti

299

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA:

Genèvessä olevan lähetystön raportti n:o 19.

Ministeri Holsti

20/6 1940.

3000—6—40 2106

Pol.

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ

KIRJELMÄ n:o 1213/132.

Genève'i SSA 20 P:NÄ kesä KUUTA 1940.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ
№ 36 /299 Sal. B. 1940.
22/6-40 | № | Dat.
RYHMÄ 5 | OSASTO C 31 | ASIA

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 19.

Oheisena lähetystö kunnioittaen Ministeriölle lähettää raporttinsa n:o 19, jonka otsakkeena on

Sotilaallinen tilanne Europassa.

Ministeri: [signature]

UE 3: A 4.

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 19.

Genève'issa 20 p:nä kesä kuuta 1940.

Asia: Sotilaallinen tilanne Europassa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
No 36/299 Sal D. 1940
22/6-40 No Lit.
RYHMÄ 5 OSASTO C 31 ASIA

Sen jälkeen kun postiyhteydet länsi-Europan ja Suomen välillä ovat katkenneet ja lähetystömme Lontoossa, Brysselissä ja Pariisissa ovat ilmeisesti menettäneet mahdollisuutensa säännöllisesti lähettää raportteja, täytynee otaksua, että Genève'in-lähetystön tehtäväksi on tullut entistä enemmän raportoida sotilaallisen tilanteen kehityksestä läntisellä sotanäyttämöllä.

Tilannehan kehittyy ei vain päivä päivältä, vaan suorastaan tunti tunnilta, joten minun täytyy rajoittua pääasiassa vain yleisimpiin suuntaviivoihin.

Ehkä aluksi lienee syytä ottaa tähän eräitä kohtia raportistani n:o 3 helmikuun 8 päivältä 1933. Voi tavallaan tuntua aiheettomalta palata ajassa takaisin seitsemän vuotta arvostellaksemme oikein sotilaallista tilannetta Europassa tällä hetkellä. Mutta olen sittenkin päinvastaista mieltä.

Tässä yllämainitussa raportissani, jolla oli otsikkona "synkkiä enteitä", tein selkoa miten aivan lyhyessa ajassa natsismin voitto Saksassa oli mullistanut miltei kaikki edellytykset rauhan varmalle säilymiselle Europassa. Siihen vuoteen mennessä Englanti oli yhtä mittaa myöntänyt Saksalle lainoja ja vielä välittänyt ranskalaistakin pääomaa Saksalle. Mutta helmikuulla 1933 Saksa sanoutuikin äkkiä irti siitä Italian aloitteesta tapahtuneesta kansainvälisestä järjestelystä, ettei vuosi vuodelta lisättäisi sotilasmenoja. Jo ennen tätä tapahtumaa Saksa oli salaisesti varustautunut noilla ententen

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

myöntämillä lainoilla. Tosiasia on, että Kansainliitossa laskettiin jo monta vuotta sitten Saksan saaneen entisiltä vihollisiltaan noin 12 miljaardia Reichsmarkkaa enemmän lainoja kuin se oli koskaan maksanut ententelle sotakorvausta.

Sivumennen viittaan erinäisiin raportteihini vuodelta 1935, jolloin tein sangenkin laajasti selkoa miten kansainvälinen tilanne oli yhäkin huonontumistaan huonontunut sen vuoksi, etteivät Saksa ja Italia tahtoneet hyväksyä minkäänlaisia sovinnollisia selvittelyitä; ennen sen vuoden loppuahan Italia aloitti sotansa Abessiniaa vastaan.

Sitten tulikin Saksan vastaisku, kun se maaliskuun 7 päivänä 1936 äkisiti miehitti Reininmaan ja sillä aloitti tosiasiallisesti varustuspolitiikkansa uloskin päin. Olen silmäillyt erinäisiä raporttejani niiltä ajoilta ja voin todeta, miten jo 4 vuotta sitten monella taholla aavistettiin, että Saksa tulisi käyttämään Reininmaan miehittämistä uusiin väkivaltaisuuksiin. Sitten tulivatkin hyvässä järjestyksessä ensin Itävallan anastaminen ja sen jälkeen lopullinen valmistautuminen nykyiseen sotaan.

Ne saksalaiset motorisoidut joukot, joita käytettiin Itävallan miehittämiseen olivat laadultaan sangenkin keskinkertaiset. Sen vuoksi Saksan täytyi valita kahden ratkaisun välillä,: joko yrittää monien vuosien aikana rakentaa parempia hyökkäysvaunuja tai sitten ne oli hankittava anastuksen kautta jotain naapurilta. Näin tultiin niihin onnettomiin päiviin, n.s. Münchenin-neuvotteluihin, jolloin Englanti ja Ranska suostuivat painostamaan Tsekkoslovakiaa siihen määrin, että sen oli luovuttava m.m. rajalinnoituksistaan ja vastaavasta aseistuksestaan. Kun tämä taas oli onnistunut, seurasi noin vuosi takaperin Tsekkoslovakian lopullinen anastaminen.

Eräs erittäin tietorikas henkilö sanoikin minulle, että Saksan suurin menestys läntisellä rintamalla näinä päivinä on aiheutunut siitä, että se on voinut käyttää Ranskaa ja Englantia vastaan kaikki Tsekkoslovakialta anastamansa erinomaiset varustukset. Hän jatkoi sangenkin iroonisessa äänensävyssä, että Chamberlain ja Daladier ovat olleet Saksan tosiasiallisia liittolaisia salliessaan sen korvauksetta varustautua Tsekkoslovakian avulla Englantia ja Ranskaa vastaan.

Mitä taas miesvoimaan tulee, oltiin kautta maailman siinä harhaluulossa, että Hollanti ja Belgia kykeneisivät puolustautumaan kuukausimääriä Saksaa vastaan ja että myöskin Englanti oli lähettänyt Ranskaan toistamiljoonaa miestä. Sittemmin on saatu nähdä, että Hollannin vastarinnasta ei voinut olla puhettakaan. Eräs erinomainen asiantuntija on minulle kertonut seuraavaa: Saksa oli vuosien kuluessa perustanut suorastaan keinotekoisesti kaikenlaisia "liiketoimistoja" eri osiin Hollantia ja ennen kaikkea Rotterdamiin. Miltei poikkeuksetta olivat näiden toimistojen henkilökunnat saksalaisia upseereita tai sotilaita. Heti kun hyökkäys Hollantia vastaan alkoi, ryhtyivät nämä "liikemiehet" omaan toimintaansa paralysoiden sillä mitä pahimmin Hollannin puolustuksen. Kun Hollannin hallitus ei ajoissa ollut ryhtynyt tarpeellisiin toimenpiteisiin edes Hollannin omia natseja vastaan, raukesi maan puolustus jo muutamassa päivässä sikseen.

Ulkonaisesti oli Belgian puolustus paljoa paremmalla kannalla, mutta Saksa oli itse asiassa osannut soluttautua myös siihen maahan. Ennen kaikkea se koskee kuningasta, joka oli saatu terrorisoiduksi siihen määrin, että Belgian itärajan puolustus oli jätetty muka neutraalisuuden nimessä liian heikoksi.

Kaikkein pahinta oli, ettei kuningas Leopold alistunut kenraali Gamelinin johtoon. Seurauksena oli, että saksalaisten onnistui, kuten laskelmiin kuuluikin, Ardennien kautta tunkeutua liittolaisten rintaman puhki. Kenraali Gamelin oli sijoittanut kaikki parhaimmat englantilaiset ja ranskalaiset joukot Belgian läntisiin osiin. Niitä uhkasi nyt saarto selkäpuolelta. Aluksi näytti siltä kuin koko tämä valtava armeija joko tuhoutuisi tai joutuisi saksalaiseen sotavankeuteen, mutta äärimmäisin ponnistuksin saatiin liittolaisten sotavoimien pääosa pelastetuksi, vaikka menetettiinkin suunnaton määrä sotatarpeita. Mitä sen jälkeen tapahtui, sitä on tässä enää tarpeeton toistaa. Pääasia on, että liittolaisten koko sotasuunnitelma oli mennyt myttyyn sen kautta, että saksalainen propaganda Brysselissä oli estänyt Belgiaa jo ajoissa varustautumasta Ardennien rintamaa riittävän lujaksi.

Eräs sveitsiläinen eversti, joka tuonnottain oli saanut

tehdä sangen kin yksityiskohtaisen tarkastusmatkan pitkin Maginot-linjaa ja sieltä eteenpäin Belgiaan, oli luonani lounaalla muutama päivä sitten, ja hän kertoi jokseenkin yksityiskohtaisesti miten epäilyttävän heikosti Belgia oli huolehtinut todellisesta puolustuksestaan ja miten sen vuoksi täytyy pitää Belgiaa pääsyyllisenä liittolaisten sotilaallisiin vastoinkäymisiin. Eräs diplomaatti taas sanoi minulle viikko sitten, ettei voida vapautua siitä käsityksestä, että Belgian kuningas alunpitäen toimi Saksan välikappaleena estämällä m.m. Ranskaa ja Englantia ajoissa tulemasta aivan Belgian itärajalle saakka.

Mikäli eri tahoilta olen kuullut, oli yhtenä syynä Italian äkilliseen päätökseen yhtyä sotaan se tosiasia, että Saksa oli menettänyt viime viikkojen kuluessa niin suunnattomasti sotajoukkoja, ettei se jäännöksillä olisi kyennyt pitämään hallussaan Hollantia ja Belgiaa, sekä jatkamaan voitollista hyökkäystään Ranska ja Englantia vastaan. Sen vuoksi täytyi Italian julistaa sota, ei enää Kreikkaa vastaan, niinkuin alkuansa oli suunniteltu, vaan Englantia ja Ranskaa vastaan. Heti tämän jälkeen aljettiin kiireellisesti kuljettaa italialaisia joukkoja Hollantiin ja Belgiaan, jotta Saksa olisi saanut vapaaksi sikäläiset miehitysjoukkonsa. Puolastakin Saksa lähetti läntiselle sotanäyttämölle kaikki joukot, jotka suinkin voitiin sieltä vaaratta ottaa pois. Näin syntyi noin 3 miljoonan miehen suuruinen saksalainen hyökkäysarmeija, jota vastassa oli korkeintain miljoona ranskalaista ja muutama divisiona englantilaisia. Saksa saattoi sen vuoksi käyttää noin 150 divisionaa siten, että muutaman päivän taistellut joukot saivat levätä, kun sitävastoin Ranskan ja Englannin täytyi taistella samoilla joukoilla yötä päivää. Tulkoon tässä sivumennen mainituksi, että italialaisten joukkojen keskessä pitkin Alppien rajaa Sveitsistä Välimereen saakka on myöskin saksalaisia rykmenttejä. Saksa muistaa hyvin miten Ranskan ja Englannin täytyi viime maailmansodan aikana samalla tavalla asettaa Italian rintaman tärkeimpiin kohtiin omia rykmenttejään ylläpitämään tarpeellista rohkeutta italialaisten keskuudessa.

Kun marsalkka Pétain muodosti nykyisen hallituksensa, oli ilmeistä, että tarkoituksena oli saada rauha aikaan

miltei millä hinnalla tahansa. Tänään saapuneet tiedot osoittavat kuiten kin, että mieliala Ranskan virallisissa piireissä on jälleen tullut rohkeammaksi. Laivasto on lähetetty Europan vesiltä pohjois-Afrikkaan, minne myös on viety melko määrä lentokoneita. Eräitä ranskalaisia joukko-osastoja on siirretty Englantiin. Johtavat ranskalaiset kenraalit pohjois-Afrikassa ja Syyriassa ovat ilmoittaneet tulevansa jatkamaan sotaa tapahtukoon Ranskassa mitä tahansa. Yhdysvallat eivät tule kaikesta päättäen luovuttamaan Saksalle ja Italialle Amerikkaan siirrettyä suunnatonta ranskalaista kultakassaa.

Sveitsi on nyt miltei täydellisesti saarroksissa. Vielä eilen päästiin Genève'istä Annemasse'iin, joka kaupunki sijaitsee neljännestunnin päässä Genève'istä, mutta sekin raja-osa voi tulla suljetuksi minä hetkenä tahansa. Elämä Sveitsissä tuntuu kuitenkin jatkuvan ulkonaisesti yhtä rauhallisissa olosuhteissa kuin aikaisemmin, mutta on turha salata, että tämä saartotila painaa mieliä. Mainitsen siitä vain pari esimerkkiä.

Kaksi luotettavaa Suomi-ystävää - kumpikin asuvat etäällä toisistaan - lausuivat minulle luottamuksellisesti, että Saksalla on täydet luettelot henkilöistä, jotka on heti toimitettava keskitysleiriin siinä tapauksessa että Sveitsin miehittäminen tulisi kysymykseen. He sanoivat kumpikin valmistuneensa siihen, että he vaaran tullen poistuisivat ajoissa maasta, mikäli siihen enää ilmenee tilaisuutta. He ovat vapaamielisia liikemiehiä eivätkä katso voivansa alistua diktatuurivaltaan.

Oma osansa tässä pessimismissä on tietysti sillä tavalla, jolla saksalaiset sanomalehdet avoimesti puhuvat Europan tulevasta "järjestelystä", jolloin Saksa ja Italia jakaisivat keskenään Sveitsin.

Hyvin yleisesti tuomitaan Sveitsissä Yhdysvaltain hidas esiintyminen ja yhdytään pääministeri Churchillin sanoihin, että nyt Englanti yksin taistelee niiden demokraattisten periaatteiden puolesta jotka ovat tähän saakka olleet Europan sivistyksen perustana. Yhdysvaltain tulisi toimia nopeammin, niin katsotaan, ettei sen vuoro tulisi aikaisemmin kuin Amerikassa uskotaan säilyä demokratian viimeisenä turvana.

M i n i s t e r i : Rudolf Holsti

W

299

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA:

Genèvessä olevan lähetystön raportti n:o 20.

Ministeri Holsti

20/6 1940.

3000—5—40 2196

Pol.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
N:o 37/299 Pol. 40
22/6-40
RYHMÄ N 5 C 31

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1215/134.

Genève'i SSA 20 P:NÄ kesä KUUTA 19 40.

VIITTAUS:

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 20.

Ohellisena lähetystö kunnioittaen Ministeriölle lähettää raporttinsa n:o 20, jonka otsikkona on Tilanne Sveitsissä.

Ministeri: Rudolf Holsti

UE 3: A 4.

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 20.

Genève'i ssa 20 p:nä kesä kuuta 1940.

Asia: Tilanne Sveitsissä.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
№ 37/299 Sal. 1940.
27/6-40
RYHMÄ 5
OSASTO C 31

Sen jälkeen kun eilinen raporttini oli juuri valmistunut olen luottamuksellisesti saanut kuulla paljonkin, mutta koska kuriiriposti on suljettava tunnin kuluttua, en enn_ätä tiedoittaa muuta kuin seuraavaa:

Viime tunteina on Sveitsin rajan ylitse tullut yli 30.000 pakolaista Ranskasta käsin. Väitetään heidän olevan suurimmalta osaltaan puolalaisia, tsekkoslovaakkeja, espanjalaisia y.m., jotka tähän saakka ovat nauttineet täyttä turvaa Ranskassa, mutta jotka eivät en ää uskalla jäädä sinne.

Täytyy edellyttää, että seuraavina päivinä tätä tulvaa tulee jatkumaan, elleivät saksalaiset ennätä miehittää kaikkia teitä Ranskasta Sveitsiin.

Sveitsille tämä pakolais-aines tulee luonnollisesti tuottamaan ei vain taloudellisia menoja, mutta myös uutta poliittista huolestuneisuutta.

Kansainliiton molemmat täkäläiset virastot, Sihteeristö ja Työtoimisto, jäävät yhä edelleen tänne samoin kuin diplomaattikunta, eli yli 20 lähetystöä.

Genève'in-lähetystöön saapunut kuriiriposti Lontoon- ja Pariisin-lähetystöä varten täytyy jättää tänne koska postiyhteyskään Ranskan ja Sveitsin välillä ei ole enää taattu.

Ministeri: Rudolf Holsti

JAKELUOHJE:

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C31.

ASIA:

Genève'issä olevan lähetyslön rap. n:o 21.

Ministeri Holsti.

16/7-40.

3000—5—40 2196

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ

KIRJELMÄ n:o 1300/145.

Genève'i SSA 16 P:NÄ heinä KUUTA 19 40

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ
№ 38/300 Fae D. 19 40
27/7-40 № Lint.
RYHMÄ 5 OSASTO C 31 ASIA

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 21.

Oheisena lähetystö kunnioittaen lähettää Ministeriölle raporttinsa n:o 21, jonka otsakkeena on Sveitsiläinen laina Suomelle.

Ministeri: Rudolf Holsti

UE 3: A 4.

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 21.

Genève'i ssa 16 p:nä heinä kuuta 1940.

Asia: Sveitsiläinen laina Suomelle.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
No. 38/300 Pal. D. 19 40
27/7-40 Lint.
MÄTIMÄ 5 OSASTO C31 ASIA

Viime helmikuun puolivälissä sain Herra Pääministeriltä kehoituksen koettaa hankkia Kansainliiton jäsenvaltioilta lainoja Suomelle; senjälkeen selostin useissa sähkeissä, kirjeissä ja raporteissa miten M. Avenol päinvastoin katsoi, että Suomen itsensä olisi pidettävä kaiken aikaa aloite käsissään osoittamalla samalla kuinka suuria luottoja se eri maista tarvitsi. Tuomari Ake Gartzin oleskellessa niinä aikoina Genève'issä perehtyi hänkin näihin M. Avenolin suuntaviivoihin. Sittemmin asetettiin Helsingissä komitea juuri tuomari Gartzin johdolla koettamaan toteuttaa tätä ohjelmaa; viittaan varsinkin raporttiini n:o 7 viime helmikuun 20 päivältä.

Raportissani n:o 16 viime huhtikuun 29 päivältä kerroin jatkoneuvotteluistani M. Avenolin kanssa sekä näistä lainaasioista että yleensä taloudellisesta avusta Suomelle. M. Avenol piti tällöin edelleen kiinni yllämainitusta ohjelmastaan.

Kaikesta tästä huolimatta tahdoin kuitenkin yrittää saada erikseen laina Sveitsistä, jotta, jos se onnistuisi, sitä tapausta voisin käyttää esimerkkinä mikäli jotkut muut maat vähänkin osoittaisivat halua auttaa Suomea lainoilla. Tässä mielessä aloitin helmikuun lopulla neuvottelut Sveitsin hallituksen kanssa ja saatoin s.k. 22 päivänä ilmoittaa sekä Herra Pääministerille kirjelmällä n:o 525 että Ulkoasiainministeriölle salasähkeellä n:o 125 saaneeni Sveitsin hallitukselta sinä päivänä vastauksen, ettei sillä ole mitään sitä vastaan, jos sveitsiläiset pankit myöntävät Suomen Hallituksen käytettäväksi neljän miljoonan frangin luoton. Kuten olen edelleen

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoitukslin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoitukslin.

UE 2: A 4.

tiedoittanut, joutuivat nämä alustavat keskustelut uuteen umpikujaan lähinnä senvuoksi, että Suomi miltei heti senjälkeen solmi rauhan, jolloin mielenkiinto Sveitsissä Suomea kohtaan ilmeisesti laimeni.

En kuitenkaan tahtonut hellittää näitä Sveitsin viranomaisten kanssa alkamiani neuvotteluja ja niin sovimme pääkonsuli Schauweckerin kanssa siitä, että olisi koetettava saada sveitsiläisiltä pankeilta noin 10 milj. frangin luotto, johon summaan sisältyisi tuo yllämainittu Sveitsin hallituksen suunnittelema 4 milj. frangin erä. Mutta vasta tämän kuun alussa asia rupesi uudelleen edistymään. Se johtui ennen kaikkea siitä, että Ranskan luhistumisen jälkeen Sveitsi joutui taloudellisesti miltei kokonaan riippuvaksi Saksasta ja Italiasta. Viranomaiset käsittivät näissä uusissa olosuhteissa, että oli todellakin pakko mahdollisimman nopeasti hankkia uusia markkinoita sveitsiläisille tuotteille. Meidän apunamme oli tässä yhteydessä m.m. M. Philippe Roeder, joka oli käynyt puheillani lupaamassa tarpeellista luottoa, jolla menetetyn Kuitu O.Y:n tehtaan tilalle rakennettaisiin Suomessa uusi tehdas. T.k. 4-7 p:nä oleskelin senvuoksi Bernissä käyden pääkonsuli Schauweckerin kanssa parissa kolmessa virastossa puhumassa uudelleen tästä tavaraluotosta. Asiamme tuntui nyt saavan entistä suurempaa huomiota osakseen. Päätimme senvuoksi, että niin pian kuin Sveitsin hallitus ja pankit ennättäisivät tutustua asiaan entistä tarkemmin, matkustaisin uudelleen Berniin jatkamaan neuvotteluja, jos niihin ilmenisi mahdollisuutta. Saatuani t.k.12 päivänä tilaisuuden erään toisen asian yhteydessä tavata pääkonsuli Schauweckerin ja kuultuani häneltä, että ehdotuksemme todennäköisesti johtaisi ainakin jossain muodossa positiiviseen tulokseen, sovimme siitä, että hän kirjoittaisi suoraan asiasta Ulkoasiainministeriölle ja että tulisin näinä päivinä käymään vielä kerran Bernissä jatkamassa keskusteluja ennenkuin ottaisin kesälomani ja siirtyisin senjälkeen lähettilään asemasta kokonaan syrjään.

Olen tahtonut sanella kaiken tämän siltä varalta, että kuriirimme Ruotsin kanssa lähtisi ennenkuin ennätän palata Bernistä.

Ministeri: Rudolf Holsti

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Czl.

ASIA:

Genèvessä olevan Lähetystön rap. 22.
Ministeri Holsti.

9/7-40.

3000—8—40 2196

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

29 300 Lue 40
30/7-40
5 C31

KIRJELMÄ n:o 1307/146.

Genève'i SSA 19 P:NÄ heinä KUUTA 1940.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 22.

Oheisena lähetystö kunnioittaen Ministeriölle lähettää raporttinsa n:o 22, jonka otsakkeena on

Sveitsiläinen laina Suomelle. II.

Ministeri: Rudolf Walden

UE 3: A 4.

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. 39 200 Ca Salainen.

RAPORTTI n:o 22. 30/7-40

Genève'i ssa 19 p:nä heinä kuuta 1940. 5 C 31

Asia: Sveitsiläinen laina Suomelle. II.

Otsakeasiasta lähetin Ministeriölle t.k. 16 päivänä raporttini n:o 21 ja mainitsen sen lopussa, että tulisin asiasta jatkamaan neuvotteluja Bernissä aivan lähipäivinä. Palaan nyt asiaan seuraavalla lyhyellä täydennyksellä.

Toissapäivänä minulla oli Bernissä asiasta pitempi keskustelu kahteenkin eri kertaan Volkswirtschaftsdepartementin asiainomaisen osastopäällikön, tri Hotzin kanssa. Hän valitti, että hänen kiireelliset neuvottelunsa Saksan hallituksen kanssa Berliinissä olivat vieneet niin kokonaan hänen aikansa, ettei hänellä ollut ollut tilaisuutta yksityiskohtaisesti perehtyä tähän Suomea koskevaan luottokysymykseen. Sen vuoksi hän kehoitti minua jatkamaan neuvotteluja hänen apulaisensa tri Kochin kanssa.

Eilen keskustelin hyvinkin yksityiskohtaisesti asiasta pääkonsuli Schauweckerin kanssa. Tri Schauwecker ilmoitti asian edistyvän niiden keskustelujen kautta, joita hänellä oli ollut asiasta kiinnostuneiden sveitsiläisten vientiliikkeiden kanssa. Hän luuli päästävän lähimpien viikkojen aikana siksi positiivisiin tuloksiin, että hän elokuun lopulla, tai syyskuun alussa voisi matkustaa Suomeen; Ministeriölle on tunnettua, että pääkonsuli Schauwecker suunnitteli tätä matkaa jo viime toukokuulla, mutta matka lykkäytyi lähinnä silloisten poliittisten syiden vuoksi.

Edelleen sovin pääkonsuli Schauweckerin kanssa siitä, että hän ottaisi tämän luottokysymyksen kokonaan haltuunsa, koska minun toimintani lähetystön päällikkönä nyt on loppumassa.

Ministeri: Rudolf Haarla

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA:

Genevessä olevan lähetystön raportti n:o 27.

Ministeri Holsti.

13/8 1940.

3000—8—40 2196

Pol.

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1359/156.

Genève'i SSA 13 P:NÄ elo KUUTA 19 40.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 23.

Oheisena lähetystö kunnioittaen lähettää raporttinsa n:o 23, jonka otsikkona on

Uusi vaihe Sveitsin ulkopolitiikassa.

Ministeri: [signature]

UE 3: A 4.

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 23.

Genève'i ssa 13 p:nä elo kuuta 1940.

40 / 300 Tal		40.
20/8-40	№	
RYHMÄ 5	OSASTO C 31	ASIA

Asia: Uusi vaihe Sveitsin ulkopolitiikassa.

Niiden yli kahdentoista vuoden aikana, joiden kuluessa minulla on ollut kunnia edustaa Suomea vakinaisena lähettiläänä sekä Kansainliitossa että Sveitsin Valaliiton Hallituksen luona, olen lukuisia eri kertoja raporteissani käsitellyt kysymystä Sveitsin ulkopoliittisesta orientoinnista siitä huolimatta että maa pitää virallisesti kiinni puolueettomuudestaan. Olen huomauttanut miten v:n 1917 kuluessa Sveitsi tuli pakoitetuksi solmiamaan salaisia suhteita lähinnä Ranskaan sen tapauksen varalta, että Saksa yrittäisi kiertää Sveitsin kautta ranskalais-englantilaisen rintaman selkäpuolelle.

Viime vuonna selostin miten Sveitsissä aljettiin uudelleen peljätä, että sodan puhjetessa Saksan ja länsivaltain välillä tämä vaara uusiutuisi ja miten sen vuoksi Sveitsissä otettiin yleisellä tyytyväisyydellä vastaan tieto että Ranska ja Englanti olivat taanneet Sveitsin koskemattomuuden; viittaan erikoisesti lähetystöneuvos Nyyssösen raporttiin Lontoon Lord Mayor'in osaksi tulleista poikkeuksellisen suurista kunnianosoituksista, kun hän viime kesänä kävi Sveitsin suuressa näyttelyssä Zürichissä.

Vielä olen erinäisiä kertoja viime vuoden kuluessa raporteissani maininnut miten Sveitsissä on seurattu äärimmäisellä jännityksellä sodankulkua läntisellä sotanäyttämöllä, miten maa on mobilisoitu aivan äärimmilleen, mitä laskelmia on tehty siitä, että Saksa hyökkäisi Ranskan ja Englannin kimppuun joko yksinomaan Hollannin ja Belgian tai yksinomaan

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

Sveitsin kautta, tai molempia teitä.

Jos viime maailmansodan aikana Sveitsin yleinen mielipide oli jakautunut jokseenkin selvästi kielirajaa myöten, ovat tämän uuden suursodan aikana, siitä ei ole epäilystä, Sveitsin koko kansan sympatiat olleet länsivaltain puolella. On nähty miten on käynyt Itävallan, Tsekkoslovakian, Puolan, Tanskan ja Norjan sekä lopuksi Hollannin ja Belgian. Kun sota syttyi viime syksyn kuluessa, mobilisoi Sveitsi mahdollisimman perusteellisesti, mutta sen jälkeen seurasi useita suhteellisen rauhoittavia kuukausia , kunnes Saksan hyökkäys Hollantiin ja Belgiaan alkoi. Silloin kehitettiin Sveitsin sotilaallinen voima ehkä suorastaan maksimiinsa. Suurella mielipahalla nähtiin Sveitsissä, että Italia yhtyi sotaan Ranskaa ja Englantia vastaan; Sveitsin lehdet toivat tämän pettymyksen eittämättömän selvästi julki. Jännitys kohosi viikko viikolta. Niin kauan kuin Ranskan ja Englannin vastarinta hiukankin osoitti jaksavan pitää puoliansa, peljättiin Sveitsissä, että Saksa kiirehtisi hyökkäämään vielä Sveitsin kautta Ranskan kimppuun täyttääkseen sen aukon, joka Sveitsin puolueettomuuden kautta oli olemassa Saksan ja Italian rintaman välillä. Eräs täysin luotettava henkilö on minulle kertonut kuulleensa Saksan täkäläisen pääkonsulin, tri Krauelin omasta suusta, että Sveitsi saa kiittää onneansa, kun Ranskan ja Englannin vastarinta murtui niin nopeasti, muuten Saksan olisi täytynyt hyökätä Sveitsin kautta Ranskan armeijan selkään.

Aselepo Ranskan ja Saksan sekä Ranskan ja Italian välillä murti yhdellä iskulla Sveitsin aikaisemman ulkopolitiikan perusteet. Viime maailmansodan ajoilta saakka oli totuttu siihen ajatukseen, että Sveitsin onnistuisi ylläpitää tasapainoa suhteissaan kolmeen suureen naapuriinsa, Saksaan, Ranskaan ja Italiaan. Ennen kaikkea oli luotettu siihen, että Ranskan kautta Sveitsi saisi miltei kaikkia tarpeellisia raaka-aineita teollisuudelleen samaan aikaan kuin sveitsiläinen vienti hyötyisi sekä Ranskan että Saksan markkinoista; Italia näytteli näissä taloudellisissa suhteissa paljoa vähäpätöisempää osaa. Nyt oli Sveitsi yhdellä iskulla joutunut miltei kokonaan Saksan ja Italian armoille.

Niin hyvin Genève'in kuin Bernin diplomaattisissa piireissä, taloudellisella taholla, sanomalehdissä j.n.e., on viime viikkoina aivan erikoisella harrastuksella pohdisttu kysymystä mikä johti ensinnäkin Hollannin sekä Belgian ja sen jälkeen Ranskan niin odottamattoman nopeaan luhistumiseen. Pyydän seuraavassa esittää eräitä tätä asiaa valaisevia näkökohtia täydentääkseni mitä asiasta olen kertonut viimeksi raporteissani n:o 17-19 viime toukokuun 21 sekä kesäkuun 13 ja 20 päiviltä.

Aluksi annettiin tietää, että Hollannin vastarinta murtui maan menetettyä muutamassa päivässä noin 100.000 kaatunutta ja haavoittunutta. Sittemmin on nämä numerot oikaistu siihen määrin, ettei Hollanti menettänyt edes 3000 kaatunutta. On sanomattakin selvää, että Sveitsissä on tehty erinäisiä johtopäätöksiä sen suhteen mitä Suomi menetti taistellessaan yksin neljättä kuukautta ennenkuin rauha tehtiin ja miten enemmän kuin kaksi kertaa väkirikkaampi Hollanti pantiin polvilleen vajaassa viikossa.

Mitä Belgiaan tulee, ei sen esimerkki ole ollut aivan yhtä masentava kuin Hollannin; Belgian onneksi on Ranskan katastrofi viime aikoina paljonkin hälventänyt Sveitsin aikaisempaa katkeruutta sitä kohtaan.

Kuten yllä viittasin, on Ranskan luhistuminen tullut Sveitsille järkyttävänä yllätyksenä. Syitä etsittäessä on luonnollisesti tahdottu löytää lukuisiakin eri selityksiä. Ensinnäkin on jokseenkin yleisesti tultu siihen tulokseen, että Englannin ja Ranskan hallitukset puuttuivat suorastaan tuhoisalla tavalla molempien maiden yleisesikuntien sotasuunnitelmiin. Henkilö, joka on erään toisen henkilön kautta ollut kosketuksissa liittolaisten ylipäällikön, kenraali Gamelinin kanssa, on tuonnottain minulle kertonut, että alkuperäisen sotasuunnitelman mukaan Ranskan ja Englannin armeijat oli keskitettävä Maginot-linjasta pitkin Ranskan rajaa Englannin Kanaaliin saakka , koska tälle välimatkalle oli rakennettu Maginot-linjan jatkoksi verrattain hyvät varustukset. Mutta, niin jatkoi kertojani, Englannin hallitus oli vaatimalla vaatinut, että liittolaisten oli kiirehdittävä Belgian avuksi silläkin uhalla, että näin menetettäi-

siin valmiiden varustusten suoja. Vielä oli Englanti vaatinut, että Ranskan rintaman keskustaa Ardennes'ien taholla oli / heikennettävä, jotta sitä enemmän voitaisiin vahvistaa Englannin Kanaalin puolustusta. Seurauksena oli, että saksalaisten onnistui puhkaista ranskalaisten rintama juuri Ardennesien kohdalta ja päästä kiertämään Belgiassa olleiden englan_tilais-ranskalaisten sotajoukkojen selkään aivan Englannin Kanaalin rannoille.

Monella taholla Sveitsissä on minulle tämän johdosta huomautettu, että hallitusten ei pitäisi puuttua millään ratkaisevalla tavalla sotilaallisten ammattimiesten suunnitelmiin. Jos tuho tulee, on hallitusten helppo vetäytyä parlamenttien turviin ja jättää korkein sotilaallinen johto vastaamaan tappiosta.

Tulen sitten Maginot-linjaan. Vielä muutama kuukausi sitten oltiin Sveitsissä täysin vakuutetut siitä, että tämä maailmankuulu puolustusrintama kestäisi miltei mitä hyökkäyksiä tahansa. Nyt kuitenkin sisältävät sveitsiläiset lehdet laajoja selostuksia siitä, kuinka Maginot-linja itse asiassa oli rakennettu ensinnäkin liian huonosta sementistä ja toiseksi käyttämällä liian paljon soraa, niin että nämä varustukset eivät kestäneetkään saksalaisten hirveää pommitusta, vaan sortuivat aivan lyhyessä ajassa raunioiksi. Viimeksi tänään sisältää eräs sveitsiläinen lehti, nimittäin Gazette de Lausanne, selostuksia keskusteluista saksalaisten upseerien kanssa, jolloin nämä ovat suorastaan syyttäneet ranskalaisia hankkijoita siitä, että ovat toimittaneet Maginot-linjan töihin aivan ala-arvoista materiaalia.

Mutta ehkä kaikkein eniten on Sveitsissä katsottu Ranskan katastrofin aiheutuneen siviiliväestön paosta. Olen viime yönä vielä kerran lukenut mitä Ranskan entinen pääministeri André Tardieu teoksessaan "Avec Foch août - Novembre 1914" kertoo juuri tämän tekijän erinomaisen vaarallisesta vaikutuksesta. M.Tardieu nimittäin oli ensin kenraali Fochin ja sen jälkeen itse ylipäällikkö kenraali Joffre'in päämajassa ja näki omin silmin miten tuhoisasti maailmansodan ensi viikkoina vaikutti Ranskan armeijan taistelukykyyn se seikka, että kaikki tiet Belgian rajalta Pariisiin saakka olivat täynnä pakolaisia jotka estivät

ranskalaisten joukkojen vapaan liikkumisen. Mutta silloin oli kysymys vain suhteellisen pienistä pakolaismääristä, kun nyt viime touko- ja kesäkuulla toistakymmentä miljoonaa pakolaista Belgian ja Ranskan pohjoisista osista täyttivät tiet. Sveitsin lehdet ovat olleet täynnänsä kuvauksia näistä kauhunäytelmistä. Sveitsiinhän siirtyi niinä aikoina noin 40.000 sotilasta Ranskan armeijasta sekä Ranskassa taistelleista puolalaisista y.m. ulkomaalaisista joukoista. Kokonaiset joukko-osastot eivät edes koskaan olleet päässeet näkemään vihollista eivätkä enää myöskään voineet jatkaa marssiaan vihollista vastaan, kun ammuskolonnat eivät ennättäneet seurata mukana.

Eräs sveitsiläinen sanomalehtimies, joka niinä aikoina pakeni autolla Pariisista Sveitsiin on sittemmin julkaisemissaan artikkeleissa kertonut kuulleensa eräältä saksalaiselta everstiltä, että Ranskan vastarinnan luhistumisen todellisena syynä on ollut se yksinkertainen tosiasia, että suuri, ehkä suurin määrä ranskalaisia sotajoukkoja paralysoitiin näiden pakolaisten keskeen. Jos otetaan huomioon, että pakolaisten lukumäärä oli noin 10 à 12 miljoonaa ja ranskalaisia sotajoukkoja oli saksalaisia vastassa korkeintaan 12 miljoonaa miestä, on todellakin hyvin ymmärrettävissä, että silminnäkijäin mielestä ranskalaisten joukkojen oli tavattoman vaikea liikkua tarpeellisella nopeudella ylivoimaisen pakolaistulvan keskessä.

Tämä järkyttävän vakava kokemus onkin viime aikoina Sveitsissä saanut laajat piirit arvioimaan uudelleen onko siviiliväestön annettava lähteä täyttämään kaikki tiet sillä tavalla että maan koko puolustus siitä joutuu kärsimään.

Koko tämä Hollantia, Belgiaa ja Ranskaa käsittävä sotilaallinen katastrofi on pannut monet puhuttelemani diplomaatit sekä sveitsiläiset lausumaan luottamuksellisesti julki mitä syvimmän valittelunsa siitä, että demokraattiset maat Europassa ovat aivan liikaa luottaneet pacifistisiin pyrkimyksiin ja ovat laiminlyöneet sen vuoksi ei ainoastaan omat varustelunsa vaan ovat vielä kaiken lisäksi vieroneet kollektiivisen turvallisuuden alkeellisimpiakin vaatimuksia.

Mitö erikoisesti Sveitsiin tulee, ollaan nyt keskellä sangenkin laajaa murroskautta.

Ensinnäkin pohditaan vilkkaasti sanomalehdissä kysymystä onko Sveitsin itsensä luovuttava vuosisataisista demokraattisista periatteistaan ja järjestäydyttävä enemmän tai vähemmän täydellisesti totalitääristen maiden malliin.

Paljoa selvemmin on jo tultu siihen tulokseen, että maan koko taloudellinene elämä on ainakin toistaiseksi järjestettävä vastaamaan uusia olosuhteita, sillä s.o., on entistä enemmän ruvettava nojautumaan Saksaan, koska se parhaiten kykenee ylläpitämään taloudellisia suhteita Sveitsin kanssa. Mutta samalla ollaan myös selvillä siitä, että Saksa tulee vaatimaan Sveitsiltä mahdollisimman halpaan hintaan maataloustuotteita samaan aikaan kuin Saksa itse tahtoo myydä Sveitsille hiilejä, rautaa y.m.s. mahdollisimman korkeaan hintaan. Em tässä kajoa viime päivinä Saksan jaSveitsin välisen uuden kaupallisen sopimuksen yksityiskohtiin, koska niistä voidaan päästä todellisesti selville vasta pitemmän kokemuksen kautta.

Oma probleemansa Sveitsille on kysymys työttömyydestä. Jos nyt lasketaan satojatuhansia miehiä armeijasta teollisuuteen, jolta puuttuu entinen vapaa mahdollisuus saada raaka-aineita, ja maanviljelykseen, jonka tuotteista ehkä ei enää makseta ulkomailla samaa hintaa kuin aikaisemmin, uhkaa maata entistä paljoa suurempi työttömyys. Yksityisissä puheissa sveitsiläiset pitävätkin juuri tätä kysymystä paljoa vaarallisempana kuin kysymystä joistakin perustuslain muutoksista y.m.s. Sen vuoksi onkin nyt päiväjärjestyksessä kommunistisen propagandan täydellinen kielto. Muistetaan hyvin millä tavalla viime maailmansodan jälkeen kommunistinen vaara juuri demobilisoitujen sotilaiden keskuudessa nosti päätään.

Koska tämä raporttini on viimeinen, minkä kirjoitan Sveitsistä, sen oloista ja pyrkimyksistä, tahdon lopuksi esittä sen rohkaisevan ajatuksen ja toivomuksen, että Sveitsi tulee kaikesta huolimatta kestämään edessäolevat moninaiset vaikeudet. Ollessani äskettäin Sveitsin puolustusministerin, Bundesrat Mingerin puheilla, lausui hän täydellisen ihailunsa Suomea kohtaan huomauttaen miten Suomen loistava esimerkki oli luonut koko Sveitsin kansaan uutta rohkeutta ja luottamusta tulevaisuuteen. Ensi vuonna, hän sanoi, Sveitsin kansa viettää vapautensa 650-vuotista riemujuhlaa ja sen tulee tapahtua samoissa tinkimättömän selvissä tunnusmerkeissä kuin konsanaan aikaisemmin. Bundesrat Minger tulee ensi vuonna valittavaksi Sveitsin Valaliiton presidentiksi; suokoon laupias taivas että tämä hänen uskonsa toteutuisi jälleen pienille maille rohkaisuksi.

M i n i s t e r i :

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA:

Genevessä olevan lähetystön raportti n:o 27.

Ministeri Holsti

27/8 1940.

2000—8—40 2196

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1419/179.

Genève'i SSA 27 P:NÄ elokuuta 1940.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. 19

43/300 Sal. 3.-40

26/10 -40

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 24.

Oheisena lähetystö kunnioittaen Ministeriölle lähettää raporttinsa n:o 24, jonka otsikkona on

Kansainliiton eri elimet nykyhetkellä.

Ministeri:

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 24.

Genève'i ssa 27 p:nä elo kuuta 1940.

YS/300 Sal. 3-40
24/10-40
5 C 31

Asia: Kansainliiton eri elimet nykyhetkellä.

Koska kaikesta päättäen Suomessa näyttää olevan vallalla se käsitys, että Kansainliitto nyttemmin on täydessä lamaannustilassa, ellei suorastaan hajonnut lopullisesti, tahdon seuraavassa antaa lyhyen selostuksen asiain todellisesta tilasta.

Mitä ensinnä tulee Yleiskokoukseen, on syytä muistaa, että viime Yleiskokous muodollisesti jatkuu yhä, joten on kysymys vain siitä voidaanko se kutsua koolle nykyisten olosuhteiden vallitessa. Sama koskee tämän vuoden Yleiskokousta, teoreettisesti se olisi ollut kutsuttava koolle ensi syyskuun aikana, mutta sodan vuoksi se ei ole mahdollista, kun tarpeelliset liikennevälineet puuttuvat.

Kansainliiton neuvosto on edelleenkin olemassa ja sen puheenjohtaja, ministeri Costa du Rels (Bolivia) on asunut monen viikon ajan täällä Genève'issä voidakseen ottaa henkilökohtaisesti osaa Kansainliiton töiden hoitoon. Kuten olen Ministeriölle tiedoittanut, on hän valmis kutsumaan neuvoston koolle minä hetkenä tahansa, jos käytännöllisten asiain hoitaminen sitä vaatii. Pyydän lisätä, että Suomi on viime joulukuusta alkaen kolme vuotta Kansainliiton neuvoston jäsen.

Mitä tulee sitten Kansainliiton vakinaisiin elimiin, Sihteeristöön, Työtoimistoon ja Pysyväiseen Kansainväliseen Tuomioistuimeen, jatkavat ne toimintaansa näinä aikoina seuraavalla tavalla:

1) Sihteeristö. Aikaisemmin vahvistetun ohjelman mukaisesti tämän viraston virkamiesten y.m. henkilökunnan lukumäärää on supistettu n. kolmannekseen, joten jäljellä on vakinaisessa

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoitukseen.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoitukseen.

UM 2: A 4.

palveluksessa noin 200 henkilöä. Toisen ryhmän muodostavat ne virkamiehet, jotka ovat sijoitetut jonkinlaiseen reserviin siltä varalta, että heitä myöhemmin tarvittaisiin. Kolmannen ryhmän henkilöt ovat suurimmaksi osaksi omasta halustaan pyytäneet saada eron eläke-etuineen.

Tärkein muutos Sihteeristössä koskee korkeinta johtoa.

Pääsihteeri Avenol on sähkeellisesti ilmoittanut Kansainliiton jäsenvaltioille haluavansa erota; palkkaa hän ei enää nosta, kuten hän on minulle selittänyt, ensi syyskuun 1 päivästä, mutta hän jää edelleen Genève'iin lopullisia järjestelyjä varten.

Neuvoston presidentti, ministeri Costa du Rels on sähkeellisesti ilmoittanut jäsenvaltioille, että pääsihteeri Avenolin lähin apulainen, Mr. S.Lester (Irlanti) tulee automaattisesti väliaikaiseksi pääsihteeriksi.

Toinen huomattava ero koskee pääsihteerin toisen lähimmän apulaisen Mr. Frank Waltersin (Englanti) luopumista Kansainliiton palveluksesta. Ennen lähtöään Genève'istä hän vakuutti minulle, ettei hänen eronsa aiheudu mistään poliittisista syistä tai epäilyksistä Kansainliiton tulevaisuuden suhteen, vaan puhtaasti henkilökohtaisten asiain vuoksi. Hänen palvelussitoumuksensa päättyy tänä vuonna ja kun yhä lisääntyvä kuurous on tuottanut hänelle vaikeuksia, hän on katsonut velvollisuudekseen väistyä niiden virkamiesten hyväksi, jotka ovat täysin työkelpoisia ja haluavat jäädä edelleenkin Kansainliiton palvelukseen.

Erohakemuksen on vielä jättänyt alipääsihteeri M.Aghnides (Kreikka), jotta siten helpoitettaisiin Sihteeristön sisäisen järjestelyn toteuttamista supistuneimmassa muodossa. Hänkin on selittänyt minulle, ettei hänellä ole mitään henkilökohtaisia epäilyksiä Kansainliiton tulevaisuuden suhteen, joten hänen eronsa ei johdu sellaisista syistä.

Informatio-osaston päällikkö, M.Pelt (Hollanti), jonka käynti Suomessa syksyllä 1936 lienee vielä suomalaisissa sanomalehtipiireissä hyvässä muistossa, ei ole vielä muodollisesti eronnut Kansainliiton palveluksesta, mutta tosiasiallisesti hän on viime kuukausina oleskellut Lontoossa Hollannin hallituksen palveluksessa.

Sihteeristön ekonoomisen osaston päällikkö, Mr. Loveday, (Englanti) matkusti äskettäin osastonsa seitsemän virkamiehen kanssa Yhdysvaltoihin, jonne he olivat saaneet kutsun niin hyvin kuuluisalta Princetonin yliopistolta kuin myös Rockefeller säätiöltä; tämän osaston loput virkamiehet, neljätoista luvultaan, jatkavat toimintaansa Genève'issä.

2) Kansainvälinen Työtoimisto. Tämän Kansainliiton toisen suuren elimen päällikkö Mr. Winant (Yhdysvallat) oleskelee parhaillaan Kanadassa neuvottelemassa Montrealin yliopiston kanssa miten parhaiten järjestettäisiin Työtoimiston erinäisten osien siirtäminen väliaikaisesti tämän yliopiston kanssa yhteistoimintaan; muilta osiltaan Työtoimisto jäisi edelleenkin Genève'iin.

Myöskin Työtoimiston henkilökuntaa on säästäväisyyssyistä supistettu.

3) Pysyvä Kansainvälinen Tuomioistuin. Sen presidentti Guerrero (San Salvador) ilmoitti minulle eilen, että hänen tarkoituksenaan on siirtää tuomioistuin väliaikaisesti Lausanne'iin, koska tämän Kansainliiton kolmannen elimen toiminta Haagissa on sodan vuoksi käynyt mahdottomaksi.

Kaikkein polttavin kysymys tällä hetkellä on Kansainliiton budjetin ja suuren omaisuuden hoitaminen. Se kuuluu lähinnä n.s. Commission de Contrôlen tehtäviin. Commissionin puheenjohtajana on Norjan Stortingetin presidentti Hambro, varapresidenttinä ja raporttöörinä ministeri Holma, sekä muina jäseninä Argentiinan lähettiläs Genève'issä, M.Pardo, Sir Cecil Kisch (Englanti), M. de Boisanger (Ranska), kreivi Carton de Wiart (Belgia) ja Hollannin entinen pääministeri Colijn.

On sanomattakin selvä, että Kansainliiton budjetti ensi toimikautta varten on ehdottomasti saatava voimaan .

Toiseksi on Kansainliiton omaisuuden hoito saatava järjestetyksi. Neuvoston presidentti M. Costa du Rels ilmoitti minulle äskettäin laskeneensa, että Kansainliiton molemmat palatsit sekä pääsihteerin virka-asunto suurine puistoineen ja lopuksi Kansainliiton talletetut varat edustavat kaikkein alhaisimman laskelman mukaan n. 65 milj. Svfr. arvoltaan, mutta kohtuullisempaa olisi arvioida ne n. 80 milj. frangiksi. Kansainliiton jäsenvaltiot eivät voi jättää näin suurta omaisuutta hoitoa vaille.

Vielä olisi Commission de Contrôlen vahvistettava pääsihteerin vaihdos.

Presidentti Guerrero mainitsi minulle eilen Sihteeristön nyttemmin suunnittelevan tämän komission kokoontumista Lissabonissa ensi syyskuun 25 päivänä, jolloin komission töihin ottaisivat osaa Sihteeristön korkeimpien edustajien kanssa neuvoston presidentti M. Costa du Rels, joku Työtoimiston johtajista siinä tapauksessa, ettei Mr. Winant ehtisi Lissaboniin niiksi päiviksi, sekä lopuksi hän itse erinäisine apulaisineen.

Kuten ylläolevasta ilmenee, on siis Kansainliitto edelleenkin toiminnassa, vaikka entistä suppeammassa muodossa riippuen liikenneyhteyksien tuottamista vaikeuksista ja Kansainliiton pakosta supistaa menojaan.

Ehkä on syytä lopuksi lisätä pari sanaa Skandinavian maiden uusimman esiintymisen johdosta, koska se on herättänyt Kansainliitossa syvää mielipahaa.

Genève'issä käsitetään hyvin, että Tanskan on ollut pakko nykyisten olosuhteiden vuoksi sanoutua irti Kansainliitosta, mutta ilmoitus siitä olisi voitu tehdä täysin asiallisessa muodossa, eikä käyttämällä loukkaavaa kieltä. Mitä taas Ruotsiin tulee, on Genève'issä ollut mahdoton ymmärtää miten Ruotsi on voinut kieltäytyä maksamasta vuosimaksuaan sillä selityksellä, että Kansainliitto muka ei nykyisin ole toiminnassa. Kansainliitossa kuitenkin on tosiasiallisesti vielä useita ruotsalaisiakin virkamiehiä, joiden palkka nyt siis on maksettava toisten jäsenvaltioiden suorittamilla jäsenmaksuilla. Sitäpaitsi milloinkaan ei Kansainliitto ole toiminut jonkun jäsenvaltionsa auttamiseksi niin suurella tarmolla ja niin hyvällä tuloksella kuin tämän vuoden aikana Suomen hyväksi. Se Sihteeristön virkamies, joka edusti Kansainliittoa Suomea koskevissa asioissa sekä Tukholmassa että Helsingissä, nimittäin herra Renborg, on kansallisuudeltaan ruotsalainen.

Kaikesta tästä huolimatta Ruotsi nyt kieltäytyy täyttämästä jäsenvelvollisuuttaan muka sillä selityksellä, että Kansainliitto ei tänä vuonna ole ollut toiminnassa.

M i n i s t e r i : Rudolf Holsti

P.S. Syyskuun 6 päivänä 1940.

Ennenkuin tämä raportti ehti tulla lähetetyksi Helsinkiin saapui t.k. 2 päivänä Ulkoasiainministeriöltä salasähke n:o 157, jossa tiedusteltiin, olinko ilmoittanut Sihteeristölle, että ministeri Holman osallistuminen Commission de Contrôle'in kokouksiin oli tullut kielletyksi Helsingistä. Vastasin salasähkeellä n:o 303 huomauttaen, että alunpäin Sihteeristössä on käsitetty ministeri Holman kieltäytymisen johtuneen hänelle Helsingistä annetusta määräyksestä. Siitä saakka kuin tämä asia tuli M. Costa du Relsin, Mr. Lesterin, M.Aghnides'in ja Mr. Jacklinin kanssa puheeksi, olen kaiken aikaa käsittänyt toimineeni vain välittäjänä Sihteeristön ja Ulkoasiainministeriön välillä; Viimeksi kun tänään olin ministeri Valvanteen kanssa Mr. Lesterin luona jäähyväiskäynnillä, totesi hänkin, että Sihteeristö on useita eri kertoja pyytänyt minua saattamaan Suomen hallituksen tietoon mistä syystä ministeri Holman läsnäolo olisi niin ehdottoman välttämätön. Hän lisäsi saaneensa tietää, että asia on edelleenkin auki Helsingissä ja että minä en ole ollut asiassa mitenkään esiintynyt aloitteentekijänä.

Tänään tapasin sitäpaitsi M. Pardon eräillä kutsuilla, ja hänkin puolestaan tehosti miten välttämätöntä olisi, että ministeri Holma voisi osallistua ennen tämän kuun loppua Lissaboniin suunniteltuun komission kokoukseen.

Sama.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA:

Genève'issä olevan lähetystön raportti n:o 25.

Ministeri Holsti

28/8 1940.

3000—5—40 2196

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. 42/300 Pal. D.-40

KIRJELMÄ n:o 1420/180. 26/10-40

Genève'i SSA 29 P:NÄ elo KUUTA 19 40.

VIITTAUS: N 5 C 31

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 25.

Ohellisena lähetystö kunnioittaen Ministeriölle lähettää raporttinsa n:o 25, jonka otsakkeena on

Kansainliiton apu Suomelle.

Ministeri: [signature]

UE 3: A 4.

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 25. 42/300 Sal. 2.-40

Genève'issa 28 p:nä elo kuuta 1940. 24/10-40

Asia: Kansainliiton apu Suomelle.

5 C 31

Useissa eri raporteissani olen käsitellyt otsakeasiaa ja katson nyt lopettaessani toimintani Suomen vakinaisena edustajana Kansainliitossa velvollisuudekseni esittää yhteenveto tästä avustuksesta lähinnä nojautumalla siihen luottamukselliseen asiakirjaan, jonka juuri olen Sihteeristöstä saanut käytettäväkseni.

Tämä salainen asiakirja sisältää 29 sivua roneotekstiä ja lisäksi kaksi liitetaulukkoa.

Ensimmäiset kuusi sivua selostavat Suomen vetoumusta Kansainliittoon viime joulukuun 3 päivänä, sekä asian käsittelyä niin hyvin Yleiskokouksessa kuin Neuvostossa saman kuun 9-14 päivinä.

Seuraavilla sivuilla kerrotaan yksityiskohtaisesti miten Kansainliiton Sihteeristö kääntyi Yleiskokouksen ja Neuvoston hyväksymien päätöslauselmien nojalla niin hyvin Kansainliiton jäsenvaltioiden kuin eräiden Liiton ulkopuolella olevien valtioiden puoleen, sekä mitä vastauksia Sihteeristö sittemmin sai eri valtioilta. Erikseen mainitaan Yhdysvaltain ja Brasilian hallitusten vastaukset.

Tämän jälkeen kerrotaan ministeri Pardon (Argentinan vakinainen edustaja Genève'issä) matkasta Etelä-Amerikkaan toimimaan siellä Kansainliiton nimessä.

Sitten seuraava osa käsittelee kaikkia niitä toimenpiteitä, joihin Sihteeristö ryhtyi sen aineiston nojalla, jonka Hallituksen nimessä jätin tammikuulla ja maaliskuulla Sihteeristölle. Vielä mainitaan miten maaliskuun 21 päivänä pyysin, että Kan-

JAKELUOHJE:

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

sainliiton toiminta Suomen hyväksi jatkuisi edelleen sekä lopuksi, miten huhtikuun 1 päivänä käännyin Suomen Huollon lähettämän aineiston nojalla vielä kerran pyytämään avustustoiminnan jatkumista.

Erikoisesti alleviivataan miten tämä Kansainliiton toiminta Suomen hyväksi oli sikäli rajoitettua, että Liitolla ei ollut kompetenssia tehdä suoranaisia käytännöllisiä alotteita, miten olisi järjestettävä eri maiden antamien tavaralahjojen kokoaminen ja kuljetus Suomeen. Mutta Sihteeristö katsoi kuitenkin olevansa velvollinen tekemään kaiken voitavansa, jotta niin hyvin virallisesti kuin epävirallisesti Suomelle annettu tavara-apu olisi tullut ko-ordinoiduksi mahdollisimman käytännöllisesti asianomaisten hallitusten ja Suomen viranomaisten välillä, jolloin erinäisiin viranomaisiin luettiin myöskin Suomen edustajat ulkomailla.

Seuraava luku, sivut 23-26, käsittelee Liiton epävirallista suhdetta Suomen ja muiden maiden hallituksiin. Yhteenvetona kaikesta edelläesitetystä lausutaan lopuksi seuraavaa:

"On tuskin tarpeellista lisätä, että Sihteeristö oli kosketuksissa ei ainoastaan Suomen permanenttisen edustajan kanssa Genève'issä, mutta myöskin toisten Genève'issä olleiden diplomaattien kanssa, varsinkin Argentinan tasavallan edustajan kanssa, joka antoi erikoisen arvokasta apua johtaessaan eräiden Etelä-Amerikan maiden antamaa apua mahdollisimman auttavalle tielle. Tällä tavoin Sihteeristöllä oli tilaisuus epävirallisesti auttaa Suomen hallitusta, saaden erikoisen nopeasti lähetetyksi ....."

"On vaikeata antaa täysin selvää kuvaa kaikesta Suomelle annetusta avusta osittain, koska ei ole tarpeeksi yksityiskohtaisia tietoja käytettävissä,osittain sen vuoksi, että tämän avunannon moninainen luonne on vaikeasti arvosteltavissa täysin tyydyttävällä tavalla ....."

"Sihteeristön on kuitenkin onnistunut saada sangen paljon tietoja niin hyvin Suomen viranomaisilta kuin apua antaneilta mailta".

Seuraava kappale ansaitsee mielestäni erikoisen suurta huomiota:

"Voidaan luonnollisesti väittää, että Suomelle annettu apu ei kaikissa tapauksissa ollut seurauksena Kansainliiton Yleiskokouksen vetoumuksesta, vaan joissakin tapauksissa se aiheutui kokonaan välittömästi useiden maiden anteliaisuudesta. Sellaiset humanitääriset järjestöt kuin kansalliset Punaiset Ristit näyttelivät myös tärkeätä osaa. Ei voi kuitenkaan olla suurtakaan epäilystä siitä, että Kansainliiton tuomio keskitti maailman koko yleisen mielipiteen Suomen tapaukseen käsittäen konfliktin luonteen ja määrä si kuka oli vastuussa vihollisuuksien puhkeamisesta".

Kuten tästä kappaleesta ilmenee, katsotaan siis Kansainliiton piireissä, että ilman Suomen vetoumusta Kansainliittoon ja Liiton päätöstä niin hyvin Suomen auttamiseksi kuin Venäjän karkoittamiseksi Liitosta, ei olisi maailma saanut niin selvää kuvaa Suomen oikeasta asiasta ja Suomen auttamisen välttämättömyydestä kuin nyt voidaan pitää selviönä. Samaten ilmenee koko tämän asiakirjan muusta sisällöstä miten Kansainliiton toiminta Suomen hyväksi niin hyvin virallisella kuin epävirallisella tavalla on johtanut mitä arvokkaimpiin tuloksiin. Ellei tilanne Europassa tällä hetkellä olisi sellainen kuin se on, olisi Kansainliitto tämän vuoden kuluessa kerta kerralta saattanut julkisuuteen tämän avustustoimintansa. Nyt, niin on minulle selitetty Sihteeristössä, ei ole katsottu suotavaksi julkaista edes tätä suhteellisen lyhyttä selostusta. Pyydän sen vuoksi nimenomaan, että tämä raporttini käsitellään myöskin Helsingissä täysin luottamuksellisena.

Tahtomatta enää mennä tämän asiakirjan yksityiskohtiin, otan liitteiksi ne molemmat liitteet, jotka kuuluvat siihen. Samalla jätän kuitenkin ajan voittamiseksi pois eri maiden lahjojen rahallisen arvon asianomaisten maiden omassa rahassa ja tyydyn vastaaviin summiin sellaisina kuin Sihteeristö ne on laskenut Sveitsin frangeissa.

Tulen sitten siihen apuun, minkä erikoisesti Sveitsi on viime kuukausina antanut Suomelle.

Heti vihollisuuksien puhjettua perustettiin Zürichiin Suomen avustuksen keskuskomitea (Schweizer Hilfswerk für Finnland - Aide Suisse à la Finlande). Kun ensi lauantaina t.k. viimeisenä päivänä pidetään tämän järjestön lopettajaistilaisuus, tulee julkaistavaksi lopulliset numerot sen kokoamista varoista. Ennakollisesti on minun annettu tietää, että järjestö ja sen alijärjestö, Hilfsaktion der Schweizerjugend für Finnland, on koonnut pyörein luvuin n. 2.5 milj. frangia.

Sveitsin hallitus antoi heti sodan alussa 100.000 fr. käytettäväksi Sveitsin Punaisen Ristin välityksellä Suomen hyväksi. Näillä ja muilla tähän tarkoitukseen kootuilla varoilla, yhteensä noin 200.000 fr., lähetettiin Suomeen 10 lääkäriä, 2 sairaanhoitajaa ja 9 sairaanhoitajatarta.

Lähetystöön saapui lahjavaroja yhteensä noin 1 milj. fr., joista suoritettiin ase- ym. ostoja.

Sveitsin protestanttiset kirkot lähettivät lähetystön välityksellä arkkipiispa Kailalle sekä Helsingin ja Turun diakonissalaitoksille yhteensä n. 180.000 fr.

Lukuisat lehdet kokosivat itse lukijoiltaan lahjavaroja toimittaen ne Suomen Punaiselle Ristille.

Mitä tavaralähetyksiin tulee, ansaitsevat mainitsemista ennen kaikkea seuraavat:

1) Tri Wanderin tehtaat Bernissä lähettivät suuret määrät Ovomaltinea sekä lääkeaineita.

2) Toiminimi Hoffmann la Roche Baselissa lähetti samoin lääkeaineita.

3) Genève'issä toimi rouva Holstin puheenjohdolla ompeluseura, jonka jäsenet olivat suurimmalta osalta diplomaattikunnan, sekä Kansainliiton virastojen virkamiesten puolisoja. Lähetystöön saapui myös runsaasti valmiita villatavaroita. Sveitsin hallitus oli kieltänyt kaiken villatavaran viennin maasta, mutta Suomen suhteen viranomaiset osoittautuivat vientilupien myöntämisessä mahdollisimman suopeiksi. Täten saatiin lähetetyksi villatavaraa osittain Suomen puolustusvoimille,

osittain Suomen Huollolle, n. 3000 kg. Sitäpaitsi saapui lähetystöön muita lahjoja, kuten kulta- ja hopea-esineitä, koruja yms.

Erikseen on mainittava erinäisten sveitsiläisten kello-liikkeiden lahjat, luvultaan 81 kelloa; lahjoittajat olivat nimenomaan lausuneet sen toivomuksen, että Suomen Yleisesikunnan päällikkö, kenraali Oesch, joka on sveitsiläinen syntyperänsä puolesta aina ollut Sveitsin kansalle suorastaan rakas, hyväntahtoisesti ottaisi jakaakseen kellot oman harkintansa mukaan. Suksia aljettiin koota jo verrattain aikaisin, mutta rauhan tultua kerääminen keskeytyi.

Kaiken aikaa olivat kuljetusvaikeudet erittäin suuret. Osittain käytettiin Basel-Sassnitz-Trälleborgin yhteyttä, osittain lähetettiin tavarat Ranskan kautta.

On näin ennakolta vaikea esittää aivan täsmällisiä numeroita lopullisista laskelmista Sveitsin antaman avun arvon suhteen rahassa. Ensinnäkin on huomattava, että kaikki avustus ei ole tapahtunut lähetystön välityksellä, vaan muita teitä. Esim. Sveitsin lähetystö Helsingissä sai Zürichin näyttelyltä 50.000 fr. toimitettavaksi suoraan Suomen viranomaisille ja se lienee saanut samaan tarkoitukseen muitakin summia. Toiseksi viittaan siihen, että monet antoivat kokoamansa varat Sveitsin Punaisen Ristin käytettäväksi Suomen hyväksi. Kolmanneksi on muistettava, että lähetettyjen lääke-ym. aineiden hinta voidaan laskea kolmellakin tavalla: a) tehtaiden oma tuottoarvo, b) tukkuhinta, tai c) vähittäishinta. Minulle on mainittu, että näitä lääkeaineita ym. olisi lähetetty arviolta ehkä noin puolen miljoonan frangin arvosta. Kun tohtori Rimli oli luonani Genève'issä viime kesäkuulla, laskimme hänen antamiensa ennakkotietojen mukaan, että kaiken avustuksen rahallinen arvo voi syksyyn mennessä osoittautua lähentelevän neljää miljoonaa frangia. Ollessani äskettäin taas kosketuksissa tohtori Perret'n kanssa, arvioi hän pelkän rahallisen avustuksen ainakin 3 milj. frangiksi, ottamatta siis lukuun tavarassa tehtyjä lahjoituksia. Pyytäessäni taas pääkonsuli Schauweckeriltä tätä raporttia varten mahdollisimman tarkkoja laskelmia, vastasi hän, että mobili-

sation ja kesälomien vuoksi on toistaiseksi mahdoton saada aivan varmoja laskelmia, mutta, hän lisäsi, että Hilfswerkin ja Jugendhilfen tilit tulevat tuonnempana julkaistavaksi kokonaisuudessaan ja niihin summiin voidaan sitten lisätä mitä Genève'in lähetystön, Punaisen Ristin, sanomalehtien ym. keräykset sekä tavaralahjat ovat tuottaneet yhteensä.

Tarkoitukseni ei olekaan tämän raportin puitteissa esittää mitään lopputilejä, vaan olen tahtonut ainoastaan suurin piirtein antaa jonkinlaisen kuvauksen mitä Sveitsi on sotakuukausina ja sen jälkeen tehnyt Suomen auttamiseksi.

Lisätä tulee, että monet avustussuunnitelmat raukesivat sikseen rauhan tultua solmituksi. Mainitsen vain Sveitsin maanviljelijäin tarjouksen ottaa vastaan viisituhatta suomalaista lasta hoitoonsa. Ranskan vastarinnan sorruttua on nyt Sveitsi sensijaan suunnannut anteliaisuutensa kymmenientuhansien ranskalaisten sotavankien ja pakolaisten hoivaamiseen.

Tätä uhrimieltä Sveitsin kansan keskuudessa Suomen hyväksi on sanoin vaikea kuvata. Varsinkin köyhän kansan, koululaisten yms. vähävaraisten avustushalu pukeutui usein suorastaan liikuttaviin muotoihin.

Vielä nytkin kuukausien jälkeen olen kuullut yksinpä Sveitsin hallituksen jäsenten suusta, ettei mikään Suomelle annettu tai annettava apu koskaan olisi voinut olla tarpeeksi suuri, siihen määrin Suomen kansan ihmiömäinen urhollisuus on luonut rohkeutta toisten pienien kansojen mieliin.

M i n i s t e r i:

Taulukko I. (1)

Lahjojen arvo rahassa ja tavarassa.

Maa:	Luvut lasketut Svfr:ssa (ellei toisin ole ilmoitettu; on käytetty Svfr:n keskimääräistä pörssiarvoa jouluk.1939 - maalisk.1940).
Etelä-Afrikka	1,007,859
Argentina	3,484,091
Australia	860,746
Belgia	1,049,650
Suur-Britannia	5,463,124
Kanada	627,224
Kiina	34,554
Tanska x)	8,851,580
Ecuador	5,034
Egypti	214,488
Ranska	296,160
Kreikka	17,810
Intia	349,978
Irlanti	34,854
Luxemburg	133,977
Alankomaat x)	3,810,960
Uusi Seelanti	69,708
Norja x)	32,925,750
Portugali	430,400
Rumania	155,000
Ruotsi x)	180,516,200
Sveitsi x)	2,200.000
Siam	18,217
Uruguay	349,110
Venezuela	75,820
Jugoslavia	5,000
Yhdysvallat	17,840,000
Brasilia	346,426
Islanti	113,544

(1) Niiden maiden suhteen, jotka ylläolevassa taulukossa ovat merkityt x) on Sihteeristö saanut asianomaisilta viranomaisilta tietoonsa Suomelle annetun avun täydestä arvosta laskettuna viime maaliskuun keskipaikkeille tai kuun loppuun saakka.

Mitä tulee toisiin maihin pitää Sihteeristö niiden suhteen esitettyjä totalitäärisiä numeroita joko väliaikaisina tai muuten epätäydellisinä.

Sihteeristö ei ole voinut saada selville mikä on ollut Belgiasta, Suur-Britanniasta, Ranskasta ja Yhdysvalloista Suomeen lähetettyjen ambulanssien arvo. Sitä vastoin, mitä tulee Tanskan, Hollannin, Norjan ja Ruotsin lähettämien ambulanssien arvoon, esiintyy se ylläolevassa laskelmassa.

Taulukko II.

Aseita ja muita varusteita Suomen Puolustusvoimille.

		Englanti	Ranska	Ruotsi	Muut maat	Yht.
A.	Lentokoneita	152	175	25	53	405
B. 1)	Kivääreiä			84.000		84.000
2)	Kuularuiskuja	100			24	124
3)	Konekivääreiä		5.100	575		5.675
	Tykistöä (eri laatuista)	223	496	216	172	1.207
4)	Antitankkitykkejä	200				200
5)	Panssarivaunuja	Lukumäärää ei ole ilmoitettu				
C.1)	Ammuksia käsiaseita varten	Lukumäärää ei ole ilmoitettu	20 milj.	50 milj.	Useita milj.	Useita kymmeniä milj.
2)	Ammuksia tykistöä varten	297.200	795.500	300.000	912.000	2.300.000
3)	Käsigranaatteja	50.000	200.000		200.000	450.000
4)	Lentokonepommeja	20.700				20.700
5)	Miinoja tankkeja vastaan	20.000				20.000
6)	Merimiinoja	500	400		150	1.050
D.1.	Signaalilaitteita	1.300				
2.	Naamareita	60.000				
3.	Ambulansseja	48				
4.	Päällystakkeja	100.000				
5.	Univormuja	100.000				
		Lääkeaineita, telttoja, hiekkasäkkejä, teräskypäreitä (lukumäärää ei ole ilmoitettu)	Piikkilankaa, puhelinlankaa, topografisia kojeita ym. (lukumäärää ei ole ilmoitettu).			

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA:

Genevessä olevan Lähetystön raportti n:o 26.

Ministeri Holsti

29/8 1940.

1

3000—5—40 2196

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1421/181.

Genève'i SSA 29 P:NÄ elo KUUTA 19 40.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

44/300 Sal. D. 40

26/10-40

5 C 31

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 26.

Ohellisena lähetystö kunnioittaen Ministeriölle lähettää raporttinsa n:o 26, jonka otsakkeena on

Kansainliitto; katsausta taakse- ja eteenpäin.

Ministeri: Rudolf Holsti

UE 3: A 4.

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 26.

44/300 Sal. D-70

Genève'issa 29 p:nä elo kuuta 19 40. 26/10-70

Asia: Kansainliitto; katsausta taakse- ja eteenpäin.

25 C31

Päättäessäni nyt toimintani Suomen edustajana eri asemissa Kansainliitossa pyydän seuraavassa lopettajaisiksi esittää lyhyen katsauksen Kansainliiton toimintaan sen alusta nykyhetkiin saakka. Tällöin supistan ajan voittamiseksi Työtoimiston ja Pysyväisen Kansainvälisen Tuomioistuimen toiminnan vain erinäisiin yleisiin loppuhuomautuksiin.

Järjestäessäni viime viikkoina yksityisiä papereitani olen löytänyt kappaleen ensimmäistä luonnosta Kansainliiton peruskirjaksi; sain sen Pariisin rauhankonferenssissa jo ennenkuin se oli tullut lopullisessa muodossa sisällytetyksi Versailles'in rauhansopimukseen.

Ensimmäisen kerran Hallitus näki hyväksi lähettää minut Yleiskokoukseen v. 1922. Siitä lähtien olen ollut Suomen valtuuskunnan jäsenenä kaikissa Kansainliiton yleiskokouksissa. V.1923 Kansainliiton neuvosto kutsui minut sen n.s. Commission mixten jäseneksi, jonka komission tehtävänä oli laatia ehdotuksia Kansainliiton peruskirjan täydentämiseksi lujittamalla rauhan säilymisen edellytyksiä toisaalta turvallisuustakeiden vahvistamisen ja toisaalta varustusten supistamisen aikaansaamisen kautta.

Kun Suomi v. 1927 tuli valituksi kolmeksi vuodeksi neuvoston jäseneksi, oli minulla kunnia olla Suomen Herrain Ulkoasiainministerien ensimmäisenä varajäsenenä kaikissa neuvoston kokouksissa. Kun taas vuosina 1932-35 n.s. suomalaisten laivojen korvausasiaa käsiteltiin neuvostossa, olin Suomen pääedustajana.

JAKELUOHJE:

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Presidentti Mottan tämän vuoden alussa kuoltua olen nyt tiettävästi ministeri Politis'in (Kreikka) ohella ollut kauemmin Kansainliiton yleiskokouksissa y.m. toiminnassa mukana kuin kukaan muu. Genève'in diplomaattikunnan doyenina olen ollut viime vuosina. Voinen siis puhua jonkinlaisella asiantuntemuksella siitä mitä Kansainliitto on ollut viimeisten 20 vuoden aikana.

Eräs kaikkein syvimpiä nykyhetken ajattelijoita on kieltämättä Oxfordin yliopiston professori Gilbert Murray. Hän on alusta alkaen ollut Kansainliiton innokkaimpia kannattajia. Hän oli monet vuodet sekä jäsenenä että puheenjohtajana siinä Kansainliiton komissionissa, joka tunnetaan nimeltä Commission de Co-opération Intellectuelle. Tämän komissionin jäseniin kuului eri maista kaiken henkisen elämän etevimpiä edustajia. Viime päivinä hän on julkaissut tutkielman, jossa hän analysoi Kansainliiton toimintaa sen alusta viime päiviin saakka. Hänen yleinen johtopäätöksensä on lyhyesti sanoen: Kansainliiton peruskirjassa ei sinänsä ole mitään vikaa, mutta sitä on sovellutettu käytäntöön aivan liian kehnolla tavalla, jopa voidaan puhua suoranaisista petoksista Kansainliiton peruskirjan tarkoitusperiä ja henkeä vastaan. Nämä hänen johtopäätöksensä eivät sinänsä sisällä mitään uutta, sillä samaa olen kuullut sanottavan varsinkin siitä saakka kuin Japani v.1931 aloitti sotansa Mandshurian vuoksi Kiinaa vastaan. Mutta olen tahtonut viitata asiassa niin kansainväliseen auktoriteettiin kuin on juuri professori Gilbert Murray.

Ensimmäinen erehdys tehtiin jo v.1919-20, kun Yhdysvallat kieltäytyivät tulemasta Kansainliiton jäseneksi, vaikka heidän valtuuskuntansa presidentti Wilsonin johdolla enemmän kuin kukaan muu määräsi Kansainliiton peruskirjan tarkoitusperät ja toimintamuodot. Samalla Yhdysvallat peräytyivät Ranskalle ja Englannille lupaamastaan liitosta, jonka tarkoitusperänä oli, että näiden kolmen voittajavallan varmasti onnistuisi ylläpitää Kansainliiton avulla sellaista pysyväistä rauhaa kuin oli asetettu Kansainliiton päämaaliksi.

Edellämainitsemani Kansainliiton komitea, Comité mixte, valmisti senvuoksi ehdotuksen kansainväliseksi sopimukseksi, jonka olisi tullut lisätä yleistä turvallisuutta ja sitä tietä helpoittaa varustusten supistamista. Tämän luonnoksen pohjalla Kansainliiton yleiskokous v. 1923 valmisti sopimuksen, joka on tunnettu nimeltä Traité d'Assistance mutuelle. Seuraavan vuoden yleiskokouksessa Englannin silloinen pääministeri, Mr. Ramsay MacDonald julisti kuitenkin tämän sopimuksen muka liian militaristiseksi, koska siinä muka ei oltu otettu tarpeeksi huomioon kaikkia tarjolla olevia menettelytapoja selvittää kansainväliset riitaisuudet rauhanomaisin keinoin. Ranskan silloinen pääministeri M. Herriot oli Yleiskokouksessa mukana. Koska siis samalla kertaa oli sekä Englannissa että Ranskassa radikaalinen hallitus, se helpoitti tuntuvasti uuden sopimuksen valmistamista, jolloin johtaviksi periaatteiksi tuli: 1) Rauhanomainen välitys, 2) Turvallisuuden lisääminen, 3) Varustusten supistaminen.

Tuskin koskaan maailmassa on oltu niin optimistisia pysyväisen rauhan säilyttämisen suhteen kuin tämän uuden sopimuksen valmistumisen johdosta. Siitä, tavallisesti kutsuttuna lyhyesti Protocole de Geneve, piti tulla Kansainliiton peruskirjan niin luja täydennys, että pienet maat voisivat katsoa turvallisuutensa taatuksi ja varsinkin suurvallat mahdolliseksi supistaa varustuksiaan.

Mutta uudelleen puuttui Englanti asiaan, sillä nyt olivat jälleen vanhoilliset vallassa. V. 1925 Yleiskokouksessa Sir Austen Chamberlain hallituksensa nimessä selitti, m.m. ettei Englanti voi hyväksyä niin jyrkkiä välitysmenettelyjä kuin tässä protokollassa edellytettiin.

Senjälkeen vaadittiin Kansainliittoa koettamaan löytää kompromissina sellainen ratkaisu, joka tyydyttäisi Kansainliiton jäsenvaltioiden turvallisuuden tarvetta lähinnä ottamalla huomioon varustusten silloinen tila.

Näissä optimistisissa toiveissa elettiin sitäkin suuremmalla syyllä kun n.s. Locarno-sopimusten jälkeen Saksa oli v. 1926 tullut Kansainliiton jäseneksi.

V. 1926 Kansainliitto asetti kaksi komissionia valmistamaan uusia ehdotuksia useiksikin eri sopimuksiksi; toisessa niistä minulla oli kunnia olla raporttöörinä. V. 1928 saatiin valmiiksi silloisessa Yleiskokouksessa sopimus, joka kulkee yleisellä nimellä Acte Général ja se on edelleenkin voimassa myöskin Suomen osalta.

Kun pieniä maita rasitti varustuskilpailu, olin yllämainitun Genève'in pöytäkirjan inspiroimana ehdottanut Hallitukselle, että koetettaisiin saada Kansainliitto takaamaan pienille maille finanssiapua heti, jos ne joutuisivat provosoimattoman hyökkäyksen uhriksi, niin että ne näillä varoilla pääsisivät hankkimaan itselleen kaikkein uusimpia aseita y.m. varustuksia. Kansainliiton eräät teknilliset elimet ja toinen yllämainituista komissioneista valmistivat tämän suomalaisen ehdotuksen pohjalla luonnoksen kansainväliseksi sopimukseksi. Näihin esitöihin ministeri Erichin ja minun kanssa otti hen kilökohtaisesti osaa myöskin Herra Pääministeri Risto Ryti. V. 1930 Yleiskokous hyväksyikin tämän sopimuksen, mutta Englannin vaatimuksesta sopimukseen sisällytettiin määräys, että se tulee voimaan sen sopimuksen kanssa, joka myöhemmin valmistuisi turvallisuuden lisäämisen ja varustusten supistamisen toteuttamiseksi.

Asianomaisten komissionien luonnokset täksi jälkimmäiseksi sopimukseksi valmistuivat siksi ajoissa, että v. 1932 Kansainliitto saattoi kutsua koolle maailman kaikki valtiot suureen konferenssiin Genève'issä.

Mutta tällä välin Japani jo oli aloittanut vihollisuutensa Kiinaa vastaan turmellen sillä suurvaltain keskinäisen luottamuksen. V. 1932 Saksa sanoi irti sen kansainvälisen väliaikaisen järjestelyn, joka Italian aloitteesta Kansainliiton välityksellä oli saatu aikaan tarkoituksella estää varustusmenojen lisäämistä kunnes tuo yleinen sopimus turvallisuuden lisäämisestä ja varustusten supistamisesta olisi saatu voimaan.

Nyt oltiin jo kokonaan kaltevalla pinnalla. Keskenäisestä luottamuksesta suurvaltain välillä ei ollut enää puhettakaan ja varustusten supistamiskonferenssi meni hajalle syksyllä 1932 pian senjälkeen kuin Saksa oli äkkipikaa poistu-

nut konferenssista ja samaan menoon kiirehtinyt eroamaan myöskin Kansainliitosta. Kun Japani oli tullut eroitetuksi Kansainliitosta keväällä 1932 menettelynsä vuoksi Kiinaa kohtaan, oli siis Kansainliitossa jäljellä suurvalloista enää vain Englanti, Ranska ja Italia.

Italian hyökkäys syksyllä 1935 Abessinian kimppuun näytti vielä tarjoavan Kansainliitolle otollisen tilaisuuden koota mahdollisimman monta maata vakavaan yhteistoimintaan hyökkääjän rankaisemiseksi. Sen vuoden yleiskokous käsitteli sanktioita Italiaa vastaan juuri tässä hengessä. Myöskin pienet maat toivat empimättä julki lojaalisuutensa Kansainliittoa kohtaan; mutta jo seuraavana kesänä alkoi hajaannus: maailmalta puuttui rohkeutta todella tehokkaalla tavalla kurittaa rauhan rikkojaa. Jos vielä Japanin tapauksessa oli voitu väittää, että ilman Yhdysvaltoja ja Venäjää, jotka molemmat olivat Kansainliiton ulkopuolella, oli mahdoton ajatella sotilaallisia toimenpiteitä rauhanrikkojaa vastaan, ei ainakaan tämä argumentti enää pitänyt paikkaansa Italian tapauksessa, sillä nyt Venäjä jo oli tullut Kansainliiton jäseneksi, ja Yhdysvallat osoittivat olevansa kiinnostuneita Abessinian auttamisesta. Nyt oli Ranskan vuoro osoittaa heikkoutta ja sitä käyttivät hyväkseen ennen kaikkea Euroopan n.s. puolueettomat maat.

Heinäkuussa v. 1936 pidettiin Genève'issä näiden pienten maiden välillä yhteisiä neuvotteluja. Norjaa ja Tanskaa edustivat ulkoasiainministerit Koht ja Munch; heistä varsinkin hra Koht eli täydellisimmän pasifismin ylimmissä ilmoissa. Päätökseksi tuli, että Kansainliiton kaikkien jäsenvaltioiden tulisi ainakin toistaiseksi itse saada in casu päättää milloin ne tahtovat olla mukana Kansainliiton peruskirjan 16 artiklan soveltamisessa rauhanrikkojaa vastaan.

Tämä kanta vastasi mitä täydellisimmin ennen kaikkea juuri Saksan tarkoitusperiä: koska Kansainliitto ei ollut kyennyt estämään Japanin hyökkäystä Kiinan kimppuun, eikä pelastamaan Abessiniaa Italian valtaukselta, miksi silloin enää lainkaan puhua kollektiivisesta turvallisuudesta; kuin kunkin kansan oli otettava omalle vastuulleen säilymisensä. Eurooppa oli saatava ainakin yhtä hajalle kuin se konsanaan oli ollut ennen maailmansotaa.

Eräässä raportissani olen esittänyt lyhyesti erinäisiä näkökohtia sen suhteen, miten sittemmin Saksan maaliskuussa 1936 suorittama Reininmaan miehitys on johtanut siihen, että tällä hetkellä Euroopan pienet maat ovat toinen toisensa jälkeen valloitussodan jaloissa.

Liittonsa kautta Saksan kanssa viime vuoden elokuulla Venäjä valmisti maaperää Puolan jaolle, Viron, Latvian ja Liettuan valtaamiselle sekä sotaansa varten Suomea vastaan.

Koskaan koko olemassaolonsa aikana Kansainliitto ei ole antanut millekään jäsenvaltiolle niin tehokasta apua kuin Suomelle. Viime joulukuun Yleiskokouksessa Kansainliitto itse asiassa eli alkuperäisten ihanteittensa ylevimmän toteutumisen hetkensä. Kuten olen eri raporteissani tiedoittanut, on Kansainliiton piireissä mitä ankarimmin arvosteltu Ruotsin, Norjan ja Tanskan esiintymistä viime Yleiskokouksessa Suomen etuja vastaan. Se kanta, jolle nyttemmin erinäiset suomalaiset lehdet ovat tässä asiassa asettuneet, saanee lopullisen hyväksymisensä tai hylkäämisensä vasta sillä hetkellä, jolloin rauha on uudelleen palautunut Euroopassa.

Kuten tästä lyhyestä selostuksesta ilmenee, on professori Gilbert Murray niin monien muiden todella viisaiden ja omantunnontarkkojen miesten kanssa ollut oikeutettu päättämään, että Kansainliiton peruskirjaa on alusta alkaen sovellutettu käytäntöön liian paljon itsekkäiden etutavoittelujen varassa. Jokaisella suurvallalla on ollut omat syntinsä, mutta myöskin erinäisillä pienillä mailla ja varsinkin juuri niillä, jotka ovat tahtoneet ajaa muka pasifismin asiaa laiminlyömällä omat varustuksensa, vaikka ovat nähneet, että valloituksen henki ei ollut lakannut olemasta vallalla, niinkuin oli toivottu, viime maailmansodan jälkeen.

Tietämättömissä tai pahansuovissa piireissä eri osissa maailmaa on Kansainliittoa parinkymmenen vuoden ajan arvosteltu mitä ankarimmin siitä syystä, että se muka ei ole vastannut tarkoitustaan. Palatkaamme vielä kerran siihen hetkeen, jolloin Versailles'in rauhansopimuksen yhteydessä Kansainliitto syntyi kesäkuulla 1919.

Meille suomalaisille pitäisi olla mitä tärkeintä muistaa, että olimme juuri edellisenä vuonna käyneet lävitse kansalaissodan kauhut: kapitalismi ja vallankumouksellinen työväen-

luokka vastakkain. Seuraavana vuonna oli sama mitä tuskallisin probleemi Pariisin rauhankonferenssissa esillä; oli koetettava estää kansalaissodat luokkataistelun merkeissä. Vanha Suomen-ystävä M. Albert Thomas oli niitä Ranskan valtiomiehiä, joiden aivoissa syntyi ajatus koettaa välttää veriset luokkataistelut luomalla Kansainliiton puitteissa erikoinen järjestö virastoineen, joka tekisi voitavansa, jotta sosiaalinen lainsäädäntö Kansainliiton jäsenvaltioissa kehittyisi valtiovallan, sekä työnantajain ja työntekijäin eri järjestöjen avulla sellaiseen suuntaan joka säilyttäisi harmonisen yhteistoiminnan työnantajain ja työntekijäin välillä. Tämä virasto, joka tunnetaan nimellä Kansainliiton Työtoimisto ja sen konferenssit, ovat usein tulleet ankaran arvostelun uhreiksi niin hyvin työnantajain kuin työntekijäin äärimmäisten ainesten taholta, mutta tosiasia on, että tämä Kansainliiton elin on yli 20 vuotta saanut säilytetyksi rauhan ilman verisiä melskeitä ja kumousuhkaa niin työnantajain ja työntekijäin välillä.

Ainoastaan täydellinen tietämättömyys tästä Kansainliiton merkityksestä tai puhdas pahansuopaisuus on johtanut väitteisiin, että Kansainliitto on epäonnistunut. Kun erinäisissä totalitäärisissä valtioissa sanotaan, että kapitalismi on mädännyt ja että sosialidemokratia on yhtä paljosta pahasta, jota vastoin näissä totalitäärisissä valtioissa muka sosiaalinen rauha on saatu säilytetyksi, ei oteta huomioon, että Kansainliiton työtoimisto vuotuisine konferensseineen ja lukemattomine suosituksineen työväenluokan aseman parantamiseksi on kautta maailman saanut tavattoman paljon enemmän hyvää aikaan työväenluokan aseman parantamiseksi kuin koskaan pakkotoimenpiteet näissä totalitäärisissä maissa.

Kansainliittoa luotaessa pidettiin itsestään selvänä, että oikeudellinen menettely kansainvälisten riitaisuuksien selvittämiseksi oli koottava kaikenlaisten bi- tai multilateralisten sopimusten asemasta tai niiden täydentämiseksi korkeampaan kansainväliseen tuomioistuimeen, joka voisi mahdollisimman suurella arvovallalla Kansainliiton nimessä ratkaista oikeudellista luonnetta olevia riitaisuuksia. Niin syntyi

Pysyväinen Kansainvälinen Tuomioistuin.

Tällä hetkellä on omituista ajatella, että ainoita maita, joiden taholta on ilmennyt arvostelua tätä tuomioistuinta kohtaan on Suomi. Ollessani ensimmäisiä kertoja ulkoasiainministerinä yritimme saada Kauko-Karjalan kysymyksen tässä tuomioistuimessa esille, mutta Venäjä kieltäytyi tulemasta vastaamaan Tarton rauhaa vastaan tekemistään rikkomuksista. Mutta jos tällä hetkellä tahdottaisiin käydä lävitse kaikki mitä maailman parlamenteissa, hallitusten virallisissa asiakirjoissa, aikakauslehdissä ja sanomalehdissä on kirjoitettu Pysyväistä Kansainvälistä Tuomioistuinta vastaan, on se niin mitättömän vähäistä että tietämättömät arvostelijat, jotka puhuvat Kansainliiton epäonnistumisesta, hämmästyisivät omaa typeryyttään.

Jäljellä on vielä Kansainliitto sen sanan varsinaisena järjestönä. Edellä olen esittänyt lyhyen yhteenvedon mistä syistä Kansainliiton ei ole onnistunut v. 1931 jälkeen estää sotaisia selkkauksia: jokainen suurvalloista on näytellyt siinä suhteessa huonoa osaa eikä monikaan pieni maa voi välttyä samalta katkeralta arvostelulta. Mutta jälleen on otettava huomioon mitä Kansainliitto on saanut aikaan sellaista, joka on merkinnyt täyttä menestystä.

Aloitan Kansainliiton Sihteeristön ekonomisesta ja finanssiosastoista. Koko maailmassa ei ole niin täydellisiä julkaisuja ja tutkielmia maailman taloudellisesta elämästä ja finanssitilanteesta kuin Kansainliiton julkaisut. Suomen Ulkoasiainministeriön Herra Kansliapäällikkö, ministeri Tapio Voionmaa, on itse aikoinaan ollut johtavassa asemassa kirjoittamassa näitä tutkielmia. Kun Rockefeller-säätiö ja Princeton'in yliopisto, kuten olen raportissani n:o 24 kertonut, juuri on kutsunut Mr. Loveday'n useine virkamiehineen Yhdysvaltoihin jatkamaan näiden molempien osastojen toimintaa, ovat amerikkalaiset osanneet antaa oikean arvon sille mitä koko maailman taloudelliselle elämälle Kansainliiton tämä toiminta on merkinnyt.

On ollut onnellista, että terveydenhoito ja taistelu sosiaalisia paheita vastaan on Suomessa niin erinomaisen korkealla tasolla, mutta on hyvinkin monia maita maailmassa, jotka siunaavat sitä apua ja tukea, jonka ne ovat saaneet Kansainliitolta näiden yhteiskunnallisten olojen sa parantamiseksi.

En tahdo mennä tässä kovinkaan moniin muihin detaljeihin selostaakseni millä tavalla Kansainliiton sihteeristön muut kahdeksan osastoa ovat toimineet eri komiteoineen kansainvälisten liikenneyhteyksien parantamiseksi, alkuasukkaiden kohtalon helpottamiseksi eri osissa maailmaa, miten Kansainliiton n.s. mandaattipolitiikka on vaikuttanut hedelmöittävästi siirtomaiden hoitoon yleensä, miten Kansainliiton suurenmoinen yritys kehittää kansainvälistä henkistä yhteistoimintaa oli onnistunut, kunnes erinäisten valtioiden itsekkyys myrkytti kansainvälisen yhteistoiminnan hengen. Sanon jälleen, että ainoastaan tietämättömyys ja pahansuopaisuus on sumentanut tämänkin pyrkimyksen paremman tulevaisuuden valmistamiseksi koko ihmiskunnalle.

Jokaisen sivistyneen ihmisen ensimmäisiin edellytyksiin kuuluu, voidakseen esiintyä todella sivistyneenä ihmisenä, tehdä rehellinen analyysi voidakseen esittää perustellut johtopäätöksensä, koskekoot ne yksilöitä, kansoja tai kansainvälisiä järjestöjä. Sellaista täysin rehellistä analyysia ei viime vuosina ole tehty Kansainliiton suhteen kovinkaan monessa maassa. Sen hyväksi ei ole laskettu sitä tosiasiaa, että sen on onnistunut paremmin kuin minkään muun kansallisen tai kansainvälisen elimen ylläpitää työrauha kapitalin ja työn välillä. Ilman kansainvälistä Työtoimistoa, siitä olen monien vuosien kuluessa kuullut todellisten asiantuntijain taholta vakuutuksia, maailman ehkä useimpien hallitusten ei olisi onnistunut estää verisiä luokkataisteluita. Pysyväinen kansainvälinen tuomioistuin ei ole enää kansainvälisenä pyrkimyksenä hävitettävissä, vaan se aate tulee ehdottomasti elämään mahdollisimman korkeana ja jalona oikeusaatteena ja totuudentavoitteluna. Jos maailman eri valtiot ovat, mikä itsekkyydessään, mikä typeryydessään, loukanneet Kansainliiton pyrkimyksiä selvittää poliittiset riitaisuudet rauhanomaisin keinoin, ei se oikeuta ketään unohtamaan kuinka monella muulla alalla Kansainliitto on odottamattoman hyvin onnistunut viimeisten kahdenkymmenen vuoden kuluessa.

Lähtiessäni poliittiseen elämään neljäkymmentä vuotta sitten niiden tunnussanojen opetuksessa, jotka vaativat oikeutta jokaiselle yksilölle ja kansakunnalle sain parhaimman tuen koko myöhäisemmälle toiminnalleni: perustuslaillinen ajatussuunta

korkeine oikeusihanteineen on näihin päiviin saakka kestänyt kokeensa. Tulin kaksikymmentä vuotta myöhemmin tekemisiin Kansainliiton kanssa ja kun nyt ilman omaa tahtoani suljen Kansainliitossa olevan Suomen lähetystön ovet, olen enemmän kuin koskaan ennen vakuutettu siitä, että kansojen tulevaisuus vaati vastakin näiden maailman korkeimpien oikeusperiaatteiden soveltamista niin yksilöiden kuin kansojenkin kesken. Kansojen suuruus ei riipu siitä montako miljoonaa asukasta niillä on valtiollisten rajojensa sisäpuolella, vaan yksinomaan siitä, kuinka suurella älyllä kansat ajattelevat, kuinka suurella moraalisella rohkeudella ne tahtovat täyttää velvollisuutensa ja kuinka suurella luonteenlujuudella uskaltavat taistella ihmiskunnan suurimpien aatteiden puolesta.

Koska minulla on ollut kunnia olla tähän päivään saakka laskettuna Suomen ulkoasiainministerinä pitemmän ajan kuin kukaan muu, koska useimmat Suomen itsenäisyyden tunnustuskirjat ovat minun nimissäni, ja koska olen ollut myös toisten maiden ulkoasiainministerien kanssa tekemisissä enemmän kuin kukaan suomalainen, sallittaneen minun toivottaa Suomen ulkoasiainministeriölle mahdollisimman suurta älyä, mahdollisimman laajaa siveellistä selkärankaa ja loppujen lopuksi näillä edellytyksillä, menestystä. Eräs Suomen historiassa kuuluisimpia miehiä, nimittäin Axel Oxenstjerna, on lausunut aikalaisistaan seuraavat ikimuistoiset sanat: "Quantula scientia regitur mundus." Valitettavasti ihmiskunta on elänyt kolmesataa vuotta hänen jälkeensäkin samoissa merkeissä. Kaksikymmentä vuotta sitten ihmiskunta totesi tämän onnettomuutensa ja tahtoi päästä parempaan tulevaisuuteen. Siksi se loi Kansainliiton. Siksi Kansainliiton viholliset ja tietämättömät ainekset nousivat Kansainliittoa vastaan. Kansainliitto tulee elämään niin kauan kuin ihmiskuntaa elähdyttää kaipuu päästä parempaan tulevaisuuteen.

M i n i s t e r i: Rudolf Holsti

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA:

Bernissä olevan lähetystön raportti n:o 27.

v.a. Asiainhoitaja Talvanne

17/11 1940

5000—6—39 3013

BERNI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1712/226.

Berni SSA 17 P:NÄ marras KUUTA 19 40.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

AINMIN
46/300 Vol. 3 40.
21/11 -40
OHJEITSE ASIA
5 C31

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 27:
"Sveitsi ja sota".

Tämän ohella lähetystö kunnioitteen lähettää Ministeriölle 6 kpl. tänään päivättyä otsakkeessa mainittua raporttiansa.

Va.asiainhoitaja:

UE 3: A 4

BERNI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 27.

Berni ssa 17 p:nä marras kuuta 1940.

46 300 Sal. 5 - 40.
21/11 - 40

Asia: Sveitsi ja sota.

5 C 31

Sveitsi on saanut itsenäisyytensä pitkäaikaisesta säilymisestä kiittää sitä, että sen naapurien etujen mukaista on ollut ylläpitää keskinäistä tasapainoa. Jos joku naapureista olisi uhannut sen itsenäisyyttä, olisivat toiset kiirehtineet sitä puolustamaan. Itävallan jouduttua Saksan alaisuuteen Sveitsillä oli naapureinaan kaksi totalitääristä suurvaltaa, Saksa ja Italia, sekä demokraattinen suurvalta Ranska.

Viime kesäkuussa tapahtunut Ranskan luhistuminen vavahdutti Sveitsin kansaa. Saksan joukot miehittivät Sveitsin Ranskan-vastaisen rajan Baselista Evianiin asti, ja näytti mahdolliselta, että Saksan ja Italian armeijat kohtaisivat toisensa Savoijissa.

Niin ei kuitenkaan tapahtunut, ja Saksan miehitysjoukot vetäytyivät pian länteen Bellegarde'in seuduille. Genève'in järven eteläpuolella Sveitsillä siis nykyään on naapurinaan miehittämätön Ranska. Mutta Ranskasta ei Sveitsillä nykyään ole tukea itsenäisyydelleen. Sen kohtalo riippuu ensi sijassa akselivalloista.

Viime vuoden elokuusta asti Sveitsin armeija on ollut mobilisoituna, mutta varsinkin viime toukokuusta alkaen maa on jännittänyt puolustusvalmiutensa äärimmilleen.

Euroopan sodan viime vuonna puhjettua täällä oli esiintynyt défaitistisiä mielipiteitä, joiden mukaan Sveitsin oli toivotonta puolustautua suurvaltaa vastaan, jos sellainen sen kimppuun hyökkäisi. Suomen sankarillinen taistelu Venäjää vastaan murssi tämän défaitismin (tästä moraalisesta avusta Sveit-

JAKELUOHJE: Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

sin kansa on Suomelle erityisesti kiitollinen). Kreikan viimeaikainen puolustautuminen on niin ikään lisännyt itseluottamusta tässä maassa. Nykyään sveitsiläiset taas ovat valmiita vaaran uhatessa puolustautumaan suurvaltaakin vastaan.

Sveitsin armeijahan on hyvin harjoitettu ja hyvin varustettu. Ilmailuvoimien tila tosin täälläkin on aiheuttanut epäilyksiä. Euroopan sodan puhjetessa Sveitsillä lienee ollut vain 300 taistelukelpoista lentokonetta. Mutta sen jälkeen on kotimaassa valmistettu pari lentokonetta päivää kohti, joten tätä nykyä Sveitsillä lienee käytettävissään toista tuhatta lentokonetta.

Erikoisesti sveitsiläisiä huolestuttaa "viidennen kolonnan" taholta uhkaava vaara. Saksan kansalaisia on aina paljon oleskellut saksankielisessä Sveitsissä. Tätä nykyä heitä on maassa noin satatuhatta. Saksan lähetystön ja konsulinvirastojen henkilökunnat on monenkertaistettu. Saksan ministeri on minulle kertonut, että hänellä nykyään on 80 virkamiestä lähetystössään.

Sveitsi on ottanut oppia Norjan, Hollannin ja Belgian tapahtumista. Kaikki ne, joiden voidaan epäillä kuuluvan "viidenteen kolonnaan", ovat viranomaisten tarkan kontrollin alaisina. Kolonnan taholta uhkaavan vaaran vuoksi on mm. kaikkien mobilisoitujen upseerien alinomaa pidettävä mukanaan revolveri.

Sveitsiläiset natsit, joiden johtajat toimivat maan rajojen ulkopuolella, koettavat jäytää maan puolustusvoimaa. Kotimaisten natsien lukumäärä on kuitenkin kaikesta päättäen vähäinen.

Kuten tunnettua, saksalainen kansallissosialismi lukee alemannisen (so. saksankielisen) Sveitsin kuuluvaksi Saksan irredentaan. Tämä käsitys on saanut ilmauksensa esim. Saksassa julkaistuissa kartoissa, joiden johdosta Sveitsi on virallisesti protestoinut.

Saksan kansallissosialistisessa kirjallisuudessa ja lehdistössä on koetettu todistella, että sveitsiläistä kansallisuutta ei ole olemassakaan, vaan että sveitsiläiset

kuuluvat osaksi saksalaisiin, osaksi ranskalaisiin ja osaksi italialaisiin.

Tähän on sveitsiläiseltä taholta vastattu, että Sveitsin kansalla on vuosisatojen aikana vakautunut oma kansallishenkensä. Sveitsin alemannit voivat olla rodultaan samaa juurta kuin saksalaiset. Mutta Saksan kansa on feodaaliaikojen jälkeen kehittynyt auktoritatiivisen monarkian varjossa maailmansotaan asti. Sveitsin kansa taas ei koskaan alistunut monarkiaan, vaan siirtyi feodaaliasteelta kulkemaan kunnallisen itsehallinnon ja kantonaalisen federaation suuntaan. Tämä erilainen kehitys on luonut Sveitsin kansan erilaisen mentaliteetin, joka olennaisesti eroaa Saksan kansan psyykestä.

Ideologisen ja poliittisen painostuksen ohella Sveitsi kokee nykyään sekä Saksan että Italian taholta voimakasta taloudellista painostusta. Sodan aikana sen on ollut moneen otteeseen tehtävä mahtaville naapureilleen taloudellisia myönnytyksiä. Kaupallisia neuvotteluja varten Saksalla on ollut kuukausimääriä täkäläiseen lähetystöönsä kiinnitettynä täysivaltainen ministeri Hemmen.

Sveitsiläisten ilmoituksen mukaan saksalaiset ovat näissä taloudellisissa neuvotteluissa edustaneet sitä käsitystä, että Sveitsillä ei ole syytä pitää yllä korkeampaa elintasoa kuin mikä Saksassa vallitsee. Erinäisten elintarvealojen viimeaikainen säännöstely Sveitsissä johtuukin niistä vientikiintiöistä, joita Sveitsin on ollut luvattava Saksalle.

On huomattava, että Saksan taholta tuleva poliittinen ja taloudellinen painostus on paljon voimakkaampi kuin Italian taholta tuleva. Osaksi tämä epäilemättä johtuu niistä hyvistä suhteista, joita italiankielisestä Ticinon kantonista syntyisin ollut liittoneuvos MOTTA-vainaja vuosien kuluessa rakensi maansa ja Italian välille. Osaksi se johtunee Sveitsissä poliittisena pakolaisena aikoinaan oleskelleen MUSSOLINIn henkilökohtaisesta sympatiasta.

Mutta monet sveitsiläiset ovat vakuuttuneita siitä, että Italia ei periaatteellisesti halua Sveitsin alueesta suorittaa pesänjakoa Saksan kanssa. Italiahan ei olisi tah-

tonut Saksaa naapurikseen entisen Itävallan rajoille. Se ei liioin halunne saada Saksaa naapurikseen Italiaa vallitseville Sveitsin alpeille. Tämän käsityksen mukaan Italia nimenomaan pyrkii säilyttämään Sveitsiä puskurivaltiona itsensä ja Saksan välillä.

Näin ollen Sveitsin johtavissa piireissä ollaan sitä mieltä, että Sveitsin turvallisuus perustuu nykyään huomattavalta osalta Italian intressiin. Mutta samalla täällä tiedetään, että tämä intressi ei ole luotettava tae. Senhän sai Itävalta aikoinaan kokea.

Hugo Valvanne.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA:

Bernissä olevan lähetystön raportti n:o 28.

v.a. Asiainhoitaja Valvanne

18/11 - 1970.

5000—6—39 3012

BERNI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1722/228.

Berni SSA 18 P:NÄ marras KUUTA 19 40.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 28:
"Kansainliiton eklipsi".

Tämän ohella lähetystö kunnioittaen lähettää Ministeriölle 6 kpl. tänään päivättyä otsakkeessa mainittua raporttiansa.

Va. asiainhoitaja:

UE 3: A 4

BERNI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 28.

Berni ssa 18 p:nä marras kuuta 19 40.

Asia: Kansainliiton eklipsi.

Parhaillaan raivoava sota on muiden katastrofien ohella aiheuttanut Kansainliiton joutumisen varjotilaan. Genève'in järven rannalla kohoava muhkea palatsi, jonka tarkoituksena oli tehdä mahdolliseksi Kansainliiton entistä tehokkaampi toiminta, on muuttunut maailman rauhanomaista organisointia tarkoittavien suunnitelmien mausoleumiksi. Sen käytävissä kumahtelee enää harvojen virkamiesten askeleita. Kun Genève'istä ovat poistuneet useimmat liiton virkamiehet ja muut siellä asuneet kansainvälistä yhteistyötä harrastaneet ulkomaalaiset, kaupunki on entiseensä verrattuna autio ja tyhjä.

Joseph AVENOL päätti toimintansa Kansainliiton pääsihteerinä jossakin määrin nolosti. Sodan puhjettuahan Kansainliiton asema kävi vaikeaksi, mutta AVENOL olisi kuitenkin voinut menetellä vähemmän hapuilevasti. Kansainliiton käsitellessä viime talvena Suomen-Venäjän sotaa hän olisi epäilemättä voinut tehokkaammin järjestää maamme osaksi tullutta apua.

Kun Saksa viime keväänä oli murtanut Norjan, Hollannin, Belgian ja Ranskan vastarinnan, AVENOL ryhtyi suunnittelemaan Kansainliiton uudestijärjestämistä akselivaltojen kanssa tapahtuvan yhteistoiminnan pohjalla, mutta ei saanut liiton taholta kannatusta eikä päässyt tulokseen.

Ranskan hallituksen painostuksesta hänen heinäkuussa oli ilmoitettava eroavansa pääsihteerin virasta. Hän toivoi kuitenkin voivansa jäädä vielä syyskuun 1 päivän jälkeen sihteeristön johtoon nimellisesti, joskaan ei palkkaa nauttivana,

JAKELUOHJE:
Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ja laati siinä mielessä eroamisilmoituksensa epämääräiseen muotoon. Osaksi Vichyn tahdosta, osaksi neuvoston presidentin COSTA du RELSin asiaan puuttumisen johdosta AVENOL kuitenkin syyskuun alussa definitiivisesti joutui pois liiton johdosta.

Viimeisinä aikoinaan AVENOL vielä joutui henkilökohtaisesti huonoihin väleihin lähimpien apulaistensa ja yleensä sihteeristön virkamiesten kanssa. Osaksi tähän oli syynä se, että hänen yleiskokouksen päätösten mukaisesti oli radikaalisesti supistettava virkamiehistöä, ja sellainen tilanne luonnollisesti aiheutti katkeruutta.

AVENOLin erottua JOURNAL DE GENÈVE luki hänen ansiokseen etupäässä sen, että hän oli hartaasti huolehtinut Kansainliiton palatsin puiston istutuksista !

Kuten tunnettua, tuli syyskuun 1 päivästä liiton väliaikaiseksi pääsihteeriksi irlantilainen Sean LESTER. Osa sihteeristön palveluksessa olevista virkamiehistä on nyt siirtynyt Amerikkaan. LESTER on minulle selittänyt yrittävänsä Genève'iin jääneiden harvojen virkailijoiden avulla pitää yllä sihteeristön hiljaiseloa sodan päättymiseen asti. Silloin jäisi nähtäväksi, mihin sihteeristöä voidaan käyttää.

Sihteeristön miehiä on muuten viime aikoina vainonnut vastoinkäymisten sarja. Kun sen taloudellisen osaston päällikkö LOVEDAY apulaisineen heinäkuussa oli autobussilla matkalla Lissaboniin jatkaakseen sieltä edelleen Amerikkaan, bussi Ranskan maaseudulla ajoi kumoon metsään, jolloin miltei kaikki mukana olijat loukkaantuivat. Kun myöhemmin LESTER apulaisineen niin ikään oli matkalla Lissaboniin kontrollikomitean kokoukseen, käännytettiin heidät Ranskasta Espanjaan pyrkiessään takaisin, vaikka heidän passeissaan olivat asianmukaiset diplomaattiset leimaukset. (Mikäli täällä kerrotaan, on Espanjan raja-asemilla espanjalaisten rajaviranomaisten rinnalla saksalaisia Gestapon miehiä siviilipukuisina kontrollitehtävissä.)

Mainittakoon lopuksi, että Bernin diplomaattipiireissä liikkuu huhuja, joiden mukaan Saksa suunnittelisi saada Kansainliiton Genève'issä olevan päämajan kontrollinsa alaiseksi voidakseen mahdollisesti myöhemmin ryhtyä muovailemaan liiton koneistoa omien maailman uudestijärjestelyä tarkoittavien suunnitelmiensa mukaisesti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C II

ASIA:

Bernissä olevan lähetystön raportti n:o 29.

v. a. Asiainhoitaja Valvanne

19/11 1940.

5000—6—39 3012

BERNI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1743/232.

Berni SSA 19 P:NÄ marras KUUTA 1940.

VIITTAUS: ..... N

..... P:NÄ ..... KUUTA 19..... P:TTY ..... n:o .....

VIITTAUS: ..... D. U. M. ..... / ..... 19.....

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 29:
"Ilmahälytykset Sveitsissä."

Tämän ohella lähetystö kunnioittaen lähettää Ministeriölle 6 kpl. tänään päivättyä otsakkeessa mainittua raporttiansa.

Va. asiainhoitaja: [signature]

UE 3: A 4.

BERNISSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 29.

Bernissä 19 p:nä marraskuuta 1940. 48/301 Sal. S-Yo.

25/11-Yo

Asia: Ilmahälytykset Sveitsissä.

Kuten tunnettua, ovat sodan aikana sotivien valtioiden lentokoneet tämän tästä joko tahallaan tai vahingossa tunkeutuneet puolueettomien maiden alueelle.

Niin kauan kuin sota oli käynnissä vain Sveitsistä pohjoiseen olevalla Euroopan alueella, ei tämä maa joutunut paljon kärsimään tällaisia häiriöitä. Silloin tällöin eksyi kuitenkin saksalaisia lentokoneita Baselin seudulta Sveitsin ilma-alueelle, ja yhden niistä sveitsiläiset taistelukoneet laukausten vaihdon tapahduttua pudottivat maahan. Toisinaan taas havaittiin Sveitsin yläpuolella englantilainen kone, jonka tehtävänä oli pommittaa Bodenjärven rannalla olevia saksalaisia tehtaita.

Mutta Italian yhdyttyä sotaleikkiin Sveitsi on useasti saanut kuulla vieraiden sotalintujen surisevan taivaallaan.

Ikävin tapaus sattui viime kesäkuun 11 päivänä, jolloin brittiläinen lentokone liiteli tuntikausia Genève'in yläpuolella pudottaen lopuksi 8 pommia, joista yksi osui sikäläisen jalkaväko-osaston esikunnan huoneistoon surmaten sotilashenkilöitä ja toinen särki erään sillan. Englannin hallitus pyysi anteeksi tapahtumasta ja sitoutui maksamaan korvausta. Pommitus lienee aiheutunut siitä, että koneessa oli uusiseelantilainen ohjaaja, joka ei ollut perillä Euroopan maantieteestä ja saatuaan käskyn mennä Genovaan erehtyikin lentämään Genevaan (Genève'in englanninkielinen nimi) !

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Elokuun aikana englantilaisia lentolaivueita rupesi tavan takaa lentämään Sveitsin alueen yli. Ne tulivat Englannista ensin Ranskan yli, lensivät Jura-harjanteen kohdalla Sveitsin ilma-alueeseen ja jatkoivat matkaansa Genève'in järven ja alppien yli etupäässä Milanon ja Torinon seuduille. Yhteen aikaan laivueet miltei pitivät yllä säännöllisiä lentovuoroja, tulivat Sveitsin ilma-alueelle puoliyön vaiheilla, kävivät pudottamassa pomminsa Italian alueelle, palasivat Sveitsin yläpuolelle noin tuntia myöhemmin ja jatkoivat matkaansa Englantiin. Lentomatka Englannista Lombardiaan tai Piemonteen tapahtui lyhintä suoraa linjaa myöten, ja oikaisu Sveitsin yläpuolitse merkitsi luonnollisesti bensiinin säästöä.

Mikäli näkyväisyys on sallinut, sveitsiläiset ilmatorjuntapatterit ovat avanneet tulen lentokoneita vastaan. Mutta taistelulentokoneita ei viime aikoina liene noussut öisin ilmaan kutsumattomia vieraita karkottamaan.

Mitään aineellista vahinkoa eivät englantilaiset lentokoneet ole kesäkuun 11 päivän tapahtuman jälkeen Sveitsille aiheuttaneet, mutta nämä sen puolueettomuuden loukkaukset asettivat valaliiton luonnollisesti kiusalliseen tilanteeseen. Italian ja Saksan hallitukset moittivat Sveitsin hallitusta siitä, että se ei tehokkaasti torjunut ilma-alueeltaan englantilaisia koneita, ja niiden lehdistöt käyttivät uhkaavaa kieltä. Sveitsiläiset pelkäsivät, että akselivaltiot lähettäisivät omia lentokoneitaan englantilaisia vastaan Sveitsin ilma-alueeseen, jolloin siinä olisi voinut syntyä lentotaisteluita. Uhkasivatpa italialaiset asettaa ilmatorjuntatykkejä Sveitsin puoleisille alpeille.

Sveitsin taholta huomautettiin, että jos miehitetyllä Ranskan alueella sijaitsevat saksalaiset ilmatorjuntajoukot eivät kyenneet estämään englantilaisia lentämästä noin 500 km tämän alueen ylitse, oli liikaa vaatia, että Sveitsi kykenisi tekemään mahdottomaksi niiden lennon sillä noin 150 km:n matkalla, minkä ne lensivät valaliiton alueen ylitse. Yleensähän on osoittautunut toivottomaksi taistelu-

konein tavoittaa noin 4,000 m:n korkeudessa öisin lentäviä pommikoneita. Kun lento Sveitsin ylitse tapahtui noin 20 minuutissa, oli taistelukoneiden vaikea jo ehtiä nousta ilmaan.

Niin pian kuin voitiin todeta, että Sveitsin yläpuolelle tullut lentokone oli kansallisuudeltaan brittiläinen, valaliiton Lontoossa oleva ministeri sai tehtäväkseen esittää protestin. Syyskuun 8 päivänä Foreign Office esitti lentoylitysten johdosta valittelunsa ja ilmoitti, että brittiläisille lentäjille oli annettu määräys välttää Sveitsin alueen ylittämistä.

Siitä alkaen noin parin kuukauden aikana tapahtui ylilentoja vain harvoin, eikä syyllisten lentokoneiden kansallisuutta nähtävästi saatu todetuksi. Mutta marraskuun 1 ja 2 päivän välisenä yönä tapahtui taas ilmahälytys: vieraita lentokoneita saapui Juran toiselta puolen, ylitti Sveitsin alueen ja poistui sen etelärajan ylitse. Sveitsi esitti taas Lontoossa protestin.

Pari päivää myöhemmin Saksan lähettilään puoliso sanoi minulle, että ei käynyt päinsä Sveitsin jatkuvasti pitää aluettaan öisin rauhanaikaisella tavalla valaistuna: Sveitsihän muodosti majakan, joka opasti pimeiden naapurimaiden yli kulkevia englantilaisia lentokoneita lentämään pommitusmaaliinsa.

Heti tämän jälkeen Sveitsin armeijan komentava kenraali määräsi, että marraskuun 7 päivästä alkaen kaikki ulkovalot Sveitsin alueella oli pidettävä sammutettuina klo 10:stä illalla aamunkoittoon. Sen jälkeen on tätä pimennysmääräystä tarkoin noudatettu. Olen sveitsiläiseltä taholta kuullut, että tämä määräys aiheutui Saksan vaatimuksesta.

Sveitsille oli kuitenkin sattunut erehdys. Marraskuun 8 päivänä Englannin täkäläinen lähettiläs virallisesti ilmoitti että marraskuun 1 ja 2 päivän välisenä yönä ei ainoakaan englantilainen lentokone ollut ylittänyt Sveitsin aluetta. Tämä ilmoitus ei ole aiheuttanut enää mitään huomautusta Sveitsin taholta.

Senkin jälkeen kuin pimennys otettiin käytäntöön, on Sveitsin lentoylityksiä tapahtunut moniaita kertoja. Tämän kuun 5 ja 6 päivän välisenä yönä olivat ylittäjät virallisen ilmoituksen mukaan englantilaisia. Ja tämän kuun 14 päivänä yleisesikunta julkaisi seuraavan tiedoituksen: "Marraskuun 13 ja 14 päivän välisenä yönä saksalainen pommilentokone tunkeutui itä-Sveitsin alueelle ja putosi maahan Schwytzin kantonissa Willerwellin lähellä. Kone tuhoutui täydellisesti eikä sen miehistöä ole löydetty."

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA:

Bernissä olevan lähetystön raportti n:o 20.

v.s. Asiainhoitaja Valvanne

7/12 1940.

2000—5—40 2106

BERNI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. 49 201 Sal. S 40

KIRJELMÄ n:o 1788/239. 18/12-40

Berni SSA 7 P:NÄ joulu KUUTA 19 40.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 30:
"Pakollista sotilaallista alkuopetusta koskeva kansanäänestys".

Tämän ohella lähetystö kunnioittaen lähettää Ministeriölle 6 kpl. tänään päivättyä otsakkeessa mainittua raporttiansa.

Va. asiainhoitaja:

UE 3: A 4

BERNISSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 30.

Berni ssa 7 p:nä joulu kuuta 1940.

Y9 301 Sal 40
18/12-40
5 C31

Asia: Pakollista sotilaallista alkuopetusta koskeva kansanäänestys.

Totalitääriset maat ovat, tahtoessaan kehittää äärimmilleen kansan sotilaallista tehoa, ryhtyneet järjestelmällisesti treenaamaan nuorisoansa fyysillisesti ja sotilaallisesti jo mahdollisimman varhaiselta asteelta alkaen. Tämä periaate on ollut demokratioille vieras, mutta nykyisen kansain kamppailun aikana nämä ovat joutuneet laiminlyönnistään kärsimään.

Seuratessaan totalitääristen naapurimaidensa kehitystä sveitsiläiset ovat jo vuosikausia harkinneet, että heidänkin olisi tehostettava nuorisonsa fyysillistä kuntoa. Sveitsin koulujen opetusohjelmaan kuuluu yleensä hyvä voimistelukasvatus. Mutta koulunkäynnin päättymisen ja 20 vuoden iässä alkavan asevelvollisuuden välillä nuorten miesten ruumiillinen kunto on usein päässyt heikkenemään. Kun aktiivipalvelus on verrattain lyhyt, on näin ollen ollut vaikea saada asevelvollisia tottumaan nykyaikaisen armeijan taitoihin ja rasituksiin.

Vuodesta 1907 voimassa olevan sotilasjärjestyksen mukaan kantonien on edistettävä asevelvollisuusiän alapuolella olevien nuorukaisten voimistelutaitoa. Valaliitto ei ole kuitenkaan voinut valvoa tätä valmistelua, joka onkin jäänyt vaille riittävää tehoa.

Nykyisen suursodan puhkeaminen pakotti Sveitsin jännittämään voimansa tehostaakseen puolustusvalmiuttaan. Joulukuussa 1939 liittoneuvosto antoi liittokokoukselle pakollisen sotilaallisen alkuopetuksen voimaan saattamista koskevan lakiesityksen.

Esityksen mukaan valaliiton yhdessä kantonien kanssa oli huolehdittava siitä, että 16-20 vuotiaat nuoret miehet saivat

JAKELUOHJE:
Tavallinen ja lisäksi Puolustusministeriölle.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

asevelvollisuutta varten alkuopetusta. 16-18-vuotiaille oli järjestettävä voimistelua, 17-18-vuotiaille ampumaharjoituksia ja 19-vuotiaille yleistä sotilasvalmennusta. Sotilasluontoinen opetus olisi armeijan upseerien ja alipäällystön käsissä.

Liittokokouksen molemmat kamarit, kantonineuvosto ja kansallisneuvosto, hyväksyivät lakiesityksen miltei sellaisenaan viime kesäkuun 8 päivänä. Liittoneuvoston ja liittokokouksen hyväksymät lakiesitykset ohestetaan tämän raportin saattokirjelmään.

Lakiesitys oli alistettava vielä kansanäänestykseen, joka tapahtui tämän kuun 1 päivänä.

Harvoin on Sveitsissä kansanäänestykseen alistettava lakiesitys saanut hallituksen, eduskunnan, eri puolueiden (paitsi natsien ja kommunistien) ja lehdistön taholta niin yleisen kannatuksen kuin tämä esitys.

Julkisuudessa ei sitä niin paljon vastustettu, mutta sen sijaan alkoivat monet erilaiset voimat tehdä sitä vastaan miehestä mieheen käyvää propagandaa.

Sveitsin maanviljelijät kärsivät luonnollisesti sodan alusta alkaen työvoiman puutetta, kun asevelvolliset miehet ovat mobilisoituina. Lakiesityksen mukaan olisi 16-20-vuotisten nuorukaisten oltava kotoa poissa harjoituksissa, joiden yhteenlaskettu aika ei kuitenkaan ollut enempää kuin 60 tuntia vuodessa. Joka tapauksessa konservatiiviset sveitsiläiset maanviljelijät asettuivat vastustamaan tätäkin työvoiman menetystä.

Uskonnollisilla perusteilla saatiin aikaan huomattavaa vastustusta. Lakiesityksen mukaan sotilaallista alkuopetusta saatiin vain poikkeustapauksissa antaa sunnuntaisin. Eräillä tahoilla uskoteltiin kuitenkin, että tämä opetus tulisi häiritsemään kirkossakäyntiä, ja varsinkin katolisen väestön keskuudessa saatiin täten oppositiota aikaan.

Eräät koulupiirit vetivät Pestalozzinkin esille lakiesitystä vastustamaan.

Vielä vaikutti asiaan sveitsiläisten perinnäinen vastenmielisyys luovuttaa valaliitolle tehtäviä, jotka ammoisista ajoista asti kuuluvat kantoneille. Tähän väistoon vedottiin väittämällä, että valaliitto pyrki tekemään nuorista miehistä "valtionnuorukaisia", joita "voimisteluvoudit" komentelisivat.

Lain vaikutukset ilmenisivät lopullisesti vasta vuonna 1943. Monet arvelivat, että siihen mennessä nykyinen sota jo on loppunut eikä silloin enää tarvita sotilaskoulutuksen tehostamista.

Sveitsin natsien ja kommunistien vastarinnan motiivit voidaan arvata.

Kun tämän kuun 1 päivänä tapahtuneen kansanäänestyksen tulokset tulivat tunnetuiksi, todettiin, että lakiesitys oli hylätty 429,952 äänellä 342,838 ääntä vastaan. Varsinkin maanviljelys- ja katoliset kantonit olivat sen kaataneet.

Tulos oli ikävä Sveitsin vastuunalaiselle hallitukselle, liittoneuvostolle, ja varsinkin sotilasdepartementin päällikölle liittoneuvos MINGERille, joka oli lakiesitystä ensisijaisesti ajanut.

Liittoneuvosto tulee kuitenkin epäilemättä harkitsemaan uusia keinoja Sveitsin kansan puolustusvalmiuden tehostamiseksi. Nyt on jo ollut puhetta aktiivipalvelusajan pidentämisestä. Lisäksi suunnitellaan vapaaehtoisen sotilasvalmennuksen tukemista, ja siinä yhteydessä on viitattu mm. Suomen suojeluskuntalaitokseen.

Yrjö Valvanne

BERNISSÄ OLEVAN LÄHETYSTÖN
7 PÄIVÄNÄ joulu KUUTA 1940
PÄIVÄTYN RAPORTIN N:O 30
LTE 1.

3992

Botschaft des Bundesrates an die Bundesversammlung betreffend die Einführung des obligatorischen militärischen Vorunterrichts für die männliche Jugend vom 16. bis 20. Altersjahr.

(Vom 29. Dezember 1939.)

Herr Präsident!
Hochgeehrte Herren!

Wir beehren uns, Ihnen den Entwurf zu einem Bundesgesetz über die Abänderung der Artikel 103 und 104 des Bundesgesetzes vom 12. April 1907 betreffend die Militärorganisation (Einführung des obligatorischen militärischen Vorunterrichts) zu unterbreiten.

Die Anfänge des Vorunterrichts.

Die Anfänge des Vorunterrichts bzw. der Vorbereitung der männlichen Jugend auf den Wehrdienst reichen in das Zeitalter der alten Eidgenossenschaft zurück. Das junge Staatswesen, das seine Unabhängigkeit fortwährend gegen mächtige Nachbarn zu verteidigen hatte, war sich von jeher der Bedeutung körperlicher Übungen zur Erhaltung und Förderung der Wehrhaftigkeit seiner Jungmannschaft wohl bewusst. Gemeindeweise wurden die Knaben von 8 bis 16 Jahren in den althergebrachten Leibesübungen, die hauptsächlich das Ringen, Laufen und Steinstossen umfassten, geübt. Vom 16. bis 18. Altersjahre erlernte der junge Eidgenosse in harter Schule die Handhabung des Langspiesses und die Disziplin in Reih und Glied. Mit dem Aufkommen der Feuerwaffen trat die Pflege der Schiesskunst in den Vordergrund. Zuerst herrschte die Armbrust vor; später trat die Muskete hinzu. An den Freischiessen des 15. und 16. Jahrhunderts, mit denen auch Wettkämpfe in Leibesübungen verbunden waren, nahmen bewaffnete und eingeübte Knabenscharen teil. In der 2. Hälfte des 16. Jahrhunderts scheint die Pflege der Waffen- und Leibesübungen zurückgegangen zu sein, eine Erscheinung, die sich mit dem fortschreitenden Zerfall des schweizerischen Staatslebens immer mehr auswirkte. Wohl fehlte es in der Folgezeit nicht an weitblickenden Männern, welche die Pflege der Leibesübungen durch die Jugend und deren Vorbereitung auf den Wehrdienst immer wieder forderten; allein der Gedanke, dass neben der geistigen Ausbildung auch die körperliche Ertüchtigung und die militärische Schulung nicht vernachlässigt werden dürfe, kam erst in der Gründung

der Kadettenkorps zum Durchbruch. Von 1787 bis heute zeigte das Kadettenwesen, das hauptsächlich in den Mittelschulen der Kantone und Gemeinden eine Heimstätte fand, trotz zeitweiser Rückschläge eine aufsteigende Entwicklung. Die Kadettenkorps als Träger vaterländischer Gesinnung und Förderer der Jugenderziehung im Dienste der Landesverteidigung können als Vorläufer des heutigen Vorunterrichts betrachtet werden; doch die Bedeutung einer das ganze Land und die gesamte männliche Jugend umfassenden Einrichtung ging ihnen ab. Eine solche wollte die Militärorganisation vom 13. November 1874 schaffen, die in Art. 81 die Kantone zur Durchführung des obligatorischen Vorunterrichts in folgenden 3 Stufen verpflichtete:

a. Das Schulturnen der Knaben vom 10. Altersjahr an bis zum Schulaustritt.

b. Das Turnen zu spezieller Vorbereitung auf den Wehrdienst vom Schulaustritt bis zum 20. Altersjahr.

c. Die Schiessausbildung, die beiden letzten Jahrgänge der Stufe *b* umfassend.

Wir besassen somit schon einmal den obligatorischen Vorunterricht; doch wurden die gesetzlichen Bestimmungen tatsächlich nicht oder nur unvollständig durchgeführt. Die Selbständigkeit der Kantone im Schulwesen, die Verschiedenheit der Lebensverhältnisse und Anschauungen der Bevölkerung und namentlich die ungenügende turnerische Ausbildung und Eignung des Lehrpersonals der Volksschule waren dafür die Ursache. Der Bund hatte keine Befugnis, einheitliche Weisungen über den Turnunterricht zu erlassen und für ihre Befolgung zu sorgen.

Nur der obligatorische Turnunterricht der männlichen Jugend bis zum Schulaustritt wurde mehr oder weniger verwirklicht. Für die Durchführung des Vorunterrichts von der Schulentlassung bis zum Eintritt in den Wehrdienst blieb der Bund auf die freiwillige Beteiligung und die Tätigkeit der Turn-, Schützen- und militärischen Vereine angewiesen. Zusammen mit der damaligen kriegsungenügenden Disziplin und Ausbildung der Armee förderte der damalige Vorunterricht naturgemäss den Kriegswert unseres Wehrwesens wenig oder gar nicht und stand demgemäss sowohl in der öffentlichen Meinung wie in den Augen der militärischen Fachleute in keinem hohen Ansehen. Diese waren der Ansicht, die unseres Erachtens noch heute zutrifft, dass der Vorunterricht überhaupt nie eine zu kurze oder sonstwie ungenügende Ausbildung unserer Rekruten und Kader ersetzen wird. Die vordienstliche militärische Ausbildung kann im allgemeinen nur militärische Vorkenntnisse liefern, nicht aber die Schweizerjünglinge zu Soldaten erziehen, ja sie kann sogar falsche Begriffe hierüber pflanzen. Jedenfalls verschaffte der missglückte Versuch der Militärorganisation von 1874 dem Obligatorium des Vorunterrichtes keine Freunde unter denjenigen, denen die Kriegstüchtigkeit der Armee am Herzen lag.

Die Entwicklung des Vorunterrichtes seit der Militärorganisation von 1907.

1. Im Vorentwurf zur Militärorganisation vom 12. April 1907 wurde der obligatorische Vorunterricht im nachschulpflichtigen Alter vorgesehen. Wer keinen genügenden Vorunterricht mitmachen konnte, sollte unmittelbar vor Beginn der Rekrutenschule einen Vorkurs von 15 Tagen absolvieren, um das Versäumte nach Möglichkeit nachzuholen.

Die Kosten wurden mit Fr. 800 000 jährlich veranschlagt (S. 130—137 des Vorentwurfes).

In der Militärorganisation von 1907 aber wurde das Obligatorium fallen gelassen, um nicht die Annahme des Gesetzes zu gefährden. Man beschränkte sich auf die Einführung der turnerischen Rekrutenprüfung und die vermehrte Unterstützung der freiwilligen Tätigkeit.

2. Mitten im Weltkrieg, im Jahre 1916, erfolgte seitens einer Reihe von Verbänden unter Führung des eidgenössischen Turnvereins ein weiterer Vorstoss für das Obligatorium, der aber zu keinem Erfolg führte.

3. Die gegenwärtig noch in Kraft bestehende Militärorganisation von 1907 hat das Obligatorium des Vorunterrichts im nachschulpflichtigen Alter nicht gebracht, wohl aber bietet sie dem Vorunterricht unter Verwertung der gemachten Erfahrungen eine festere Grundlage in folgenden Bestimmungen:

Art. 102. Die Kantone sorgen dafür, dass die männliche Jugend im schulpflichtigen Alter Turnunterricht erhält. Dieser Unterricht wird durch Lehrer erteilt, welche die dazu nötige Ausbildung in den Lehrerbildungsanstalten und in vom Bunde zu veranstaltenden Turnlehrerkursen erhalten haben.

Dem Bunde steht die oberste Aufsicht über die Ausführung dieser Bestimmungen zu.

Art. 103. Der Bund unterstützt Vereine und Bestrebungen, die sich die körperliche Ausbildung und die Vorbildung der Jünglinge für den Wehrdienst nach dem Austritt aus der Schule zur Aufgabe machen.

Bei der Aushebung der Wehrpflichtigen findet über deren körperliche Leistungsfähigkeit eine Prüfung statt. Der Bund erlässt die Vorschriften über den vorbereitenden Turnunterricht. Er veranstaltet Vorturnerkurse.

Art. 104. Der Bund unterstützt ferner Vereine und Bestrebungen, die eine militärische Vorbildung der Jünglinge vor dem Eintritt in das dienstpflichtige Alter bezwecken. Besonderes Gewicht soll dabei auf die Ausbildung im Schiessen gelegt werden. Der Bund liefert unentgeltlich Waffen, Munition und die nötige Ausrüstung. Der Bundesrat erlässt die bezüglichen Vorschriften.

Art. 147. Der Bundesrat erlässt die zur Vollziehung dieses Gesetzes notwendigen Verordnungen.

4. In Ausführung dieser Bestimmungen erliess der Bundesrat die Verordnung über den Vorunterricht vom 2. November 1909, später ergänzt durch die Verordnung über den Vorunterricht von 1915.

Die während des Weltkrieges und in den Nachkriegsjahren gemachten Erfahrungen führten zum Erlass der Verordnung und Vorschriften über den Vorunterricht vom 10. Juli 1928, die heute noch in Kraft bestehen und durch ihre straffere Erfassung der verfügbaren Kräfte und Mittel dem gesamten Vorunterrichtswesen zu einem merklichen Aufschwung verholfen haben.

Die Verordnung von 1928 enthält in 4 Hauptabschnitten Vorschriften über:

den Turnunterricht in der Schule (Art. 102 M. O.),
den Vorunterricht nach Ablauf der obligatorischen Schulzeit (Art. 103 und 104 M. O.),
die Militärversicherung,
die Disziplin und Verantwortlichkeit.

Der Schulturnunterricht wurde gefördert durch den Erlass der eidgenössischen Turnschule für die körperliche Erziehung der Knaben vom 7. bis 15. Altersjahr, 1927, die Anleitung zur Erstellung und Ausstattung von Turn-, Spiel-, Sportplätzen und Turnhallen, 1931, die eidgenössischen Turnlehrerdiplome I und II, 1924 und 1936, die Inspektion des Turnunterrichtes in den Lehrerbildungsanstalten 1934/35, die Ausgestaltung der Turnlehrerkurse usw.

Der Vorunterricht nach Ablauf der obligatorischen Schulzeit, durchgeführt als turnerischer Vorunterricht (Art. 103 M. O.), Kurse für Jungschützen (Art. 104 M. O.) und bewaffneter Vorunterricht (Art. 104 M. O.), gewann an Bedeutung durch klare Zweckbestimmung, bessere Organisation, Aufstellung verbindlicher Arbeitsprogramme, gründlichere Ausbildung der Leiter, Steigerung der Anforderungen an Leiter und Schüler, intensivere Kontrolle.

Immerhin wurde bis zur Sistierung des bewaffneten Vorunterrichts im Jahre 1934 die Aufteilung des Vorunterrichtes in 3 Arten, die notgedrungen eine Zersplitterung der Kräfte und Mittel und gegenseitige Konkurrenzierung zur Folge hatte, als Nachteil empfunden. Der bewaffnete Vorunterricht ist seit 1934 verschwunden; turnerischer Vorunterricht und Jungschützenkurse ergänzen sich in vorteilhafter Weise und haben mit den Kadetten eine bedeutende Erhöhung der Beteiligungsziffern aufzuweisen.

	Turnerischer Vorunterricht	Jungschützen	Kadetten (schiessende)
1933	28 734	17 590	2 840
1938	40 278	46 976	4 177
Zunahme	11 539	29 386	1 337

Der bewaffnete Vorunterricht, der 1913 noch 14 041 Teilnehmer aufwies, zählte 1933 bloss noch deren 8214 und ging somit um 5827 Mann zurück.

Für die Aufhebung des bewaffneten Vorunterrichts im Jahre 1934 waren finanzielle Gründe und die Erfahrung massgebend, dass auf dem Boden der

Freiwilligkeit nicht 3 Vorunterrichtsarten parallel nebeneinander arbeiten können, ohne sich gegenseitig zu konkurrenzieren und eine ungesunde Zersplitterung der Kräfte und Mittel hervorzurufen.

Seit der Aufhebung des bewaffneten Vorunterrichts gingen die führenden Verbände, eidgenössischer Turnverein und schweizerischer Schützenverein, mit verdoppeltem Eifer daran, den turnerischen Vorunterricht und das Jungschützenwesen zu vervollkommnen und auszubauen, da nunmehr die erforderliche Zeit zur Verfügung stand und an Stelle der Konkurrenzierung eine freundschaftliche Zusammenarbeit und gegenseitige Ergänzung trat.

Ausser den vorerwähnten Verbänden befassen sich seit den letzten Jahren auch andere Vereinigungen und Institutionen mit der Durchführung des turnerischen Vorunterrichts und der Jungschützenkurse.

Trotz dieses erfreulichen Aufschwunges der freiwilligen Vorunterrichtstätigkeit drängt sich heute die Frage der Einführung des Obligatoriums gebieterisch auf, wie aus den nachfolgenden Ausführungen hervorgeht.

Gründe und Voraussetzungen für die Einführung des obligatorischen militärischen Vorunterrichts.

1. Zwischen dem Ende der obligatorischen Schulzeit mit ihrem verbindlichen Turnunterricht und dem Eintritt des Jünglings in den Wehrdienst klafft zurzeit eine empfindliche Lücke. Wohl stellt der Bund die Mittel zur Verfügung, um auf dem Boden der Freiwilligkeit die Jünglinge im nachschulpflichtigen Alter auf den Wehrdienst vorzubereiten. Bei der Freiwilligkeit wird aber in dieser Periode der abschliessenden Entwicklung nur ein Teil der männlichen Jugend, die Elite, erfasst. Die alte Forderung einsichtiger vaterländischer Kreise, die Vorbereitung auf den Wehrdienst durch Einführung des obligatorischen Vorunterrichts auf die gesamte männliche Jugend auszudehnen, findet heute den Boden wohl vorbereitet für die Verwirklichung dieser Idee; denn die heutige militärpolitische Weltlage und das Beispiel der uns umgebenden Staaten haben den Wehrwillen unserer Jugend entfacht und weite Bevölkerungsschichten von der Notwendigkeit des obligatorischen militärischen Vorunterrichts überzeugt.

2. Die Rekrutenschule kann infolge der stets wachsenden Anforderungen, welche die neuzeitliche Technik mit ihrer Vervollkommnung und Spezialisierung der Waffen stellt, uns nur dann kriegstüchtige Mannschaft und Kader liefern, wenn alle Rekruten bestmöglich vorbereitet einrücken. Man muss bei Beginn der Rekrutenschulen bei allen Rekruten einen bestimmten Ausbildungsstand voraussetzen und darauf aufbauen können. Diese Vorbildung vermag uns nur ein obligatorischer Vorunterricht zu liefern, der teilweise durch freiwillige Leiter erteilt wird, in seinem letzten wichtigsten, rein militärischen Vorunterricht aber durch dazu dienstlich verpflichtete Kader der Armee. Dieser letzte bewaffnete Vorunterricht hat den jungen Mann kurz vor dem Eintritt in den Wehrdienst körperlich zu trainieren, mit den

Handfeuerwaffen und den Elementen der Schiesskunst vertraut zu machen, ihn geistig zu wecken, also den Wehrpflichtigen allseitig so vorzuschulen, dass er in die Rekrutenschule einen durch Übung gestählten Körper und Willen, aufgeweckte Sinne und Gemeinschaftsgefühle mitbringt.

3. Die Einführung des obligatorischen Vorunterrichtes wird eine entsprechende Änderung der Militärorganisation von 1907 erfordern. Der obligatorische Vorunterricht muss frei sein von jedem engherzigen Schema und die in mancher Hinsicht weit auseinandergehenden Verhältnisse und Bedürfnisse der verschiedenen Teile unseres vielgestaltigen Landes berücksichtigen. Er muss zweitens entsprechend den guten bisherigen Erfahrungen die tüchtigen verfügbaren Kräfte aller turnerisch-sportlichen und militärischen Verbände, sowie die Schule, zur Mitarbeit herbeiziehen.

Ferner muss eine Überlastung der jungen Leute von 16 bis 20 Jahren, die durch Beruf, Berufsschulen, Kirche und Vereine bereits stark beansprucht sind, tunlichst vermieden werden.

Der Entwurf zu einer «Verordnung über den obligatorischen militärischen Vorunterricht» sucht alle diese Faktoren möglichst zu berücksichtigen, was durch die nachfolgende Übersicht veranschaulicht werden soll.

Programm für den obligatorischen militärischen Vorunterricht.

1. Der Turnunterricht in der Schule (Art. 102 M. O. und Abschnitt I der Verordnung) ist wie bisher für die Knaben vom 7. bis 15. Altersjahr als obligatorisches Unterrichtsfach zu betreiben. Den gesetzlichen Bestimmungen ist überall da nachzukommen, wo dies noch nicht in vollem Umfange geschieht.

2. Im nachschulpflichtigen Alter hat der Schweizerjüngling zu bestehen (Art. 103 M. O. und Abschnitt II der Verordnung):

a. Eine obligatorische Turnprüfung im 15., 16. und 17. Altersjahr, d. h. im Vorjahr vor Beginn eines obligatorischen Kurses des turnerischen Vorunterrichts.

Wer diese Prüfung besteht, ist im folgenden Jahr vom Besuche des obligatorischen Turnkurses befreit.

Die Vorbereitung auf die Prüfung kann von Schulen, Turn- und Sportvereinen, Kadettenkorps, Pfadfinderabteilungen und ebenso durch private Betätigung vermittelt werden.

Die Turnprüfung der 19jährigen Stellungspflichtigen findet bei der Aushebung im Frühjahr statt.

b. Einen obligatorischen Kurs des turnerischen Vorunterrichts von jährlich 60 Stunden im 16., 17. und 18. Altersjahr, wenn die Turnprüfung nicht abgelegt oder nicht bestanden wurde.

c. Einen obligatorischen Jungschützenkurs im 17. und 18. Altersjahr von jährlich mindestens 6 Übungen zu 4 Stunden.

d. Einen Militärvorkurs für den diensttauglich Befundenen im 19. Altersajhr von 80 Stunden.

Findet in erreichbarer Nähe kein Militärvorkurs statt, so tritt an dessen Stelle die Verpflichtung zur Teilnahme am turnerischen Vorunterricht und an einem Jungschützenkurs.

Zurückgestellte haben an Stelle des Militärvorkurses einen Kurs des turnerischen Vorunterrichts und einen Jungschützenkurs zu bestehen bis zum Jahre, in dem sie militärdiensttauglich, hilfsdiensttauglich oder dienstuntauglich erklärt werden.

Die Turnprüfungen im 15., 16. und 17. Altersjahr werden hauptsächlich, wie die turnerische Rekrutenprüfung im 19. Altersjahr, aus leichtathletischen Übungen: Hantelheben, Kugelstossen, Weitsprung und Schnellauf bestehen, mit jährlich gesteigerten Anforderungen.

Für die Kurse des turnerischen Vorunterrichts und der Jungschützen können die bisherigen Arbeitsprogramme beibehalten werden.

Dagegen ist eine Umgestaltung des früheren bewaffneten Vorunterrichts in militärisch besser organisierte Militärvorkurse mit tüchtigen Kaders unumgänglich.

Alle erforderlichen Einzelheiten betreffend die Organisation und Durchführung der unter lit. *a* bis *d* hievor genannten Prüfungen und Kurse sind aus dem Entwurf zur neuen Verordnung und der nachfolgenden Kostenberechnung ersichtlich.

Die vorgeschlagene Neuordnung sucht den Jüngling möglichst zu entlasten und den Bedürfnissen der Schule, Kirche und Verbände entgegenzukommen. Für das 15. Altersjahr wird bloss die Ablegung einer Turnprüfung verlangt; erst vom 16. Altersjahr an wird der Jüngling zum obligatorischen Vorunterricht verpflichtet. Die Vorbereitung auf die Turnprüfungen wird den Schulen und Vereinen und der privaten Initiative überlassen; bei der Durchführung der obligatorischen Turn- und Jungschützenkurse werden die verschiedenen Institutionen zur Mitarbeit herangezogen. Der Militärvorkurs umfasst nur die diensttauglich erklärten, physisch und geistig leistungsfähigen Neunzehnjährigen und ermöglicht unter Ausschaltung von Halbheit und Oberflächlichkeit eine unmittelbare wertvolle Vorbereitung auf die nachfolgende Rekrutenschule im 20. Altersjahr.

Die Durchführung des gesamten Vorunterrichtswesens erfordert die Mitarbeit der kantonalen Militärbehörden und ihrer Organe (Kreiskommandanten und Sektionschefs). Sie stellen die Verzeichnisse der Pflichtigen auf und kontrollieren die erfüllte Teilnahmepflicht.

Um die Neuorganisation des Vorunterrichts zu erleichtern und das Budget des Bundes nicht auf einmal voll zu belasten, wird eine stufenweise Einführung des Obligatoriums vorgesehen. Wie diese geplant ist, geht aus den nachfolgenden Ausführungen hervor.

Kostenberechnung und Einführungsmodus.

Wenn jedes Jahr durchschnittlich mit rund 36 000 Stellungspflichtigen, 25 000 Diensttauglichen und 3000 Zurückgestellten gerechnet wird, so ergeben sich folgende Teilnehmerziffern für den obligatorischen Vorunterricht:

1. Obligatorische Turnprüfungen: 15., 16. und 17. Jahr = 3 Jahrgänge × 36 000 = 108 000 Mann.

   Es wird angenommen, dass bei der allerersten Turnprüfung rund 50 % und nachher jeweilen 70 % der Schüler die Prüfung bestehen werden, da diese sich rasch eingelebt haben wird.

2. Die obligatorischen Kurse für turnerischen Vorunterricht (kurz Turnkurse genannt) für das 16., 17. und 18. Altersjahr werden somit erstmals 50%, nachher bloss noch 30% der Schüler zu bestehen haben. Die entsprechenden Teilnehmerziffern werden im 2. Einführungsjahr 50% von 2 × 36 000 Mann = 36 000 Mann und vom 3. Einführungsjahr an 30 % von 3 Jahrgängen zu 36 000 Mann = 32 400 Mann betragen, da 75 600 Schüler (70%) nach erfolgreich bestandener Turnprüfung vom Besuch des obligatorischen Turnkurses dispensiert werden können.

3. Obligatorische Jungschützenkurse: 17. und 18. Jahr = 2 Jahrgänge × 36 000 = 72 000 Mann.

4. Obligatorischer Militärvorkurs für die diensttauglich befundenen Neunzehnjährigen = 25 000 Mann.

5. Ersatzkurse für den Militärvorkurs (gemäss Art. 21, Abs. 2 und 3, der Verordnung) = 3000 Mann.

6. Bis zur vollständigen Einführung des obligatorischen Vorunterrichts wird den nichtpflichtigen Jünglingen der betreffenden Jahrgänge gestattet werden müssen, freiwillig an den Kursen für turnerischen Vorunterricht und Jungschützen teilzunehmen, wobei mit 10 000 Turnern und 20 000 Jungschützen zu rechnen ist.

Durchschnittliche Auslagen pro Schüler und Jahr für die totalen Kurskosten (inbegriffen die Instruktionskurse für die Leiter).

1. Obligatorische Turnprüfungen: Prüfungsexperte und ärztliche Untersuchung: je Fr. 1 . . . . . pro Schüler Fr. 2.—
2. Entschädigung an Vereine für jeden ausgebildeten Schüler, der die Prüfung mit Erfolg bestanden hat . . . . . » 4.—
3. Obligatorische Kurse für turnerischen Vorunterricht: pro Schüler » 12.50
4. Obligatorische Jungschützenkurse . . . . pro Schüler » 11.—
5. Obligatorische Militärvorkurse . . . . . pro Schüler » 30.—

Die vorstehenden Durchschnittskosten bedeuten das Minimum, wenn der obligatorische Vorunterricht mit Erfolg durchgeführt werden soll.

Modus für die stufenweise Einführung des Obligatoriums.

1. Jahr 1940.
   a. Obligatorische Turnprüfungen für das *15.* und *16.* Altersjahr im Spätherbst, Jahrgänge 1925 und 1924.
   b. Freiwilliger turnerischer Vorunterricht und Jungschützenkurse gemäss Verordnung über den Vorunterricht 1928 und Bundesbudget 1940: 42 000 Turner und 48 000 Jungschützen.

2. Jahr 1941.
   a. Obligatorische Turnprüfungen für das *15.*, *16.* und *17.* Jahr, Jahrgänge 1926, 1925 und 1924.
   b. Obligatorische Turnkurse für das *16.* und *17.* Jahr, Jahrgänge 1925 und 1924.
   c. Obligatorischer Jungschützenkurs für das *17.* Jahr, Jahrgang 1924.
   d. Freiwilliger turnerischer Vorunterricht für das *18.* und *19.* Jahr, Jahrgänge 1923 und 1922.
   e. Freiwillige Jungschützenkurse für das *18.* und *19.* Jahr, Jahrgänge 1923 und 1922.

3. Jahr 1942.
   a. Obligatorische Turnprüfungen für das *15.*, *16.* und *17.* Jahr, Jahrgänge 1927, 1926 und 1925.
   b. Obligatorische Turnkurse für das *16.*, *17.* und *18.* Jahr, Jahrgänge 1926, 1925 und 1924.
   c. Obligatorische Jungschützenkurse für das *17.* und *18.* Jahr, Jahrgänge 1925 und 1924.
   d. Freiwilliger turnerischer Vorunterricht für das *19.* Jahr, Jahrgang 1923.
   e. Freiwillige Jungschützenkurse für das *19.* Jahr, Jahrgang 1923.

4. Jahr 1943.
   a. Obligatorische Turnprüfungen für das *15.*, *16.* und *17.* Jahr, Jahrgänge 1928, 1927 und 1926.
   b. Obligatorische Turnkurse für das *16.*, *17.* und *18.* Jahr, Jahrgänge 1927, 1926 und 1925.
   c. Obligatorische Jungschützenkurse für das *17.* und *18.* Jahr, Jahrgänge 1926 und 1925.
   d. Obligatorischer Militärvorkurs für das *19.* Jahr (Diensttaugliche), Jahrgang 1924.
   e. Obligatorischer Turnkurs und Jungschützenkurs für das *19.* Jahr (Zurückgestellte), Jahrgang 1924.

Kosten der stufenweisen Einführung des Obligatoriums.

1. Jahr 1940.

	Fr.
a. Obligatorische Turnprüfung, 15., 16. Jahr: 2×36 000 Mann zu Fr. 2. . . . . Keine Entschädigung an Vereine für Vorbereitung der Prüflinge.	144 000
b. Freiwilliger turnerischer Vorunterricht und Jungschützenkurse gemäss Verordnung 1928 und Budget 1940 (42 000 Turner, 48 000 Jungschützen)	978 000
1. Jahr	1 122 000

2. Jahr 1941.

a. Obligatorische Turnprüfungen, 15., 16., 17. Jahr: 3 × 36 000 = 108 000 Mann × Fr. 2	216 000
b. Entschädigung an Vereine für ausgebildete Schüler mit erfolgreich bestandener Prüfung: 50 % von 108 000 Mann = 54 000 × Fr. 4.	216 000
c. Obligatorische Turnkurse, 16., 17. Jahr: 50 % von 2 × 36 000 Mann = 36 000 × Fr. 12.50	450 000
d. Obligatorische Jungschützenkurse, 17. Jahr: 36 000 × Fr. 11	396 000
e. Freiwilliger turnerischer Vorunterricht, 18., 19. Jahr: 10 000 Mann × Fr. 12.50	125 000
f. Freiwillige Jungschützenkurse, 18., 19. Jahr: 20 000 Mann × Fr. 11	220 000
2. Jahr	1 623 000

3. Jahr 1942.

a. Obligatorische Turnprüfungen, 15., 16., 17. Jahr: 108 000 Mann × Fr. 2	216 000
b. Entschädigung an Vereine: 70 % von 108 000 Mann = 75 600 × Fr. 4.	302 400
c. Obligatorische Turnkurse, 16., 17., 18. Jahr: 30 % von 108 000 Mann = 32 400 × Fr. 12.50	405 000
d. Obligatorische Jungschützenkurse, 17., 18. Jahr: 72 000 Mann × Fr. 11	792 000
e. Freiwilliger turnerischer Vorunterricht, 19. Jahr: 10 000 Mann × Fr. 12.50	125 000
f. Freiwillige Jungschützenkurse, 19. Jahr: 20 000 Mann × Fr. 11	220 000
3. Jahr	2 050 400

4. Jahr 1943.

	Fr.
a. Obligatorische Turnprüfungen, 15., 16., 17. Jahr: 108 000 Mann × Fr. 2	216 000
b. Entschädigung an Vereine: 70 % von 108 000 Mann = 75 600 × Fr. 4	302 400
c. Obligatorische Turnkurse, 16., 17., 18. Jahr: 30 % von 108 000 Mann = 32 400 × Fr. 12.50	405 000
d. Obligatorische Jungschützenkurse, 17., 18. Jahr: 72 000 Mann × Fr. 11	792 000
e. Obligatorischer Militärvorkurs, 19. Jahr: 25 000 Diensttaugliche × Fr. 30	750 000
f. Obligatorischer Turnkurs der Zurückgestellten: 3000 Mann × Fr. 12.50	37 500
g. Obligatorischer Jungschützenkurs der Zurückgestellten: 3000 Mann × Fr. 11	33 000
4. Jahr	2 535 900

Mit dem 4. Jahr ist die Einführung des Obligatoriums vollzogen und setzt der Normalbetrieb ein, so dass die jährlichen Kosten für den obligatorischen militärischen Vorunterricht fortan rund 2½ Millionen Franken betragen werden.

Teilrevision der Militärorganisation 1907.

Auf den bisherigen Artikeln 102, 103 und 104 der Militärorganisation von 1907 basiert die Unterstützung, die der Bund dem obligatorischen Schulturnunterricht, den Bestrebungen der Turn- und Sportverbände für die körperliche Ertüchtigung unseres Volkes und dem Vorunterricht zur Vorbereitung der Jünglinge auf den Wehrdienst angedeihen lässt.

Art. 102, den Schulturnunterricht betreffend, kann unverändert bestehen bleiben.

Dagegen bedürfen *Art. 103* und *104* in Anpassung an die gegenwärtigen Verhältnisse und mit Rücksicht auf die beabsichtigte Neuordnung des Vorunterrichtswesens einer neuen Fassung und logischerweise einer Umstellung in der Reihenfolge.

Indem wir Sie bitten, dem nachstehenden Entwurf zu einem Bundesgesetz Ihre Genehmigung erteilen zu wollen, benützen wir den Anlass, Sie, Herr Präsident, hochgeehrte Herren, unserer vollkommenen Hochachtung zu versichern.

Bern, den 29. Dezember 1939.

Im Namen des schweiz. Bundesrates,
Der Bundespräsident:
Etter.
Der Bundeskanzler:
G. Bovet.

4. Jahr 1948.

	Fr.
a. Obligatorische Turnprüfungen, 15., 16., 17. Jahr: 108 000 Mann × Fr. 2	216 000
b. Entschädigung an Vereine: 70 % von 108 000 Mann = 75 600 × Fr. 4	302 400
c. Obligatorische Turnkurse, 16., 17., 18. Jahr: 30 % von 108 000 Mann = 32 400 × Fr. 12.50	405 000
d. Obligatorische Jungschützenkurse, 17., 18. Jahr: 72 000 Mann × Fr. 11	792 000
e. Obligatorischer Militärvorkurs, 19. Jahr: 25 000 Diensttaugliche × Fr. 30	750 000
f. Obligatorischer Turnkurs der Zurückgestellten: 3000 Mann × Fr. 12.50	37 500
g. Obligatorischer Jungschützenkurs der Zurückgestellten: 3000 Mann × Fr. 11	33 000
4. Jahr	2 535 900

Mit dem 4. Jahr ist die Einführung des Obligatoriums vollzogen und setzt der Normalbetrieb ein, so dass die jährlichen Kosten für den obligatorischen militärischen Vorunterricht fortan rund 2½ Millionen Franken betragen werden.

Teilrevision der Militärorganisation 1907.

Auf den bisherigen Artikeln 102, 103 und 104 der Militärorganisation von 1907 basiert die Unterstützung, die der Bund dem obligatorischen Schulturnunterricht, den Bestrebungen der Turn- und Sportverbände für die körperliche Ertüchtigung unseres Volkes und dem Vorunterricht zur Vorbereitung der Jünglinge auf den Wehrdienst angedeihen lässt.

Art. 102, den Schulturnunterricht betreffend, kann unverändert bestehen bleiben.

Dagegen bedürfen *Art. 103* und *104* in Anpassung an die gegenwärtigen Verhältnisse und mit Rücksicht auf die beabsichtigte Neuordnung des Vorunterrichtswesens einer neuen Fassung und logischerweise einer Umstellung in der Reihenfolge.

Indem wir Sie bitten, dem nachstehenden Entwurf zu einem Bundesgesetz Ihre Genehmigung erteilen zu wollen, benützen wir den Anlass, Sie, Herr Präsident, hochgeehrte Herren, unserer vollkommenen Hochachtung zu versichern.

Bern, den 29. Dezember 1939.

Im Namen des schweiz. Bundesrates,
Der Bundespräsident:
Etter.
Der Bundeskanzler:
G. Bovet.

(Entwurf.)

Bundesgesetz

über

die Abänderung der Art. 103 und 104 des Bundesgesetzes vom 12. April 1907 betreffend die Militärorganisation.

(Einführung des obligatorischen militärischen Vorunterrichts.)

Die Bundesversammlung
der schweizerischen Eidgenossenschaft,
nach Einsicht einer Botschaft des Bundesrates vom 29. Dezember 1939,
beschliesst:

Art. 1.

Die Art. 103 und 104 des Bundesgesetzes vom 12. April 1907 betreffend die Militärorganisation werden aufgehoben und durch folgende Bestimmungen ersetzt:

Art. 103. Der Bund sorgt in Verbindung mit den Kantonen dafür, dass jeder Schweizerjüngling vom 16. Altersjahr bis zum Eintritt in das dienstpflichtige Alter durch militärischen Vorunterricht auf den Wehrdienst vorbereitet wird.

Der militärische Vorunterricht umfasst folgende Kurse:

a. den turnerischen Vorunterricht für das 16., 17. und 18. Altersjahr;
b. die Kurse für Jungschützen für das 17. und 18. Altersjahr;
c. den Militärvorkurs für die diensttauglich Befundenen des 19. Altersjahres.

Die Teilnahme am Jungschützen- und Militärvorkurs gemäss lit. *b* und *c* ist obligatorisch. Zur Teilnahme am turnerischen Vorunterricht gemäss lit. *a* sind nur jene Jünglinge verpflichtet, die sich an den alljährlich durchgeführten, obligatorischen Leistungsprüfungen nicht über die vorgeschriebenen Mindestleistungen auszuweisen vermögen.

Subalternoffiziere und Unteroffiziere des Auszuges sind verpflichtet, in den Militärvorkursen denjenigen Unterricht zu erteilen, zu dem die eidgenössischen und kantonalen Militärbehörden sie auffordern.

Bei der Aushebung der Wehrpflichtigen findet über deren körperliche Leistungsfähigkeit eine Prüfung statt.

Art. 104. Der Bund unterstützt ferner Vereine und Bestrebungen, die sich im Interesse der Landesverteidigung die körperliche Ertüchtigung der Staatsangehörigen nach deren Entlassung aus der obligatorischen Schulpflicht zur Aufgabe machen.

Art. 2.

Der Bundesrat bestimmt den Zeitpunkt des Inkrafttretens dieses Gesetzes und trifft die zu dessen Ausführung erforderlichen Anordnungen.

(Entwurf.)

Verordnung

über

den militärischen Vorunterricht.

(Vom .....)

Der schweizerische Bundesrat,

in Vollziehung der Art. 102, 103, 104 und 147 der Militärorganisation vom 12. April 1907; auf den Antrag seines Militärdepartements,

beschliesst:

I. Der Turnunterricht in der Schule (Art. 102 M. O.).

A. Das obligatorische Turnen.

Art. 1.

Das Turnen ist für Knaben vom Beginn bis zum Schluss der Schulpflicht in allen öffentlichen oder privaten Schulen und Anstalten nach Massgabe dieser Verordnung als obligatorisches Unterrichtsfach zu betreiben.

Art. 2.

Alle im schulpflichtigen Alter stehenden Knaben sind zur Teilnahme am obligatorischen Turnunterricht verpflichtet. Das eidgenössische Militärdepartement erlässt Vorschriften über gänzliche oder teilweise Dispensation vom obligatorischen Turnunterricht.

Art. 3.

Der Turnunterricht gliedert sich nach den Altersjahren bzw. den entsprechenden Schuljahren, und zwar in eine I. Stufe, vom Schulantritt bis und mit 9. Altersjahr, eine II. Stufe, umfassend das 10. bis 12. Altersjahr, und eine III. Stufe, vom 13. Altersjahr bis zum Schluss der Schulpflicht.

Für den Turnunterricht ist die «Eidgenössische Turnschule für das männliche Geschlecht» verbindlich.

Art. 4.

Die Zahl der Schüler einer Turnklasse soll in der Regel 50 nicht übersteigen. Wo die Verhältnisse es gestatten, ist der Turnunterricht nach Jahresklassen zu erteilen.

Art. 5.

Der Turnunterricht ist während des ganzen Schuljahres zu betreiben. In jeder Schulklasse und jeder Schulwoche sind mindestens zwei Stunden auf das Turnen zu verwenden. Dazu sollte im Sommerhalbjahr ein wöchentlicher Spielnachmittag treten und im Winterhalbjahr regelmässig zu Wanderungen, wintersportlichen Übungen (Schlitteln, Eis- und Skilauf) Gelegenheit geboten werden.

Art. 6.

Die Kantone sorgen dafür, dass in der Nähe jedes Schulhauses ein geeigneter Turn- und Spielplatz und nach Möglichkeit eine Turnhalle zur Verfügung steht.

Art. 7.

Die zur Erteilung des Turnunterrichtes nötigen Vorrichtungen und Geräte ergeben sich aus dem obgenannten Lehrmittel.

Die von jedem Gerät nötige Zahl richtet sich nach der Grösse der Turnklassen.

Die Grösse, Einrichtung und Ausrüstung von Turn- und Spielplätzen und Turnhallen, sowie die Anforderungen hinsichtlich der Spielgeräte sind aus den vom eidgenössischen Militärdepartement herausgegebenen Normalien ersichtlich.

Art. 8.

Der Turnunterricht wird in der Regel durch den Klassenlehrer oder die Klassenlehrerin erteilt. An mehrklassigen Schulen kann er einer besonders geeigneten Lehrkraft, an Schulen mit Fachsystem einem Fachlehrer (wenn möglich mit Turnlehrerdiplom I) übertragen werden.

Art. 9.

Dem Bundesrat steht das Recht zu, sich durch Anordnung von Inspektionen Einsicht zu verschaffen in die Durchführung des Turnunterrichts in den Schulen.

Art. 10.

Die Kantone sind verpflichtet, alle drei Jahre, erstmals auf Ende 19.., dem Bundesrate über den Stand des Turnunterrichtes, die Turnplätze und Turngeräte nach Formular Bericht zu erstatten.

B. Die Ausbildung der Lehrkräfte.

Art. 11.

Die Lehrerschaft erhält die nötige Ausbildung zur Erteilung des Turnunterrichts in kantonalen oder privaten Lehrerbildungsanstalten. In diesen

ist der Turnunterricht mit wenigstens drei wöchentlichen Turnstunden in allen Klassen für die gesamte Schülerschaft obligatorisch, wobei die Vereinigung mehrerer Klassen zu vermeiden ist.

Bei den Lehramtsprüfungen bildet das Turnen ein obligatorisches Fach.

Dem Bundesrat steht das Recht zu, vom Stand des Turnunterrichts in den Lehrer- und Lehrerinnenbildungsanstalten Einsicht zu nehmen und sich bei den Turnprüfungen vertreten zu lassen.

Art. 12.

Der Bund ordnet jährlich nach Bedarf in den verschiedenen Landesgegenden Turnlehrerkurse an zum Zwecke der Aus- und Weiterbildung von Turnlehrern und Turnlehrerinnen.

Die Organisation dieser Kurse und die Aufstellung des Arbeitsprogrammes und des Voranschlages für dieselben liegen dem eidgenössischen Militärdepartement ob. Dieses ordnet auch deren Inspektion an. Der Bund trägt die Kosten dieser Kurse.

Ihre Durchführung wird durch ein Kursreglement näher bestimmt.

Art. 13.

Der Bund veranstaltet in Verbindung mit den Hochschulkantonen Prüfungen für Bewerber und Bewerberinnen, die das eidgenössische Turnlehrerdiplom I zu erwerben wünschen.

Dieses Diplom ist, vorbehältlich der kantonalen Vorschriften über die Wahlfähigkeit, ein Fähigkeitsausweis zur Erteilung von Turnunterricht als Fachlehrer an Primar-, Sekundar-, Bezirksschulen, Progymnasien und ähnlichen Schulen.

Das eidgenössische Militärdepartement erlässt die Prüfungsordnung für die Erlangung dieses Diploms.

Art. 14.

Die Eidgenössische Technische Hochschule wird mit der Durchführung eines Jahreskurses zur Ausbildung und Prüfung der Bewerber für das eidgenössische Turn- und Sportlehrerdiplom für Mittel- und Hochschulen (Diplom II) beauftragt.

Dieses Diplom ist, vorbehältlich der kantonalen Vorschriften über die Wahlfähigkeit, ein Fähigkeitsausweis zur Erteilung von Turn- und Sportunterricht als Fachlehrer an Mittel- und Hochschulen.

Art. 15.

Von den Kantonen veranstaltete Turnkurse, die bezwecken, im Amte stehende Lehrer und Lehrerinnen weiterzubilden oder ein für das Schulturnen aufgestelltes Programm zu bearbeiten, werden vom Bunde unterstützt.

Nach Vorlage des Arbeitsprogrammes, des Berichtes und der Rechnung übernimmt der Bund die Kosten für die Kursleitung und zwei Drittel der übrigen Ausgaben.

An Versicherungskosten leistet der Bund keinerlei Beiträge.

Der Bund unterstützt auch Kurse, die an den Universitäten auf die Erlangung des eidgenössischen Turnlehrerdiploms I und an der eidgenössischen Technischen Hochschule auf die Erlangung des eidgenössischen Turn- und Sportlehrerdiploms II vorbereiten.

Art. 16.

Lehrer- und Seminarturnvereine, sowie akademische Vereinigungen, die den Zweck verfolgen, ihre Mitglieder praktisch in der Erteilung des Turnunterrichtes auszubilden, erhalten je nach Mitgliederzahl und Tätigkeit vom Bunde jährliche Subventionen, sofern die zuständigen kantonalen Behörden solche ebenfalls verabfolgen.

II. Der obligatorische militärische Vorunterricht nach Ablauf der obligatorischen Schulzeit (Art. 103 und 104 M. O.).

Art. 17.

Der militärische Vorunterricht bezweckt die Vorbereitung der Schweizerjünglinge auf den Wehrdienst.

Art. 18.

Der militärische Vorunterricht wird in folgenden obligatorischen Kursen durchgeführt:

a. als turnerischer Vorunterricht für das 16., 17. und 18. Altersjahr;

b. als Kurse für Jungschützen für das 17. und 18. Altersjahr;

c. als Militärvorkurs für die diensttauglich Befundenen des 19. Altersjahres.

Art. 19.

Der turnerische Vorunterricht umfasst:

a. Eine obligatorische Turnprüfung für das 15., 16. und 17. Altersjahr. Sie wird im Spätherbst des Vorjahres vor Beginn eines jeden Kurses von den vom eidgenössischen Militärdepartement ernannten Experten für die turnerischen Rekrutenprüfungen in Verbindung mit den kantonalen Militärbehörden angeordnet und durchgeführt.

Wer die Prüfung mit Erfolg besteht, ist im folgenden Jahre vom Besuche des obligatorischen Kurses befreit.

Die Turnprüfung der 19 jährigen Stellungspflichtigen findet bei der Aushebung im Frühjahr statt (Art. 108 M. O.).

Die Vorbereitung auf die Turnprüfung kann von Schulen, Turn- und Sportvereinen, Kadettenkorps, Pfadfinderabteilungen und ebenso durch private Betätigung vermittelt werden.

Schulen, Vereine und Institutionen, die den Ausweis erbringen, dass ein Jüngling unter ihrer Leitung innert Jahresfrist wenigstens 60 Übungsstunden im Sinne der Vorbereitung auf die Prüfung und den Wehrdienst besucht hat, erhalten eine Entschädigung für jeden Prüfling, der die Prüfung mit Erfolg besteht.

b. Einen obligatorischen Kurs des turnerischen Vorunterrichts von jährlich 60 Stunden für Jünglinge, welche die Prüfung nicht abgelegt oder nicht mit Erfolg bestanden haben.

Art. 20.

Die obligatorischen Jungschützenkurse für das 17. und 18. Altersjahr umfassen jährlich mindestens 6 Übungen zu 4 Stunden.

Art. 21.

Der Militärvorkurs für die diensttauglich Befundenen des 19. Altersjahres umfasst 80 Unterrichtsstunden.

Findet in erreichbarer Nähe kein Militärvorkurs statt, so tritt an dessen Stelle die Verpflichtung zur Teilnahme am turnerischen Vorunterricht und an einem Jungschützenkurs.

Zurückgestellte haben an Stelle des Militärvorkurses einen Kurs des turnerischen Vorunterrichts und einen Jungschützenkurs zu bestehen bis zum Jahre, in dem sie militärdiensttauglich, hilfsdiensttauglich oder dienstuntauglich erklärt werden.

Art. 22.

Jedes unentschuldigte Fernbleiben von den obligatorischen Prüfungen und Kursen wird mit einer Busse von 50 Rp. bis Fr. 1 für die Stunde bestraft.

In jedem Wiederholungsfalle innert des gleichen Jahres ist die Busse jeweilen zu verdoppeln.

Wenn die Eltern, deren Stellvertreter oder der Arbeitgeber einen Schüler vom Besuch des militärischen Vorunterrichts abhalten, so hat der Richter die Bussen zu Lasten der verantwortlichen Person auszusprechen.

Die Bussen fallen dem Kanton zu, in dem der Bestrafte wohnt.

Geht aus den Umständen hervor, dass ein Schüler fortgesetzt dem militärischen Vorunterricht entzogen wird, so ist im zweiten Rückfall, insofern sich derselbe innert Jahresfrist seit der Verbüssung der letzten Strafe ereignet, Gefängnisstrafe von 48 Stunden bis zu 20 Tagen zu verhängen.

Für die Entschuldigungen haben die einschlägigen Bestimmungen der «Verordnung über die Dispensation vom militärischen Vorunterricht» Geltung (Art. 25 lit. *b*).

Art. 23.

Bei den obligatorischen Turnprüfungen und, wenn nötig, auch in den obligatorischen Kursen findet eine ärztliche Untersuchung der pflichtigen Jünglinge statt. Diese Untersuchung hat zuhanden der Eltern festzustellen, ob — namentlich für die ungenügende Leistungen aufweisenden Jünglinge — besondere Massnahmen zu treffen sind.

Art. 24.

Die Kurse des militärischen Vorunterrichts finden in der Regel an Werktagen statt. Wo die Verhältnisse eine Ausnahme erfordern, müssen stets die gesetzlichen Bestimmungen über die Sonntagsruhe befolgt werden.

Art. 25.

Der militärische Vorunterricht ist für die Schüler unentgeltlich.

Der Bund trägt die Kosten für die Organisation und Durchführung des gesamten militärischen Vorunterrichts; er liefert auch sämtliche einschlägigen Formulare und sonstigen Druckschriften.

Der Bundesrat bzw. das eidgenössische Militärdepartement erlassen die erforderlichen Vorschriften, insbesondere:

a. das Reglement für die obligatorischen Turnprüfungen (Art. 19 lit. *a* hievor);

b. die Verordnung über die Dispensation vom militärischen Vorunterricht;

c. das Regulativ über die Entschädigungen der Leiter des militärischen Vorunterrichts;

d. die Vorschriften über die Abgabe von Material, Ausrüstung und Munition an die Kurse des militärischen Vorunterrichts;

e. die Vorschriften über das Rechnungswesen und die Berichterstattung des militärischen Vorunterrichts.

Art. 26.

Der militärische Vorunterricht wird kantonsweise organisiert; er kann aber auch für mehrere Kantone des gleichen Divisionskreises ganz oder teilweise in eine Organisation zusammengefasst werden.

Art. 27.

Die Oberleitung des obligatorischen militärischen Vorunterrichts wird der Abteilung für Infanterie übertragen.

Sie ernennt als Hilfsorgane:

a. die eidgenössischen Turninspektoren;

b. die Präsidenten der Kantonalkomitees für den turnerischen Vorunterricht;

c. die eidgenössischen Schiessoffiziere.

Art. 28.

Die eidgenössischen Turninspektoren haben die obligatorischen Kurse des turnerischen Vorunterrichtes zu überwachen und zu inspizieren.

Bezüglich der obligatorischen Turnprüfungen wird auf Art. 19 lit. *a* hievor verwiesen.

Art. 29.

Die Präsidenten der Kantonalkomitees für den turnerischen Vorunterricht unterbreiten der Abteilung für Infanterie Vorschläge für die Bestellung dieser Komitees, in denen die Verbände und Institutionen, welche die obligatorischen Turnkurse durchführen, angemessen vertreten sein sollen.

Art. 30.

Die eidgenössischen Schiessoffiziere haben in Verbindung mit den kantonalen Schiesskommissionen die obligatorischen Jungschützenkurse zu organisieren und zu beaufsichtigen.

Art. 31.

Die Militärvorkurse der diensttauglichen Neunzehnjährigen werden von den Kommandanten der Divisionen und Gebirgsbrigaden in Verbindung mit den kantonalen Militärbehörden organisiert und von Offizieren als Kreisleiter durchgeführt.

Art. 32.

Die Leiter des militärischen Vorunterrichts sollen ausser den technischen Fähigkeiten auch die erforderlichen Charaktereigenschaften besitzen und müssen auf dem Boden der Verfassung stehen.

Art. 33.

Die Abteilung für Infanterie des eidgenössischen Militärdepartements erlässt:

a. die Unterrichtsprogramme für die 3 Arten des militärischen Vorunterrichts;

b. die Weisungen für die Ausbildung der Leiter des militärischen Vorunterrichts.

Art. 34.

Das eidgenössische Militärdepartement ist auf dem Gebiete des militärischen Vorunterrichts oberste Rekursinstanz.

Der turnerische Vorunterricht (Art. 18 A).

Art. 35.

Der turnerische Vorunterricht hat den Schweizerjüngling körperlich auszubilden.

Art. 36.

Die obligatorischen Kurse des turnerischen Vorunterrichts werden unter Leitung der Kantonalkomitees für den turnerischen Vorunterricht (Art. 29) organisiert und durchgeführt von eidgenössischen oder kantonalen Turn- und Sportverbänden, sowie von einzelnen diesen Verbänden nicht angehörigen Vereinen (Kadettenkorps, Pfadfinderabteilungen usw.), die sich mit der körperlichen Ausbildung befassen.

An Gymnasien und Seminarien, Handels-, Industrie- und technischen Schulen, Lehrwerkstätten, Berufs- und Fortbildungsschulen und ähnlichen öffentlichen und privaten Anstalten können besondere Sektionen des turnerischen Vorunterrichts gebildet werden.

Weist der Stundenplan dieser Schulen einen obligatorischen Turnunterricht aus, so wird letzterer als Kurs des turnerischen Vorunterrichts anerkannt, wenn er nach der eidgenössischen Turnschule für das männliche Geschlecht, IV. Stufe, durchgeführt und durch das verbindliche Programm für den turnerischen Vorunterricht ergänzt wird.

Schüler, welche die obligatorische Turnprüfung (Art. 19 lit. *a*) nicht bestehen, haben an einem obligatorischen Kurs für turnerischen Vorunterricht teilzunehmen, der getrennt vom Schulturnunterricht durchzuführen ist.

Art. 37.

Der Unterricht im turnerischen Vorunterricht umfasst im Minimum 60 Stunden pro Jahr, die in der Regel in die erste Jahreshälfte fallen.

Art. 38.

Jede Sektion des turnerischen Vorunterrichts untersteht einem Sektionsleiter, der für die Ausbildung und die administrativen Geschäfte der Sektion verantwortlich ist.

Wo nicht besondere Verhältnisse vorliegen, soll eine Sektion wenigstens 8 Schüler zählen.

Grosse Sektionen sind in Gruppen abzuteilen. Jede Gruppe wird von einem Hilfsleiter (Gruppenleiter) geleitet, wobei als Grundsatz gilt, dass einem Gruppenleiter im Interesse eines gründlichen Unterrichtes höchstens 15—20 Schüler zugeteilt werden sollen.

Art. 39.

Wenn die Verhältnisse es erfordern, so können mehrere benachbarte Sektionen einem Kreisleiter unterstellt werden.

Art. 40.

Die technische und administrative Oberleitung des gesamten turnerischen Vorunterrichts eines Kantons liegt den von der Abteilung für Infanterie ernannten Kantonalkomitees für den turnerischen Vorunterricht ob (Art. 29).

Art. 41.

Das Kantonalkomitee für den turnerischen Vorunterricht verkehrt bezüglich Rechnungswesen und Berichterstattung direkt mit den zuständigen Dienstabteilungen des eidgenössischen Militärdepartements gemäss den hierüber erlassenen Vorschriften (Art. 25 lit. *e*).

Art. 42.

Die Schüler des turnerischen Vorunterrichts haben sich am Schlusse eines Kurses einer Prüfung zu unterziehen.

Die Abteilung für Infanterie bezeichnet die Inspektoren der Schlussprüfungen (Art. 28).

Art. 43.

Die Schüler des turnerischen Vorunterrichts erhalten am Schlusse eines Kurses einen Ausweis über ihre Leistungen, der vom Kreisleiter zu unterzeichnen ist.

Dieser Ausweis ist beim Eintritt in einen weitern Kurs des militärischen Vorunterrichts, sowie zur Aushebung und zur Rekrutenschule mitzubringen.

Schülern mit vorzüglichen Leistungen kann als Anerkennung eine Ehrenmeldung verabfolgt werden.

Art. 44.

Die Leiter des turnerischen Vorunterrichts werden in besonderen Instruktionskursen ausgebildet. Die Abteilung für Infanterie des eidgenössischen Militärdepartements erlässt die bezüglichen Weisungen und ordnet die Inspektion dieser Instruktionskurse an (Art. 28 und 33 lit. *b*).

Die Kurse für Jungschützen (Art. 18 B).

Art. 45.

Die Jungschützenkurse haben den Schweizerjüngling mit dem Gewehr oder Karabiner vertraut zu machen und zum brauchbaren Schützen auszubilden.

Art. 46.

Die Ausbildung der Jungschützen wird grundsätzlich den gesetzlich anerkannten Schiessvereinen übertragen.

Wer im 17. und 18. Altersjahr einem Kadettenkorps angehört, kann den Jungschützenkurs in dieser Organisation bestehen, wenn sie Gewähr für entsprechende Ausbildung bietet.

Der Entscheid, welchen Vereinen und Organisationen die Ausbildung der Jungschützen zu übertragen ist, liegt bei den eidgenössischen Schiessoffizieren (Art. 30).

Art. 47.

Der Unterricht der Jungschützen ist unter Verantwortung der Vorstände der Vereine bzw. Organisationen durch ausgebildete Schützenmeister oder deren Stellvertreter bzw. geeignete Offiziere oder Unteroffiziere zu leiten. Er umfasst im Minimum 24 Stunden pro Jahr und ist in der Regel in die zweite Jahreshälfte zu verlegen.

Art. 48.

Der Bund stellt durch die Zeughäuser dem Vereinsvorstand bzw. Kursleiter für jeden Jungschützen ein Gewehr oder einen Karabiner, sowie die gemäss Unterrichtsprogramm erforderliche Munition zur Verfügung.

Der Vereinsvorstand bzw. Kursleiter ist hierfür dem Bunde, der Jungschütze dem Kursleiter verantwortlich.

Nach beendigtem Kurse sind die Waffen samt Zubehör in sorgfältig gereinigtem Zustande der Abgabestelle zurückzugeben.

Art. 49.

Der Bund entschädigt die Vereine bzw. Organisationen für jeden gemäss Unterrichtsprogramm ausgebildeten Jungschützen. Aus dieser Entschädigung sind sämtliche Kosten für die Ausbildung der Jungschützen zu bestreiten.

Art. 50.

Die Aufsicht über die Kurse der Jungschützen wird von den eidgenössischen Schiessoffizieren in Verbindung mit den kantonalen Schiesskommissionen ausgeübt. Die Vereinsvorstände bzw. die Kursleiter haben dem zuständigen Mitglied der Schiesskommission rechtzeitig von den Schiesstagen und Übungszeiten Kenntnis zu geben.

Art. 51.

Innerhalb der im Schiessprogramm für das Schiesswesen ausser Dienst festgesetzten Frist hat jeder Schiessverein bzw. jede Organisation, die auf Bundesbeitrag und Gratismunition Anspruch erheben, folgende Ausweise an die zuständige Schiesskommission einzusenden:

a. einen Schiessbericht nach Formular;
b. die Originalstandblätter.

Die Prüfung und Weiterleitung der Schiessberichte durch die Schiesskommissionen erfolgt nach besondern Vorschriften (Schiessprogramm für das Schiesswesen ausser Dienst; Weisungen für die Mitglieder der Schiesskommissionen).

Art. 52.

Jeder Jungschütze erhält einen Ausweis, in den die Schiessresultate aus den Einzelstandblättern, die auf dem Schiessplatz zu führen sind, übergetragen werden.

Die Eintragungen sind vom Kursleiter zu unterzeichnen.

Der Ausweis ist vom Jungschützen beim Eintritt in einen weitern Kurs des militärischen Vorunterrichts, sowie bei der Aushebung und beim Eintritt in die Rekrutenschule vorzuweisen.

Für vorzügliche Schiessleistungen, deren Minimum im Schiessprogramm für das Schiesswesen ausser Dienst festgesetzt ist, wird dem Jungschützen eine Anerkennungskarte (Ehrenmeldung) verabfolgt.

Die Militärvorkurse (Art. 18 C).

Art. 53.

Nach der Aushebung im 19. Altersjahr hat jeder diensttauglich befundene Schweizerjüngling einen Militärvorkurs zu bestehen, der als unmittelbare Vorbereitung auf die Rekrutenschule in Waffenübungen von total 80 Unterrichtsstunden besteht.

Bezüglich der Ersatzkurse für den nicht bestandenen Militärvorkurs wird auf Art. 21, Abs. 2 und 3, verwiesen.

Art. 54.

Wer aus wichtigen Gründen (vorzeitige Rekrutierung, Studium, Abreise ins Ausland usw.) den Militärvorkurs vor dem 19. Altersjahr zu bestehen wünscht, kann auf begründetes Gesuch hin von den kantonalen Militärbehörden hiezu ermächtigt werden.

Art. 55.

Wer bis zum 19. Altersjahr einem Kadettenkorps oder einer andern vom Bunde anerkannten Jugendorganisation angehörte, kann an Stelle des Militärvorkurses den militärischen Vorunterricht in seinem Korps oder seiner Organisation leisten, wenn diese Gewähr für entsprechende Ausbildung bieten.

Art. 56.

Die Militärvorkurse werden von den Kommandanten der Divisionen und Gebirgsbrigaden in Verbindung mit den kantonalen Militärbehörden organisiert und durchgeführt.

Die Kurse werden in der Regel von Offizieren geleitet. Als Hilfskader dienen Offiziere und Unteroffiziere.

Subalternoffiziere und Unteroffiziere des Auszuges sind verpflichtet, in den Militärvorkursen als Ausbildungskader denjenigen Dienst zu leisten, zu dem die eidgenössischen und kantonalen Militärbehörden sie auffordern.

Art. 57.

Offiziere und Unteroffiziere, die in einer vom Bunde anerkannten Jugendorganisation als aktive Jugendführer ständig mitwirken, können von den

kantonalen Militärbehörden auf Gesuch hin von der Instruktion in den Militärvorkursen befreit werden.

Art. 58.

Zur Durchführung der Militärvorkurse wird der Kanton in der Regel in Kreise eingeteilt. Jeder Kreis untersteht einem Offizier als Kreisleiter, der für die Ausbildung und die administrativen Geschäfte des Kreises verantwortlich ist.

Art. 59.

Innerhalb der Kreise werden gemeindeweise Sektionen gebildet. Ist die Zahl der pflichtigen Schüler einer Gemeinde klein, so wird aus benachbarten Gemeinden eine Sektion gebildet.

Die Sektionen werden in Gruppen eingeteilt. Jede Sektion untersteht einem Sektionsleiter (Offizier oder Unteroffizier), dem das erforderliche Kader beizugeben ist.

Art. 60.

Je 6 Stunden Unterricht werden dem Kader als 1 Diensttag in das Dienstbüchlein eingetragen. Diese Eintragung erfolgt durch die Organe der kantonalen Militärbehörden. Diese Diensttage gelten jedoch nicht als eigentlicher Militärdienst.

Art. 61.

Der Bund stellt durch die Zeughäuser der Kursleitung die für jeden Teilnehmer an den Militärvorkursen erforderliche Ausrüstung und Munition unentgeltlich zur Verfügung.

Sofort nach Schluss der Kurse ist die gesamte, sorgfältig gereinigte Ausrüstung, sowie die nicht verwendete Munition der Abgabestelle zurückzugeben.

Art. 62.

Die Militärvorkurse werden inspiziert. Der Divisions- bzw. Gebirgs-Brigadekommandant bezeichnet die Inspektoren und erteilt für die Inspektionen die nötigen Weisungen.

Art. 63.

Die Teilnehmer an den Militärvorkursen erhalten am Schlusse des Kurses einen Ausweis über ihre Leistungen im Turnen und Schiessen, der vom Kreisleiter zu unterzeichnen ist. Dieser Ausweis ist zur Rekrutenschule mitzubringen.

Für vorzügliche Leistungen wird eine Ehrenmeldung verabfolgt.

Art. 64.

Die Kreisleiter und Sektionsleiter der Militärvorkurse werden in besondern Instruktionskursen ausgebildet. Die Abteilung für Infanterie des eidgenössischen Militärdepartements erlässt die bezüglichen Weisungen.

III. Unfallversicherung.

Art. 65.

Die Leiter und Schüler des obligatorischen Vorunterrichtes werden vom Bunde gegen die wirtschaftlichen Folgen derjenigen Unfälle versichert, von denen sie während der Übungen betroffen werden.

Der Bund erlässt die erforderlichen Vorschriften.

IV. Disziplin und Verantwortlichkeit.

Art. 66.

Die Leiter des turnerischen Vorunterrichts und der Jungschützenkurse, sowie die Schüler des gesamten obligatorischen militärischen Vorunterrichts unterstehen in strafrechtlicher Beziehung den bürgerlichen Gerichten.

Art. 67.

Die Leiter der Militärvorkurse, die gemäss Art. 56 und 57 der Armee angehören müssen, sind für strafbare Handlungen, die sie während des Unterrichts begehen, der Militärstrafgerichtsbarkeit und dem Militärstrafgesetz des Bundes unterworfen.

Dasselbe gilt hinsichtlich der ausserhalb des Unterrichts zu erfüllenden auf die Militärvorkurse bezüglichen dienstlichen Pflichten der Kursleiter (Rapporte, Abrechnungen usw.).

Art. 68.

Daneben steht dem Bunde das Recht zu, als Administrativmassnahme die reglementarischen Entschädigungen an die Leiter ganz oder teilweise zu entziehen.

V. Portofreiheit.

Art. 69.

Für den dienstlichen Verkehr betreffend den obligatorischen militärischen Vorunterricht im Sinne dieser Verordnung geniessen Portofreiheit:

a. die eidgenössischen Turninspektoren (Art. 28);
b. die Kantonalkomitees für den turnerischen Vorunterricht (Art. 40);
c. die eidgenössischen Schiessoffiziere und kantonalen Schiesskommissionen (Art. 50);
d. die Kommandanten der Divisionen und Gebirgsbrigaden und die kantonalen Militärbehörden (Art. 56);
e. die Leiter des turnerischen Vorunterrichts, der Jungschützenkurse und der Militärvorkurse, für Sendungen, die sie unter sich und mit den Behörden und Amtsstellen der Kantone und des Bundes auswechseln.

Die Sendungen haben die Bezeichnung «Amtlich, obligatorischer militärischer Vorunterricht» zu tragen.

VI. Schlussbestimmung.

Art. 70.

Diese Verordnung tritt auf den 1. Januar 19.. vorläufig für die Dauer von 5 Jahren in Kraft.

Damit wird die Verordnung über den Vorunterricht vom 10. Juli 1928 aufgehoben.

Bern, den ..... 19...

Im Namen des schweiz. Bundesrates,
Der Bundespräsident:

1844

Der Bundeskanzler:

BERNISSÄ OLEVAN LÄHETYSTÖN
PÄIVÄTYN RAPORTIN N:O 30

VOLKSABSTIMMUNG vom 1. DEZEMBER 1940

Bundesgesetz

über

die Abänderung der Art. 103 und 104 des Bundesgesetzes vom 12. April 1907 betreffend die Militärorganisation.

(Einführung des obligatorischen militärischen Vorunterrichts.)

(Vom 8. Juni 1940.)

Die Bundesversammlung
der schweizerischen Eidgenossenschaft,

nach Einsicht einer Botschaft des Bundesrates vom 29. Dezember 1939,

beschliesst:

Art. 1.

Die Art. 103 und 104 des Bundesgesetzes vom 12. April 1907 betreffend die Militärorganisation werden aufgehoben und durch folgende Bestimmungen ersetzt:

Art. 103. Der Bund sorgt in Verbindung mit den Kantonen dafür, dass jeder Schweizerjüngling vom 16. Altersjahr bis zum Eintritt in das dienstpflichtige Alter durch militärischen Vorunterricht auf den Wehrdienst vorbereitet wird.

Die Kosten des militärischen Vorunterrichts werden vom Bunde getragen.

Der militärische Vorunterricht umfasst folgende Kurse:

a) den turnerischen Vorunterricht für das 16., 17. und 18. Altersjahr;

b) die Kurse für Jungschützen für das 17. und 18. Altersjahr;

c) den Militärvorkurs für die diensttauglich Befundenen des 19. Altersjahres.

Als Anregung zur turnerischen Betätigung im vordienstpflichtigen Alter finden alljährlich obligatorische Leistungsprüfungen statt.

Zur Teilnahme am turnerischen Vorunterricht gemäss lit. a sind nur jene Jünglinge verpflichtet, die sich an diesen Prüfungen nicht über die vorgeschriebenen Mindestleistungen auszuweisen vermögen.

Die Teilnahme am Jungschützen- und Militärvorkurs gemäss lit. b und c ist obligatorisch.

Subalternoffiziere und Unteroffiziere des Auszuges sind verpflichtet, in den Militärvorkursen denjenigen Unterricht zu erteilen, zu dem die eidgenössischen und kantonalen Militärbehörden sie auffordern.

Bei der Aushebung der Wehrpflichtigen findet über deren körperliche Leistungsfähigkeit eine Prüfung statt.

Die Kurse des militärischen Vorunterrichtes dürfen nur ausnahmsweise an Sonntagen abgehalten werden.

Art. 104. Der Bund unterstützt ferner Vereine und Bestrebungen, die sich im Interesse der Landesverteidigung die körperliche Ertüchtigung der Staatsangehörigen nach deren Entlassung aus der obligatorischen Schulpflicht zur Aufgabe machen.

Art. 2.

Der Bundesrat bestimmt den Zeitpunkt des Inkrafttretens dieses Gesetzes und trifft die zu dessen Ausführung erforderlichen Anordnungen.

Also beschlossen vom Ständerat,

Bern, den 8. Juni 1940.

Der Präsident: **Zust.**
Der Protokollführer: **Leimgruber.**

Also beschlossen vom Nationalrat,

Bern, den 8. Juni 1940.

Der Präsident: **H. Stähli.**
Der Protokollführer: **G. Bovet.**

Wer dieses Bundesgesetz annehmen will, schreibe «Ja»; wer es verwerfen will, schreibe «Nein».

Bern, den 16. September 1940.

Aus Auftrag des schweiz. Bundesrates,
Der Bundeskanzler:
G. Bovet.

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA:

Bernissä olevan lähetystön raportti n:o 31.

v. a. Asiainhoitaja Talvanne

9/12 1940.

3000—8—40 2196

BERNI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1789/240.

Berni SSA 9 P:NÄ joulu KUUTA 19 40.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ
50/301 Sal 40
18/12-40
5 C31

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 31:
"Sveitsi ja Italia".

Tämän ohella lähetystö kunnioittaen lähettää Ministeriölle 6 kpl. tänään päivättyä otsakkeessa mainittua raporttiansa.

Va. asiainhoitaja:

UE 3: A 4.

BERNI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 31.

Berni ssa 9 p:nä joulukuuta 19 40.

Asia: Sveitsi ja Italia.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
18/12-40
C31

Pysyvästi puolueettomana maana Sveitsi on tottunut kansainvälisten selkkausten yhteydessä valvomaan, että liittovaltion viralliset elimet ja yksityiset kansalaiset tarkasti valvovat puolueettomuuden vaatimuksia. Aikojen kuluessa sveitsiläiset ovatkin tässä suhteessa saavuttaneet sellaisen ekvilibristitaidon, että sotaa käyvät maat eivät helposti saa Sveitsiä kiinni puolueettomuuden rikkomisesta.

Nykyisenkin sodan aikana Sveitsin lehdistö julkaistessaan eri maiden sotabulletiineja noudattaa pedanttista tasapuolisuutta. Kummankin sotapuolen tiedoitukset julkaistaan typografisesti samanlaisina; toisena päivänä julkaistaan ensimmäisinä järjestyksessä akselivaltojen, toisena taas vastakkaisen leirin tiedoitukset; räikeätä otsikointia vältetään huolellisesti.

Kaikesta huolimatta sekä Saksassa että Italiassa on tämän tästä ankarasti arvosteltu Sveitsin lehdistön esiintymistä. Varsinkin ovat Italian-Kreikan sodan alettua italialaiset olleet tyytymättömiä. Jo usein on Italian rajalla sovellettu Sveitsin lehtiin maahantuontikieltoa. Äskettäin kiellettiin paria kolmea poikkeusta lukuun ottamatta kaikkien Sveitsin lehtien tuonti, ja vasta jonkin ajan kuluttua lievennettiin kieltoa. Syyksi näihin viimeaikaisiin kieltoihin on ilmoitettu, että Sveitsin lehdet olisivat levittäneet kreikkalaisia ja englantilaisperäisiä valheellisia tietoja.

Suurempaa merkitystä ei tällä italialaisella ärtyneisyydellä kuitenkaan ole ollut.

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Italian täkäläinen ministeri TAMARO, joka kiittelee hänen osakseen Suomessa aikanaan tullutta kohtelua, on minulle valittanut, että hänen on vaikea tulla toimeen sveitsiläisten kanssa.

Oma käsitykseni on kuitenkin, että sveitsiläiset viranomaiset tekevät parhaansa säilyttääkseen hyvät välit Italian kanssa. Tämä on Sveitsille tärkeätä jo ekonomisistakin syistä. Suurin osa Sveitsin ulkomaankauppaa käy nykyään Italian kautta, ja Genova on Sveitsille tärkein satama.

Eräs täkäläinen tuttavani oli muutama päivä sitten keskustellut Sveitsissä käymässä olevan italialaisen senaattorin kanssa.

Tämä oli mm. kertonut, että sodan aloittaminen Kreikkaa vastaan ei suinkaan ollut saanut kannatusta kaikissa piireissä. Mm. olivat kuningas ja yleisesikunnan päällikkö BADOGLIO olleet tätä sotaa vastaan.

Pari päivää tämän keskustelun tapahduttua Sveitsissä tuli tunnetuksi, että BADOGLIO oli omasta pyynnöstään saanut eron virastaan.

Lisäksi oli italialainen senaattori kertonut, että erään äskettäisen saksalais-italialaisen neuvottelun yhteydessä HITLER olisi arvostellut Italian kuningashuonetta, vieläpä väittänyt, että sen ylläpitäminen vaikeuttaisi totalitäärisen järjestelmän toteuttamista. Ulkoministeri CIANO olisi tällöin jyrkkään sävyyn ryhtynyt puolustamaan Italian monarkiaa. Jonkun aikaa tämän tapahtuman jälkeen CIANO olisi kuninkaaltaan saanut huomattavan ritarimerkin.

Relata refero.

Hugo Valvanne

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA:

Berniss olevan lähetystön raportti n:o 32.

v.a. Asiainhoitaja Valvanne

10/12 1940.

3000—8—40 2196

BERNI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1827/243,

Berni SSA 10 P:NÄ joulu KUUTA 19 40.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ
57 / 301 Sal 1940
27/12-40
RYHMÄ 5
OSASTO C 31
ASIA

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 32:
"Kommunististen järjestöjen lakkautus."

Tämän ohella lähetystö kunnioittaen lähettää Ministeriölle 6 kpl. tänään päivättyä otsakkeessa mainittua raporttiansa.

Va. asiainhoitaja: Hugo Valvanne

UE 3: A 4

Bundesbeschluss

über

Massnahmen zum Schutze des Landes und zur Aufrechthaltung der Neutralität.

(Vom 30. August 1939.)

Die Bundesversammlung
der schweizerischen Eidgenossenschaft,
nach Einsicht einer Botschaft des Bundesrates vom 29. August 1939,

beschliesst:

Art. 1.

Die schweizerische Eidgenossenschaft bestätigt ihren festen Willen, unter allen Umständen und gegenüber allen Mächten ihre Neutralität zu wahren.

Der Bundesrat ist ermächtigt, die Neutralitätserklärung den Staaten, die hiefür in Betracht kommen, zur Kenntnis zu bringen.

Art. 2.

Die Bundesversammlung nimmt von dem durch den Bundesrat erlassenen Truppenaufgebot Kenntnis und stimmt ihm zu.

Art. 3.

Die Bundesversammlung erteilt dem Bundesrat Vollmacht und Auftrag, die zur Behauptung der Sicherheit, Unabhängigkeit und Neutralität der Schweiz, zur Wahrung des Kredites und der wirtschaftlichen Interessen des Landes und zur Sicherung des Lebensunterhaltes erforderlichen Massnahmen zu treffen.

Art. 4.

Zur Deckung der damit verbundenen Ausgaben wird dem Bundesrat der notwendige Kredit eingeräumt. Ebenso wird ihm die Ermächtigung zum Abschluss allfällig erforderlicher Anleihen erteilt.

Art. 5.

Der Bundesrat hat der Bundesversammlung jeweils auf die Juni- und die Dezembersession hin über die von ihm in Ausführung dieses Beschlusses getroffenen Massnahmen Bericht zu erstatten.

Die Bundesversammlung entscheidet darüber, ob diese Massnahmen weiter in Kraft bleiben sollen.

Art. 6.

Die beiden Räte bestellen ständige Kommissionen zur Vorberatung der Berichte des Bundesrats.

Der Bundesrat hat womöglich wichtige Massnahmen vor ihrem Erlass den beiden Kommissionen zur Begutachtung vorzulegen.

Art. 7.

Dieser Bundesbeschluss tritt sofort in Kraft.

Also beschlossen vom Nationalrat,

Bern, den 30. August 1939.

Der Präsident: **Vallotton.**
Der Protokollführer: **G. Bovet.**

Also beschlossen vom Ständerat,

Bern, den 30. August 1939.

Der Präsident: **E. Löpfe-Benz.**
Der Protokollführer: **Leimgruber.**

Der schweizerische Bundesrat beschliesst:

Vollziehung des vorstehenden Bundesbeschlusses.

Bern, den 30. August 1939.

Im Auftrag des schweiz. Bundesrates,
Der Bundeskanzler:
G. Bovet.

Bundesratsbeschluss

über

Massnahmen gegen die kommunistische und anarchistische Tätigkeit.

(Vom 6. August 1940.)

Der schweizerische Bundesrat,

gestützt auf Art. 102, Ziff. 9 und 10, der Bundesverfassung und Art. 3 des Bundesbeschlusses über Massnahmen zum Schutze des Landes und zur Aufrechthaltung der Neutralität vom 30. August 1939,

beschliesst:

Art. 1.

Der kommunistischen Partei, ihren Hilfs- und Nebenorganisationen, den anarchistischen und den der 4. Internationale angeschlossenen Vereinigungen (Trotzkisten) ist jede Tätigkeit untersagt.

Das Verbot bezieht sich auch auf Organisationen, die an Stelle der mit Verbot betroffenen Parteien, Bewegungen oder Vereinigungen treten.

Art. 2.

Wer dem Verbot des Art. 1 zuwiderhandelt,

wer in irgendwelcher Form kommunistische oder anarchistische Propaganda betreibt oder einer solchen Propaganda Vorschub leistet,

wird, unter Vorbehalt schwererer Strafbestimmungen, mit Gefängnis bis zu drei Jahren oder mit Busse bis zu Fr. 5000 bestraft. Beide Strafen können verbunden werden.

Art. 3.

Die allgemeinen Bestimmungen des Bundesgesetzes über das Bundesstrafrecht der schweizerischen Eidgenossenschaft sind anwendbar.

Gegen Ausländer kann auf Landesverweisung und gegen Schweizerbürger auf Einstellung in der bürgerlichen Ehrenfähigkeit erkannt werden.

Die im Ausland begangenen Handlungen unterliegen der Strafbestimmung des Art. 2, wenn sie gegen die Schweiz gerichtet sind.

Art. 4.

Die in diesem Beschluss vorgesehenen strafbaren Handlungen sind der Bundesstrafgerichtsbarkeit unterstellt.

Das eidgenössische Justiz- und Polizeidepartement kann die Untersuchung und Beurteilung den kantonalen Behörden übertragen.

Art. 5.

Der Bundesratsbeschluss vom 4. Dezember 1939 betreffend das Verbot der staatsgefährlichen Propaganda in der Armee bleibt vorbehalten.

Der Bundesratsbeschluss vom 3. November 1936 betreffend Massnahmen gegen die kommunistischen Umtriebe in der Schweiz wird aufgehoben.

Art. 6.

Dieser Beschluss tritt am 8. August 1940 in Kraft.

Bern, den 6. August 1940.

Im Namen des schweiz. Bundesrates,
Der Bundespräsident:
Pilet-Golaz.

2102

Der Bundeskanzler:
G. Bovet.

Bundesratsbeschluss

betreffend

die Auflösung der kommunistischen Partei der Schweiz.

(Vom 26. November 1940.)

Der schweizerische Bundesrat,

gestützt auf Art. 102, Ziff. 9 und 10, der Bundesverfassung und Art. 3 des Bundesbeschlusses vom 30. August 1939 über Massnahmen zum Schutze des Landes und zur Aufrechthaltung der Neutralität,

beschliesst:

Art. 1.

Sämtliche in der Schweiz bestehenden kommunistischen Organisationen werden aufgelöst und ihre Tätigkeit verboten.

Das Verbot bezieht sich auch auf Vereinigungen, die an Stelle der verbotenen Organisationen treten.

Kommunisten dürfen nicht Mitglieder einer Behörde des Bundes, der Kantone und der Gemeinden sein.

Art. 2.

Die Bestimmungen des Bundesratsbeschlusses vom 6. August 1940 über Massnahmen gegen die kommunistische und anarchistische Tätigkeit bleiben vorbehalten. Widerhandlungen gegen Art. 1 hiervor werden gemäss Art. 2 des erwähnten Beschlusses bestraft.

Art. 3.

Dieser Beschluss tritt am 27. November 1940 in Kraft.

Bern, den 26. November 1940.

Im Namen des schweiz. Bundesrates,

Der Bundespräsident:

Pilet-Golaz.

Der Bundeskanzler:

G. Bovet.

2330

1940 — 576

BERNI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 32.

Berni ssa 10 p:nä joulu kuuta 1940.

57/301 Sal. 40

22/12-40

RYHMÄ 5 OSASTO C 31

Asia: Kommunististen järjestöjen lakkautus.

Samanaikaisesti kuin Sveitsin liittohallitus suursodan viime vuonna puhjetessa tehosti maan rajojen puolustusta, se ryhtyi entistä huolellisemmin valvomaan näiden rajojen sisäpuolella tapahtuvaa valaliiton turvallisuutta vaarantavaa toimintaa.

Liittoneuvoston esityksestä liittokokous elokuun 30 päivänä hyväksyi päätöksen, jossa liittoneuvosto valtuutettiin ryhtymään tarpeellisiin toimenpiteisiin sisäisen turvallisuuden puolustamiseksi.

Tämän päätöksen johdosta mm. kommunistien toiminta Sveitsissä huomattavasti vaikeutui.

Viime maailmansodan jälkeen suurten taloudellisten vaikeuksien kanssa kamppaileva Sveitsi pelkäsi kommunistisen vallankumouksen uhkaa. Sveitsin kansa reagoi kuitenkin voimakkaasti tätä vaaraa vastaan. Neuvostoliiton diplomaattinen edustus karkotettiin maasta, eikä diplomaattisia suhteita sen jälkeen ole solmittu kommunistisen suurvallan kanssa. Sveitsissä on tosin toiminut erilaisia kommunistisia järjestöjä, mutta niiden toiminta on rajoittunut verrattain vähäiseen.

Viime parlamenttivaaleissa eivät kommunistit enää saaneet liittokokoukseen ainoatakaan edustajaa. Sen sijaan on kommunisteja valittu eräiden kantonien parlamentteihin, kunnanhallintoihin, kouluneuvostoihin ym.

Suurin vaikutus kommunisteilla on ollut Genève'in kanttonissa, jossa sosialistisesta puolueesta eronnut NICOLEin johtama vasemmistososialistinen ryhmä on ottanut yhteyteensä viime

JAKELUOHJE:

Tavallinen ja lisäksi Valtiolliselle poliisille.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

parlamentinvaaleissa kommunistien listoilla valitut neljä edustajaa.

Stalinilaiseen ortodoksiaan kuuluvien kommunistien ohella Sveitsissä on toiminut jokin määrä TROTSKI-vainajan kannattajia, joiden järjestöt ovat lukeutuneet mestarinsa perustamaan neljänteen internatsionaaliin.

Sveitsin trotskilaiset erosivat vuonna 1931 kommunistisesta puolueesta. Sisäisten riitaisuuksien jälkeen trotskilaisten pääjoukko vuonna 1939 muodosti "Kansainväliset vallankumoukselliset kommunistit" nimisen järjestön, joka liittyi osastona neljänteen internatsionaaliin.

Sveitsin trotskilaiset ovat osaksi työläisiä, osaksi alempia virkailijoita, osaksi maahan muuttaneita ulkomaalaisia. Naisiakin esiintyy joukossa. Samoin trotskilaisjärjestö on vetänyt puoleensa eräitä intelligenssin nuoren polven radikaaleja, joita tämä liike on hurmannut enemmän kuin kommunismi. Sveitsin trotskilaisten johtajana on 31-vuotias saksalaissyntyinen fil. tri Walter NELZ, joka vuonna 1916 tuli Sveitsin kansalaiseksi.

Sveitsihän on eri aikoina ottanut ulkomailta vastaan kaikenkarvaisten valtiollisten suuntien edustajia, jotka jouduttuaan omassa maassaan vaikeuksiin ovat täältä hakeneet turvapaikkaa. Siitä johtuu, että maahan myös on pesiytynyt jokin määrä anarkisteja, jotka kuitenkin täällä ovat toimineet vain ajatusten eikä tekojen maailmassa.

Mitä kauemmin sotaa on jatkunut, sitä tarkemmin Sveitsin viranomaiset ovat pitäneet velvollisuutenaan valvoa näiden erilaisten vasemmistolaishaihattelijoiden toimintaa. Viime elokuun 6 päivänä annettiin vihdoin liittoneuvostopäätös, jonka 1 §:ssä säädetään:

> "Kommunistisen puolueen, sen apu- ja sivujärjestöjen, anarkististen ja neljänteen internatsionaaliin liittyneiden (trotskilaisten) yhdistysten toiminta kielletään."

Kun liittoneuvosto viime marraskuun alussa oli pakotettu lakkauttamaan erinäisiä äärimmäisoikeistolaisia (natsilaisia) järjestöjä, päätettiin kommunisteihin soveltaa yhdenmukaista menettelyä, ja marraskuun 26 päivänä annettiin liittoneuvoston päätös, jolla kaikki kommunistiset järjestöt lakkautettiin ja jossa säädettiin, että kommunistit eivät saa olla valaliiton, kantonien eikä kuntien viroissa eikä luottamustoimissa.

Kaikissa kantoneissa on tämän päätöksen johdosta nykyään käynnissä suursiivous. Esim. Genève'in kantoni on päätöstä soveltanut siten, että NICOLEin ryhmä, joka ei nimellisesti ole liittynyt kommunistiseen puolueeseen, on jätetty rauhaan, mutta siihen kuuluneet kommunistien listoilla valitut edustajat on poistettu parlamentista.

Tässä raportissa mainittujen säädösten tekstit ohestetaan raportin saattokirjelmään.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 31

ASIA:

Genevässä olevan Lähetystön rap. N:o 8.

Ministeri Kolsti.

29/2 1940.

5000—6—39 3012

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

15 297 Pe. 40
9/3-40
5 C 31

KIRJELMÄ n:o 575/3.

Genève'i SSA 29 P:NÄ helmi KUUTA 19 40.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 8.

Ohellisena lähetystö kunnioittaen Ministeriölle lähettää raporttinsa n:o 8, jonka otsikkona on

Keskustelu erään saksalaisen kanssa.

Min. Tanner nähnyt L.T.

Ministeri: Rudolf Holsti

UE 3: A 4.

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 8.

Genève'i ssa 29 p:nä helmi kuuta 19 39.

15 297/m. 40
9/3-40
5 C 31

Asia: Keskustelu erään saksalaisen kanssa.

Eräs saksalainen diplomaatti, jonka olen tuntenut noin 15 vuotta ja jota on aikaisemmin käytetty erinäisissä muissa maissa Suomen lähetystöjen raporteissa tietolähteenä, on pitkät ajat koettanut saada minut lounaalle ja ajan puutteessa vasta eilen suostuin ottamaan hänen kutsunsa vastaan. Hän on kaiken aikaa tahtonut antaa ymmärtää, että hän on kaikessa salaisuudessa hitleriläisen järjestelmän mitä ankarin vastustaja, mutta julkisesti hän ei sitä halua sanoa, koska hänen eläkkeensä siinä tapauksessa peruutettaisiin.

Olen tahtonut selitykseksi mainita nämä seikat, jotta voitaisiin ymmärtää eilen meidän välillämme tapahtuneen keskustelun kulku.

Hän aloitti keskustelun valittamalla miten onnettomaan asemaan Suomi on joutunut sen johdosta, että Hitler ja Stalin ovat tehneet liiton keskenään. Hän myönsi, että kaiken hänen tuntemansa aineiston nojalla Saksa auttaa upseereillaan Venäjän sodankäyntiä Suomea vastaan. Edelleen hän sanoi olevansa sitä mieltä, että Skandinavian maiden kanta Suomen kysymyksessä on muodostunut suoranaiseksi kansainväliseksi skandaaliksi, koska muka Skandinavian maat Saksan pelosta eivät voi antaa täydellisintä sotilaallista apua Suomelle.

Mutta tämän jälkeen huomasin mihin hänen koko keskustelunsa tähtäsi. Hän esitti minulle sarjan kysymyksiä millä tavalla Englanti ja Ranska tulevat antamaan sotilaallista apua Suomelle, kun Skandinavian maat eivät täytä velvollisuuttaan.

JAKELUOHJE:

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Ymmärsin heti ansan ja vastasin ettei minulla ole pienintäkään aavistusta Englannin ja Ranskan aikeista Suomen suhteen sen ulkopuolella, mitä jokainen englantilaisten ja ranskalaisten lehtien lukija saa tietää.

Tähän hän vastasi kysymällä enkö minä Suomen vakinaisena edustajana Kansainliitossa ole se henkilö, joka hoitaa myöskin vieraiden sotavoimien lähettämistä Suomeen. Uudistin edellisen vastaukseni, s.o., että tunnen tätä asiaa juuri sen verran kuin sanomalehdistä kuka tahansa on saanut lukea.

Sen jälkeen hän otti esille kysymyksen mitä minun tietämäni mukaan Mr. Sumner-Welles tulee tekemään Europassa. Vastasin, että tässäkin suhteessa olen kokonaan riippuvainen sanomalehtitiedoista.

Hän sanoi ihmettelevänsä, ettei minulla ole mitään tietoja siitä, millä tavalla presidentti Roosevelt tahtoo Mr. Sumner-Wellesin kautta toimia Suomen hyväksi. Minä esitin heti vastakysymyksen: tahtooko Saksa auttaa Suomea Venäjää vastaan vaiko Venäjää Suomea vastaan. Minusta on mahdotonta ajatella että presidentti Roosevelt voisi pyrkiä sellaiseen Suomen ja Venäjän väliseen rauhaan, joka merkitsisi Suomen nöyryyttämistä. Mutta, jatkoin, tarvitseeko Saksan odottaa Mr. Sumner-Wellesin saapumista auttaakseen Suomea, jos se niin tahtoo ? Viittasin hänen selityksiinsä, että kaikkien tietojen mukaan Saksa auttaa sotilaallisesti Venäjää Suomea vastaan.

Huomasin hänen joutuneen ymmälleen yrityksissään saada minulta ongituksi tietoja. Sen vuoksi hän äkkiä siirsi keskustelun Mr. Sumner-Wellesin vierailuun Roomassa. Hän kysyi, olenko minä selvillä Italian politiikasta, joka hänen tietämänsä mukaan muka oli erinomaisen kavala.

Pyysin selityksiä mitä hän sillä määrittelyllä lähinnä tarkoitti. Hän vastasi seuraavasti:

Italian ulkoasiainministeri, Kreivi Ciano on mitä syvimmin loukkaantunut sen kohtelun johdosta, joka Saksan taholta on tullut hänen osakseen. Kreivi Ciano on valmis omalta osaltaan tekemään täyden liiton Englannin ja Ranskan kanssa, mutta Mussolini on päinvastaista mieltä. Hänestä Englanti ja Ranska ovat kaiken aikaa kohdelleet Italiaa

nöyryyttävällä tavalla. Sen vuoksi Mussolini valmistelee järjestelmällisesti yhteistoimintaa sotilaallisessakin suhteessa Saksan kanssa.

Kysyin mitenkä katolinen ja antibolshevistinen Italia voisi siirtyä antikristillisten maiden , Saksan ja Venäjän puolelle.

Hän vastasi että kun on kysymys Mussolinin prestige'istä, silloin uskonto ei näyttele mitään osaa.

Kysyin edelleen koska siis Italia mahdollisesti yhtyisi sotaan Saksan ja Venäjän puolelle.

Hän vastasi että on olemassa eräs varma tunnusmerkki: niin kauan kuin italialaiset laivat jatkavat normaaleja vuoroja Italia ei lähde sotaan, mutta niin pian kuin nämä laivat kootaan kotimaisiin tai puolueettomiin satamiin, silloin Italia tahtoo lähteä sotaan Saksan ja Venäjän puolelle.

Kysyin mitä Italia luulee voittavansa yhtymällä Saksaan ja Venäjään. Hän vastasi aivan kylmästi ettei ole kysymyksessä se mitä Italian kansa sinänsä odottaa, vaan on kysymyksessä vain se, saako Mussolini Saksalta ja Venäjältä hen_kilökohtaisesti paremman hyvityksen kuin Englannilta ja Ranskalta. Hän tahtoi aivan erikoisesti alleviivata että Mussolini ei tähän päivään mennessä ole miltään taholta saanut niin täydellistä ulkopoliittista hyvitystä kuin hän on odottanut. Abessinian valtaus on maksanut Italialle paljon enemmän kuin koskaan Mussolini odotti. Italian interventio Espanjassa Saksan kanssa muka kommunismia vastaan päättyi jälleen mitä suurimpiin taloudellisiin uhrauksiin. Vielä niin kauan kuin Saksa pysyi erossa yhteistoiminnasta Venäjän kanssa saattoi Mussolini koettaa uskotella maailmalle, että Italia oli todellakin taistellut Saksan kanssa kommunismia vastaan Espanjassa. Mutta sen jälkeen kun Saksa on siirtynyt Venäjän linjalle ei Mussolinilla ole itsellään enää epäilyjä tehdä samoin. Albanian valtaus ei sekään ole tuottanut Mussolinille tarpeellisen suurta tyydytystä. Hänen täytyy nyt päästä johonkin todella maailmanpoliittiseen ratkaisuun ja elleivät Englanti ja Ranska tarjoa hänelle tarpeeksi suurty hyvitystä, hän on valmis ilman muuta siirtymään Venäjän ja Saksan leiriin.

Kysyin häneltä tämän selityksen johdosta, luuleeko hän

että Italian kansa ajattelee samalla tavalla. Hän vastasi, että vanhemmat ikäluokat ovat ehdottomasti antisaksalaisia ja antivenäläisiä, mutta nuoremmat polvet uskovat sokeasti Mussoliniin. Sen vuoksi hänestä Suomen tulisi ottaa huomioon kuinka epävarma ulkopoliittinen tekijä Italia todellisuudessa on.

Tämän keskustelun jälkeen, joka oli kestänyt tunnin verran, lähetin Ulkoasiainministeriölle salasähkeen n:o 144.

Tällä entisellä saksalaisella diplomaatilla on mitä erinomaisimmat suhteet ennen kaikkea ranskalaisiin diplomaattisiin piireihin. Ymmärrän myös että hän ei sinänsä ole hitleriläisen systeemin ystävä. Mutta toisaalta olen ehdottomasti vakuutettu siitä, että hän palvelee määrättyjä vanhoillisia saksalaisia piirejä, lähinnä Reichswehria ja siis ajattelee saksalais-venäläisiä suhteita paremminkin sympatialla kuin vastenmielisyydellä. Sen vuoksi olen myös sitä mieltä, että koko hänen keskustelunsa tarkoituksena oli saada selville mitä Skandinavian maat sekä Englanti ja Ranska tahtovat tehdä Suomen hyväksi. Kun hän ei saanut minulta mitään tyydyttävä vastausta, siirtyi hän uhkailun tielle koettamalla selittää, että Italia tulee piakkoin liittymään Saksaan, minkä jälkeen Suomen poliittinen asema tulee käymään entistäkin pahemmaksi.

Matkustan tänään Berniin ja tulen siellä koettamaan saada selville kuinka paljon perää on näissä tämän saksalaisen entisen diplomaatin puheissa.

Ministeri: Rudolf Holsti

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 31

ASIA:

Genèvéissä olevan Lähetystön rap. n:o 5.

Läh. sihteer. Nyyssösen.

22/I-40

5000—6—39 3012

Herra Ulkoas. min. näkmyt.
17.2.1940

Genève'i 17 SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 182.

Genève'i SSA 22 P:NÄ tammi KUUTA 19 40.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Genève'in-lähetystön raportti n:o 5.

Ohellisena lähetystö kunnioittaen Ministeriölle lähettää raporttinsa n:o 5, jonka otsakkeena on

Kreivi Coudenhove-Kalergin toiminta Suomen hyväksi.

Toimekseen saaneena
Lähetystösihteeri:

Lähetystöneuvos.

UE 3: A 4.

Genève'i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 5.

Genève'issa 22 p:nä tammi kuuta 1940.

11 297 Ke. 40

5/2-40

OHASTO

5 C 31

Asia: Kreivi Coudenhove-Kalergin toiminta Suomen hyväksi.

Pan-Europa Unionin presidentti, kreivi Coudenhove-Kalergi, kävi eilen luonani kertomassa mitä hän oli suunnitellut Suomen auttamiseksi.

Hänen mielestään Kansainliiton annettavan avun lisäksi olisi koetettava saada järjestetyksi yhteistoiminta niiden maiden kesken, jotka eivät ole Liiton jäseniä. Siinä mielessä hän oli ryhtynyt hakemaan mahdollisimman sopivaa henkilöä, joka voisi kutsua koolle erikoisen konferenssin tätä asiaa ajamaan. Tällöin hän oli tullut siihen tulokseen, että t_ällainen henkilö olisi ennen kaikkea Portugalin pää- ja ulkoasiainministeri Salazar. Hänellä on erinomaiset suhteet Englantiin, Ranskaan, Espanjaan ja Italiaan ja kaikkiinkin Etelä-Amerikan maihin, Japaniin y.m.s.

Tässä mielessä hän oli t.k. 19 päivänä sähköttänyt M. Salazarille ja oli tältä saanut seuraavana päivänä sähkeellisen vastauksen, josta kävi ilmi, että Salazar oli asialle suopea ja aikoi ryhtyä erinäisten maiden kanssa harkitsemaan olisiko asia toteutettavissa.

Kreivi Couden hove-Kalergi sanoi olevansa sitä mieltä, että Suomen asema kaikista optimistisista suomalaisista vakuutuksista huolimatta on peräti kriitillinen. Hänen saamiensa tietojen mukaan Venäjä kerran lähdettyään liikkeelle ei voi oman arvovaltansa vuoksi luopua hyökkäyksistä Suomea vastaan. Samaan menoon Ven äjä mitä todennäköisimmästi tahtoo toteuttaa myös Ruotsin ja Norjan pohjoisten osien "vapauttamisen"

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

kapitalistisesta kurjuudesta.

Tosin Suomi saa paljonkin taloudellista ja humaanitääristä apua Kansainliiton välityksellä, ja tosin jotkut maat lähettävät hänen tietämänsä mukaan Suomelle myös aseellista apua, mutta kaikesta tästä huolimatta ei ole hukattava aikaa ensin näkemään mihin yllämainittu apu riittää. Päinvastoin on kaikin mahdollisin keinoin kiirehdittävä järjestämään Suomelle apua sellaisiltakin mailta, jotka eivät ole Kansainliiton jäseniä. Ennen kaikkea hän on tällöin tullut ajatelleeksi n.s. anti-kommunistisen ryhmän maita, Japania, Italiaa, Espanjaa sekä myöskin niitä Etelä-Amerikan maita, jotka ovat eronneet tai eroamassa Kansainliitosta.

Jos näin saataisiin Portugalin pää- ja ulkoasiainministeri M. Salazar kutsumaan konferenssi koolle, ei Englannilla eikä Ranskalla pitäisi olla mitään sellaista konferenssia vastaan, kun Saksa siitä jätettäisiin pois maana, joka ei enää tosiasiallisesti kuulu anti-kommunistiseen rintamaan. Päinvastoin pitäisi, hän jatkoi, Englannin ja Ranskan olla tyytyväiset siitä, että Lissabonin konferenssi tasoittaisi tietä Kansainliiton tärkeimpien jäsenvaltioiden, sekä Italian ja Japanin lähentämiseksi toisiinsa.

Kreivi Coudenhove-Kalergi jatkoi selittämällä, miten hänen parhaimman vakaumuksensa mukaan Suomen häviö merkitsisi koko europalaisen sivistyksen tärkeimpien arvojen häviötä. Senvuoksi ei pitäisi jättää käyttämättä hyväksi jokaista mahdollisuutta Suomen tukemiseksi ja bolshevismin hävittämiseksi. Senjälkeen kuin Englanti ja Ranska nyt ovat liittyneet yhteen enemmän kuin koskaan aikaisemmin ja Venäjä on kautta maailman suuremman tuomitsemisen kohteena kuin koskaan ennen, voidaan ajatella pan-europalaisen ideam toteuttamista ehkä jo aivan läheisessä tulevaisuudessa. Asiaa varmaankin edistäisi suurenmoisesti oman pan-europalaisen armeijan muodosta minen Suomen auttamiseksi. Monikin pieni maa Europassa voi peljätä luovuttaa vapaaehtoisia välittömästi Suomen käytettäväksi, mutta jos saata isiin muodostetuksi tällainen pan-europalainen armeija, joka edustaa Europan

sivistyskansoja sinänsä, voitaisiin epäilemättä saada paljoa helpomminkin vapaaehtoisia siihen.

Olin ymmärtäväni, että hän jo oli alustavasti ollut kosketuksissa joidenkuiden ranskalaisten ja englantilaisten kanssa siitä, että tällainen armeija muodostettaisiin itse asiassa Ranskan ja Englannin myötävaikutuksella.

Lopuksi kreivi Coudenhove-Kalergi sanoi olevansa suuresti huolestunut siitä, että venäläiset pääsevät ilmasta käsin tuottamaan niin suurta vahinkoa Suomelle. Hän oli senvuoksi tullut ajatelleeksi, että Suomen lähetystö Buenos Airesissa asettuisi entisen itävaltalaisen asetehtailijan, herra Mandelin yhteyteen, jonka hän tuntee erinomaisesti. Itävallan luhistuttua oli herra Mandelin ollut pakko paeta ja tällöin hän oli muuttanut Argentinaan ja perustanut siellä sotatarveteollisuuteen kuuluvia tehtaita. Herra Mandelin välityksellä Suomen pitäisi voida päästä niin pitkälle, että Argentina luovuttaa omista varastoistaan lentokoneita y.m.s.

Tästä keskustelustani kreivi Coudenhove-Kalergin kanssa lähetin Ministeriölle tänään salasähkeen n:o 47.

Koska hetken kuluttua tulen lähtemään Berniin, Zürichiin y.m., en ennätä saada tätä raporttia allekirjoitetuksi, vaan lähettää sen lähetystöneuvos Nyyssönen.

Toimekseen saaneena
Lähetystösihteeri:

J. Nyyssönen

Lähetystöneuvos.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA:

Bernissä olevan lähetystön raportti n:o 33.

v.a. Asiainhoitaja Talvanne

10/12 1940

2000—8—40 2196

BERNI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1828/244.

Berni SSA 10 P:NÄ joulu KUUTA 19 40.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 33:

"'Sveitsin kansallisliikkeen' ja muiden samanhenkisten järjestöjen lakkautus."

Tämän ohella lähetystö kunnioittaen lähettää Ministeriölle 6 kpl. tänään päivättyä otsakkeessa mainittua raporttiansa.

Va. asiainhoitaja:

UE 3: A 4.

Bundesratsbeschluss

betreffend

Massnahmen gegen staatsgefährliche Umtriebe und zum Schutze der Demokratie.

(Vom 5. Dezember 1938.)

Der schweizerische Bundesrat,

gestützt auf Art. 102, Ziff. 9 und 10, der Bundesverfassung,

beschliesst:

Art. 1.

Wer es unternimmt, die verfassungsmässige Ordnung der Eidgenossenschaft oder der Kantone rechtswidrig zu beseitigen oder zu gefährden,

wer insbesondere einer Propaganda des Auslandes Vorschub leistet, die auf die Änderung der politischen Einrichtungen der Schweiz abzielt,

wird mit Gefängnis bis zu einem Jahr oder mit Busse bis zu Fr. 2000 bestraft. Beide Strafen können verbunden werden.

Art. 45, 46 und 48 des Bundesgesetzes über das Bundesstrafrecht, der Bundesbeschluss vom 21. Juni 1935 betreffend den Schutz der Sicherheit der Eidgenossenschaft und das Bundesgesetz vom 8. Oktober 1936 betreffend Angriffe auf die Unabhängigkeit der Eidgenossenschaft bleiben vorbehalten.

Art. 2.

Wer öffentlich eine unwahre oder entstellte Behauptung tatsächlicher Art wissentlich aufstellt oder verbreitet, die geeignet ist, die innere oder äussere Sicherheit der Eidgenossenschaft zu gefährden,

wer öffentlich und systematisch die demokratischen Grundlagen der Eidgenossenschaft oder der Kantone verächtlich macht, insbesondere wer wissentlich zu diesem Zweck unwahre Behauptungen tatsächlicher Art aufstellt oder verbreitet,

wer öffentlich zum Hasse gegen einzelne Gruppen der Bevölkerung wegen ihrer Rasse, Religion oder Staatszugehörigkeit aufreizt,

wer den von den Bundesbehörden für ausländische politische Vereinigungen aufgestellten Richtlinien zuwiderhandelt,

wer einem bundesrätlichen Presseverbot oder Massnahmen gegen die kommunistischen Umtriebe oder gegen staatsgefährliches Propagandamaterial (Bundesratsbeschlüsse vom 26. März 1934, 6. und 17. Juli 1934, 2. Juli 1935, 3. November 1936 und 27. Mai 1938) zuwiderhandelt,

wer den vom Bundesrat oder den zuständigen kantonalen Behörden gestützt auf diesen Beschluss erlassenen Verboten und Verfügungen zuwiderhandelt,

wird, wenn nicht schwerere Strafbestimmungen zutreffen, mit Haft bis zu 3 Monaten oder mit Busse bis zu Fr. 2000 bestraft. Beide Strafen können verbunden werden.

Art. 3.

Die allgemeinen Bestimmungen des Bundesgesetzes über das Bundesstrafrecht der Schweizerischen Eidgenossenschaft sind anwendbar.

Die in diesem Beschlusse vorgesehenen strafbaren Handlungen sind der Bundesstrafgerichtsbarkeit unterstellt. Das eidgenössische Justiz- und Polizeidepartement kann die Untersuchung und Beurteilung den kantonalen Behörden übertragen.

Art. 4.

Für die gerichtliche Verfolgung der Zuwiderhandlungen gegen die Art. 1 und 2 ist die Ermächtigung des Bundesrates einzuholen, soweit es sich nicht um eine Übertretung kantonaler Verbote oder Verfügungen handelt. Bis zum Entscheid des Bundesrates trifft der Bundesanwalt in Verbindung mit den Beamten und Angestellten der gerichtlichen Polizei die nötigen sichernden Massnahmen (Art. 105 BG über die Bundesstrafrechtspflege vom 15. Juni 1934).

Art. 5.

Der Bundesrat kann Vereinigungen oder Unternehmungen, die die äussere oder innere Sicherheit des Landes gefährden, auflösen oder ihre politische Tätigkeit einschränken oder verbieten und ihr Vermögen einziehen.

Der Bundesrat kann nötigenfalls einzelne Formen einer gegen die politischen und kulturellen Grundlagen der Schweiz gerichteten Propaganda besonders verbieten.

Art. 6.

Der Bundesrat kann ohne Rücksicht auf die Strafbarkeit einer bestimmten Person Presseorgane oder periodische Schriften, die zur Begehung einer durch diesen Beschluss unter Strafe gestellten Handlung gedient haben, bis auf die Dauer von 6 Monaten und im Rückfall endgültig verbieten.

In leichteren Fällen kann zuerst eine Verwarnung ausgesprochen werden.

Art. 7.

Die zuständigen kantonalen Behörden haben Kundgebungen, insbesondere Versammlungen und Umzüge zu verbieten, wenn anzunehmen ist, dass dabei Widerhandlungen gegen diesen Bundesratsbeschluss begangen werden oder hiezu aufgefordert wird.

Nötigenfalls erlässt der Bundesrat das Verbot.

Art. 8.

Dieser Beschluss tritt am 15. Dezember 1938 in Kraft und gilt bis zum Inkrafttreten eines entsprechenden Erlasses der Bundesversammlung.

Bern, den 5. Dezember 1938.

Im Namen des schweiz. Bundesrates,

Der Bundespräsident:

Baumann.

Der Bundeskanzler:

G. Bovet.

1084

Bundesratsbeschluss

über

die Auflösung der Gesellschaft der Freunde einer autoritären Demokratie und des Volksbundes.

(Vom 8. November 1940.)

Der schweizerische Bundesrat,

in Anwendung von Art. 5, Abs. 1, des Bundesratsbeschlusses vom 5. Dezember 1938 betreffend Massnahmen gegen staatsgefährliche Umtriebe und zum Schutze der Demokratie,

beschliesst:

Art. 1.

Die «Schweizerische Gesellschaft der Freunde einer autoritären Demokratie (SGAD)» sowie der «Volksbund (Nationalsozialistische schweizerische Arbeiterpartei)» werden aufgelöst. Ihre Tätigkeit, oder die einer Ersatzorganisation, wird verboten.

Widerhandlungen werden nach Art. 2, Abs. 6, des Bundesratsbeschlusses vom 5. Dezember 1938 betreffend Massnahmen gegen staatsgefährliche Umtriebe und zum Schutze der Demokratie bestraft.

Art. 2.

Dieser Beschluss tritt am 15. November 1940 in Kraft.

Bern, den 8. November 1940.

Im Namen des schweiz. Bundesrates,

Der Bundespräsident:

Pilet-Golaz.

Der Bundeskanzler:

G. Bovet.

2296

Bundesratsbeschluss

über

die Auflösung der Nationalen Bewegung der Schweiz.

(Vom 19. November 1940.)

Der schweizerische Bundesrat,

in Anwendung von Art. 5, Abs. 1, des Bundesratsbeschlusses vom 5. Dezember 1938 betreffend Massnahmen gegen staatsgefährliche Umtriebe und zum Schutze der Demokratie,

beschliesst:

Art. 1.

Die «Nationale Bewegung der Schweiz» (NBS) wird aufgelöst und ihre Tätigkeit, insbesondere die Herausgabe ihres Wochenblattes «L'Action Nationale» sowie jedes andern Propagandamaterials verboten.

Das Verbot bezieht sich auch auf Organisationen, die an Stelle der verbotenen Bewegung treten.

Art. 2.

Widerhandlungen gegen diesen Beschluss werden gemäss den Bestimmungen des Bundesratsbeschlusses vom 5. Dezember 1938 betreffend Massnahmen gegen staatsgefährliche Umtriebe und zum Schutze der Demokratie bestraft.

Art. 3.

Dieser Beschluss tritt am 20. November 1940 in Kraft.

Bern, den 19. November 1940.

Im Namen des schweiz. Bundesrates,
Der Bundespräsident:
Pilet-Golaz.
Der Bundeskanzler:
G. Bovet.

2315

1940 — 563

BERNI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 33.

Berni ssa 10 p:nä joulu kuuta 19 40.

52, 301 Sal 40
27/12-40
5 C 31

Asia: "Sveitsin kansallisliikkeen" ja muiden samanhenkisten järjestöjen lakkautus.

Sveitsi elää kahden totalitäärisen suurvallan välisessä puserruksessa, mutta siitä huolimatta näissä maissa valtaan päässeet poliittiset ajatussuunnat eivät ole tavanneet valaliiton alueella otollista maaperää. Viime maailmansodan aikana saksankielisen Sveitsin sympatiat kohdistuivat suurelta osalta Saksaan. Mutta nykyään saksankielinen väestö reagoi mikäli mahdollista vielä voimakkaammin kuin ranskankielinen totalitääristen naapurimaiden doktriineja vastaan. Joudun monesti suorastaan ihmettelemään, miten kiivaan ilmaisun tämä käsitys saa täkäläisen yhteiskunnan johtaviin piireihin kuuluvien henkilöiden puheissa. Tämä johtuu siitä, että demokraattinen yhteiskuntakäsitys on pitkäaikaisen käytännön johdosta syvästi juurtunut Sveitsin kansaan. Täällä ymmärretään myös, että mikäli "Gleichschaltung" pääsisi Sveitsissä tapahtumaan, se merkitsisi maan itsenäisyyden loppua ja maan hajautumista.

Luonnollisesti on täälläkin yritetty luoda erinäisiä järjestöjä, jotka ajavat naapurimaiden, ja lähinnä pohjoisen, aatteita, mutta ne ovat kaikesta päättäen koonneet piiriinsä vain vähän kannattajia.

Kaksi tällaista järjestöä oli "Auktoritatiivisen demokratian ystävien sveitsiläinen seura" ja "Kansanliitto (Sveitsin kansallissosialistinen työväenpuolue)". Näiden johtajat LEONHARDT ja BURRI ohjasivat järjestöjään maan rajojen ulkopuolelta. Järjestöt toimivat pääasiallisesti salaisina ja ilmoittivat suoraan aikovansa kumouksen tietä ottaa vallan kä-

JAKELUOHJE:
Tavallinen ja lisäksi Valtiolliselle poliisille.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

siinsä. Todennäköisesti ei järjestöihin kuulunut paljon varsinaisia sveitsiläisiä.

Liittoneuvosto oli jo joulukuun 5 päivänä 1938 tekemällään päätöksellä säätänyt "toimenpiteitä valtiolle vaarallisten vehkeilyjen vastustamiseksi ja demokratian puolustukseksi". Nämä toimenpiteet kohdistuivat mm. henkilöihin tai järjestöihin, "jotka varsinkin edistävät Sveitsin poliittisten laitosten muuttamista tarkoittavaa ulkomaista propagandaa".

Tähän päätökseen nojaten liittoneuvosto viime marraskuun 8 päivänä tekemällään päätöksellä lakkautti LEONHARDTin ja BURRIn järjestöt ja kielsi niiden toiminnan.

Merkittävämpi kuin nämä oli järjestö, joka käytti nimeä "Sveitsin kansallisliike (Nationale Bewegung der Schweiz)". Se oli alun pitäen julkisuudessa väittänyt olevansa puhtaasti sveitsiläinen kansallinen liike, jolla ei ollut yhteyksiä ulkomaihin. Järjestö oli ilmoittanut pyrkivänsä uudistamaan Sveitsin yhteiskuntarakennetta auktoritatiivisella pohjalla ja tehostamaan Sveitsin kansainvälistä asemaa. Järjestö toimi varsinaisesti saksankielisissä kantoneissa, mutta jonkin verran sillä oli jäseniä myös maan ranskankielisessä osassa.

Viime syyskuussa valaliiton presidentti PILET-GOLAZ otti liiton palatsissa vastaan kolme tämän järjestön johtajaa, SCHAFFNERin, HOFMANNin ja KELLERin. Vastaanoton jälkeen järjestö julkaisi tiedoituksen, jossa ilmoitettiin, että sen johtajilla oli ollut tilaisuus perusteellisesti selvittää presidentille liiton toimintaa ja tarkoitusperiä ja että tämä oli suhtautunut selostukseen myötämielisesti sekä luvannut harkita parempien toimintamahdollisuuksien myöntämistä järjestölle.

Tiedoitus herätti suurta huomiota Sveitsissä, ja maan lehdistö kokonaisuudessaan arvosteli presidenttiä sen

johdosta, että hän oli antanut järjestölle tilaisuuden mainostaa itseään.

Parlamentissa kutsuttiin koolle neuvottelukokous, johon ottivat osaa molempien kamarien presidentit ja eri ryhmien puheenjohtajat. Kokouksessa PILET-GOLAZ selosti tapahtumaa. Myöhemmin liittoneuvosto antoi kantonineuvostolle virallisen selityksen.

Sen mukaan järjestön johtajat olivat anoneet pääsiä presidehtin puheille. Neuvoteltuaan sotilasdepartementin päällikön MINGERin ja oikeusdepartementin päällikön BAUMANNin kanssa presidentti oli siihen suostunut. Kun järjestön johtajat olivat esittäneet selostuksensa, presidentti oli asettanut heille neljä kysymystä: 1) Puoltaako järjestö Sveitsin itsenäisyyttä ? 2) Onko se ottamatta vastaan ohjeita ulkomailta ? 3) Onko se ottamatta vastaan rahallista apua ulkomailta ? 4) Onko se valmis toimimaan yksinomaan laillisella pohjalla ? Järjestön edustajat olivat vastanneet myönteisesti kaikkiin kysymyksiin ja vahvistaneet vastauksensa vielä kirjallisesti. Mitään lupauksia ei presidentti ollut heille antanut.

Liittoneuvoston selitys aiheutti kantonineuvostossa kirpeän keskustelun, jonka kuluessa presidentin menettelyä moitittiin, vieläpä eräillä tahoilla vaadittiin hänen eroaan. Enemmistön äänillä hyväksyttiin kuitenkin yksinkertainen päiväjärjestykseen siirtyminen.

Tämän välikohtauksen jälkeen järjestön toimintaa alettiin entistä enemmän tarkkailla.

Marraskuussa järjestö julkaisi valaliiton presidentille osoitetun avoimen kirjeen. Siinä väitettiin, että järjestö puolestaan oli noudattanut syyskuun audienssissa antamiansa sitoumuksia, mutta että presidentti ei ollut täyttänyt silloisia lupauksiaan. Kirjelmässä vaadittiin,

että liittoneuvoston oli ennen marraskuun loppua myönnettävä järjestölle oikeus julkaista lehtiä ja muuten vapaasti toimia.

Tällöin laskettiin julkisuuteen "Sveitsin kansallisliikkeen" salainen järjestyssääntö, joka oli tullut viranomaisten käsiin. Kävi ilmi, että se oli täysin eräitten ulkomaisten järjestöjen sääntöjen mukainen. Järjestön tehtävänä oli toimeenpanna "kansallinen ja sosiaalinen vallankumous Sveitsin valaliiton alueella". Se toimi salaisina soluina, tukikohtina ja taistelujärjestöinä, joita Amtswalter-nimitystä käyttävät johtajat ohjasivat. Korkeimpana johtona (Führung) olivat herrat HOFMANN, KELLER ja ZANDER. Lähinnä korkeimman johdon alapuolella toimi "Führerkreis", jonka jäsenten nimitykset olivat oikeuden ja nuorison johtaja, järjestön esikuntapäällikkö, kirjallisuuden johtaja, jäsenpalvelun ja naisten johtaja sekä propagandan ja poliittisen lehdistön johtaja.

Järjestö sai vastauksen ennen marraskuun loppua. Liittoneuvosto totesi, että järjestö vastoin julkilausumiaan oli vallankumouksellinen. Marraskuun 19 päivänä annettu liittoneuvoston päätös määräsi, että alussa mainitun joulukuussa 1938 tehdyn päätöksen nojalla "Sveitsin kansallisliike" lakkautetaan ja sen toiminta kielletään.

Nähtäväksi jää, tuleeko ja millä tavalla järjestö toimimaan maanalaisena.

Tässä raportissa mainittujen säädösten tekstit ohestetaan raportin saattokirjelmään.

Hugo Valvanne

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 31

ASIA:

Berniin olevan lähetystön raportti n:o 34.

v.a. Asiainhoitaja Talvanne

14/12 1940.

2000—5—40 2106

BERNI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1834/246.

Berni SSA 14 P:NÄ joulu KUUTA 1940.

VIITTAUS:

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 34:
"Henkilövaihdoksia Sveitsin hallituksessa".

Tämän ohella lähetystö kunnioittaen lähettää Ministeriölle 6 kpl. tänään päivättyä otsakkeessa mainittua raporttiansa.

Va.asiainhoitaja:

UE 3: A 4

BERNI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 34.

Berni ssa 14 p:nä joulu kuuta 1940.

53 / 301 Pal Yo
27/12 -40 ...
RYHMÄ
5 C 31

Asia: Henkilövaihdoksia Sveitsin hallituksessa.

Viime marraskuun 8 päivänä liittoneuvoston jäsenet oikeus- ja poliisidepartementin päällikkö Johannes BAUMANN ja sotilasdepartementin päällikkö Rudolf MINGER ilmoittivat neuvoston istunnossa päättäneensä tämän vuoden lopusta erota hallituksesta. Hra BAUMANN, joka on 66-vuotias ja liittoneuvoston nestor, ilmoitti eroavansa jättääkseen paikkansa nuoremmalle miehelle. Hra MINGER, joka on maanviljelijä ja ensimmäinen liittoneuvostoon valittu talonpoika, viittasi siihen, että hän jo hallitukseen tullessaan oli ilmoittanut jäävänsä siihen vain kymmeneksi vuodeksi, ja sanoi tämän ajan nyt päätyttyä haluavansa palata auran kurkeen.

Epäilemätöntä onkin, että nämä eroamiset eivät varsinaisesti johtuneet poliittisista syistä. Viittaan kuitenkin siihen, että, kuten raportissani n:o 33 olen kertonut, BAUMANN ja MINGER yhdessä valaliiton presidentin PILET-GOLAZn kanssa olivat tulleet aiheuttaneeksi eräänlaista mainostusta sittemmin lakkautetulle "Sveitsin kansallisliike" nimiselle järjestölle. Olen maininnut, että Sveitsin yleinen mielipide reagoi voimakkaasti tätä mainostusta vastaan, koska oli syytä pelätä, että järjestö otti ohjeita rajan takaa. Jos, kuten eräät huhut tietävät, vielä PILET-GOLAZ piakkoin eroaisi hallituksesta, olisi ainakin hänen lähtöönsä varmaan yhtenä vaikuttavana syynä hänen mainitulle järjestölle antamansa rohkaisu.

Sveitsin valtiosäännön mukaan liittoneuvoston jäsenet valitsee liittokokous eli molemmat kamarit, kantonineuvosto ja

JAKELUOHJE: Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

kansallisneuvosto, yhdessä. Vaalipäiväksi määrättiin tällä kertaa joulukuun 6:s.

Sveitsin kansa on luonteeltaan individualistinen, ja kun maassa on 19 koko- ja 6 puolikantonia, joista kukin pitää itseään valtiona, ei ole niinkään helppoa sopia siitä, kuka kulloinkin on valittava 7-henkiseen liittoneuvostoon. Asiaan vaikuttavat eri kieliryhmien, uskontokuntien, kantonien ja puolueiden intressit.

Eräitä perinteitä otetaan kuitenkin jatkuvasti huomioon. Yksi sellainen on, että tärkeillä maanviljelyskantoneilla Bernillä ja Vaud'lla on aina edustajansa liittoneuvostossa. MINGER on kotoisin Bernin kantonista, ja siksi oli hänen seuraajakseen valittava berniläinen.

Jo jonkin aikaa on lisäksi ollut tunnustettuna se periaate, että hallituksessa pitää olla kaksi ranskankielisen Sveitsin edustajaa. Vaud'n edustajan lisäksi olisi siis valittava liittoneuvos jommastakummasta muusta yksinomaan ranskankielisestä kantonista, Genève'istä tai Neuchâtelista. Puolueintrigien johdosta jäi kuitenkin vuonna 1935 toinen ranskankielinen valitsematta. Genève ja Neuchâtel ovat siitä asti odottaneet tilaisuutta saadakseen edustajansa hallitukseen, ja muut kantonit ovat yleensä olleet suopeita tälle näkökannalle.

Sveitsin sosiaalidemokraatit eivät vielä koskaan ole olleet edustettuina liittoneuvostossa. Puolue, jolla tätä nykyä liittokokouksen 231 edustajapaikasta on hallussaan 48, on jo kauan vaatinut itselleen edustusta hallituksessa. Varsinkin nyt sodan aikana tuki tätä pyrkimystä kansallisten voimien kokoamisen suotavuus.

Vaalien lähestyessä Bernin kantonin suurin puolue, talonpoikais- ja porvaripuolue, johon eroava liittoneuvos MINGER kuuluu, asetti hänen tilalleen ehdokkaaksi kantonin politiikassa vaikuttaneen asianajajan Eduard von STEIGERin.

Sosialistien taholta asetettiin ehdokkaaksi ammattiliiton presidentti R. BRATSCHI, jolla porvariston taholla on enemmän vastustajia kuin monella muulla sosialidemokraatilla.

Vaud'n ja Neuchâtelin kantoneissa ryhtyi suurin porvarillinen puolue, radikaalit, valmistelemaan toisen ranskankielisen liittoneuvoksen ehdokkuutta. Lausanne'issa pidetyssä neuvottelukokouksessa asetettiin ehdokkaaksi neuchâtelilainen kantonineuvoston jäsen E. BEGUIN, mutta kun muiden kantonien radikaalit pitivät häntä 61-vuotiaana liian vanhana, peruutti hän itse vähän myöhemmin ehdokkuutensa. Ranskankielisten kantonien radikaalit asettivat tällöin ehdokkaakseen kansallisneuvoston jäsenen C. CRITTINin ja saivat hänelle koko maan radikaalisen, katolis-konservatiivisen ja talonpoikaispuolueiden kannatuksen.

Puolueitten asettamilla ehdokkailla ei suinkaan ollut yleistä kannatusta maassa. Monilla tahoilla esitettiin vaatimuksia, että liittoneuvokset olisi tällä kertaa valittava puoluekantaa huomioon ottamatta. Ranskankielisestä Sveitsistä olisi radikaalien ulkopuolelta löytynyt yli maan kantavia nimiä. Berniläisistä olisi Sveitsin nykyisellä Pariisin-ministerillä W. STUCKIlla ollut yleistä kannatusta maassa. Monilla tahoilla olisi pidetty toivottavana saada liittoneuvostoon Baselista kotoisin oleva, mutta Genève'issä professorina toimiva C. BURCKHARDT, joka sodan puhjetessa oli Kansainliiton ylikomissaarina Danzigissa. Hänellä olisi ollut laajaa kannatusta sekä saksan- että ranskankielisen väestön keskuudesta. Puolueet pitivät kuitenkin kiinni ehdokkaistaan.

Kun liittokokous tämän kuun 10 päivänä kokoontui vaalitoimitukseen, tuli von STEIGER heti ensimmäisessä äänestyksessä valituksi. Toisesta paikasta äänestettäessä esitettiin useita ehdokkaita. G. DUTTWEILERin johtama riippumaton ryhmä ehdotti CRITTINin vastapainoksi toista radikaalia,

Sankt Gallenin kantonista olevaa insinööriä Karl KOBELTia. Heti ensimmäisessä äänestyksessä niiden kolmen ryhmän edustajien enemmistö, joiden virallisena ehdokkaana GRITTIN oli, äänesti muita ehdokkaita. Oli suoritettava viisi äänestystä, jolloin valituksi tuli yllättävästi KOBELT.

Liittokokous valitsee liittoneuvokset, mutta liittoneuvosto päättää itse departementtien jaosta jäsentensä kesken. MINGERin erottua on sotilasdepartementin päälliköksi saatava upseerinarvoinen mies. Kun von STEIGER ei ole upseeri, vaikutti KOBELTin valituksi tulemiseen se, että hän on miliisin everstiluutnantti. Todennäköistä on, että KOBELT määrätään sotilas- ja BAUMANN oikeusdepartementin päälliköksi, mikäli ei muita salkkujen vaihtoja panna toimeen.

KOBELT ja von STEIGER ovat molemmat keskimitan poliitikkoja eivätkä ole oman kantoninsa ulkopuolella erikoisemmin tunnettuja.

Vaalin tulos on lehdistön ja suuren yleisön keskuudessa yleensä herättänyt pettymystä. Valitetaan, että uusiksi liittoneuvoksiksi ei saatu tunnettuja ensi luokan kykyjä. Samoin paheksutaan sitä, että kansallista kokoomusta ei sodan aikana saatu vahvistetuksi siten, että hallitukseen olisi liitetty yksi sosiaalidemokraattien ja toinen ranskankielisten edustaja. Moititaan liittokokouksen jäseniä siitä, että he ovat jatkaneet entisiä puolueintrigejä eristettyinä väestön laajoista piireistä, jotka nykyhetkenä olisivat vaatineet toisenlaista menettelyä.

Myönnettävä onkin, että vaali ei tuottanut mainetta Sveitsin parlamentaariselle elämälle. Se oli noudattanut sellaisia metodeja, jotka niin monessa maassa ovat herättäneet vastaliikkeitä. Se ei ollut vaarallisena ajankohtana osannut puolueintressit syrjäyttäen asettaa parhaat mahdolliset miehet hallituksen avoimille paikoille. Mutta monet sveitsiläiset tuttavani ovat minulle sanoneet yhdenmukaisesti:

"Vaalin tulos olisi voinut olla huonompikin."

Vaalipäivänä jouduin aterioimaan Saksan lähetystön erään neuvoksen luona. Läsnäolevat Saksan ja Italian lähetystöjen edustajat totesivat yksituumaisesti tyytyväisyytensä vaalin tulokseen. Tyytyväisyyden aiheena oli se, että Sveitsin ranskankieliset eivät olleet saaneet toista edustajaa liittoneubostoon. Toisen edustajan valitseminen aikoinaan oli ollut kumarrus Ranskalle. Nyt ei tällainen kumartelominen enää ollut tarpeellinen. Vaali oli viite siitä, että Sveitsi alkoi tajuta asemansa Euroopan uudestijärjestelyssä.

Luulen, että tämä käsitys oli hieman liika optimistinen.

x x x

Liittokokous valitsi tämän kuun 10 päivänä vielä valaliiton ensivuotiseksi presidentiksi finanssi- ja tullidepartementin päällikön WETTERin ja varapresidentiksi sisäasiaindepartementin päällikön ETTERin. Tämä vuotuinen vaali ei Sveitsissä herätä huomiota. Presidentin asema ei tuo mukanaan juuri muita kuin vähäisiä seremoniatehtäviä. Liittoneuvostossa hän on vain primus inter pares.

Aleg Valvanne.